

ANTIDOTARIUM
SPECIALE,

à
JOAN. JACOBO WECKERO
BASILIENSE,

Ex
OPT. AUTHORUM
tam veterum, quam recentiorum
SCRIPTIS

fideliter congestum, & tandem methodicè,
supra priores Editiones, uberrimè au-
ctum, conjunctim editum,
& exornatum.

Adjectis ELENCHIS locupletissimis.

BASILEÆ,
Typis JOAN. JACOBI GENATHI,
Sumptibus hæredum LUDOVICI KÖNIG.
Anno clō lōc XLII.

ANTIQVARIATVM
STRECHLE

IOHANNES JACOBO WICKER

OPVS ANTIQVARIATVM

liber continens methodice
compositos et in
classibus distinctos
et ordinatos

Antiquitates et monumenta

BASILEAE
TYPIS JOHANNIS JACOBI GENTILI
Superioris Aedilum Leonardi Koenig
Anno MDCCXXII

ELENCHUS ET SERIES
SECTIONUM ANTIDO-
TARII SPECIALIS
contentarum.

ANTIDOTARII SPECIALIS LIB. I.

De Igne. Sect. I.	fol. 1	tertio 159.	quarto 163
De Aëre. Sect. I I.	5	De foliis humidis in primo 164. secundo ibid.	
De Aqua. Sect. I I I.	6	De foliis siccis in primo ibid. secundo 165.	
Thermarum differentia à metallis	7	tertio 167.	quarto 169
Therma Germania	12	De foliis astringentibus. 170. aperientibus. 172.	
Therma acidis	21	emollientibus, indurantibus, extenuantibus.	
Therma Italia	30	174. discutientibus. 175. extrahentibus, sup-	
De Terris. Sect. I V.	31	purantibus, abstergentibus, glutinantibus,	
De Metallis. Sect. V.	39	& cicatricis ducentibus. ibid. & 176. status	
De metallis temperatis 41. calefacientibus &		discutientibus. 182. semen generantibus. 183.	
si caustibus in gradu secundo ibid. calefa-		menses moventibus, menses sistentibus, ve-	
cientibus & siccantibus in gradu tertio ibid.		nenis resistentibus. ibid. strumas discutien-	
calidus & siccus in gradu quarto 47. frigi-		tibus 186. dolorem mitigantibus, venenosus	
dius in primo 49. frigidus in secundo 50.		189. alterantibus qualitate occulta 187	
astringentibus 53. venenosus 54		De foliis purgantibus bilem flavam 190.	
De Lapidibus. Sect. V I.	55	bilem atram 191. pituitam 192.	
De lapidibus preciosis, seu gemmis frigidis in		serofos humores 193	
gradu primo 59. secundo 61. quarto 62		De Floribus. Sect. I X.	198
De gemmis amuletis 63		De floribus calidis in primo	205.
De lapidibus preciosis, alterantibus qualitate oc-		secundo ibid.	tertio 209
cultra 64. minus preciosis: ac primum de		De floribus frigidis in primo ibid. secundo 210.	
calidus 67. frigidus 69. astringentibus. 70.		tertio 211.	quarto ibid.
emollientibus, obstupescientibus. 71. abster-		De floribus humidis in primo 212. secundo ibid.	
gentibus. 72. glutinantibus, cicatricis indu-		De floribus siccis in primo	ibid.
centibus, calculum comminuantibus, sacrum		secundo ibid.	tertio ibid.
retinentibus, menses cientibus, amuletis,		De floribus calefacientibus caput	ibid.
minus preciosis, alterantibus qualitate		pectus 213. reliquas corporis partes ibid.	
occulta ibid. & 73. purgantibus 76		humectantibus pectus & cor 214	
De Marinis. Sect. V I I.	ibid.	De floribus siccantibus cor & pectus, astringenti-	
De marinis calidis ibid. frigidis 80. astring-		bus, discutientibus, abstergentibus, extenuan-	
gentibus 82. emollientibus. 81. abstergen-		tibus, emollientibus, suppurantibus, glutina-	
tibus 86. qualitate occulta alterantibus. 88		tibus, & cicatricem inducentibus 214.	
De Animatis sine sensu, à terrestribus, hoc		menses moventibus, & sistentibus, status disc-	
est, ex plantis & arboribus sumptis: & pri-		cutientibus, qui ambustis medentur 215	
mo de foliis. Sect. I I X.	89	De floribus venenis resistentibus	ibid.
De foliis temperatis	109	dolorem mitigantibus	ibid.
De foliis seu herbis calidis in primo gradu 110.		De floribus purgantibus bilem flavam	ibid.
secundo 120. tertio 129. quarto 148		pituitam	216
De foliis frigidis in primo 151. secundo 154.		De Fructibus. Sect. X.	217

ELENCHUS SECTIONUM.

De fructibus temperatis	227	pituitam	273
De fructibus calidis in primo	224.	De Radicibus. Sect. X I I.	275
secundo 226. tertio 227. quarto 229		De radicibus calidis in primo	283. secundo
De fructibus frigidis in primo	232.	ibid. tertio 285. quarto 288	
secundo 234. tertio 236. quarto 237		De radicibus frigidis in primo	291.
De fructibus humidis in primo	238.	secundo ibid. tertio ibid.	
secundo	ibid.	De radicibus humidis in primo	292
De fructibus siccis in primo	ibid.	De radicibus siccis in primo	ibid.
secundo ibid. tertio ibid.		secundo 297. tertio ibid.	
De fructibus calfacientibus caput 238. tho-		De radicibus excalfacientibus caput	299.
racem 239. cor 240. stomachum ibid.		thoracem ibid. cor 303. stomachū ibid.	
renes & vesicam ibid. uterum 241		hepar 305. splenem 307. renes 308.	
De fructibus refrigerantibus thoracem & cor		uterum & iuncturas	ibid.
ibid. stomachum ibid. hepar 242.		De radicibus refrigerantibus stomachum, hepar	
renes & uterum	ibid.	& splenem	ibid.
De fructibus astringentibus. 242. discutientibus		De radicibus astringentibus. ibid. discutientibus	
ibid. extenuantibus ibid. glutinantibus		311. abstergentibus ibid. aperientibus.	
ibid. flatus discutientibus 243. semen		extenuantibus, aduētibus & emollientibus.	
generantibus ibid. urinam cientibus. ibid.		312. suppurantibus glutinantibus ibid.	
menses moventibus. ibid. menses sistentibus		flatus discutientibus. 313. semen generantibus.	
ibid. venenis, sistentibus	ibid.	314. menses moventibus. 315. menses sisten-	
dolorem mitigantibus	ibid.	tibus 319. sudorem provocantibus 320.	
De fructibus purgantibus bilem flavam 245.		venenis resistentibus 321. ambusum conse-	
bilem atram 247. pituitam	ibid.	rentibus 322. dolorem sedantibus ibid.	
De Seminibus. Sect. X I.	248	discutientibus strumae, venenosae	323.
De seminibus calidis in primo 255. secundo		alterantibus qualitate occulta	324
256. quarto	263	De radicibus purgantibus bilem flavam	ibid.
De seminibus frigidis in primo	265.	bilem atram 325. pituitam	326
secundo ibid. tertio	ibid.	De Lignis. Sect. X I I I.	331
De seminibus humidis in primo	266	De lignis calidis ibid. frigidis	337.
De seminibus siccis in primo	ibid.	alterantibus qualitate occulta	338
secundo ibid. tertio	267	De Corticibus. Sect. X I V.	ibid.
De seminibus excalfacientibus jecur	ibid.	De corticibus calidis in primo	339.
splenem ibid. renes & vesicam	ibid.	secundo 340. tertio	346
uterum 268. artus	ibid.	De corticibus aperientibus	ibid.
De seminibus refrigerantibus caput	269.	dolorem mitigantibus, purgantibus	ibid.
thoracem, cor, & stomachum	ibid.	De corticibus fructuum calidis	ibid.
hepar, splenem, renes, vesicā, & artus	269	astringentibus	ibid.
De seminibus astringentibus. ibid. discutientibus		De corticibus radicū calidis 347. frigidis 348	
abstergentibus, emollientibus, induran-		De corticibus purgantibus bilem	ibid.
tibus, suppurantibus, glutinantibus, flatus		De Succis. Sect. X V.	347
discutientibus, generantibus semen	270.	De succis temperatis herbarum	349
menstrua provocantibus 271. menses		De herbarum succu calidis in primo	ibid.
sistentibus, calculum frangentibus, venenis		secundo ibid. tertio	350
resistentibus, mitigantibus dolorem	ibid.	De succis herbarum frigidis in primo	351.
discutientibus strumae, venenosae	272	secundo, tertio, quarto	ibid.
De seminibus purgantibus bilem	ibid.	De succis fructuum calidis	350. 352.
			fr-

ELENCHUS SECTIONUM.

frigidis	350. 352.	bus	382.	purgantibus pituitam	ibid.
De Liqueoribus. Sect. X V I.	351	De Animatis aquatilibus. Sect. X I I X.	383		
De liqueoribus frigidis	353.	De Animalibus integris. Sect. X I X.	385		
De liqueoribus pinguibus calidis	355.	De animalib. re. restibus, aquatilibus, aëreis,			
frigidis	357.	& volatilibus	387		
De liqueorib. concretis calidis moderate	ibid.	De Animalibus venenosis. Sect. X X.	ibid.		
De liqueoribus concretis calidis in primo	358.	De Animalium partibus. Sect. X X I.	395		
secundo, tertio	359	De Ossibus. Sect. X X I I.	400		
De liqueoribus concretis frigidis in primo	360.	De Medullis. Sect. X X I I I.	401		
tertio	363.	De Sanguine. Sect. X X I V.	402		
quarto	ibid.	De Pinguedine, Adipe, & Sevo. S. XXV.	403		
De liqueoribus concretis purgantibus bilem		De Excrementis acilib. Sect. X X V I.	405		
367.		De Excrementis inutilibus prima coctio-			
pituitam	368	nis. Sect. X X V I I.	409		
De Gummi & Resinis. Sect. X V I I.	369	De Stercore. Sect. X X V I I I.	410		
De Gummi & resinis calidis temperate	371	De Excrementis secunda coctio-			
De gummi & resinis calidis in primo	ibid.	nis. Sect.			
secundo	372.	X X I X.	412		
tertio	379.	De Excrementis tertia coctio-			
quarto	380	nis. S. XXX.	414		
De gummi & resinis frigidis ibid. emollienti-					
bus, astringentibus	381.				
calculos pellenti-					

ANTIDOTARIUM SPECIALIS LIB. II.

De aquis destillatis. Sect. I.	416	thorace	483.	corde	485.	stomacho	486.
De aqua stillantis, quomodo ex herbis & flo-		hepate	489.	matrice	490		
ribus exeraharur	421	De Syrupis concoquentibus melancholiam in					
De aquis destillatis refrigerantibus sanguinem		corde	490.	hepate & liene	491		
ibid. refrigerantibus, seu concoquentibus		De Syrupis purgantibus bilem	493.	pituitam			
bilem in capite	422.	494.	humores mixtos	495. 503			
bilem in thorace	ibid.	De Syrupis minus usualibus	497				
De aquis destillatis refrigerantibus cor, sto-		De Syrupis alterantibus pituitam	498.	bilem			
machum	422.	atram	500.	purgantibus	501.	educon-	
423.		ribus urinam	506				
hepar, renes, & vesicam		De Julapiis. Sect. I I I.	507				
423.		De Succis, seu Rob. Sect. I V.	509				
cicatricem	ibid.	De Emulsionibus. Sect. V.	511				
De aquis destillatis excalescentibus caput, seu		De Vinis artificialibus. Sect. V I.	513				
concoquentibus pituitam in capite	423.	De vinis excalescentibus caput	515.	cor			
thoracem	425.	516.	thoracem	517			
425.		De vinis excalescentibus ventriculū	518.	he-			
cor	426.	par	524.	splenem, renes, & vesicam	ibid.		
stomachum	ibid.	De vinis astringentibus sudorem provocanti-					
427.		bus	526				
hepar, splenem, renes & vesicam		De vinis resistantibus venenis	527				
427.		De vinis purgantibus pituitam	ibid.	bilem			
matricem	428	flavam	529.	bilem atram & aquam	530.		
De aquis alterantibus & concoquentibus bi-		humores mixtos	531				
lem atram in capite	ibid.	De Decoctis. Sect. V I I.	533				
pectore, corde		De decoctis officinalibus resistentibus	535				
ibid.	hepate, splene	De decoctis alterantibus communib.	536.	ca-			
429							
De aquis alterantibus qualitate occulta	ibid.						
De aquis purgantibus	431						
De aquis purgantibus compositis	ibid.						
434.							
alterantibus	437						
De Syrupis. Sect. I I.	471						
De Syrupis officinalibus, concoquentibus bilem							
flavam in capite	475.						
thorace	476.						
stomachum	477.						
corde	480.						
hepate	481						
De Syrupis concoquentibus pituitam in capite	482.						

ELENCHUS SECTIONUM.

put 537. pectus 538. cor, ventriculū ibid.		De embrochi calfacientibus caput ibid. alte- rantibus stomachum 598. refrigerantibus caput	ibid.
De decoctis sudorem provocantibus	538	De Infectionibus. Sect. XV.	599
De decoctis purgantibus sanguinem	542.	De infectionibus astringentibus. ibid. emollien- tibus 601. aperientibus ibid. discutienti- bus 602. frangentibus calculum	ibid.
bilem flavam 543. pituitam ibid. bilem atram, humores mixtos	544	dolorem mitigantibus	604
De decoctis minus usualibus	545	De Balneis. Sect. XVI.	605
De decoctis alterantibus. pectus, cor ibid. bilem 546. pituitam, bilem atram	ibid.	De balneis excalfacientibus. ibid. refrigeranti- bus 606. astringentibus. emollientibus 607. aperientibus, abstergentibus cutem	608.
De decoctis purgantibus. bilem flavam 549. pi- tuitam 550. atram bilem ibid. humores mixtos	551	dolorem mitigantibus	611
De Infusionibus. Sect. IIX.	553	De Lotionibus. Sect. XVII.	ibid.
De acetis	555	De lotionibus capitis 613. axillarum, ma- nuum, pedum	615
De dilutis, seu infusis, purgantibus bilem 556. pituitam 557. bilem atram	559	De Oleis. Sect. XIX.	617
De infusis sanguinem puriorē reddentibus.	560	De oleis crasso modo paratis	623
De Clysteribus. Sect. IX.	561	De oleis excalfacientibus ventriculū ibid. hepar 624. lienem 625. uterum ibid. articulos 627. nervos	628
De clysteribus nutrientibus 563. calfacienti- bus ibid. refrigerantibus 564. emollien- tibus ibid. astringentibus. 565. detergentibus. 566. consolidantibus. 567. urinā provocan- tibus, comminuantibus. calculū ibid. vermes necantibus 568. dolorem sedantibus 569. purgantibus	571	De oleis refrigerantibus caput 731. corro- borantibus ventriculū 632. pectus ibid. hepar, uterum	634
De clysteribus purgantibus. aquam 572. flatūs discutientibus	573	De oleis siccantibus, humectantibus. ibid. astring- entibus, emollientibus. 635. laxantibus. 636. rarefacientibus, digerentibus, detergentibus. ibid. glutinantibus. 638. somnum inducen- tibus. 641. frangentibus. calculū 642. juven- tibus coitum sedantibus dolorem	643.
De Gargarismatis. Sect. X.	575	purgantibus	646
De gargarismatis discutientibus. 577. detergē- tibus ibid. consolidantibus, dolorem se- dantibus 578. odoratis	579	De oleis subtili modo paratis, seu distillatis	645
De Errhinis. Sect. XI.	ibid.	De oleis herbarum & florum 646. ex fructibus. 649. ex seminibus. 650. ex radicibus. 652. ex lignis ibid. ex corticibus. 653. ex aromatibus. 655. ex resinis & gummi 658. ex liqnoribus 665. ex metallicis 666. ex animalibus & eorundem partibus	690
De errhinis purgantibus. bilem, pituitam ibid. melancholiam	581	De Balsamis. Sect. XIX.	697
De errhinis detergentibus. 581. dolorem mitigan- tibus 582. astringentibus. ibid. odoratis 583		De Pulveribus. Sect. XX.	715
De Fomentis. Sect. XII.	ibid.	De pulveribus calfacientibus & siccantibus caput	719
De fomentis astringentibus 585. aperientibus, discutientibus ibid. emollientibus. 587. dolorem sedantibus	ibid.	De pulveribus excalfacientibus. pectus 720. cor 721. stomachum 723. hepar	729
De Epithematibus. Sect. XIII.	589	De pulveribus refrigerantibus ventriculū 730. hepar	ibid.
De epithematibus ad omnes partes	590	De pulveribus astringentibus. 730. menses mo- venti-	
De epithematibus alterantibus. cerebrum ibid. cor 591. pectus 593. stomachum 594. hepar 595. corpus per arterias juxta manum	596		
De Embrochis. Sect. XIV.	597		

ELENCHUS SECTIONUM.

ventibus 731. moventib. urinã, calculum frangentibus ibid. Venerẽ stimulantibus, partum provocantibus 732. consolidanti- bus 733. dissolventibus sanguinem concre- tum ibid. impinguantibus 734. se- dantibus dolorem ibid.	rem minuentibus 842. dolorem miti- gantibus ibid.
De pulveribus purgantibus bilem ibid. pitui- tam per nares ibid. item per alvum, bi- lem atram 735. aquam ibid. humores mixtos ibid. faeces 740	De electuariis purgantib. bilem 843. aquam 844. humores pituitosos & mixtos 845
De pulveribus extrinsecus applicandis 742	De Opiatis. Sect. XXII. 847
De pulveribus capitis temperatis ibid.	De Conservis. Sect. XXIII. 865
De pulveribus excoalscientib. caput ibid. cor ibid. ventriculum 743. hepar ibid.	De conservis calfacientib. caput 867. pectus 868. cor ibid. ventriculum 869. hepar 870. splenem, uterum ibid. juncturas ibid.
De pulveribus refrigerantib. caput, cor 744. hepar 745	De conservis refrigerantib. caput 870. pectus, cor, ventriculum 871. hepar, splenem, renes, juncturas 872
De pulveribus astringentibus ibid.	De Eclegmatis, sive Loch. Sect. XXIV. ibid.
De pulveribus abstergentibus dentes 746. cutem 747	De eclegmatis astringentibus 873. abster- gentibus 875
De pulveribus incarnantibus, cicatricem in- ducentib. 748. carnem auferentibus 749. strumas dissolventibus 751. miti- gantibus dolorem 752	De eclegmatis minus usualibus astringentib. 878. abstergentibus 880
De Electuariis. Sect. XXI. 753	De Conditis. Sect. XXV. 881
De electuariis calfacientib. caput 761. pectus 766. cor 770. ventriculum 776. hepar 781. splenem, matricem 784	De conditis calfacientib. & roborantib. cor 883
De electuariis refrigerantib. caput 786. pectus ibid. cor 788. stomachum 789. hepar, splenem & matricem, juncturas 790	De conditis excoalscientib. ventriculum 885. renes 886
De electuariis astringentibus ibid. calculum frangentibus 791. Venerem stimulantibus 794. contra venena 796	De conditis refrigerantib. ventriculum ibid.
De electuariis officinalibus lenitivis 804. solutivis 810	De conditis temperatis 888. excoalscientibus ibid.
De electuariis officinalibus solutivis, purgan- tib. bilem ibid. pituitã 814. bilem atram 821. aquam 823. humores mixtos ibid.	De conditis compositis refrigerantibus 890
De electuariis minus usualibus 829	De conditis purgantibus 892
De electuariis excoalscientibus caput ibid. cor 831. pulmonem, ventriculum 833. hepar, splenem 835	De Extractis. Sect. XXVI. 893
De electuariis refrigerantib. ventriculum 837. hepar 838	De extractis simplicibus alterantibus 894. purgantibus 896
De electuariis astringentibus ibid. urinã & menses moventibus, frangentibus calculum 839. Venerem stimulantibus ibid. Vene-	De Linimentis. Sect. XXVII. 908
	De linimentis temperatis 909. calidis ibid. fri- gidis ibid. humidis 910. astringentib. ibid. glutinantibus 911. carnẽ generantibus. ibid. dolorẽ sedantibus 912. vermes necantibus. 913. ambusta exstringentibus ibid.
	De Unguentis. Sect. XXVIII. 915
	De unguentis excoalscientibus. 920. refrigeran- tibus 923. astringentibus 924. emollienti- bus 925. abstergentibus. 926. carnem gene- rantibus. 931. glutinantibus, & cicatricem inducentibus. 934. erodentibus. 935. extrahen- tibus ibid. dolorẽ sedantibus. ibid. somnife- ris, ad ambusta 838. purgantibus ibid.
	De unguentis minus usualibus 940
	De unguentis excoalscientibus caput, pectus, stomachum 942. hepar 943. splenem 944. renes & vesicam, uterum 945

ELENCHUS SECTIONUM.

De unguentis refrigerantibus uterum 946. stomachum ibid. hepar 947	De Sulphure sublimato, seu floribus Sulphuris. Sect. XXXVII. 1031
De unguentis astringentibus, ibid. emollientibus 949. calculi expellentibus 950. suppurantibus 952. digerentibus ibid. abstergentibus 956. carnem generantibus 959. consolidantibus 961. glutinantibus 962. cicatricem ducentibus 964. carnem auferentibus 965. dolorem sedantibus ibid. somnum conciliantibus 968. Venere excitantibus 967. ambusta extinguentibus ibid. purgantibus 968	De pilulis astringentibus 1035. aperientibus 1037. abstergentibus ibid. moventibus urinam & menstrua 1038. calculum comminuantibus 1040. dolorem mitigantibus ibid. Venere excitantibus 1042. veneno resistentibus 1043
De Emplastris. Sect. XXXIX. 970	De pilulis purgantibus bilem flavam ex capite ibid. bilem ex hepate 1044
De emplastris calidis 971. frigidis 972. astringentibus 973. emollientibus 974. abstergentibus 980. discurrentibus 985. consolidantibus & glutinantibus ibid. cicatricem inducentibus 993. dolorem sedantibus 994	De pilulis purgantibus pituitam ex capite 1045. ex pectore 1047. ex stomacho 1048. ex juncturis 1052
De emplastris minus usualibus ibid. astringentibus 996. discurrentibus ibid. abstergentibus 997. consolidantibus 998. extrahentibus ibid. erodentibus, ambusta extinguentibus 999	De pilulis purgantibus melancholiam ex hepate & splene 1055. humores serosos 1056
De Cataplasmatibus. Sectio XXX. 1001	De pilulis purgantibus humores mixtos a capite 1057. a stomacho 1059. ab hepate 1063. a toto 1064
De cataplasmatibus astringentibus ibid. emollientibus, consolidantibus 1004. abstergentibus, concoquentibus 1005. discurrentibus 1006	De Confectionibus aromaticis solidis, Tabulis & Rotulis. Sect. XXXIX. 1065
De cataplasmatibus attrahentibus, dolorem mitigantibus 1008	De tabulis ex calcariis. caput 1067. pectus, ventriculū ibid. hepar 1069. matricem ibid.
De Ceratis. Sect. XXXI. 1011	De tabulis refrigerantibus. caput. pectus 1069. cor & hepar 1070
De ceratis calidis 1012. frigidis 1013. emollientibus ibid. astringentibus 1016. consolidantibus, & glutinantibus ibid. abstergentibus 1018. attrahentibus 1019	De tabulis purgantibus bilem, pituitam 1071
De Dropacibus. Sect. XXXII. ibid.	De confectionibus solidis minus usualibus 1072
De Sinapismis. Sect. XXXIII. ibid.	De tabulis calcariis. caput. stomachū ibid.
De Ceris tingendis, seu colorandis. Sectio XXXIV. ibid.	De tabulis refrigerantibus. stomachum 1073. hepar 1074
De Salibus. Sect. XXXV. 1021	De tabulis purgantibus bilem ibid. pituitam 1075. melancholiam, humores mixtos ibid.
De salibus purgantibus per tuſſim 1023. per alvum ibid. per urinam ibid. per uterum 1025. per sudorem ibid.	De tabulis vermes necantibus 1076
De salibus dolorem sedantibus, detergentibus 1027. erodentibus 1028	De Trochiscis. Sect. XL. 1077
De Antimonii preparatione. Sect. XXXVI. 1029	De trochiscis calidis 1081. frigidis ibid. astringentibus ibid.
	De trochiscis emollientibus 1084. aperientibus ibid. abstergentibus 1087
	De trochiscis venena fugantibus, dolorem sedantibus 1088
	De trochiscis purgantibus bilem, pituitam 1089. humores mixtos ibid.
	De trochiscis compositiones aliorum medicamentorum ingredientibus 1090
	De trochiscis extrinsecus applicandis ibid.
	De Collyriis, sive Sief. Sect. XLI. 1099
	De col-

ELENCHUS SECTIONUM.

De collyriis abstergentibus 1101. excref. ennas aufertibus 1103. d. lovè mirigantib. 1104	De pefis astringentibus, aperientibus <i>ibid.</i>
De Apophlegmatifmis. Sect. XLII. 1105	abstergentibus & consolidantibus 1118.
De Confectis. Sect. XLIII. 1107	emollientibus <i>ibid.</i> dolorem fedantibus
De colorando faccharo, in concinnandis con- fectis 1112	<i>ibid.</i> purgantibus 1119
De Glandibus & Suppositoriis. Sect. XLIV. 1113	De Sacculis. Sect. XLVI. <i>ibid.</i>
De glandibus lenibus <i>ibid.</i>	De facculis conferentibus capiti <i>ibid.</i> cordi
De glandibus lenioribus, mediocribus, acribus 1115	1121. ventri 1122
De glandibus flatus difcutientibus 1116.	De Dentifriciis. Sect. XLVII. 1123
dolorem mirigantibus <i>ibid.</i>	De Odoramentis. Sect. XLVIII. 1126
De Pefsis. Sect. XLV. 1117	De Suffimentis. Sect. XLIX. 1129
	De fuffimentis conferentibus capiti 1131.
	cordi <i>ibid.</i> pulmone 1132. utero 1133.
	juncturis 1134
	De fuffimentis odoratis 1136

ANTIDOTARIUM SPECIALIS LIB. III.

De Medicamentis ornantibus 1137	De oleis faciem illustrantibus <i>ibid.</i>
De Aquis ornantibus. Sect. I. 1139	tingentibus 1171
De aquis odoratis <i>ibid.</i> mactem inducen- tibus 1142	De oleis faciei rugas tollentibus <i>ibid.</i>
De aquis capillos longos reddentibus, tingen- tibus <i>ibid.</i> aurentibus 1144.	maculas delentibus <i>ibid.</i>
prohibentibus 1145	De oleis capillos conservantibus, & aurenti- bus 1172. tingentibus <i>ibid.</i> longos
De aquis oculorum vitia tollentibus <i>ibid.</i>	reddentibus 1174
dentes dealbantibus 1147. faciem illu- strantibus 1148. tingentibus & dealban- tibus faciem 1152. rubificantibus faciem	De Unguentis capillos defluos conservan- tibus. Sect. VI. <i>ibid.</i>
1157. faciem demigrantibus 1160. faciem juvenilem reddentibus <i>ibid.</i> faciei ma- culas tollentibus. 1160	De unguentis capillos refituentibus 1176.
De Porionibus ornantibus corpus. Sect. II. 1161	prohibentibus 1180. aufertibus 1182
De Balneis mundantibus corpus. Sect. III. 1162	De unguentis capillos tingentibus flavos 1184.
De Lotionibus, feu Lixiviis ornantibus capillos. Sect. IV. 1163	nigros 1185. albos, rubros 1186
De lixiviiis capillos tingentibus flavos 1164.	De unguentis capillos reddentibus crispas, superciliorum vitia tollentibus 1187.
nigros 1167. rubros 1168. albos <i>ibid.</i>	palpebrarum oculorumq; livorem tollen- tibus <i>ibid.</i> oculorum lachrymas fisten- tibus 1188. cutis capitis vitia curantibus
De lixiviiis capillos prolongantibus 1169.	<i>ibid.</i> ad fcabiem 1199. faciem illustran- tibus 1200. manus dealbantibus 1201.
aurentibus 1176. prohibentibus, crispas reddentibus <i>ibid.</i>	pectus ornantibus 1205. ornantibus ven- trem & pedes 1207
De Oleis ornantibus faciem. Sect. V. 1170	De Smegmatis ornantibus. Sect. VII. 1208
	De Pulveribus ornantibus dentes. Sect. VIII. 1209
	De pulveribus ornantibus manus <i>ibid.</i>

ELENCHI SECTIONUM FINIS.

) () (

ANTIDOTARIII SPECIALIS PRAECIPUARUM SECTIO- NUM DISPOSITIO.

Simplicibus dictis: non quod
verè sint simplicia, sed sen-
su, aut corè respectivè, quod
comparatione aliorum mini-
mum habeat admixtionis. Ta-
lia sunt, quae sumuntur ab

- Ignè. Sect. i. fol. 1
- Aère. Sect. ij. 2
- Aqua. Sect. iij. 5
- Terra. Sect. iv. 32

Naturà, quam-
vis levis prepa-
ratio ab artifi-
ce adhibetur,
ita tamen, ut
suà formã ve-
tineat. Sic Me-
dicus adipem
præparat. Et de
his LIBER I.
Antidotarii
nostri disputa-
bit. Dividitur
rursus, quia
colligitur vel
ex corporibus

Inanimatis,
qua reperitur
vel in

- Terra: ut
 - Metalla. Sect. v. 39
 - Lapides. Sect. vij. 56
- Aqua seu Mari. Sect. viij. 75

Terrestri-
bus: ni-
mirum
placis &
arbori-
bus: ut

- Folia. Sect. iix. 91
- Flores. Sect. ix. 198
- Fructus. Sect. x. 217
- Semina. Sect. xj. 249
- Radices. Sect. xij. 275
- Ligna. Sect. xiii. 311
- Cortices. Sect. xiv. 339
- Succi. Sect. xv. 347
- Liquores. Sect. xvj. 351
- Gummi. Sect. xvij. 371

Aquatilibus: ut Spongia, &c. Sect.
xix. 383

Terrestri-
bus: cum
gressilibus,
tum repti-
libus: ut
sunt

- Cimices.
- Millepede.
- Scorpio-
nes.
- Vermes
terreni.
- Cochleæ.
- Formicæ.
- Viperæ.

Aquatili-
bus: ut
sunt

- Scincus.
- Cæcer flu-
viatilis.
- Rana.

Alterantibus. Sect. xix. 385. 1100

Integris

Aëreis &
volatili-
bus: sã in-
tegris: quæ
infectis: ut
sunt

- Hirundo.
- Gallus.
- Galerita.
- Locusta.
- Cicada.
- Canthari-
des.

Corruptentibus, hoc est, vob
nostri. Sect. xx. 387

Partibus eorundè. Vide in seqq. sig. A.

Arte. Vide in seqq. sig. B.

MIXTIS

Sanitatem,
vel conser-
vandã, vel
preservan-
dam, vel
restituen-
dam. Hæc
autem me-
dicamenta
cum sint
mixta cor-
pora, mix-
ta ipsorum
sunt vel

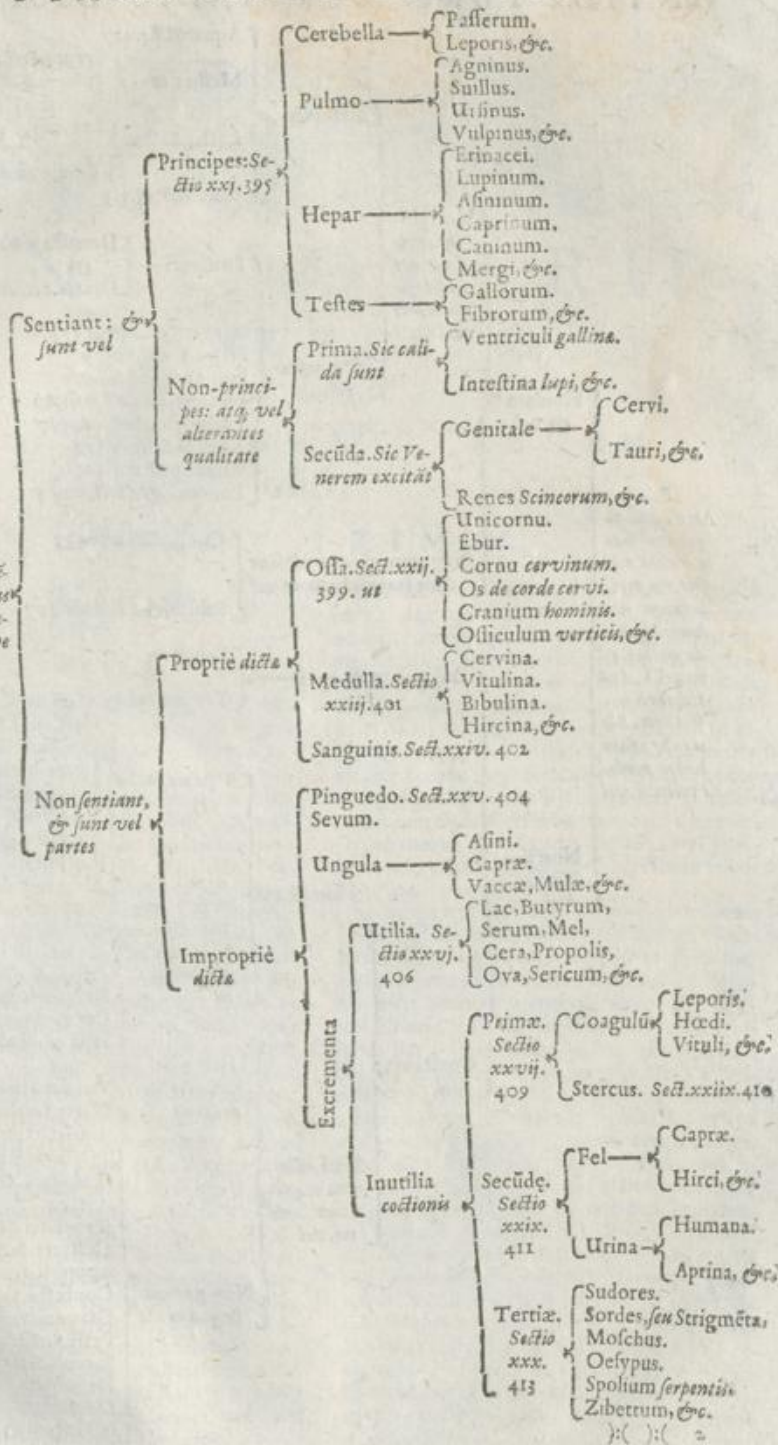
MEDICAMEN-
TORUM diffe-
rentiæ in specie
à causis dedu-
cuntur. Primã
ergo differen-
tiam sumimus
à fine: & quem-
libet rursus dis-
tinguimus ex
materia: quam
etiam diversitas
sequitur. For-
ma rursus ex
Efficiētis varie-
tate distingue-
da. Medicamē-
ta igitur alia
conferunt ad

Ornatum, vel pulchritudinem. In quibus LIBER TERTIUS nostri Antidotarii con-
sistit.

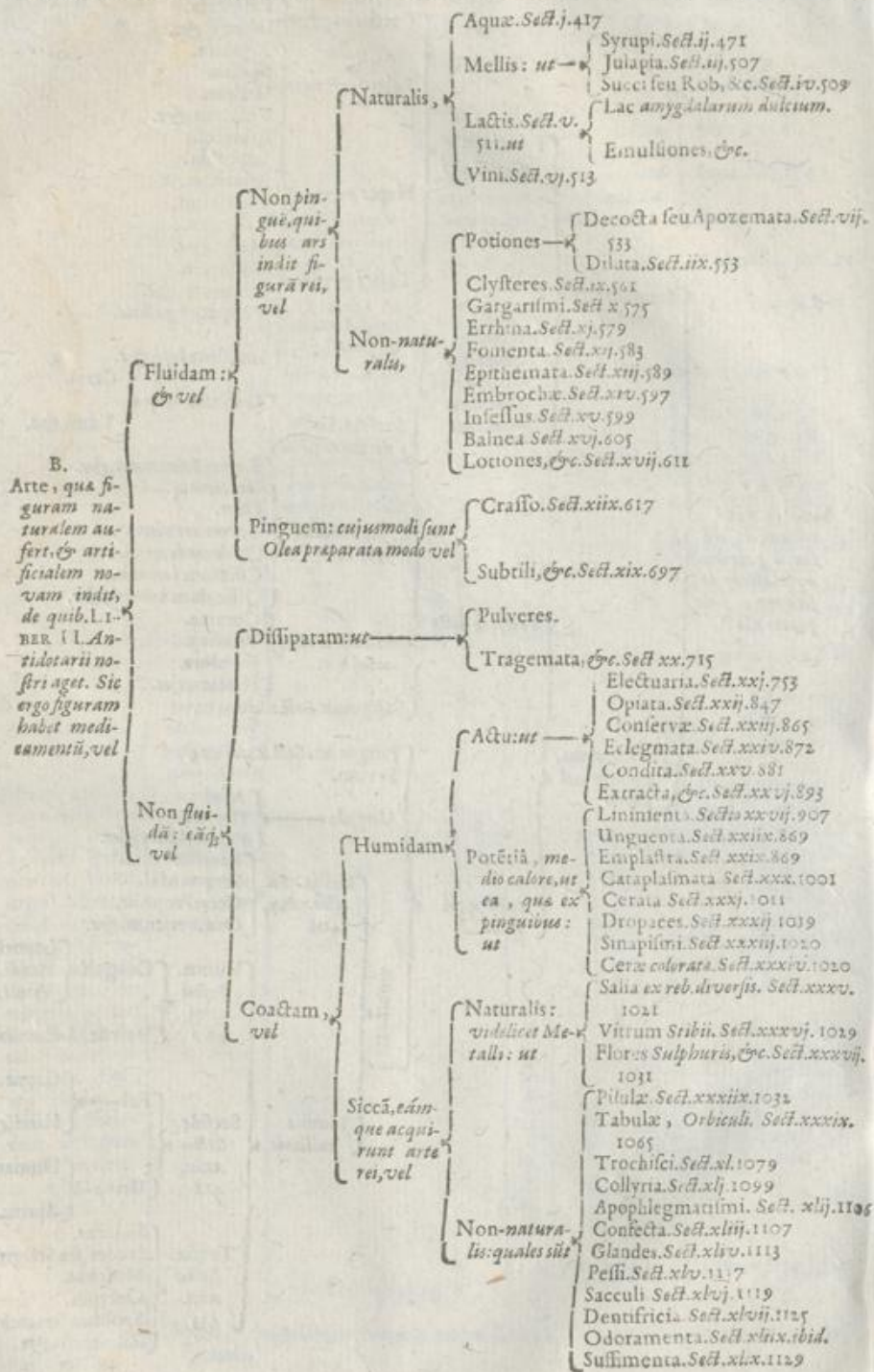
A. Medicis

ANTIDOTARIUM SPECIALIS DISPOSITIO:

A.
Medicamentorum differentia à partibus animalium desumpta, sive partes illa

ANTIDOTARIII SPECIALIS DISPOSITIO.

ANTIDO-

ANTIDOTARIUM GENERALIS,

PER

JO. JACOBUM WECKERUM
editi,

LIBER PRIMUS.

DE FOLIIS seu
herbis.

CAPUT I.

Herba qua.

Domestica-
rum electio.

Locus colli-
gendi her-
bas.

Tempus col-
ligendi her-
bas.

U^m de Medicamento-
tum materia hoc pri-
mo libro disserere no-
bis propositum sit, pri-
mo de naturali anima-
ta insensibili agemus,
à foliis seu herbis sum-
pto exordio. Sunt ita-
que herbae latiores plan-

tarum partes: & vel peregrinae, vel domesti-
cae. Quae apud nos nascuntur, deligendae sunt
succo plenae, floridae: fugiendae grandiores,
graciliores, & marcidae. Comae ergo cum flo-
ribus sumendae sunt. Colligantur autem in
montibus, collibus, & planis locis: ipsis
montibus altissimis colligi debent, locisque
Soli & vento expositis: paucis exceptis, quae
collibus frequentiores, magisque odoratae
sunt, ut chamædrys, & chamapitys. Quae
verò locis planis duntaxat nascuntur, ex lo-
cis siccioribus, & à lacubus, & fluminibus pro-
cul distitis colligendae sunt, nisi riguis gau-
deant, ut tribulus aquaticus, nymphaea, & si-
miles. Caeterum quaedam solum virides in u-
sum recipiuntur, praesertim in usum apozema-
tum, forum, cataplasmatum, enematum, &c.
& haec quovis tempore colligi possunt, ut beta,
brassica, mercenalis, parietaria, borrago, mal-
va, &c. Quae autem reponuntur, jam floren-
tes, & semen quodammodo conficientes (quod
plerumque fit mense Junio, & principio Julii)
colligi debent caelo sereno, acque tempore
meridiano, nullis per aliquot ante dies deciden-
tibus pluviis, nec etiam rore nimium maden-

A tes, nimiove Solis calore retorridae. Quòd si
herbae nec caulem, nec florem, nec semen
edunt, ut adianthum omne, asplenium, le-
gendae in foliorum vigore, quando scilicet ma-
xima, & virentissima sunt: quaedam verò, dum
florent, aut sementescunt, quia lignosae sunt
& exuccae, ante illud tempus legendae, ut ci-
chorium, beta, &c. Herbae, ubi probe in umbra *Locus repo-*
fuerint siccatae, reponuntur ad sacculos lineos *nec nisi hor-*
non compressos, seu collapsos, sed juxta sacculo- *bas.*
rum inum circulo vel orbe ligneo distentor: vel
(quod melius est) ligneis capsulis, vel pyxi-
dibus reservantur, ne à pulvere, vel fumo offen-
di possint.

SERVANT herbae suas vires annum unum: *Duratio*
itaque quotannis mutandae, nisi anno collectae *herbarum.*
fuerint, cujus temperies admodum sicca fue-
rit, pluviarumque expers: & contra subsequen-
tur aestas admodum humida: tunc enim praer-
stat his uti, quae sicco illo anno superiore col-
lectae sint, quam quae subsequenti pluviolo.
Porro, recentes manipulis pluribus in bal- *Mensura,*
neis: in clysteribus verò, tum in decoctio- *seu dosis her-*
nibus, uno vel duobus manipulis, si pro uno *barum.*
clystere, vel una portione paratur decoctio, men-
surantur. Quòd si plures clysteres, vel po-
tiones ex eadem coctione parandae sint, dosis
augenda erit, videlicet ad manipulos quatuor,
vel quinque ad summum. Sicca, in externis,
& magis remediis, ut in balneis, & lavacris,
& pluribus manipulis: in clysteribus, & potio-
nibus, ut supra dictum, mensurari solent. In
aliis autem remediis, ut pulveribus capitali-
bus, stomachicis, &c. à ʒj. ad ʒss. vel ʒj.
recipiuntur. Eadem quantitate etiam in qui-
busdam fumigiis, ut in iis, quae ad tussim pa-
rantur, tussilago sicca, & ad fumigia capitis,
folia rorismarini, ladi, cisti, origani, imponi
possunt. In internis verò, ut in antidotis, co-

licis, & nephriticis, pulveribus cordialibus, & capitalibus, vel qui ad ventrem, vel uterum prescribuntur, à ʒ ss. ad ʒ ss. exhiberi debent.

Taxatio. PRÆTEREA, Pharmacopœi nostri manipulum herbarum communium denario uno Colmariense (qui bazii Constantiensis decima pars est) vel duobus ad summum vendere solent.

Herba peregrina.
Dignotio peregrinarum.

QUOD ad peregrinas herbas attinet, quæ apud nos non crescunt, quasque omnino aliunde advehi oportet, ex Medicorum scriptis, utique quotidiano, notis quibusdam generalibus facile cognosci possunt, è quibus deprehendere licet, num ex planta collectæ fuerint loco, tempore, modoque convenienti, tum etiam repositæ, ita ut nec temporis, nec loci, nec vecturæ ratione incommodum ullum passæ sint: quod ex sapore, odore, & colore deprehenditur, si insuper folia & flores ipsi ramis coherant, &c.

DE FLORIBUS.

CAP. II.

Electio. FLORES, qui in quotidianum usum veniunt, magna ex parte apud nos nascuntur. Recentiores, maturi, non corrupti eligendi sunt.

Dignotio. QUI vero aliunde advehuntur, ex odore, sapore, & nativo colore dignoscuntur: si præterea adhuc integri sunt, nec comminuti, vel si nullam aliam vitium contraxerint.

Locus. COLLIGUNTUR iis in locis, in quibus ipsæ plantæ maxime celebres sunt. Deinde ubi in umbra fuerint siccati, & præsertim qui jucundum odorem efflant, articulis uti acis nullo situ obductis reponuntur.

Tempus. DECERPENDI autem, cum maximè vigent, & quum sese ritè explicuerint: (rosis exceptis, quibus ad conservas utimur, ex enim ante quàm aperiantur, avehi debent) celo sereno, atque tempore pomeridiano, rose absumpto calore Solis, (alioqui enim propter alienam humiditatem facile corrumpuntur) non quum jam verustate tabescunt, desiliuntque: non ut Bulcasis & indocti alii scribunt, hoc vel illi mense. Nam quibusdam regionibus & coeli constitutionibus celerius aut tardius plantarum partes perficiuntur.

Duratio. FLORES in universum sicci ad annum duratæ eduræ, etsi anthemidis, centaury, chrysanthemis, millefolii, spartii, & rosarum flores etiam longiori asserventur tempore, si ligneis arculis opportunè inclusi diligèter reconduantur. Quamdiu itaque coloris & odoris gratiam retinent, tamdiu asservari possunt: quod in paucis ultra annum non contingit.

Dosis. SICCOS pondere & mensura metimur: recentes mensura tantum. Nam in antidotis, & nobilioribus compositionibus, in quibus parva tantum quantitas recipitur, sicci à ʒj. ad ʒij. admittuntur, ut in pulveribus cordialibus, capitalibus, stomachicis & unguen-

tis. In syrups autem & apozematis, & aliis decoctionibus à P. ss. ad P. ij. vel iij. vel plures, ut & in balneis, & clysteribus. sunt enim parum efficaces, nisi in mole magna. Quare in pilulis nunquam usurpandi sunt, quia augendo molem; vim aliorum medicamentorum minuunt. Sunt tamen præstantiores ob suam tenuitatem partium, ideo usurpantur in aliis. Recentiores, quia efficaces tantum ad refrigerandum, humidandum, & laxandum, in syrups, & apozematis, & aliis hujusmodi decoctionibus solum immittuntur: itaque à P. ss. ad P. plures, vel manipulos: non autem pondere, nisi in conservis parandis, ad proportionem cum saccharo servandam.

CÆTERUM pugillus florum communium in officinis nostris, duobus denariis nostratibus aestimatur: peregrinorum vero à tribus denariis usque ad plures, pro locorum, ex quibus advehuntur, distantia.

DE FRUCTIBUS.

CAP. III.

FRUCTUS, est id, quod ultimò planta profert ad speciei conservationem & propagationem, constans ut plurimum carne & semine: & dicitur potivum de grandioribus plantis, ut sunt arbores, frutices, suffrutices. Nostrates deliguntur pleniore, & bene habitis, seu corpulentis, non rugosis, & carnis. Peregrini ex ipsorum sapore, & odore probe dignosci possunt.

COLLIGUNTUR his locis, ubi eorum plantæ sunt præstantissimæ. Siccantur Sole aut cybano pro humiditatis illis innata ratione. Reponuntur armaris, pyxidibus, vel sporis, & locis, quò neque humor ullus, neque fumus, neque puvus perire possit, sed temperatis. Ita enim nec siccum facile contrahunt, nec corrumpuntur, nec nimium siccantur. Quidam fructibus folia interponunt. Oleosi fructus, ut juglandes, amygdala, pineæ, melius sparsim quàm acervatim asservantur. Nam in acervos congesti, facile incalescunt, & rancidi sunt, maxime in loco & tempore calidiorè: servandi ergo loco frigidiorè. Quidam fructus, ut medica mala, hordei aut milii, acervo sepeliuntur, alii paleæ instrati, quidam appensi.

CÆTERUM fructus rei medicæ competentes, quum maturitatem senserint, (nisi data opera immaturi expectantur) ex arbore antequam marcescant, decerpenti sunt, & quotannis mutandi.

QUOD ad dosim attinet, non uno & eodem modo mensurantur: alii enim pondere, alii numero, alii utroque modo. Fructus igitur magni, integri, & discreti, ut pruna, poma, pyra, mala punica, cotonea, melsila, sorbe, ficus, jujubæ, sebesten, nuces, & is fructus similes numero præscribuntur. Interdum etiam pondere mensurantur, cum scilicet ab his ali-

quæ partes detrahuntur, vel aliquæ partes tantum in usum revocantur, ut cum dicimus, carnum cydoniorum abjectis cortice & granis Tbj. vel corticis malorum granatorum ℥ij. Vel cum religiosius proportionem miscendorum servare volumus, ut in masticatoris, & synapifinis, in quibus pro ℥j. seminis synapi, aliquando ficum Tj. miscemus, & aliquando Tbj. Nam si numero ficus metremur, minus certa esset proportio, cum ficus altissimos, aut minores int. Inter fructus sunt nonnulli, qui ad varios usus usurpari solent, & diversa mensura pro diversitate scopi, aut usus, ut pruna, febelten, tamarindi, quæ bilem extinguunt, eamque expurgant, vel partes refrigerant. Quare si ad refrigerationem, vel ad bilis alterationem usurpabuntur, parvo numero injicientur, ut ad paria duo, vel tria: si verò ad laxandum, quia imbecilliter laxant, ad paria viginti. Idem facimus de passulis & ficibus: nam si ad laxandum, magno numero: si ad leviter detergendum, vel calfaciendum præscribantur, minori: & hoc de internis remediis est intelligendum. Nam in balnea ficus, & passula injici possunt: si detergere, & relaxare sit animus, maxima quantitate, quia forma remedi, & paucitas virum id postulant, ut ad paria 1. fructus laxantes: detergentes, & emollientes ad paria x. vel xx. dentur. Refrigerantes & lenientes in injectionibus inflammationum uteri, vesicæ & intestinorum, decoqui possunt ad paria x. quæ sunt pruna, febelten, tamarindi. Dulciores fructus, in clysteribus sedantibus dolore, lenientibus, laxantibus, detergentibus, & vermes deorsum trahentibus, eodem numero ponuntur commode. Nec non adstringentes, in clysteribus ad fluxum ventris præscribuntur eodem numero: in decoctionibus verò alterantibus, ne obstructions partiant, minori. Detergentes in laxantibus ad paria xx. vel xxx. vel xl. poni possunt: in alterantibus ad paria v. vel vi. in decoctis verò pectoralibus, vel syrups, media quantitate: fructus enim detergentes in pectoralibus majori quidem numero sunt opus, quàm in alterantibus tantum, ut vis medicamenti servetur, donec ad pulmones pervenerit: minori verò quàm in laxantibus: nam si æqualis mensura, ut aut paria xx. aut xxx. ponantur, nimium detergendo ventrem laxant, & ad partes superiores non perveniunt. In alterantibus ergo ponantur ad paria v. in laxantibus ad paria xx. in pectoralibus ad paria x. ut mediis modis servetur. Quod de passulis, ficibus, jujubis, febelten, & dactylis vobis intelligi. Horum item fructuum pulpa, seu caro, præscribitur in eclegmatis, opiat, & cataplasmatis: sed pondere, non numero: quia eorum tantum pars usurpatur. Pulpa passularum in opiat laxantibus ad ℥ij. in eclegmatis media mensura: in cataplasmatis hepaticis, corroborantibus, vel malactis

A à quart. v. ad Tj. v. vel Tj. j. ponitur. Pulpa prunorum dulcium laxantibus tantum medicamentis, & opiat misceri potest. acidorum in cataplasmatis adstringentibus ventrem, ut & alii fructus omnes adstringentes, ut pyrorum, pomorum, malorum cotoneorum, à quart. j. ad Tj. Dactylorum pulpa in hepaticis, corroborantibus, vel malactis poni solet ad Tj. Capita pipaveris ut fructus numeramus, ut ex descriptione Diacodi apud Galeum patet libro *canon. ris.* Fructus minores, ut passule Corinthiæ, myrthi fructus, sive bacca vel berberis, vel lentisci, vel balsami, vel terebinthi, pondere majore, vel minore, pro scopo, natura, viribus & forma remediiorum usurpantur, maxima ex parte à ℥j. ad ℥j. Fructus indiffereti, vel contosi, ut tamarindi, pondere, non numero mesurantur. Passulae utraque mensura: dicimus enim passularum ℥ij. vel iij. interdum passulaeum paria x. xx. vel xxx.

C P O R R O cum fructuum variae sint differentiae, precio quoque variant. *Taxatio.*

DE SEMINIBUS.

CAP. IV.

SEME N est ea pars plantæ, ex qua in terra projecta, similis planta producitur. *Semina.* Differt à fructu, sicut pars à toto, contentum à continente. Ficus, ova, poma, pyra sunt fructus: grana in illis contenta, semina sunt. Omnes fructus habent semina: sed non e converso: non omnia semina fructu continentur, ut semina anisi, feniculi, mili Solis. *Electis.* sunt matura, bene habita & corpulenta seu pleniora, non rugosa, & quæ naturæ suæ vires proprias habent efficacissimas, & odorem, saporem, colorem sui generis perfectissimum servant. Quæ foris & peregrinis locis adferuntur, considerare oportet, an notis respondeant à Medicis præscriptis, & in eorum cognitione exerceri, ut ex sapore & odore dignosci possint. *Dignatio.* Desuntur plena, non cariola, nec rugosa.

NOSTRATIA in locis colliguntur, quibus præstantissimæ herba nascuntur. Quæ certis regionibus celebrantur (ut etiam ipsæ herbae) his locis, si fieri potest, colligi debent, quæ proximè accedant ad eorum similitudinem, quæ à veteribus commendabantur. *Locus.*

SICCANTUR ut herbae: deinde vasculis vitratis, aut sacculis reponantur, locoque sicciore, & humiditatis experte: aut charta, aut membranæ apte involvantur. Legendæ sunt ex fructibus summe maturis, ubi sicari ceperunt prius quàm defluant: ex stirpibus jam siccis, nec amplius virentibus, qui tunc in Sole suspendendi, potissimum ex cucurbitæ, cucumeris, & hujus generis fructibus, ut eorum omnis caro exsiccet. Nostratia annum, aut vix biennium durant. Quare quotannis innovare satius crediderim. *Tempus.*

Dosis calidorum.

SEMINA semper pondere metimur: sed diversa diverso, pro natura ipsorum, & scopo, & forma remediorum. Calida & grata, ut anisum, feniculum, ad ℥j. vel ℥ij. præscribuntur, ut in pulveribus post pastum. Quæ minus grata sunt ob odorem, vel saporem, à ℥j. ad ℥j. ut semen cumini, fœli Massiliensis, carvi, ameos. Quæ magis acra sunt: ut rutæ agr. stis, nasturtii, thlaspi, multo minori quantitate sumuntur. Quæ temperata sunt, à ℥j. ad ℥j. in internis remediis poni possunt. In balneis verò & fortibus, vel clysteribus, ab ℥j. ad plures: cujusmodi sunt semen malvæ, althææ, lini, bombacis, fœnigræci.

Temperatorum.

Diureticorum dosis.

SEMINA diuretica pro scopo & sua acrimonia diversis ponderibus administrari debent. Si ad sciendum urinam dentur, à ℥j. ad ℥ij. vel iv. exhibentur: si verò purgantibus permiscantur, ad humoris attenuationes, vel medicamenti deductionem, à ℥j. ad ℥j. Possent eum impedire, derivando ad renes, vim medicamenti laxantis. In aperientibus obstructiones, media quantitate poni debent. In arteriacis à ℥j. ad ℥j. In Bechicis à ℥j. ad ℥j. Quæ flatu discutiunt, in clysteribus, & sedantibus dolorem, & remediis aliis colicis, à ℥j. ad ℥vj. in antidotis, à ℥j. ad ℥ij.

Dosis aperientium.

Flatus discutiendum dosis.

Calidissimum dosis.

CALIDISSIMA semina in pulvere, ut nasturtii, rutæ agræstis, thapsiæ, synapi, erucæ, in internis remediis à ℥j. ad ℥j. in externis autem à ℥ij. ad ℥j. In decoctionibus verò intrinsecus sumendis à ℥j. usque ad ℥ij. in externis autem remediis à ℥ij. ad ℥j.

Frigidorum dosis.

SEMINA frigida majora, in cientibus urinam à ℥ij. ad ℥j. In pectoralibus à ℥j. ad ℥ij. vel ℥ij. In laxantibus à ℥j. ad ℥j. In clysteribus ab ℥j. ad ℥j. In balneis ab ℥ij. ad ℥iv. vel ℥vj. Frigida verò minorata in internis remediis, ut pulveribus, à ℥j. ad ℥j. & ℥ij. in externis à ℥j. ad ℥j. Narcotica à ℥j. ad ℥ij. vel ℥ij. ponantur, ut in colicis: liberius verò in externis remediis, videlicet à ℥j. ad ℥j.

Cerealium dosis.

CEREALIA integra pugillis vel manipulis mensurantur: in balneis quidem ad manus plures: in clysteribus P. j. vel P. ij. in decoctionibus verò syruporum, injectionum, gargarismatum, ad P. j. vel P. ij. Cerealia verò in farinam redacta pondere mensurantur: ut, ad cataplasmatum compositionem, à ℥j. ad ℥vj.

Farina dosis.

Sic ad inspissationem succi herbarum, quantum sufficit, imponitur, donec mellis consistentiam acquirat: ut in bechico medicamento, aut arteriaco farina hordei, vel amylium à ℥j. ad ℥ij. vel ℥ij.

Leguminis.

LEGUMINA ut Cerealia metiuntur: in farinam verò redacta ponderantur.

Valor, seu taxatio.

CATERUM, ℥j. nostratum seminum à denario uno usque ad duos, vel tres ad summum vendi solet. Peregrina verò pro nobilitatis & loci ratione precio variant.

DE RADICIBUS.

CAP. V.

RADICES deligendæ sunt, quæ saporem, Elestia. odorem, & colorem sui generis perfectissimum habeant. quæque sint bene habitæ, extento cortice, non cariosæ, non marcidæ, nec rugosæ. Exotica peculiaribus nominibus dignoscuntur. Colliguntur locis aptis, & terra vel fordidibus purgatæ, vel inciduntur, vel integras filo trajectæ suspensæ servantur, loco non insolato, non infumato, non humido, non pulverulento: sed sublimi, puro, sicco, aut septentrionem, aut meridiem spectante, modò non sicut austru.

EVELLUNTUR fructu jam deperdito, & incipiente foliorum defluvio, cælo sereno, (pluvia namque illas imbecilliores reddunt, & humore crudo implet) quam crudi & excrementitii humoris quam minimum habent, quando nec nimis molles, nec nimis duræ & lignosæ. Exiguæ radices in annum

servantur: majores in biennium, vel triennium ad summum. Mutandæ autem sunt intra id tempus, si anni temperies sicca fuerit: sin autem admodum humida fuerit, eo præsertim tempore, quo radices colligendæ sunt, sanus est illis uti, quæ precedente anno collectæ sint, modò ea, qua dictum est, ratione sint servatæ.

RADICUM dosis in syrupsis, vel apoze-
matis, est ab ℥j. ad ℥ij. vel ℥ij. si pro multis
dosis paratur: si pro una dosi, à ℥ij. ad ℥j. vel ℥j. magis vel minus pro radicem natura, & viribus. Nam si cum purgantibus miscantur radices aperientes, minori quantitate ponendæ sunt. Nam si in majori quantitate ponantur, humores tenues & serosos à ventre ad renes deducendo, & derivando, alvi subductionem minuunt.

RADICUM verò quantitas in balneis, libris, vel manipulis multis mensuratur. In clysteribus verò, si pro uno clystere paratur decoctio, ab ℥ij. ad ℥ij. Quod si plures clysteres ex eadem decoctione parandi sunt, vel clyster, fortis, irrigationes, encharistinata, & balneum, dosis augenda erit. Quod ad purgantium radicem dosim attinet, supra in Antidotario specialiter dictum est.

PORRO, Aromatarum nostri ℥j. radicem Valor à denario uno, usque ad tres vendere possunt, pro locorum, in quibus colliguntur, ratione.

DE LIGNIS.

CAP. VI.

LIGNA sunt partes plantarum firmis-
sime, tanquam ossa in animalibus, durissimæ. Eligendum solidum, grave, minus cariosum & corruptum. Ligna magna ex parte peregrina sunt, de quibus in Antidotario specialiter particulatim tractavimus. Nestra autem

autem ex arboribus adultis decerpenda sunt. Quod ad quantitatem attinet, odorata, nobilia, vel pretiosa pondere ʒj. ut plurimum describuntur, ut lignum aloës, xyoballatum, & sandali omnes. Horumque usus est non in internis solum, sed & in externis remediis, ut in antidotis, in pulveribus cordialibus, capitalibus, in unguentis ventriculi, hepatis, & uteri. Item in epithematis cordis & ventriculi: in suffragiis etiam usurpantur.

*Ignobilium
dosis.*

LIGNA autem et aliora, & minus nobilia, ex quibus decoctiones parantur, ut ligni guajaci, tamaricis, fraxini ramenta, in ijori pondere usurpantur, videlicet ab ʒj. ad lbj.

DE CORTICIBUS.

CAP. VII.

CORTICES, quibus Medici utuntur, partim ex fructibus, partim ex radicibus, partim ex ramis sumuntur.

Electio. EXOTICI eliguntur, qui nec situ obducti, nec aqua submersi, aut excocti, nec teredine capiti sunt.

Locus. COLLIGUNTUR, ubi eorum plantæ sunt præstantissimæ. Crassiores arborum cortices aut manu avelluntur, cum leviter adherent: aut cum tenacius adherent, ferro abscinduntur. Tenaces vero ac membranosi abraduntur. Radicum cortices sic parantur: Finduntur radices per medium, vel pulsantur pistillo à summo usque ad imum: deinde eximuntur medulle, & abijciuntur: cortices vero diligenter exiccantur, atque arculis ligneis reconduntur.

*Tempus col-
legendi.*

CÆTERUM fructuum cortices eximere convenit, cum maxime matureverint fructus: radicum, cum herbæ foliis suis exuuntur: arborum vero, cum vigent.

Duratio. SERVANTUR autem in annum.

Dosis. QUO ad dosim, nobilium corticum erit à ʒj. ad ʒij. vel ʒʒ. ut cinnamomi, nucis moschatae, &c. Ignobilium vero arborum, & fructuum, nisi ingratitudo prohibeat, ab ʒj. ad plures, ut guajaci, cæpparis, fraxini, tamaricis, &c.

DE SUCCIS.

CAP. IIX.

SUCCI ex plantis eliciuntur, virentium & tenerorum foliorum cauliumve tritura, & manuum aut torcularis expressione. Horum statim ab expressione usus est, ad servanturque aut liquidi, aut siccati, aut cum saccharo mixti in modum syrupi. Eliguntur non vetusti, non elanguescentes, non aliena qualitatum suarum conditione. Peregrini sive externi aut odoris, saporis, coloris præstantia dignoscuntur, aut si non pulverulenti sint, aliòve modo corrupti. Eliciantur ex adultis potius herbis, jam tum ingenibus, (utpote minus excrementis) nondum lignosis, aut tabescentibus. Qui liquidi servandi sunt, igne aut insolatione

*Tempus col-
legendi.*

à crassioribus partibus repurgantur, & in phialam angustis oris injiciuntur superfuso aliquantulo oleo. Qui sicci reponendi sunt, aut Sole, aut igne probe siccantur: tum demum vasculis vitreis, aut pyxidibus reponuntur. Liquidi mutantur quotannis. Sicci vero & apud nos expressi, aut singulis annis, aut ad summum biennio.

DE LIQUORIBUS, LACHRYMIS, & GUMMIS.

CAP. IX.

LIQUOR à succo differt: hic namque est, qui concussione & qualificatione exprimitur, ille vero, qui incisa vel scarificata aut terebrata plantæ alicujus parte extillat sive emanat. Lachryma est, quæ sua sponte ex plantæ alicujus parte aliqua promanat, & concrevit vel in gummi, vel resinam. Liquores, lachrymæ & gummi, quæ Medicis in usu sunt, magna ex parte peregrina sunt. Eliguntur non vetusta, non elanguescentia, & evanida, non aliena qualitatum suarum conditione, sic ut gustus judicium subeuntia, nihil respiciant. Liquores excipiuntur inciso per summum adolescentiæ vigorem caule. Gummi vero genera non prius decerpantur, quam concreta, ac conglobata suis stirpibus, idoneam maturitatem assecuta sint: resina tamen igne sæpius sibi concremen-

Electio. non elanguescentia, & evanida, non aliena qualitatum suarum conditione, sic ut gustus judicium subeuntia, nihil respiciant. Liquores excipiuntur inciso per summum adolescentiæ vigorem caule. Gummi vero genera non prius decerpantur, quam concreta, ac conglobata suis stirpibus, idoneam maturitatem assecuta sint: resina tamen igne sæpius sibi concremen-

rum adsciscunt. Reponuntur loco secco. Liquores triennio ut plurimum vigent: gummi vero & resinae durius.

Locus reponendi. & resinae durius.

CÆTERUM resinarum pondus, pro scopo, effectus & formæ remedi ratione, variat. Siquidem liquidæ per se assumptæ, ut laryca, & abietina, à ʒj. ad ʒij. vel ʒij. exhibemus, cum detergere venas volumus: si alvum subducere, à ʒij. ad ʒʒ. In emplastris & unguentis ab ʒʒ. ad ʒj. vel plures pro scopo ratione. Siccarum vero resinarum, ut picis, dosis est, & quidem in externis remediis, ut emplastris & unguentis, ab ʒʒ. ad ʒj. vel plures.

DE ANIMALIBUS, ET

eorundem partibus.

CAP. X.

EX animalibus integris, aut eorum partibus medicamenta sumuntur. Præferenda autem ea sunt, quæ ex animalibus mediæ ætatis, benè pinguibus, beneque habitato corpore desumuntur: non ex morbidis, ætate confectis, aut cadaveribus. Præstantia autem ex nativo colore, sapore & odore dignoscitur.

CÆTERUM pauca animalia integra asservantur. Sicciora, ut cantharides, non diffidentur, ubi semel probe exiccata fuerint, custodiuntur. Humidiora vero, & pinguiora, facillè corrumpuntur, putrescunt, & vermes

generant. Unde absinthium, & similia putredinem arcentia illis adduntur. Reponuntur autem in loco sicciore non calido.

Duratio. PARTES molles alix aliis diutius durant, nec certus terminus præfieri singulis potest. Pleraque annum durant, quedam vel propter coeli intemperiem, vel propter malam asseruationem citius corrumpuntur. Quotannis autem usitate mutantur, interdum consilio: quedam diutius anno servantur.

Dosis. ANIMALIA quæ integra usurpantur, numero frequentius menurantur: quæ verò mutilata aliqua parte sui, & numero & pondere: quanquam nihil prohibet etiam integra animalia, si minora sint, pondere metiri, ut cimices, cantharides, &c. Partes animalium, siue majores sint, siue minores, etiam liquidiores, ut fel, penduntur omnes: item quæ usitæ sunt, vel alio modo præparatæ: dosis earum à ʒ ss. ad ʒ j.

Quæ minus ingrata sunt, vel parum efficaces, à ʒ j. ad ʒ ij. vel iv. præscribi possunt, ut rasura eboris, vel cornu cervi, vel unicornis, quæ quia carius emitur, minori pondere datur. Partes autem, quæ acres, aut foetidæ, aut nimium odoratæ sunt, in internis remediis à gran. ij. ad ʒ j. vel ʒ ij. vel ad ʒ j. admisceri possunt, ut molchus, ambra, zibetiam, castoreum. In externis verò remediis potest quantitas eorum augeri.

Acrii, aut foetidari, aut nimium odoratarum dosi.

Intestinorū dosi. INTESTINORUM quantitas à ʒ j. ad ʒ ij. perse, vel cum vino propinatur. Verum si opiati, vel pulveribus inferantur, ad ʒ j. vel ij. imponi possunt, quod ad multas doses componantur. Pulmones, & hepata, præsertim ingrata, & male olentia, siccata in furno, à ʒ ss. ad ʒ j. dantur, vel ad ʒ ij. si odoratis aliis admisceantur.

Pulmonum & hepatum dosi.

Excrementorum dosi. EXCREMENTORUM alia aliis sunt efficaciora, & magis acria. ob id diversa præscribuntur mensura, ut stercus gallinarum ad versus fungos, à ʒ j. ad ʒ ij. stercus columbarum à ʒ ss. ad ʒ j. In externis verò remediis ab ʒ ss. ad ʒ ij. vel plures possunt imperari. Stercus ovis & capræ & boum nec pondere, nec mensura eadem præscribuntur. Stercus enim ovis in cataplasmatis ab ʒ ij. ad ʒ vj. stercus verò caprarum ad ʒ iv. at vacca ad ʒ j. vel plus, habita semper ratione quantitatis remedium & partis, cui applicabuntur.

Fellū dosi. FELLA, ut acrimonia & consistentia differunt, sic etiam pondere. Felenim avium, cum minus acre, tenuius autem felle quadrupedum sit, acrius verò, sed minus tenue felle piscium: fellis quadrupedum dosis erit ʒ j. avium ʒ ij. piscium verò ʒ ij.

Cornuum dosi. CORNUM, quia dura sunt, vel uruntur, ut ostracea, vel lima raduntur, à ʒ j. ad ʒ ij. vel ʒ iv. dantur. Preciosa autem, ut unicornu, à gr. vj. ad ʒ ss. vel ʒ j. exhiberi solent, præsertim divitiis, quibus nihil carum esse potest.

Testarum dosi. TESTÆ similiter ostrorum, mitulorum, concharum, purpurarum, buccinarum, car-

rorum, &c. uruntur, ut facilius in partes tenuissimas reduci possint, & à ʒ j. ad ʒ ij. vel ʒ ij. dantur. In externis autem remediis à ʒ ss. ad ʒ ij.

UNIONES verò seu perlæ, quas usus in Perlarum antidotis, & pulveribus cordialibus, & quibusdam collyriis recipit, à ʒ j. ad ʒ ij. allumuntur.

DE MINERALIBUS,

metallicis, & lapidibus, & terris.

CAP. XI.

MINERALIA sunt, quæcunque ex terra effodiuntur. Metallica verò, quæ præterea possunt liquefieri concreta. Horum Electio.

autem medicamentorum genus cum plerumque peregrinum sit, de singulorum, quæ in majore usu sunt, delectu peculiariter in speciali Antidotario tractavimus: nunc saltem de dosi eorum in genere agendum esse videtur. Itaque metallica omnia, pro ratione efficacitæ & acrimoniæ, diversis ponderibus metiuntur. Quæ summa sunt efficacitæ, à ʒ j. ad ʒ j. exhibentur.

Quæ parum efficacitæ sunt, magna copia imponuntur. Quæ autem possunt liquari, & efficacium.

emplastica sunt, ut cerussa, lithargyrum, ad ʒ j. ad ʒ ss. vel ʒ j. vel plures imponuntur. Acria verò per se, vel ob usum, ut arugo, Acrium

rosæ aris, &c. à ʒ ss. ad ʒ ij. si fuerint abluta, majori copia. Parum acria, ut plumbum non vitum, pompholyx, thuria, cerussa, &c. & quæ sine morfu siccant, à ʒ j. ad ʒ j. ponuntur: possunt tamen majori quantitate usurpari.

Mineralia verò, ut sulphur, alumen, chalcantium, cum sint acerrima, non nisi in fortioribus remediis sunt usurpanda. Caustica, ut chalcantium, chalcitis, sandaracha, chrysoocol, la, &c. à ʒ ss. ad ʒ j. per se imponuntur: si vero inioribus admiscantur, ad ʒ j. Precioso Gemmarum lapidum, ut smaragdi, sapphyri, &c. dosis est à ʒ ss. ad ʒ j.

Qui efficaciores sunt, & acrimoniam quandam habent, ut lapis armenus, & cyaneus, pro diversitate scopi, & præparationis ratione, diversimode mensurantur. Si quidem in cordialibus à gr. vij. ad ʒ ss. in purgantibus verò à ʒ j. ad ʒ ij. pro unica dosi ponitur: in compositionibus majoribus, majori copia, pro eorum scilicet quantitate. Sic ustas minori quantitate ponitur, quam non ustus & ablutus. Lapidum verò nulla acrimonia præditi, ut Judaicus, & lapis lineis, à ʒ ss. acrii ad ʒ j. vel ij.

Porro terra eodem pondere mensurari debet, quo lapides. Nam acris, ut ochra usta, & cyaneus, pro diversitate scopi, & præparationis ratione, diversimode mensurantur. Si quidem in cordialibus à gr. vij. ad ʒ ss. in purgantibus verò à ʒ j. ad ʒ ij. pro unica dosi ponitur: in compositionibus majoribus, majori copia, pro eorum scilicet quantitate. Sic ustas minori quantitate ponitur, quam non ustus & ablutus. Lapidum verò nulla acrimonia præditi, ut Judaicus, & lapis lineis, à ʒ ss. acrii ad ʒ j. vel ij.

Porro terra eodem pondere mensurari debet, quo lapides. Nam acris, ut ochra usta, & cyaneus, pro diversitate scopi, & præparationis ratione, diversimode mensurantur. Si quidem in cordialibus à gr. vij. ad ʒ ss. in purgantibus verò à ʒ j. ad ʒ ij. pro unica dosi ponitur: in compositionibus majoribus, majori copia, pro eorum scilicet quantitate. Sic ustas minori quantitate ponitur, quam non ustus & ablutus. Lapidum verò nulla acrimonia præditi, ut Judaicus, & lapis lineis, à ʒ ss. acrii ad ʒ j. vel ij.

Porro terra eodem pondere mensurari debet, quo lapides. Nam acris, ut ochra usta, & cyaneus, pro diversitate scopi, & præparationis ratione, diversimode mensurantur. Si quidem in cordialibus à gr. vij. ad ʒ ss. in purgantibus verò à ʒ j. ad ʒ ij. pro unica dosi ponitur: in compositionibus majoribus, majori copia, pro eorum scilicet quantitate. Sic ustas minori quantitate ponitur, quam non ustus & ablutus. Lapidum verò nulla acrimonia præditi, ut Judaicus, & lapis lineis, à ʒ ss. acrii ad ʒ j. vel ij.

Porro terra eodem pondere mensurari debet, quo lapides. Nam acris, ut ochra usta, & cyaneus, pro diversitate scopi, & præparationis ratione, diversimode mensurantur. Si quidem in cordialibus à gr. vij. ad ʒ ss. in purgantibus verò à ʒ j. ad ʒ ij. pro unica dosi ponitur: in compositionibus majoribus, majori copia, pro eorum scilicet quantitate. Sic ustas minori quantitate ponitur, quam non ustus & ablutus. Lapidum verò nulla acrimonia præditi, ut Judaicus, & lapis lineis, à ʒ ss. acrii ad ʒ j. vel ij.

Porro terra eodem pondere mensurari debet, quo lapides. Nam acris, ut ochra usta, & cyaneus, pro diversitate scopi, & præparationis ratione, diversimode mensurantur. Si quidem in cordialibus à gr. vij. ad ʒ ss. in purgantibus verò à ʒ j. ad ʒ ij. pro unica dosi ponitur: in compositionibus majoribus, majori copia, pro eorum scilicet quantitate. Sic ustas minori quantitate ponitur, quam non ustus & ablutus. Lapidum verò nulla acrimonia præditi, ut Judaicus, & lapis lineis, à ʒ ss. acrii ad ʒ j. vel ij.

Porro terra eodem pondere mensurari debet, quo lapides. Nam acris, ut ochra usta, & cyaneus, pro diversitate scopi, & præparationis ratione, diversimode mensurantur. Si quidem in cordialibus à gr. vij. ad ʒ ss. in purgantibus verò à ʒ j. ad ʒ ij. pro unica dosi ponitur: in compositionibus majoribus, majori copia, pro eorum scilicet quantitate. Sic ustas minori quantitate ponitur, quam non ustus & ablutus. Lapidum verò nulla acrimonia præditi, ut Judaicus, & lapis lineis, à ʒ ss. acrii ad ʒ j. vel ij.

ad ʒ ij.

DE

DE AQUIS DESTILLATIS.

CAP. XII.

HACTENUS de medicamentis, quæ natura constant, differuimus: nunc de artificialibus tractandum venit, sumpto a fluidis, quæ intrinsicè sunt. Horum autem primum locum obtinent aquæ stillatitæ, quæ ex herbis, floribus, fructibus, radicibus, liquoribus, & animalibus eliciuntur.

Electio. PRÆSTANT, quæ quasi vitreis, vel figulinis tempore, quo maxime vigent plantæ, destillantur, & quidem in balneo Mariæ, vel vapore aquæ calentis, vel cineribus moderate calidis. Veruntamen vapore aquæ ferventis destillatæ, vires & qualitates plantarum integris retinent. Necessarius autem est ignis ex carbonibus accensis, & non lignis, præsertim vitribus & fumum reddentibus.

Locus repositio. SERVANTUR in vasis vitreis, in loco temperato. Verum antequam reponuntur, per aliquot dies Soli exponi debent, vasis liateo, aut membrana perforata obturatis, ut quicquid excrementosum est, resolvatur, simulque exhalet empyreuma, quod in aquis destillatis remaneret.

Duratio. DURANT annum, plus minusve, pro destillationis ratione. Nam in vapore aquæ calentis destillata, cum sint excrementosa, parum diu servari possunt: quæ verò in cineribus calidis, aut arena, diutius: quæ in balneo, medio modo se habent.

Dosis. CÆTERUM aquas stillatitias omnes propemodum hodie Medici cum syrups commiscunt, ac si potandas præbent ab ℥ij. usque ad ℥iv. addita dimidia syrupi convenientis parte, ita ut sit dupla aquarum ad simplici syruporum mensura. Aquas quoque extrinsecus utuntur Medici, in forma epithematis, de quorum dosi infra suo loco. Aestimatur ℥j. denariis duobus, vel tribus.

DE SYRUPIS, JULAPIUM, & Sapis.

CAP. XIII.

Syrupus. SYRUPUS est medicamenti forma liquidior ex succis, vel aliis plantarum partibus cum humore aliquo percoctis, & saccharatis ad sporis gratiam & custodiæ diuturnitatem. Horum autem alii simplices, alii compositi. Simples, qui ex unius simplicis decocto vel succo fiunt. Coquuntur autem succi in olla vitrata ad quartæ partis consumptionem, & depurari solentur: deinde hujus succi sic depurati libra cum sacchari clarificati tantundem coquitur ad justam crassitiam: cujus indicium erit, si guttula in marmor effusa hæreat: aut digitis accepta,

A horum adductione & diductione fila ducat. Alii saccharum coquunt ad penidiarum usque crassitiam, deinde succum admiscunt, & simul fervere semel sinunt, postea igni exemptum insolant.

Compositi. ex infusionibus, & variarum Syrupi compositi.

Alii decoctiones à simplicibus sine expressione effundunt, & colant, ac addito saccharo, ut supra dictum, vel quantum satis est, coquunt. Alii decoctum manibus, vel prælo

B prius exprimunt: expressam donec clara fiat, purificant: deinde ad perfectionem coquunt. Hi prioribus videntur esse efficaciores: illi elegantiores. Optima ratio esse videtur conficiendi efficaces syrups, macerare aliquandiu materias in liquore præscripto & calide superfuso, non nimis multo, sed quantum tegendis & humectandis materiis sufficit: deinde tanquam recentes, & virides prælo subicere, succum exprimere, & ut decet, percoquere, ne coquendo, & diutius fervendo multum exhalet, & quod tenuius est, pereat. In quibusdam etiam syrups compositis, materiam exactissime trite, & in panniculum lineum incluse, in syrups adhuc ferventes imponunt, & relinquuntur ibidem, donec syrupus absumatur, ut in syrupo de cichorio cum rhubarbaro, &c. Rectius facere viderentur, si qui materiam illam vel dissolutam, vel laxius inclusam, in medio decoctionis injicerent, atque aliquantisper simul fervere sinerent, subinde rudicula ad lebetem comprimendo, movendoque, ac tandem fortiter exprimerent.

Reponuntur. REPONUNTUR vasis vitreis, aut figulinis vitratis, ac simplices quidem ad annum, compositi vero, biennium. Exhibentur frequenter diluculo appetente, prius quidem calefacti. Nonnunquam etiam vesperi, ubi somni conciliandi gratia sumuntur.

Dosis. DOSIS alcerantium à ℥vj. ad ℥ij. cum dupla aquæ affectui accommodatæ quantitate: laxantium verò ab ℥j. ad ℥iv. cum decoctione laxativa ℥j. syrupi sufficit, pro unica dosi.

Aestimatur. AESTIMATUR ℥j. syrupi à denariis usque ad vi. ad summum. In quibus autem ingreditur cassia, aut manna, aut aliquod preciosorum laxantium, taxabitur ℥j. bazione unico, seu denariis decem nostratibus, aut plus, secundum ingredientis valorem. Cæterum Julepus Arabum potionis genus est delicatæ Julapium apud Græcos, quæ parabatur ex aqua, vino, & succis cum saccharo. Arabes id genus solum descriperunt, quod ex aqua & succis componebatur, illudque Juleb vocarunt: Græci recentiores Julapium. Fiunt autem cum aquis stillatitiis, & horum frequentior est usus hodie: aut cum decoctionibus, & succis ori grati, sed horum usus nullus est: nam eorum loco syrupo simplici utimur. Sumitur autem in Julapiis conficiendis æqualis aquæ cum saccharo

quantitas, & ad syrapi consistentiam coquantur: A
deinde in vasis vitreis (ut syrapi) vel figulinis vi-
tratis ad annum reponuntur.

Ufus. **Q**UOD ad syrapiorum & julapiorum u-
sum attinet, succos corporis purgationi præ-
parant, meatus referant, obstructions levant,
humoris lentitiam dissecant & detergunt,
materiam in corporis habitum digerunt, dis-
sipant, qualitatibus suis intemperiem oppu-
gnant: & quod non parvi est momenti, quid-
dam etiam levissime educunt, ut his omnino
nominibus in purgationibus ipsis non parvo sint
usui.

Rob. **P**ORRÒ Rob aut sapa, succus est fru-
ctuum, Solis aut ignis calore inspissatus, ut as-
servari possit, & eo uti liceat in oris præsertim
morbis, aut per se, aut cum melle, aut saccharo,
aut sapa. Perfectæ coctionis indicium est, si
tantum inspissata sit, ut frigidæ unitatem
quandam, & mellis crassitudinem adspiciatur.
Reponuntur, ut julapii & syrapi, ad annum u-
num, vel ultra.

DE DECOCTIS, SEU

Apozematis.

CAP. XIV.

Decoctorum & syrapii differentia. **D**ECOCTA (quæ Græcis Apozemata
dicuntur) cum syrapiis compositis ma-
gnam habent cognationem, à quibus ta-
men differunt duratione, suavitate & con-
sistentiâ. Siquidem syrapi, ubi ritè fuerint
cocti, ultra annum etiam quandoque durant.
Decocta verò vix per septimanam servari pos-
sunt. Syrapi plus sacchari recipiunt, quàm
decocta: ideoque suaviores, & gulæ gra-
tiores. Syrapi præterea ad justam spissitu-
dinem coquantur, decocta verò non. Fiant
decocta ex foliis, floribus, radicibus, fru-
ctibus, seminibus, corticibus, lignis: inter-
dum etiam succis: rarò ex liquoribus, gum-
mis, resinis: rarò item ex animalium partibus:
rarissimè ex terris & metallicis corporibus. Co-
quantur autem hæc nunc ex aqua, tum simpli-
ci, quali fontana, pluvia: tum medicamento-
sa, qualis ex plantis destillata, marina, salta,
sulphurea, aluminosa: nunc ex alio humore,
ut sero lactis, vino, aceto, lixivio, &c. Foli-
orum autem quantitas manipulos quinque ad
summum: eorum pugillos quatuor: radicem
uncias tres, ad summum quinque: seminum
drachmas quatuor aut sex non excedat.
Aquæ mensura rarò libras duas, vel ad
summum tres, superet. Carterum initiò omne
medicamentum lignosum, durum, vetustum
ex radicibus auferendum, (alioquin in re-
centibus relinquendum) atque radices, se-
mina, cortices lignorum mediocriter commi-

Decoctorum compositio. **D**ECOCTA (quæ Græcis Apozemata
dicuntur) cum syrapiis compositis ma-
gnam habent cognationem, à quibus ta-
men differunt duratione, suavitate & con-
sistentiâ. Siquidem syrapi, ubi ritè fuerint
cocti, ultra annum etiam quandoque durant.
Decocta verò vix per septimanam servari pos-
sunt. Syrapi plus sacchari recipiunt, quàm
decocta: ideoque suaviores, & gulæ gra-
tiores. Syrapi præterea ad justam spissitu-
dinem coquantur, decocta verò non. Fiant
decocta ex foliis, floribus, radicibus, fru-
ctibus, seminibus, corticibus, lignis: inter-
dum etiam succis: rarò ex liquoribus, gum-
mis, resinis: rarò item ex animalium partibus:
rarissimè ex terris & metallicis corporibus. Co-
quantur autem hæc nunc ex aqua, tum simpli-
ci, quali fontana, pluvia: tum medicamento-
sa, qualis ex plantis destillata, marina, salta,
sulphurea, aluminosa: nunc ex alio humore,
ut sero lactis, vino, aceto, lixivio, &c. Foli-
orum autem quantitas manipulos quinque ad
summum: eorum pugillos quatuor: radicem
uncias tres, ad summum quinque: seminum
drachmas quatuor aut sex non excedat.
Aquæ mensura rarò libras duas, vel ad
summum tres, superet. Carterum initiò omne
medicamentum lignosum, durum, vetustum
ex radicibus auferendum, (alioquin in re-
centibus relinquendum) atque radices, se-
mina, cortices lignorum mediocriter commi-

Ingredientium dosis. **I**NGREDIENTIUM autem quantitas manipulos quinque ad
summum: eorum pugillos quatuor: radicem
uncias tres, ad summum quinque: seminum
drachmas quatuor aut sex non excedat.
Aquæ mensura rarò libras duas, vel ad
summum tres, superet. Carterum initiò omne
medicamentum lignosum, durum, vetustum
ex radicibus auferendum, (alioquin in re-
centibus relinquendum) atque radices, se-
mina, cortices lignorum mediocriter commi-

*Ordo in co-
noven-
denda,
& si que
sunt cra-
ssioris
substan-
tiæ,
& si que
sunt cra-
ssioris
substan-
tiæ,
& si que
sunt cra-
ssioris
substan-
tiæ,
& si que
sunt cra-
ssioris
substan-
tiæ,* **O**RDINE quoque rarioris materiæ existunt, veluti ra-

dices graciles, & fructus aliquot: postremò flo-
res, herbe, & radices odoratæ, fructus, cortices
peregrinæ & odoratæ, aromata, & id genus alia
imbecilla. Quæ verò mucorem de se præbent,
qualia sunt ficus, myxa, semina citoniorum, lini,
fenigræci, tragacanthum, gummi Arabi. tum, ad
finem quoque injicienda, aut (quod satius) in
panno lineo raro & laxo ligata, longo & conti-
nuo maci filo appenso coquenda.

*Modus co-
quendi.* **C**OQUUNTUR autem omnia in olla vi-
trata ad tertias, interdum ad dimidiæ partis
consumptionem: postea colo transfundun-
tur, adjectaque sacchari convenienti quanti-
tate, decoctum dulce redditur, & cum ovi
albo ab omni spurcitia mundatur, & pro quali-
bet una dosi decocti ʒj. syrapi convenientius com-
misceatur.

*Decoctorum purgantium variantia, nisi quòd in illorum compositione di-
componendi.* **C**OMPONUNTUR etiam decocta quædam
purgantia, non multum à jam commemoratis
variantia, nisi quòd in illorum compositione di-
componendi
ligentur ad pondus purgantium medicamento-
rum sit respiciendum, adjectis semper vis, quæ
vim eorundem infrenant, atque vehementiam
remittunt.

*Locus vep-
is vitreis, diligenter obturatis, loco frigido, nondi dicitur
aut arena sepeliri, si diutius sint asservandi. Ha-
manam.* **P**ORRÒ debent decocta conservari in va-
sibus vitreis, diligenter obturatis, loco frigido,
aut arena sepeliri, si diutius sint asservandi.
Servantur autem vix, ut antea dictum, per septi-
manam.

*Tempus ex-
hibendi.* **A**SSUMUNTUR autem instar syrapi-
orum, diluculo appetente, pondere trium, aut
quatuor, aut quinque unciarum, prius cale-
facta.

DE INFUSIONIBUS, seu Dilutis.

CAP. XV.

Infusio **I**NFUSIO, quæ & maceratio, & irrigatio, & di-
lutum nonnunquam appellatur, est liquor in
quo medicamenta certo tempore citra elixatio-
nem macerantur. Infunduntur autem seu ma-
cerantur eadem materiæ, quæ in decoctis seu a-
pozematibus decoquantur: atque vel simplices,
& infusio simplex dicitur, vel diversæ, ac infusio
composita appellatur, aut in vino, aceto, sero, an-
qua destillata aut alio quodam liquore. Utun-
que infusorum genus sæpius à Medico præscri-
bitur, in quo humore, qua quantitate, qualitate
item, calidè an frigidè, quantoque tempore
fieri debeant: item quales fieri debeant ex pres-
siones, fortes an imbecillæ. Hæc autem omnia
diligenter perfici debent: & si quando contingat,
ut in medicamento non sit expressa quan-
titas, qualitas & tempus: aut si scribatur, Infun-
de secundum artem, tanta quantitas aquæ sumen-
da est, ut medicamenta, quæ maceranda sunt,
operiat.

*Medicam-
ta sicca qua-
mùm contusa & contracta, aqua tepida aut diu, & quo-
calida,* **R**ADICES, fructus, ligna, aut cortices, sic-
ci, & sævientè hyeme, macerari debent pri-
mam contusa & contracta, aqua tepida aut diu, & quo-
calida.

modo vincta. calida, per viginti quatuor horarum spacium, aut supra cineres, aut super fornacem, aut in vase calido, aut ad Solem, aut loco calido.

Recentia. FLORES, herbarum, aut fructus recentes, & æstivo tempore, macerantur in humore frigido duodecim horarum spacio. In utroque expressio fortis faciendâ est.

Purgantia quando irrogantur, & quando exprimentur. MEDICAMENTA purgantia, veluti rhabarbarum, agaricum, & similia, crassius aut minutius constringuntur ex Medici præscripto: deinde macerantur, hyeme horis duodecim, æstate sex. Expressio autem magis aut minus fortis est pro Medici præscripto. Nam quæ saltem colantur, & non exprimentur, imbecilliora sunt, sed tenuiora & jucundiora: quæ verò exprimentur, valentiora existunt, & minus jucunda, prout expressio magis aut minus fortis est.

Dosis purgantium. OBSERVANDUM etiam venit, ut purgantium medicamentorum pondus rite fervent, & ut iis commisceantur, quæ vehementiam eorum infrenare possunt, de quibus omnibus in speciali egimus Antidotario.

Duratio. CÆTERUM omnes infusiones recentes fieri debent, non autem ex sumendæ, quæ tempus legitimum prætergressæ sint: nam facile corrumpuntur. Quod si conservandæ sint, vas arena obruendum est: nam sic melius perdurant.

Tempus sumendi. SUMUNTUR autem calidè, tempore matutino, & stomacho vacuo, sicuti syrapi & apozematâ, ab 3 ij. ad 3 iv.

DE CLYSTERIBUS.

CAP. XVI.

DE Medicinis artificialibus liquidis, quæ per os sumuntur, quatuor præcedentibus capitibus differimus: nunc de his, quæ per anum induuntur, clysteribus scilicet, agendum est.

Clyster. CLYSTER, Latinis Ablutio, Enema, Injunctio dicitur. Medici hujus temporis clysteris, & enematis vocibus Græcis potius quàm Latinis utuntur. Et si variâ sint enematum genera, tamen

Clysterum compositio. ex quatuor potissimum rebus componuntur: videlicet liquore, ut jusculo aliquo, vel decoctio: medicamentis purgantibus: oleis, & sale: quæ omnia pro morbi diversitate variantur. Interdum etiam mel, aut saccharum, aut vitelli ovorum, aut butyrum, aliaque ejus generis, prout morbus postulat, adjiciuntur. Singula tamen eorum, quæ jam ordine recensuimus, certa quadam ponderum ratione permiscentur. Nempe juris decocti,

Decocti dosis. aut liquoris libra magna ex parte, una, aut plus minusve, pro corporis magnitudine, ventris plenitudine, morbi natura, & ætatis ratione. Siquidem in procenioribus, & magnis intestinorum inanitionibus, usque ad ℥ j. infundimus. At in affectibus, qui cum fluore sunt, cum intestina eluere volumus, & injectionem citò reddi, majorem quantitatem imperamus. Id etiam observa-

tur in ulceribus detergentis, præsertim quæ altiora intestina obsederunt. In aliis autem affectibus, quibus diutius clysteres retineri oportet, minorem quantitatem præscribimus, ut in colicis doloribus, magna ventris plenitudine gravidis, in enterocæle. Idem etiam intelligendum, cum jusculum, seu brodium nutritionis gratia injicimus. Similis est puerorum ratio, quorum clysteres eadem, vel minore quantitate contenti sunt.

Purgantium dosi. MEDICAMENTORUM pondus, verè genuinum, ad ea, quæ devorantur, exiit: videlicet purgantium simplicium, ut agarici, turpeti, colocynthidis ad ℥ ij. vel ℥ iij. compositiorum verò, ut hieræ picræ, diaphæmiconis, benedictæ, &c. ad ℥ j. vel ℥ j ss. plus minusve pro virium ratione, & morbi vehementia. In febribus enim, & debilibus, senibus, convalescentibus, & intestinorum mordicationibus minorem dosim præscribimus: econtrâ in apoplecticis, lethargicis, coxendicis doloribus, & in iis, qui exitiale venenum hauserunt, majorem dosim imperamus.

Olei mensura. OLEORUM ut plurimum ℥ iij. Pinguedinum, mellis, butyri, sacchari ℥ j. aut ℥ ss. Vitelli ovorum maxima ex parte, duo, aut tres. Salis communis ℥ j ss. plus minusve, prout facultatem excreticem proritare necesse est. Cæterum omnia in mortario diligenter permiscenda sunt, & si quid crassi, aut terreni in fundo re-

Tempus detinendi. federit, abjiciendum: reliquum autem moderate calidum, per vesicam, vel syringam, duabus vel tribus horis ante cibum injiciendum. Detinendi verò tempus non unum idemque est: sed pro eorundem diversitate variatur. Quibus enim abluendi & extergendi vis inest, hi supra horæ dimidium in corpore haud retineantur. Dolores mitigantes longiori tempore detineri debent. Omnium longissimum, quibus glutinandi est facultas. Quibus purgandi vis inest, sua sponte erumpere solent. Quod si tamen diutius in corpore cunctantur, glandem supponere convenit, ut facultas expultrix excitetur, noxiaque tandem expellantur.

DE GARGARISMATIS.

CAP. XVII.

EX genere particulariter evacuantium medicamentorum sunt gargarismata, quorum mixtura constat ex decoctis, vel assatis, quibus stillatis & aridis medicamentis in pulverem redactis, quibus pro affectus diversitate, aut additur mel rosatum, vel mel anthosatum, syrupus de stœchade, é calamintha, vel diamoron, vel succus é ribes, vel oxyacantha, vel hiera picra, &c. Horum autem pondus nullum certum observatur. Sunt tamen, qui liquorum triplum pondus simplo antidotorum, succorum medicamentorum & syrporum debere respondere velint. Verbi gratia, si syrporum & antidotorum, succorumque medicato-

rum ℥ ij. Ant. liquorum esse debent ℥ vi. Sunt etiam, qui decocti ℥ s. & aridorum medicamentorum ℥ ij. vel iij. prescribere solent.

Duratio. **CORRUMPUNTUR** gargarismata brevi tempore: ideo recenter parari debent. Tempus autem usurpandi conveniens matutinum est, & vespertinum ante cibum.

Ufus. **U**sus verò horum in affectibus capitis, faucium oris, cum scilicet pituitam ex cerebro elicere, vel faucium & oris tumores inhibere, vel discutere, vel ulcera detergere & consolidare volumus.

DE CAPUT-PURGIIS,

sive errhinis liquidis.

CAP. XIX.

Errhinorum **ERRHINA** sunt medicamenta, quæ naribus inferuntur, à quibus nomen acceperunt. Hoc genus cum tria sint genera, alia liquida, alia solida sive coacta, alia dissipata: de liquidis seu fluidis hoc loco tantum agemus, de reliquis verò duobus suo loco tractabimus. Itaque Errhina liquida sunt, quæ Medicis Caput-purgia voce conscripta appellantur. Fiunt autem vel ex humidis solis, vel aridis & humoribus simul ad unguenti spissitudinem mistis. Humida, ex quibus componuntur, sunt succi herbarum: videlicet betæ, anagallidis, cucumeris sylvestris, brassicæ, majoranæ, sambuci, fabinæ, nigellæ, liquoribusque iis

Caput-purgia ex quibus parentur. **Dosis.** Horum sufficit una vice semunciam infundisse. Admonendi sunt, qui sumunt, ut os aqua compleant, ne scilicet è naribus per meatus in os perfluant succi: caputque in posteriora reclinandum. Arida verò, quæ humoribus commiscantur, sunt piper, nigella, nitrum, castoreum, pyrethrum, elleborus albus, carpesium, zingiber, radix tridii, acori, pulegium, origanum, calamentum, agaricum, colocyntidis, &c. Ex his, inquam, errhina ad unguenti spissitudinem formantur. In usu, panno lineo aut serico penicilli instar formato oblinuntur, & naribus conduntur. His quidem omnibus stomacho jejuno utendum est, & non nisi postquam corpus universum, aut venæ sectione, aut purgatorio medicamento evacuatum fuerit. Dosis verò ingredientium ex Antidotario speciali cuius facile patebit.

Ufus. **C**eterum errhinorum usus est, in diuturnis capitis affectibus, præsertim morbo comitiali, oculorum hebetudinibus, nasium obstructionibus & ulceribus, odoratus difficultate, convulsionone cynica, & morbo regio, &c.

DE EPITHEMATIS.

CAP. XIX.

HACTENUS de medicamentis fluidis, quæ intrinsecus sumuntur, actum est: nunc de iis, quæ forinsecus apponuntur, tractandum esse videtur, sumpto ab epithematis exordio.

EPITHEMATA, veteribus Malagmata, recentioribus verò Irrigationes & Irrorationes dicuntur. Componuntur ex stilatissis liquoribus affectui, & parti propriis, adjectis pulveribus, vel speciebus aliquot, interdum etiam vino, & croco, interdum aceto, pro partis affectæ natura. Quibus omnibus simul mixtis & agitatis, intinguntur panni linei tepide, ac madefacti, leniterque expressi, parti applicantur, & subinde mutantur, ne calefacti corpus calefaciant. Admoventur hodie sæpius jecori & cordi epithemata: rariùs autem fronti, pectori, ventriculo, lieni, renibus, & testibus. His quæ cordi applicantur, aliquid vini optimi & croci miscetur: iis vero quæ jecori, vel lieni, aceti parum (ut nimirum ad jecur, vel lienum, & corporis interiora vim medicamentorum deducant) & adstringentia aliqua: quæ autem ventriculo, adstringentia aromatica ad robur parti inducendum.

APPlicantur autem post evacuationem factam, vel post sanguinis missionem: potissimum in febrili statu, in quo omnia sunt laxissima. Frequenter iis utendum serò & mane. In summa, quoties pars aliqua inflammatur, aut alia eshda affectione afficitur.

MENSURA epithematum libram non excedit: communiter autem semilibram, vel ℥ x. continet. Sic autem ea magna ex parte miscentur, ut librae unti liquorum ℥ j. s. aut ℥ ij. specierum respondeant. Quæ vinum & crocum (ut cordi haec epithemata) recipiunt, cum modum in illis micendis servant, ut librae liquorum uncia una vini, & croci aliquot grana adiciantur: quæ verò acetum (ut in epithematis hepaticis & splenicis) expolcunt, iis pro ℥ j. aquarum ℥ s. aceti sufficiet.

UTMUM autem his in febribus hecticis & squalidis, ardentibus, pestilentialibus, viscerum inflammatione, & totius corporis inaequationem in cordis palpitacione, cardiaca passione, erysipelate, & virium imbecillitate, &c.

DE FOMENTIS.

CAP. XX.

EPITHEMATIS similia sunt fomenta, quæ fovendo dicta sunt, quod scilicet suo calore partes corporis, quibus applicantur, foveant, Græci *ρωγίαι* vocant. Sunt autem duplicia, humida nimirum, & arida: hæc nihil ferè à facculis, de quibus suo loco tractabimus, distant: illa verò, de quibus hoc capite agimus, fiunt vel ex aqua calida, vel vino, vel oleo, vel decoctis herbarum, florum & seminum, adterriis vel dimidiis, interdum etiam ex decoctis cataplasmatum, quæ vel in vesica bubula, vel vasculo aereo, aut fictili, aut vitreo posita, aut spongia, aut filtro, vel panniculis seu hincis duplicatis, aut triplicatis excepta, parti affectæ admoventur, videlicet oculis, thoraci, ventri, jecori, lieni, renibus, vesicæ, utero, &c.

Tempus. FOMENTIS sæpe utimur, ac re quam vel cataplasinate, vel unguentis utamur, quò pori aperiantur, partes relaxentur, & quodammodo viam muniant aliis remediis. Ante tamen corporis evacuationem non sunt temere adhibenda: tunc enim plus humorum ad calefactam partem trahetur, quam id sit quò discutitur. Præterea in febris ante accessionem ipsis utendum, sed non statim per initia, neque cum copia humorum in toto corpore superat.

Dosis. FREQUENTER autem sunt mutanda, ne refrigerata ledant.

Quò ad ingredientium quantitatem atinet, pro singulis manipulis, vel duobus herbarum, libra una humoris addenda est.

Ufus. CUTIM rarefaciunt, & transpirabilem reddunt, sanguinem & biliosorem succum qui est in inflammationibus attenuant, crudum humorem concoquunt, emolliunt, & per halitum digerunt, quibus de causis dolores leniunt, & sedant.

DE EMBROCHIS.

CAP. XXI.

Embrocha quid. EMBROCHA, Latinis perfusio, & irrigatio, est ubi ex alto pluvie instar in partem aliquam sit destillatio: à verbo *επιρροη*, quod pluo ac irrogo significat. Differt à fomento humido, quòd hoc spongia, vel pannis dentis, in decoctione madefactis utamur, illa verò pars ex alto irrigetur.

Embrocha ex quibus componatur. COMPONITUR ex herbis, floribus, radicibus, feminibus, & id genus aliis, decoctis in aqua, aut vino, aut lixivio, vel oleo. Utimur iis calidis: & quidem in capitis malis, aliarumque partium fracturis & contusionibus.

Dosis. ADJECITUR autem magna ex parte ad manipulos duos plantarum, libra una liquorum, atq; quoad medietas absumatur, decoquitur.

DE INSESSIONIBUS.

CAP. XXII.

Insessus quid. INSESSIO, in sessus, Græcis *επιεσησις*, quem admodum à fomentis materia non differt, ita forma cum balneo convenit, ut sit quasi dimidium solum, cui ægri ad ventriculum usque tantummodo infideant, cruribus, & brachiis exemptis; vulgò appellant semicupium.

Insessus ex quibus componantur. FIUNT ex decoctione herbarum, horum, radicum, & feminum, quæ omnia pro morbi natura variantur. Herbarum autem quantitas sit à manipulis quinque ad iij, vel decem; radicum ab $\frac{3}{4}$ ad $\frac{3}{4}$ iv, feminum à $\frac{3}{4}$ vj, ad $\frac{3}{4}$ v, vel $\frac{3}{4}$ vj, aque verò, quantum pro insessu sufficere videtur. Imponuntur medicamenta sacco, & in aqua ad tertias usq; coquantur. Utimur his temperate calidis, duabus aut tribus horis ante cibum, corpore prius purgato, vel saltem alvi & vesicæ excrementis depositis: non autem, ubi crudis & malis humoribus corpus est refectum. Mora autem in eo ad horam esse de-

Mora in insesse.

A bet plus minusve, tum pro affectus vehementia, tum virium imbecillitate.

CÆTERUM in sessionum usus expetitur *Ufus.* aut ob balnearum defectum, aut virium imbecillitatem.

DE BALNEIS.

CAP. XXIII.

BALNEUM est remedium totius corporis *Balneum* aqua vel vapore irrigati, vel ad detersionem, *quid.* vel dolores, vel lassitudines, vel cutis vias, vel corporis totius intemperiem. Sunt autem vel naturalia, vel artificialia. Naturalia dicuntur, quæ per se, aut sponte, naturaliterque proveniunt, & thermæ vocantur, à thermos Græco, Latine calor. Artificialia verò, aut aërea, ut *Artificialia.* Laconicum, vel liquida seu aquosa, ut solium, quod nihil aliud est, quam vas, in quo homines sedentes lavantur: labrum, lavacrum, piscina, & tina appellatur. Laconicum verò nominamus locum undique vallatum, *quid.* cuius aër per medium calefit, sive ab igne, sive ab aqua fieri contingat.

NATURALIA constant ex sulphure, vel alumine, vel sale, vel nitro, vel bitumine, ære, ferro, cupro, auro, vel ex his mixtis. Artificialia verò vel ex simplicibus, ut aqua simpliciter calida, vino, lacte, oleo: vel compositis, ut herbis, floribus, fructibus, feminibus, radicibus, corticibus, succis herbarum, mineralibus, & id genus aliis, sacco impositis, atq; in aqua ad tertias usque decoctis. Liquoris quidem quantitas pro balneo conveniens esse debet, & non ultra ventriculi officium sedentis progredi-

Dosis ingreditur. herbarum verò à manipulis v. ad Mx. vel Mxv. plus minusve pro morbi natura, & virium robore: florum à P. ij ad P. x. vel xij. radicum ab $\frac{3}{4}$ ij. ad $\frac{3}{4}$ ij. vel iv. vel v. feminum ad $\frac{3}{4}$ j. leguminum ab $\frac{3}{4}$ vj. ad $\frac{3}{4}$ ij. mineralium ab $\frac{3}{4}$ ij. ad $\frac{3}{4}$ ij. &c.

CÆTERUM tempus laconici conveniens esse videtur hyemis & Veris principium, vel quòd neque frigore, neque æstu nimio exeat. Soli verò, Ver, æstas, & æstatis finis, corpore prius evacuato: non autem adhuc ex labore iunetis defatigato, vel repleto, vel crudis & malis humoribus referto. Hora diei comoda, matutina est post Solis ortum per horam unam, stomacho vacuo (in balneo namq; neque comedendum, neque bibendum, neque dormiendum, ne actio balnei impediatur) alvi & vesicæ excrementis prius depositis, natura, vel arte. Vespertina verò hora ea conveniens esse videtur, in qua prandii digestio completa est.

MORA autem in balneo matutina pro ægri natura, & virium robore. Siquidem biliosi, macilentis & debiles longam moram non ferunt: contra fortes, pingues, frigidi &

Mora. quòd neque frigore, neque æstu nimio exeat. Soli verò, Ver, æstas, & æstatis finis, corpore prius evacuato: non autem adhuc ex labore iunetis defatigato, vel repleto, vel crudis & malis humoribus referto. Hora diei comoda, matutina est post Solis ortum per horam unam, stomacho vacuo (in balneo namq; neque comedendum, neque bibendum, neque dormiendum, ne actio balnei impediatur) alvi & vesicæ excrementis prius depositis, natura, vel arte. Vespertina verò hora ea conveniens esse videtur, in qua prandii digestio completa est.

MORA autem in balneo matutina pro ægri natura, & virium robore. Siquidem biliosi, macilentis & debiles longam moram non ferunt: contra fortes, pingues, frigidi &

MORA autem in balneo matutina pro ægri natura, & virium robore. Siquidem biliosi, macilentis & debiles longam moram non ferunt: contra fortes, pingues, frigidi &

humidi longiorem. Vespertina mora duarum A
horarum ad summum.

Lacnifici P O R R ō lacnicum materiam per totum cor-
usus. pus calefacit, fundit & evacuat, cutim laxat:
confert crassis & pinguis, & minus quam
paret exercitatis.

Solii usus. S O L I U M aquæ dulcis moderatè calidum
pueris ac senibus confert, calefacit & hume-
dat, lassitudinem solvit, mitigat, pleuritidinem
disscutit, duras partes emollit, fluxus discutit,
somnia provocat: tepidum verò humectat
& infrigidat: febribus exiccantibus, hec-
ticis & vehementibus Solis exustionibus confert: quod
verò justo calidius est, calefacit quidem, sed
non perinde humectat.

Balnei ex B A L N E U M ex lacte, ad emaciatos, viribus
lacte usus. destitutos, & alimenti indigos: ex ejus sero, ad
pruritem & calorem cutis, maxime ad pueror-
um exanthemata. Balneum ex vino ad mem-
bra debilia corroboranda.

Balnei ex B A L N E U M ex oleo febribus cum frigore acci-
vino usus. dentibus, doloribusque nervorum inde ortis,
confert: item convulsioni ex punctura, aut
vulnere factæ: calorem nativum roborat: ma-
teriam noxiam resolvit: articularum doloribus
prodest, &c.

Balnei ex B A L N E U M ex oleo febribus cum frigore acci-
oleo usus. dentibus, doloribusque nervorum inde ortis,
confert: item convulsioni ex punctura, aut
vulnere factæ: calorem nativum roborat: ma-
teriam noxiam resolvit: articularum doloribus
prodest, &c.

Naturaliū T H E R M Æ in universum omnes exicc-
balnearum cant, sed quædam cum exiccatione egregie
usus. simul calefaciant: quædam exiccando con-
stringunt: sed de his abundè in speciali Anti-
dotario.

DE LOTIONIBUS.

CAP. XXIV.

Lotiones ex L O T I O N E S quodammodo balnea par-
quibus com- ticularia sunt. Abluantur enim caput,
ponantur. axillæ, manus, pedes, & naturalia. Capi-
tales ablutiones, ex herbis, & floribus capi-
talibus in lixivio coctis, componuntur: axil-
larum, ex adstringentibus, ut oleastro, lentisco,
additis quibusdam odoratis, ut rosis, in lixi-
vio: pedum verò, ex herbis, floribus, vel cali-
dis, vel frigidis, in aqua vel lixivio bullitis.

De his. Horum autem quantitas communiter à ma-
nipulis iv. ad M. iix. vel M. x. Qui frigidi &
humidi natura sunt, capitalibus lotionibus
rarius: qui verò calidi & sicci, frequentius
utantur.

Tempus la- C A P I T I S autem lotiones calidè exhi-
vandi caput bendæ manè ante cibum, corpore recremen-
& pedes. tis vacuo, sic tamen, ut statim caput absterga-
tur lintheis calidis, & exiccetur: pedum verò
lotiones, manè, vel vespere ante cibum, vel
etiam ante somnum: non autem pedes rur-
sus abstergendi, sed lintheo humido involven-
di sunt. Lixivia sudores & sordes capitis de-
tergunt: & cutis meatus referant. Pedum ve-
rò ablutiones, humores ex supernis partibus
ad infernas eliciunt, lassitudinem
disscutiunt, somnum
concliant.

Usus. Lixivia sudores & sordes capitis de-
tergunt: & cutis meatus referant. Pedum ve-
rò ablutiones, humores ex supernis partibus
ad infernas eliciunt, lassitudinem
disscutiunt, somnum
concliant.

DE OLEIS.

CAP. XXV.

A B S O L U T A de medicamentis fluidis,
non pinguis, tractatione, de pin-
guibus nunc, nimirum oleis, differendum
est. Itaque Oleum simpliciter & propriè *Oleū quid*
me Galeno dicitur, quod ex maturis olivis
est expressum, omnis verè excedentis qualita-
tis express. Nobis verò hic dicitur quicumque
succus oleagnosus, unguinosus, & pinguis, si-
ve expressus, sive destillatus, sive quocunque
alio modo paratus. Horum alia simplicia, alia
composita.

S I M P L I C I A vocantur, quæ ex fructibus *Olea simpli-*
expressa sunt sine ulla alia admistione, aut *cin.*
quæ ex oleo constata sunt, in quo macerati
flores, vel herbæ unius generis insolantur, aut
coquantur.

C O M P O S I T A ea sunt, quæ multa medi- *Composita.*
camenta simplicia, & odorata recipiunt, quæ-
que plerunque igni parantur: hæc apud ve-
teres unguenta nuncupabantur, quod reci-
perent aromata & lachrymas. Fiunt olea ex *Olea ex qui-*
floribus, herbis, seminibus, fructibus, aroma- *buss parantur.*
tis, lignis, metallis, &c. & hæc quidem vel per *estur.*
expressionem, vel macerationem, vel destilla-
tionem.

E X P R I M U N T U R olea hoc modo: Accipi- *Olea per ex-*
tur semen aliquod, seu fructus, à cortice du- *pressionem*
riore purgatus, & contunditur calido pistillo *parandi mo-*
in mortario calido: contutum per setaceum *dius.*
pannum torculari ligneo, si vulgaris est mate-
ria: *ita* preciosa, stanno obducto exprimitur.
Quod si materia exprimenda aridior est, ut se-
men lini, torren hinc probe in lebetæ agitando,
& versando debet: deinde fervens prælo subji-
ci, & exprimi involuta setaceo.

M A C E R A N T U R simplicia in oleo commu- *Olea per*
ni recenti, flores aut herbæ, ita ut oleo integran- *maceratio-*
tur, frigida quidem in oleo lavato, calida ve- *nem parantur*
rò in oleo puro: deinde insolantur per aliquot *di modus.*
dies, & facta expressione valida, herbæ abji-
ciuntur, & recentes immittuntur, idque sæpius:
aut coquantur in duplici vase, donec flores vel
herbæ immixtæ tenerescant, deinde exprimuntur,
recentesque injiciuntur & coquantur sæ-
pius: id autem sic ob temporis angustiam, aut
quia subito eorum usus requiritur, aut quia
flores, vel herbæ, quæ medicamentum ingre-
diuntur, non sunt tam diuturnæ, ut macerari
& insolari possint, quantum necesse est. Com-
posita magna ex parte coquantur, admista
oleo, aqua, aut vino, aut infuso, aut decoctione
aliqua, pro medicamenti præscripti ratione.
Coquantur autem lento igne ex carbonibus
constato, donec omnis fere humor, qui admi-
stus est, consumatur: aut coquantur in vase
duplici: quod præstat.

Q U Æ per distillationem parantur olea, *Olea per di-*
aut per ascensum, aut descensum destillan- *stillationem*
tur. Nam quæ contumacius reddunt oleum, *parandi mo-*
ut *dius.*

Q U Æ per distillationem parantur olea, *Olea per di-*
aut per ascensum, aut descensum destillan- *stillationem*
tur. Nam quæ contumacius reddunt oleum, *parandi mo-*
ut *dius.*

Q U Æ per distillationem parantur olea, *Olea per di-*
aut per ascensum, aut descensum destillan- *stillationem*
tur. Nam quæ contumacius reddunt oleum, *parandi mo-*
ut *dius.*

ut ligna, per descensum extorquentur: quæ verò facilius, ut semina, & aromata, per ascensum. Eliciuntur autem in arena calida, quorum destillandi modum in tertio libro expediemus.

Locus. EXPRESSA & macerata olea reponi debent vasis vitreis, vel figulinis vitratis: destillata verò in vasis vitreis, angusto ore, bene obturato: seruantur hæc diu: illa verò durant annum unum.

Tempus. QUÆ ex fructibus & seminibus temperatæ qualitatis sunt, quale est oleum amygdalarum, scilicet *scammonium*, elici debent, cum horum usus necessarius est: nam si ante extrahantur, novas acquirunt qualitates.

Quantitas, seu mensura olei. QUOD ad quantitatem attinet, non una describitur mensura, sed pro natura olei, & medicamenti forma & scopo variatur.

Olei communis temperati dosis. OLEUM enim commune, per se vel cum aliis commixtum usurpatur, ut in clysteribus. Si per se, à ℥ss. ad ℥ij. inspicit debet, pro ratione ætatis, corporis mole, & ventris repletionem, ut supra in capite de clysteribus dictum. Si verò aliis commisceatur, ut vino, vel decocto, tum ad doloris lenitionem, æquis partibus, ad molliorem verò excrementorum durorum, ad ℥ij. inspicit debet. Idem de omnibus temperatis oleis sentiendum est: ut chamæmelino, amygdalino, liliorum, & seminis lini. Aliorum autem multum calefacientium, tertia pars sufficit supra dictæ dosi, vel dimidia, nisi morbus extremus esset, in quo licebit communem dosim usurpare ad ℥ij. Minuitur verò quantitas, quando ex decocto pingui clyster paratur, vel quando butyrum, vel axungia porci admiscetur.

Externorum dosis. In unguentis, & linimentis, pro ℥ij. olei, addimus ceræ ℥ss. In cerato verò pro ℥ss. olei, ceræ vetustæ & duræ ℥ij. adduntur. In emplastro, aliquando æqualis mensura olei, & ceræ, vel eju rei, quæ ceræ vices gerit, datur. Si emplastrum fiat ex decoctione herbarum, radicum, vel seminum, pro ℥j. olei, M. j. herbarum inspicit potest. Quod si in decoctione fuerit aliquod viscidum, ut radix althææ, ceræ quantitas minui potest, pro regione, & tempore, & iis quæ admiscuntur. Quod si axungia addatur, olei quantitas est minuenda, vel ceræ quantitas augenda ad dimidium. In metallicis autem, aridis, vel acerbis, oleum majore quantitate ponendum: quia multum olei imbibunt, & acrum frangitur acrimonia. Augendum verò, vel minuendum pro consistentiâ, vel natura miscendorum, vel pro fine & scopo. Nam si ad sedandum dolorem, vel emolliendum, vel relaxandum, plus olei: si verò ad constringendum, vel sic candum, minus ponendum est.

In metallicis aridis, vel acerbis. QUOD si in decoctione fuerit aliquod viscidum, ut radix althææ, ceræ quantitas minui potest, pro regione, & tempore, & iis quæ admiscuntur. Quod si axungia addatur, olei quantitas est minuenda, vel ceræ quantitas augenda ad dimidium. In metallicis autem, aridis, vel acerbis, oleum majore quantitate ponendum: quia multum olei imbibunt, & acrum frangitur acrimonia. Augendum verò, vel minuendum pro consistentiâ, vel natura miscendorum, vel pro fine & scopo. Nam si ad sedandum dolorem, vel emolliendum, vel relaxandum, plus olei: si verò ad constringendum, vel sic candum, minus ponendum est.

Valor, seu exactio. CÆTERUM, per expressionem, vel macerationem factorum oleorum ℥ss. combinatim astimatur denariis quatuor destillatorum: destillatorum verò, & quidem prætorum, gut-

ta unica denario uno, plus minusve pro olei præstantia.

POREO, oleorum usus est frequentissimus, *Usus.* ita ut illis solis aliquando utamur ad dolores, asperitates, & alios multos affectus curandos: sæpius autem ad unguentorum, ceratorum, & emplastrorum confectionem.

DE PULVERIBUS & speciebus aromaticis.

CAP. XXVI.

HACTENUS fluida medicamenta expeditimus: nunc ad minimè fluida accedentes, primùm de dulcipatis, hoc est, pulveribus; deinde etiam coactis, tractabimus.

Pulveres. PULVERES Arabibus suffus, & Alcohol, & quæ ex rebus aromaticis constant intrò sumendis, nostris Species dicuntur. Verùm species & pulveres differunt, sicut compositum & simplex. Sant enim species, pulveres compositorum medicaminum mixti, sed nondum humida aliqua materia uniti. Vocantur & composita quadam pulveres, ut pulvis senæ, &c. Species omnium ferè aromaticorum in usu & promptu esse solent, opiatorum nullæ, cathartorum paucæ.

Pulveres ex quibus componantur. PULVERUM autem alii intra corpus assumuntur, alii foris applicantur. Qui per os sumuntur, aut vim alterandi, aut purgandi obtinent. Alterantes ex aromaticis componuntur: purgantes verò ex medicamentis purgantibus, vel speciebus compositorum, additis semper iis, quæ vehementiam eorundem remittunt.

Qui extrinsecus apponuntur, ex variis medicamentis commiscuntur simplicibus, inque diversis corporis administrantur partibus, veluti qui à vulgo Medicorum & Pharmacopœorum epithemata cordialia, & hepatica vocantur.

ALII sunt utiles ad vulnera, & ulcera, idque in variis corporis partibus, & varias ob causas, ut pulveres capitales, adstringentes, siccotici, erodentes. Hi autem ex selectissimis sunt medicamentis, plus minusve tritis, pro medicamenti præscripti scopo, eoque ordine, & diligentia, quo libro tertio, capite de tritura, dicetur.

CÆTERUM, reponuntur pulveres seu species facculis coriaceis bene confutis, aut, quod magis probatur, vasis vitreis, optimè clausis: vel stanneis, vel pyxidibus ligneis. Verùm singulis annis ut plurimum renovari debent. Qui foris applicandi sunt, quod frequenti in usu non sint, neque magni eodem tempore copia opus sit, primùm componi solent, cum iis utendum est.

INTRINSECUS sumendi dantur in vino, Tempus
Tempus, cypro aut alio liquore conveniente, usendi.

Idem supra idque jejunis & diluculo appetente, à ℥j. ad
Idem supra ℥j. siquidem suaviores sint, ut species diarmarg.
irigidi, aromatici rosati, diatrhodon Abbatis,
transaliali. Efficaciores verò, ut diagemmæ,
diacameron, à ℥ss. ad ℥ij. Species cordiales
suaviores, in potionibus cordialibus, à ℥ss.
ad ℥j. cum ℥iv. aquarum, & ℥j. syrapi sumun-
tur. In eclegmatis & pectoralibus remediis
ponuntur pulveres diatragacanthi, in crassan-
tibus, à ℥j. ad ℥ij. In expectorantibus leviter,
diatriis simplicibus, à ℥ss. ad ℥j. vel ℥ij. Diatriis
Salomonis, à ℥ss. ad ℥ss. augendo, vel mi-
nuendo pro forma remedii. Pulveres in instau-
ratis adduntur ea proportione, qua in opia-
tis: vel pro ℥j. decoctionis capi, pulverum cor-
dialium ℥j. imponimus.

Valor. Porro ℥j. specierum, quæ moschum, am-
bram, aurum, vel argentum recipiant, astitua-
tur communiter, à denarius octo nostratis,
ad denarios decem, hoc est, bazium unum Con-
stantiensium: cæterarum verò à denariis qua-
tuor ad denarios sex.

DE TRAGEMATIS.

CAP. XXVII.

Tragemata. TRAGEMATA, vulgares Trageas, Latini bel-
laria & secundas mensas appellant, sive
ventriculi corroborandi gratia: sive ad flatus
discutiendos, aut vapores impediendos, alio-
rumque viscerum ac membrorum affectus san-
dandos exhibentur. Componuntur ex spe-
ciebus antidotorum, odoratisque aliis rebus, &
medicamentis simplicibus in pulverem reda-
ctis, saccharo adjecto. In his conficiendis com-
muniter capitur ℥j. sacchari ad singulas drach-
mas specierum, præsertim amariorum, aut mi-
nus gratarum: quia minus sacchari sumi pos-
sit, si jucundiores fuerint species. Qui palato
magis servantur, communem sacchari modum
prohibito excedunt.

Tempus EXHIBENTUR drachmæ unius aut duarum
utendi. pondere, cum pane tostato, in vino optimè ma-
cerato, manè stomacho jejuno, & vespere, dua-
bus vel tribus horis ante coenam: interdum e-
tiam post cibum, quando vapores in caput ex-
halantes prohibere volumus, quæ tamen nul-
lo odore, vel sapore acri prædita esse debent.

Tragea vu- CÆTERUM tragea rubra sic fieri solet. Ac-
bra. cipitur pulvis sacchari albi crassiusculus, & in
albino supra prunas versatur, donec bene in-
caleseat. Deinde affunditur sandalum sublima-
to maceratum, ac manibus, vel ligno in eum u-
sum facto, saccharum miscetur, ne in grumos
conglobetur.

DE ELECTUARIIS

-aromaticis.

CAP. XXIX.

DE medicamentis dissipatis, id est, pulve-
ribus & tragematis, modò disseruimus:

A nunc de coactis, & actu humidis agendum est,
ab Antidotis sumpto exordio. Verum cum ho-
rum tria sint genera: electuaria videlicet aro-
matica, cathartica, & opiata, de aromaticis pri-
mò tractandum. Electuaria itaque aromati-
ca appellantur, quòd ex electis consentit aro-
matis, vel quòd præ cæteris medicamentis e-
ligantur. Sunt autem medicamina, melle, aut
syrupo sacchari, id est, saccharo ad syrapi con-
sistentiam cocto, excepta. Conficiuntur ex va-
riis & multis peculiaribus medicamentis, præ-
sertim aromatis (quorum delectus maxima
cum diligentia ex typo supra in capite primo
posito, fieri debet) melle, aut saccharo excep-
tis. Aromaticum verò quantitas mellis saccha-
ròve inspergenda, pteraque in ipsa composi-
tione expressa est. Quòd si expressa non sit, &
simpliciter sit additum melis aut sacchari q. s.
id est, quantum satis est, tunc triplum mellis,
aut syrapi recipimus, nisi Medico secus videat-
ur. Nam de quantitate variant auctores. Alii
siquidem triplum, alii quadruplum, imò & sex-
cuplum mellis aut sacchari speciebus admi-
scunt. Quare hic (ut in aliis omnibus ambiguis)
Medicos Pharmacopei in consilium adhi-
beant, & nihil pro arbitrio suo faciant. Cæte-
rum aromata saccharo vel melle cocto, & des-
pumato, & igni exempto paulatim insper-
gantur, & alio e versantur, donec perfecte
suerint mixta. Perfectæ autem mixtionis no-
ta sunt, si neque grumi, neque bullæ, neque li-
neæ, neque festuca, neque id genus alia, sed
color æqualis conspiciatur. Ubi probe fuerint
permixta, reponuntur non nimis calidè, vasis
sigillatis vitæ, aut stannæ, aut plumbeis
(si acetum admixtum non habent) bene obtu-
ratis. Vasa autem non debent ad summum us-
que repleri, ne dum fervent, exundent, ac dis-
siliant. Relinquantur itaque aperta, donec re-
frigescant, aut charta, cribri instar, stylo pertusa
E imponitur: deinde obturata reponuntur: &
grata quidem & jucunda ad annum unum: a-
mara verò & ingrata ad biennium. Tempore
verò necessitatis exhibentur diluculo, & vespe-
ri, tribus aut quatuor horis à coena, pondere
℥jss. aut ℥ij. Horum ℥j. à denariis quatuor
usque ad sex vendi solet. Ad confortandum
membra principalia magis, quàm ad alios u-
sus, comparata sunt.

DE ELECTUARIIS

cathartici.

CAP. XXX.

ELECTUARIA cathartica (vulgo soluti-
va, & laxativa) dicuntur, quòd alvum pur-
gandi facultatem habeant. Conficiuntur ex
medicamentis purgantibus, aliisque melle aut
saccharo exceptis, additis semper iis, quæ ma-
litiarum eorum corrigant: ita ut specierum
pars sit una, atque mellis vel sacchari partes
tres. Horum autem omnium exquisita & pro-
ba fiat

Electuaria

Electuaria
ex quibusQuantitas
ingredientium

Locus vsq

Duratio
Tempus
utendiDosis
Valor
Uss

Cathartica

Cathartica
ex quibusQuantitas
ingredientium

ba fiat permixtio: primò cathartica probe misceantur, adeò ut jam omnia unum & idem esse appareant: deinde paululum syrupi in pilam lapideam infundendum est: mox species adjicienda, & circumagenda ambo simul ligneo pistillo, donec omnia unum & idem consistentia & colore esse videantur. Postea per vices affundatur reliquum syrupi, & eodem modo procedatur. Quando res negligenter misceantur, sepe uluere solet, ut species in una parte quasi conglobentur, (id quod in diagrydiatis facile & sepe fieri solet) in alia verò vix sensu percipi possint: unde ægrotis maximum periculum, Pharmacopœis verò & Medicis ignominia conjuncta cum mala conscientia accedit. Servantur ut prædicta, vasibus figulinis vitratis, vel stanneis, obturatis in annum. Frequenter autem hodie de paulò validioribus ʒvj. aut paulò plus minusve, pro ætatis, sexus, annique temporum ratione, & pro sumentis viribus exhibent. De mitioribus, & his, quæ alvum leviter movent, atque sine tumultu exonerant, qualia sunt diaprunum, diacatholicum, & similia, plus præbent, nimirum unciam integram. Sumuntur autem vel in forma potionis, vel boli. Unice etiam observandum, ut purgantibus medicamentis aliquid commisceatur, quod in jucunditatem redundet, & quod stomachum firmet: quod plerumque purgantia medicamenta stomacho adveniunt, & eidem negotium facessant. Interdum reipsa exigente, aliqua, quæ viam faciant, & transitionem præbeant, atque adeò humorum crassitatem incidant, adjicienda.

Tempus servandi. PROPINANTUR omnia medicamenta purgantia diuiculo, cum scilicet ventriculus copia humorum haud gravatur.

Valor. HORUM ʒss. communiter denariis decem, sive bazione Constantinensi æstimari solet, plus minusve pro ingredientium ratione.

DE OPIATIS.

CAP. XXX.

Opiata. OPIATA sunt præstantiora quædam antidota narcotica, id est, stupefactiva, ab opio, quod ingreditur compositionem eorum, dicta. Hæc non minorem, quam cathartica, in misceendo diligentiam requirunt. Reponuntur communiter in vase stanneo, loco temperato declinante ad siccitatem. Durant communiter in decennium, Theriaca verò ad vigesimum annum: neque exhiberi debent ante semestrem, nisi Medicus aliud præscribat. Operculi itaque cavo inscribendum tempus mixtionis est. Dantur ex his ʒij. aut ʒj. Veteres ad summum uncis avellanæ magnitudine præbebant. Sumuntur autem vesperti, dum cubitum itur, in vino aut alio liquore conveniente. Horum ʒj. à denariis quatuor usque ad octo æstimari solet, plus minusve pro varia eorum

A differentia. Utimur his in magnis doloribus, colicis passionibus, aliisque affectibus, qui mitigatione indigent.

DE CONSERVIS.

CAP. XXXI.

CONSERVA sunt flores, vel herbarum *Conserva.* exactissime concisæ, vel tæse, & sac *Pondus in- greditium.* charo mixta. Sumitur plerumque triplum sacchari pulverizati, ad unam partem concisorum florum, aut herbarum: alii, qui vel quæstui student, vel gulæ gratificari cupiunt, plus accipiunt. Parantur autem sic: Concisa materia additur saccharum, & simul in mortarium bene mundatum conjiuntur, misceantur, & contunduntur, deinde aliquot diebus soli exponuntur. Cavendum autem, ne conserva fermentando distillant, quod floribus buglossi, borraginis præcipue uluere solet: ita verò cavetur, quando vas non ad summum impletur. Si herbarum aridiores sunt, vel naturâ, ut lavendule, rosamarinii, vel ratione cœli, ut constitutione anni calida, non coalescere cum saccharo, quod etiam siccum est, facile possunt: quare saccharum coquendum est ultra syrupi consistentiam, & deinde simul miscenda aliquandiu supra prunas. Quo facto, vasis vitreis, vel fictilibus densis, bene obturatis, servantur in annum, vel biennium. Est enim earum duratio inæqualis: alie enim satis diu durant, ut rosarum: alie contra citò corrumpuntur, acelcunt, vel arefcunt, & tanquam vermiculis in superficie corrosæ videntur, ut conserva borraginis, buglossi, violarum. Virtus autem earum melius ex colore, sapore, odoreque deprehenditur.

CÆTERUM nullus in us sumendis præscriptus est modus: usus tamen obtinuit, ut diuiculo & vesperti nucis juglandis quantitate exhibeantur, vel per se, & citra aliorum accessionem, vel his speciebus, robor certis corporis partibus addentibus, mixta, & syrupo aliquo extepta.

Quod ad earum precium attinet, uncia una Pharmacopœis communiter à denariis quatuor nostratibus, usque ad octo vendi solet.

DE CONDITIS.

CAP. XXXII.

CONDITA sunt ex floribus, fructibus, radicibus & corticibus. Flores pauci integri servantur, ut flores citrinati, arantiorum. Reliqui minutissime incisi, vel tusi saccharo condiuntur. Sunt qui etiam rosarum folia integra condiunt. Capparum flores sale, genistæ sale & aceto condiuntur.

Fructus condiuntur, aut conficiuntur coctione: cocti enim cribro cernuntur, & ad singulas julepi libras, pulpæ quatuor uncias adjiciuntur, deinde lento igne coquantur,

donec ad eam consistentiam perducti sint, ut nec nimium liquidi, nec nimia coctione aridi, & effucci sint redditi: quod experientia facile deprehendi potest: nam si guttula in marmor aut ferrum demissa, manus, ubi refraxerit, non inquinat, justam esse coctionem censetur.

Conditura fructuum integrorum. CONDITANTUR etiam fructus, si primum repurgati à cortice, & ossibus æquis partibus cum saccharo & aqua, lento igni coquantur, donec saccharum totam fructuum substantiam penetrarit, & ad justam coctionem perducti sint: quod ex eo deprehenditur, si julepus consistentiam habeat lentam, ita ut digiti ductus fila tenuia mittat: sed id experientia ipsa certius demonstrat.

FRUCTUS peregrini primum macerantur, deinde cocti cum julepo dilutiore, quem longum vocant, condiantur.

Conditura radicum. RADICES ut condiantur, primum terra & cortice exteriori purgata, & matrice, deinde in partes sectæ, coquantur in julepo dilutiore, donec radicum substantiam penetrarit, & probe coctæ sint, ut in fructibus dictum est. Peregrinæ verò radices humectantur, deinde in julepum impositæ coquantur, ut supra de fructibus dictum est.

Conditura corticum. CORTICES quorundam fructuum, veluti citriorum, malorum medicorum, & limonium, quod substantia sint aliquantulum amara, primum aliquot dies in aqua macerantur, sæpius aqua mutata, deinde aquæ incoquantur, donec tenerescant: tandem in aquam recentem semel atque iterum immittuntur: postremo in julepum aut mel, cui multa sic aqua admixta, injecti coquantur ad justam crassitiem, quod si fuerint peregrini, primum humectantur, deinde cum julepo, ut de fructibus dictum est, coquantur.

Locus reponendi. REPONUNTUR pyxidibus aut vasis bene obturatis: durant autem annum, & interdum biennium, cortices diutius.

Conditura composita. INTERDUM condita composita à Medicis præscribuntur ex conservis, conditis fructuum, corticum & radicum, speciebus aromaticis, & saccharo: sic tamen, ut conservæ duræ aut trium unciarum instar: specierum autem, si acres & caræ sint, uncia: si lenes, siccantia: sacchari, quod satis est: auri autem bractæ tres, aut quatuor, si divites assumunt, injiciuntur.

Ufus. PORRO, conditura ars planè ad delicias inventa, magnum ægrotis momentum affert, dum eo invento medicamenta alioqui per se satis fastidita ita condulantur, ut stomacho & palato grata sint, aut etiam in plures annos integra, & veluti recentia durent.

DE ECLEGMATIS.

CAP. XXXIII.

Linctus. LINCTUS, Græcis Eclegmata, Arabibus Lohoch, est medicamentum thoracicum;

ad pulmonis noxiam præsidio efficax, & ad pituitæ in thoracem effluxum expectorandum idoneum. Horum alia simplicia, alia composita. Simplicia, ex solius medicamenti simplicis decocto, aut succo, & saccharo, melle, aliòve humore parantur. Composita, gummi, fructus & aromata recipiunt. Fiunt ex dulcibus, mediocriter amaris, & nonnullis acerbis.

Linctus ex quibus.

B REPONUNTUR vasis figulinis vitratis. Servantur autem simplicia in sua perfectione annum unum: composita verò biennium: his exceptis, quæ amygdalas, pineas, pistacia, & alia hujusmodi, quæ facile senescunt, reperiunt.

Locus reponendi.

Duratio.

EXHIBENTUR quovis tempore, ante & post cibum, nucis avellanæ aut fabæ quantitate, potissimum verò diluculo & vesperi, melius verò, ut unciæ unius pondere lambendo sumantur. Detinentur in ore, donec sua sponte liquefiant, atque adeò paulatim descendant. Horum ʒ ss. seplariaris quatuor emitur denariis nostratibus.

Tempus reponendi.

Modus utendi.

C AD asperæ arteriæ asperitatem, pulmonis inflammationem, ulcera, spiritus difficultatem, anhelationes, tussim ex humoris influxu ac destillatione ortam, & eos, qui difficulter glutinosa excreant, ut præfocari videantur, &c.

Valor.

Ufus.

DE EXTRACTIS.

CAP. XXXIV.

EXTRACTA, ἐκχολόμενα Græcis vocantur: sunt ex medicamentis simplicibus & compositis, ad hunc modum. In aqua vitæ optima ponitur medicamentum aliquod minutim incisum, ita ut ad duos digitos emineat aqua, vase optime obturato: deinde ubi per tres dies in loco aliquo calido vas fuerit relictum, aqua in aliud vas effunditur, medicamentum verò per pannum lineum valide exprimitur, & abscipitur. Tunc rursus aliud ejusdem generis medicamentum in eandem aquam, ut prius, infunditur, maceratur, & exprimitur: idque ter quaterve ita reiterandum, prout extractum validum, aut imbecillum quis parare voluerit. Quod si medicamentum fuerit magni precii, ut est lignum aloës, rhabarbarum, &c. non semel est ei affundenda aqua vitæ, sed sæpè ac sæpius, ut penitus quicquid inerit spiritus, aut facultatis, in aquam deponatur. Posteaquam igitur vini spiritus facultate medicamenti abundaverit, ita ut quasi proprium jam miserit saporem aut odorem, tum medicamentum exprimitur, colatur, aquaque vitæ à facultate medicamenti per balneum Mariæ separatur, extrahendo quousque incrascescat: tum in vase vitreo, vel figulino vitreo reponitur, vase optime clauso: quod quò fuerit vetustius, eò etiam erit melius. Datur ex jure, aliòve diluto, à ʒ ss. usque ad ʒ ss. vel in cata-

Extracta.

Ufus.

Tempus reponendi.

Duratio.

Modus utendi.

Valor.

Ufus.

Tempus reponendi.

Duratio.

Modus utendi.

Valor.

Ufus.

Tempus reponendi.

Duratio.

Modus utendi.

Valor.

Ufus.

Tempus reponendi.

Duratio.

Modus utendi.

Valor.

Ufus.

Tempus reponendi.

Duratio.

Modus utendi.

Valor.

Ufus.

Tempus reponendi.

Duratio.

Modus utendi.

Valor.

Ufus.

Tempus reponendi.

Duratio.

Modus utendi.

Valor.

Ufus.

Tempus reponendi.

Duratio.

Modus utendi.

Valor.

Ufus.

catapotio per se, aut medicamentis aliis mixtum, mane stomacho vacuo.

Ufus. Usus quidem extracti est, quod pauca quantitate assumptum, magna in corpore nostro præstet commoda. Et enim ubi de medicamentis in tota substantia dari solet ʒj. extracti sufficit ʒj. in quo certe agrotis multum gratificari potest, præcipue cum plerique ab assumptione medicamentorum plurimum abhorreere soleant.

DE LINIMENTIS.

CAP. XXXV.

DE medicamentis coactis humidis intrinsicis sumendis hætenus disseruimus: nunc de iis, quæ extrinsecus apponuntur, agemus, initium à linimentis sumentes.

Linimenta. ITAQUE linimenta sunt, quæ liquida inunguntur. Differunt ab oleis & unguentis, ab his quidem, quod liquidiora existant: ab illis, quod crassiora sunt, eoque magis adhareant. Fiant ex oleo, adipe, butyro, levo, liquefactis, vel aliis quæ olei spissitudinem habent, ut styrace liquida, myrrha liquida. Aliquando additur terebinthina, vel mucilago, vel medulla, quæ adipsi temperatura & consistencia similis est. *Quantitas.* Horum autem nulla certa quantitas describitur: communiter tamen Medici ad ʒj. olei recipiunt butyri, adipis, cremoris ana ʒij.

Locus reponendi. RESPONUNTUR variis figuris. Utimur autem his calidè duabus vel tribus horis ante cibum, cum vel aperam partem lenite, vel dolorem mitigare, vel cathefacere, rarefacere, vel refrigerare, vel exicare, vel humectare, vel discutere, vel detergere, vel emollire, vel maturare, intendimus.

DE UNGUENTIS.

CAP. XXXVI.

Unguenti quid. UNGUENTA crassioris consistentiæ sunt, quam linimenta, & valentiora: & Galeno ea dicebantur, quæ ex odoramentis conficiantur: nobis verò, quæ unguinoso suo corpore, partibus illita, & cereo quodam lentore crassitudinem adeptæ, inhaerent. Fiant ex oleis, pulveribus & cera: interdum etiam adipe, butyro, macilagine, lachrymis & gummi, &c. Species juxta affectuum, quibus adhibentur unguenta, diversitatem variantur. Cera, ut convenientem nanciscatur consistentiam, adjicitur. In his autem componendis hodie plerique observant, ut uncie uni oleorum, drachmam unam specierum, & drachmas duas commisceant. Sed præstat ceræ quantitatem ejus qui componit, arbitrio ac judicio relinquere, ut is scilicet addat, quantum ad justam unguenti consistentiam satis est.

Modus parandi. CÆTERUM horum alia absque igne parantur, cum materiz oleo, vel pinguedini pistillo bene miscentur: alia admota igni, idque

A dupliciter: vel pinguedinibus liquatis, ut materiz metallica, terreaque facilis misceantur, atque uniantur: vel maceratis aliquandiu pinguedine plantis coctis, & validissimè per crassioris texturæ pannum, vel per se ex restis materis pinguedine addita, ad perfectionem coctis. Si unguentum ceram recipit, liquata simul pinguedo & cera ab igne remouentur: ubi concretae ceperint, pulveres injiciuntur, & simul miscentur, donec proflus refrigerent. Si mora molesta est, patella aquæ frigida imponatur, & citissime concretae.

Locus reponendi. RESPONUNTUR pyxidibus vel vasis sigillatis vitratis, vel stanneis.

Duratio. DURANT autem annum, quædam biennium & triennium. *Tempus utendum.* Usus verò horum ante cibum est.

Valor. QUOD ad valorem attinet, venditur ʒ ss. communiter denarius quatuor nostratibus.

DE EMPLASTRIS.

CAP. XXXVII.

EMPLASTRA Græcis sunt medicamenta, *Emplastrum.* varia simplicium genera, & metallica præsertim recipientia, atque eò usque percocta, quotique manus amplius non insitiant, quæ refrigerata sint solida & dura, calefactione verò malaxantur. Arabibus recentioribusq; Cerota nuncupantur.

Emplastrum Græcorum. ARABUM verò emplastra ea sunt, quæ Græcis Malagmata, Cataplasmata, & Epithemata ex herbis, floribus, farris, oleis, & adipibus composita, quæ tam diuturnam conditionem non patiuntur atque emplastra. Verum de his deinceps, nunc verò de Græcorum emplastris agendum est. Hæc sunt ex metallicis, lapideis, terræ speciebus, fecibus, lachrymis, succis, liquoribus, seminibus, radicibus, herbis, ex quibus animalium excrementis, cera, & resina, &c.

Modus componendi emplastra. METALLICA prius oleo, vino, aceto, aut alio quovis liquore sine igne nutriuntur, & ponendi emplastra. in pistillo, aut faraginis fundo rudicula vel pistillo continenter mota crassescunt. Pingua, si quæ addenda, in lebetè super ignem lentum assidue tribulata, metallicis adjunguntur. Gummi generis postrema cæteris decoquendis adhibentur. Liquanda humore aliquo idoneo macerantur, dissolvuntur, collantur, & ad humoris illius consumptionem coquantur. Quæ verò terenda sunt, per se probe trita in opas cum cæteris veniunt. Succi item crassi & siccati, aliquo liquore soluti, & ad illius expirationem cocti, post misceri debent, quando emplastrum refrigerari incipit. Liquidi verò & recentes oleo immiscendi, & cum eo coquendi. Herbae etiam recentes, liquore aliquo macerate, in eo postea percoqui debent, dum expiret: quod in emplastro Gratia Dei ex vino in usum venit. Emplastrum corpus & materiam faciunt cera & resina: quorum quod primum est, nullam ad vir-

tutem efficacitatem addit, sed solidum tantum corpus præbet. Alterum verò, ut non nihil materiam augeat, pro vario tamen genere qualitatem admovent, & aliquantulum medicamenti vires immutat. Est, ubi neutrum ad emplastrum consistentiam requiritur, quando iusta crassities non temerè ex aliorum materia suppeditatur: quod in emplastro diachalciteos factitatum est. Oleum ad medicamentorum coctionem, & idoneum materie argumentum in emplastra venit: quod etiam nunquam suis viribus totam medicamenti molem afficit. Anodynum namque molliens, resolvens, illius opera efficitur & medicamenti vis acrior, aut subautera obtunditur. Emplastra ipsa oleo, aut aliquo liquore idoneo coquere convenit, ad liquoris, quem adhibueris, consumptionem, dum manus non inquinant, tandem manibus oleo inunctis, formanda in magdalias oblongas rotundas.

Dosis. QUOD ad ingredientium quantitatem attinet, ad aridorum uncias tres olei: ad hujus autem quadrantem, ceree libra, resinæ des, quò illud fiat tenacius. Hodie expresso aridorum & oleorum pondere, ceree quod satis est addere solemus. Non potest autem in omnibus emplastris certus medicamentorum modus pondusque describi.

Locus reponendi. REPONUNTUR emplastra, seu potius chartis oleo inunctis involvuntur, vel pyxidibus servantur, ut plurimum quidem ad annum.

Valor. ESTIMATUR ʒss. communiter denariis quatuor nostratibus.

Tempus usandi. UTIMUR autem his ante cibum, tam ad humorum influxum per inflammationes repellendum, tum dolorem leniendum, membra corroboranda, dura emollienda: discutienda ea, quæ coierunt: cruda concoquenda maturandaque infixa pertinaciter, evocanda: ad suppurationem ducenda: purganda: aperienda: glutinanda: cicatrice obducenda.

Emplastra improprie dicta. P D R R O sunt & emplastra improprie dicta, quæ citra coctionem parantur, ut quæ cremore alicujus, velut psyllii, & succis: quadam aut pane, aut farina hordei coagmentantur.

DE CATAPLASMATIS.

CAP. XXXIIX.

Cataplasma. CATAPLASMATA cum emplastris improprie dictis magnam habent similitudinem. Chirurghi hodie pulticulis quoque vocant, eò quòd mollem spissitudinem habeant, & linamento, aut stupa, aut lana excepta, emplastrum modo extendantur, ut adherere possint. In hoc autem à pulticulis differunt, quòd hæc farina aliqua, in oleo & aqua, vel melle, vel butyro decoctæ sint: illa verò ex herbis viridibus, radicibus, floribus, fructibus, seminibus contusis, oleis, adipibus, farinis conficiuntur.

Dosis. PLANTARUM autem, vel alterius mate-

rie singulis fasciculis: olei, vel adipis singule uncia, vel sescuncia misceri debent.

POSSUNT autem supra omnes partes dolentes aut inflammantes applicari. Quòd si hypochondriis calefacientia & discutiencia cataplasmata applicanda sint, nisi antea vacuato corpore, adhiberi minime debent. Attrahunt enim totius corporis excrementa.

CÆTERUM doloribus leniendis, tumorbisque concoquendis, vel dirgendis maxime accommodata sunt.

DE CERATIS.

CAP. XXXIX.

CERATUM à cera & oleo dictum, est medicamentum consistentia quodammodo medium inter unguenta & emplastra. Concinantur ex cera, pice, resina, propoli, adipis, & oleo, & pulveribus. Fiant etiam ex emplastris oleo liquefactis, cum scilicet pars affecta emplastrum duritiem ferre nequit.

in hujus compositione idem quod in unguentis, pondus nonnulli observant Medici, ut scilicet ʒj. oleorum, ʒj. aut ʒjss. specierum respondeat. Cera dura paulò plus quàm ʒss. pro ʒj. olei, addita pauca resina. Adhibentur ventriculo, hepatis, spleni, pectori, utero & visceribus fractis, ita tamen, ut eorumdem figura partem, cui admoventur, similis sit. Quod enim ventriculo adhibetur, scuti formam obtinere debet: quòd jecini apponitur, jecoris: quòd lienis, lienis. Acu etiam transversim transmissis, aculeo, ante cibum stomacho jejuno applicantur. Stomachicæ cibi tempore seponuntur.

DE DROPACE.

CAP. XL.

DROPAX, Latine picatio, à pice vocata est, Dropax qua membra externa omnia, extenuata, resoluta, frigida & humida obliui solent. Est autem simplex, vel compositus. Simplex ex Dropax pice modica oleo liquata constat. Compositus præter piceam oleo liquatam, recipit etiam piper, pyrethrum, bitumen, semen rosinariani, & si opus sit siccare, sulphur vivum, selen, cinerem samentorum: sive vellitare, adarcem, aut euphorbium, atq; hæc tria liquefactis adjiuntur, ut majorem calorem excitent. Forma autem varia est. Quidam enim emplastrum formam referunt, alii cataplasmatum.

CÆTERUM dropax uterque calidus adhuc cuti illinetur, & præteritis membris agglutinabitur. Priusquam autem perfrigescat, avellitur, rursusque calefactus ad ignem admovebitur: idem antea quàm refrigerat, avelli debet, idque sæpius. Tam crassus autem membris affectis, quibus pili prius ablati sunt, adhibebitur, quàm ægri vires tolerare poterunt. Qui robusti sunt, etiam lavare, & corpus exercere

cere possunt interea, dum dropax est partibus affectis obductus.

Ufus. Usus huius in totius corporis, aut ejusdem partium extenuatione est. Humectat enim, calefacit, ac sanguinis copiam allicit, atque adeo amissam carnem reparat, extenuatosque reficit. Adhibentur etiam his, qui crebro vomunt, & qui cruditatem patiuntur, atque affectus coeliacos: item cataplasmatibus vice in malis diuturnis, & ante sinapismum, ut corpus ad sinapi præparetur: & post sinapismum, ut affectus reliquias discutiatur.

DE SINAPISMO.

CAP. XLI.

Sinapismus quid. SINAPISMUS nihil aliud est, quam cataplasma, aut emplastrum ex sinapi, additis sicibus confectum, qualia hodie sunt, quæ vulgò vocant rubificantia, & Græci *Φοινίκοι*, unde *Φοινίκοι* nomen habet. Mitior autem sit, vel fortior, pro natura corporis, vel partis affectæ. In corporibus duris, qualia sunt rusticorum, naturarum, picatorum, & id genus hominum fortioribus utimur: in urbanis, mediis: in pueris, mulieribus, & non multum carnosis, imbecillioribus.

Dosis. FORTIOR duas partes sinapi confusi recipit, sicuum partem unam. Imbecillior contra sicuum partes duas, sinapi unam. Medius æquales utriusque partes. Parantur autem hoc modo: Ficus sicca in aqua tepida pridie macerantur, sequenti die expressæ probe lavigari debent, deinde sinapi acre per se confusum misceri, & massa faciendâ.

Modus adhibendi sinapismum. SUPRA partem autem remanere debet, donec dolor subsedit fuerit vehemens, & caro lividior altiorque evaserit, & postquam ablutum fuerit, pustulæ mitius eruperint. Quod si etiam sensus perierit, animum adhibere oportet, parte quam oble veris sæpius detrecta: quia si vel immodicè adurantur ita affecti, tamen non sentiunt.

FORRÒ si dolor vehemens ruborque accesserit, & pustulæ, linteolum succo malvæ, aut fernigræci cum rosaceo madefactum imponemus. Deinde rosaceo cerato cum cerussa utemur. In his autem, qui continua febre laborant, ulcusque habent, tum in cartilaginosis, tum locis excarnibus, vitari debet sinapismus. Ulcera enim efferuntur, nimisque acrimonia exacerbantur: partes verò carnis vacuæ, si obducantur sinapismo, uruntur, interdum etiam nigrescunt.

Ufus. IMPONITUR autem sinapismus, ubi ex alto ad superficiem extrahere volumus, ideoque alicui parti admotis, non amovetur, dum cutem exulceret, aut cruento colore suffundat. Ufus autem in diuturnis potissimum affectibus, ubi reliqua præsidia non suffecerint, efficacissimus est. Maxime verò prodest capitis dolori, hemiplegiæ, morbo comitiali, vertigini-

bus, infantæ, capiti admotus. Thoraci autem in asthma, orthopnoea, tussi diuturna. Item in destillatione, caput & thorax sinapismo ilinendus. Stomachus etiam & ventriculus in longis ipsorum passionibus sinapismo obducuntur. Conveniens quoque prædidum nichidicis, podagricis, & omni parti resolutæ, aut alio quodam modo sic refrigeratæ, ut difficulter calefieri queat. Præterea in acutis passionibus, utpote lethargo, cataphora & catocho, sinapismus inducitur, initio quidem cruribus: ubi verò materia radices egerit, ac firmata fuerit, capiti.

DE TABULIS,

orbiculis, & morfellis.

CAP. XLII.

PERACTA coactorum humidorum medicamentorum natura, siccorum & solidorum in eunda est ratio, exordio à confectio- nibus solidis sumpro. Horum autem triplex est forma, rotunda videlicet, quadrata & oblonga. Quæ rotundam orbicularemque formam accipiunt, Orbiculi sive Placentæ dici possunt, à nostris *Ro- Orbiculi* tula vocantur. Quæ quadrata forma effinguntur, Tabulæ aut Tabulæ nominantur. Quæ si- Tabulæ guram oblongam recipiunt, Morfelli & Lozen- Morfelli. gix barbaris appellantur.

COMPONUNTUR magna ex parte, ex speciebus electuariorum, adjectis quibusdam novis solidis & recentibus. Interdum caponum & perdicum quibus- pulvæ, amygdalæ, nuce pinæ, uvæ passæ & id genus alia commiscuntur, adjecto saccharo. Fiunt nonnunquam ex medicamentis, quæ alvum solvunt, in pulverem redactis, quibus saccharum in aqua stillativa aliqua, humori evacuando accommodata, dissolutum additur: & tabulæ purgantes dicuntur.

IN orbiculis autem seu rotulis parandis accipiuntur uncie quatuor sacchari ad drachmas duas specierum.

IN tabulatis verò & morfulis parandis eadem servatur quantitas & proportio: alti tamen ad libram unam medicinale sacchari sumunt specierum drachmas octo: alii duodecim, præteritum in purgantibus tabulis.

CATERUM orbiculos parandi ratio hujusmodi est. Coquitur saccharum ad perfectionem exactam, deinde ab igne remotum in ligneo pistillo agitatur, & species injiciuntur, ac probe miscentur. Cavendum, ne nimis citò pulveres addantur, ne adurantur, aut vis ipsorum resolvatur, mixtis simul cunctis perplicam lebetis, in tabulam, farina vel pulvere aliquo, ut cinnamomi, sandali rubri, &c. stratum: spathula assidue saccharum pari & æquali quantitate extrahatur, quod decidens placentulæ modo in orbem concrevit. Si quid verò remanet in lebete, durefcit iterum,

sed pauca aqua affusa liquefcet. Deinde extrahatur ut prius. Rotulæ concretæ digitis sigillatim auferantur, & farina superficiei interiori adhærens penicillo, aut panno absterfa, in cribrum conjiciatur, & ulterius in loco calido extecetur. Quando candidiores orbiculi expetuntur, saccharum albuissimum coctum diu pistillo agitetur: ita non solum candidius, sed etiam friabilis saccharum evadet, & qui inde fiunt orbiculi, eodem modo.

QUIDAM in tabulam superficiei tenus spongia madefactam saccharum infundunt, quæ ratio non aliena est, sed rotulæ valde tenues fiunt. Alii marmor buryro, vel oleo leviter inungunt prius, quemadmodum penidium paratur.

SUNT rursus alii, qui simpliciter in nudam tabulam æneam tenuem bene levigatam saccharum fundunt: deinde ubi refrigit, ut avelli possit, leviter igni admovent.

VERUM cum multa una vice conficienda sunt, farinam subternere commodissimum videtur: nec possunt hic sigillatim orbiculi auferri, sed simul deinde in cribrum conjiciuntur, cribrando farina trajicitur: quod reliquum est tenuioris farine, cauda vulpina baculo alligata excutitur.

Tabularum & morsellorum parandi modus.

IN tabulis quoque & morsellis saccharum diutius agitari, additis in fine materis oportet: quod deinde in tabulam superficiei humectata simul secundum longitudinem effunditur, & ligneis tabellis adpositis madefactis utrinque cogitur, atque latitudine & crassitudine tabularum vel morsellorum formatur: postea præciduntur, & in aliam locum sicciorum transportantur.

QUIDAM saccharum in tabulis latitudine morsellorum, aut tabulorum imponunt & formant, deinde in frustra apta secant.

QUIDAM vero saccharum fluidum adhuc, in tabulam æqualiter sitam effundunt, nec cohibent, sed superficiei ejus acie cultri, forma morsellorum seu tabulorum perstringunt: postquam saccharum induruit, totam massam tollunt, & in suas portiones pro modo linearum frangunt. Hic modus omnium est expediens, minimeque dispendiosus.

SUNT qui non effundunt saccharum, sed ligneis quibusdam spatulis ex lebere frustam eximunt: verum tales sunt valde inæquales.

PLACOTOMUS, ex quo hæc transcripta sunt, certis quibusdam formulis ligneis, vel stanneis, quatuor lateribus clausis, uti solet, quibus saccharum, tanquam carcere quodam, ne inæqualiter distillet, continetur: deinde formato saccharo, formulam remouet, & in partes, ut prius dictum est, massam dissecat. Hic modus videtur omnium optimus, & ad efficiendos elegantes æquales morsus optimus.

A MORSULI, si opus est, in cribro subjectis chartis fornaci impositi, excitentur.

QUANDO fructus, ut amygdala, pinea, uvæ passæ, speciebus adduntur, diutius morsuli siccandi sunt.

ITEM ad morsulos materiæ plerunque inciduntur, aut crassius quàm ad rotulas contunduntur. Observandum autem est, ut in tabulatis citius immisceantur species, fervente quodammodo adhuc saccharo: in morsellis vero seriùs tepefacto, & tantùm non refrigerante saccharo: unde etiam in morsellis & lozengis minus læditur, aduntur, absumiturque vis specierum, vegetiorque & efficacior remanet, quàm in tabellis seu tabulatis.

PRÆTEREA ad confectiones solidas saccharum coquitur tantisper, dum aquositas omnis absumpta est. Id vorant ad perfectionem coqui, cujus rei signum est, quando spatula extractum, & violenter in aerem projectum, in floccos, instar nivis crassioris abire videtur.

SERVANTUR orbiculi, & tabulata *Locus rep. in ligneis arculis, ex tilia, aut simili materia inodora. Quæ enim ex abiete, & aliis resinosis lignis fiunt, suo odore medicamenta inclusa inficiunt, vel in calidore loco resinam resudare solent. Postea in sicco & calido loco reponuntur. Servantur autem ad menses sex, Durant, vel plus.*

TEMPUS exhibitionis ante cibum, duabus vel tribus horis. Purgantes verò tabulæ tribus, aut quatuor horis cibos præcedunt. *Tempus & modus tenendi.*

EXHIBENTUR ex iis orbiculi duo, aut tres, plus aut minus, pro morbi conditione. Morsulus unus, nisi admodum exiguus sit, pro vice sufficit. Expurgantibus ut plurimum non datur, nisi ʒ ß. interdum verò plus minusque, pro sumentis viribus, per se, vel trita in jusculo capi, vel galli.

QUOD ad precium attinet, ʒ ß. ut plurimum a denariis quinque usque ad decem nostrates venditur. *Valor.*

DE TROCHISCIS.

CAP. XLIII.

TΡΟΧΙΣΚΟΙ & κωνδίσκοι, sive ἑπίτροχοι Græcis, Trochiscum patris, sive placentalæ Latinis: medicamentum planum depressum, in rotæ aut orbiculi, seminisve lupini formam coactum, et si quadrati hodie pluribus fiunt. *quid.*

HORUM autem alii per se in corpus assumuntur: alii in compositiones aliorum medicamentorum recipiuntur: alii extra corpus applicantur, constantque ex metallicis: & hi vel ulceribus malignis utiles: vel oculorum morbis inserviunt, qui Sief Arabibus, & Collyria Latinis dicuntur. Ex eorum numero, qui intra corpus sumuntur, alii ex aromatibus, herbis, fructibus & medicamentis quibusdam purgantibus constant: alii ad eorum compositionem. *Trochiscorum compositio.*

positionem opium requirunt. Fiant ex medicamentis siccis tritis, & cum aqua, aut decoctione, aut succo mulsis, donec ad eam crassitiam reducantur, qualis est massa pilularum. Formantur autem in rotulas. Quidam imagines imprimunt, quod in vulgaribus supervacaneum est: in preciosis vero, ut gallia, alipta, moschata & ceteris, non indecorum.

Locus reponendi. SICCANTUR in umbra, & papyro involuti, ligneis pyxidibus reponuntur.

Duratio. DURANT annum unum, & qui opium recipiunt, duos, tres, & plures. Qui foris applicandi sunt, cum ex medicamentis consistunt, quae non facile resolyuntur, servari possunt in annum unum, aut duos.

Dosis. CETERUM pastillorum, qui citra aliorum medicamentorum commistionem sumuntur, pondus haud excedat ℥j, vel ℥jss. Et si sanè, quorum compositionem opium ingreditur, pondere ℥j aut ℥jss. dantur, triti ex aqua, aut vino, aut alio quovis liquore, ut congruere videtur.

Ufus. PORRO pastillorum forma ideò à veteribus inventa est, ut medicamenta in pulveres redacta, per eam diutius conserventur, quae alioquin perirent, exhalarentque, & vires suas amitterent. Nam pastilli sic indurati, densisque facti, facilius aeris injuriis resistunt: pulveres minime: quia cum tenues sint, aer statim eos subit, atque ita immutantur. Nonnunquam antidotis, succis medicatis, saccharis, catapotis, clysteribus, unguentis, aliisque ejus farinae commiscantur. Praeterea utiles sunt pastilli, qui ab inferioribus partibus injeiciuntur, ad eos potissimum affectus, qui infra umbilicum insistant. Nam superius vis illorum pervenire non potest.

DE PILULIS.

CAP. XLIV.

Pilula. PILULAE à parvae pilae similitudine dicuntur, & Graecis *περίσπασμα* vocantur: medicamentum est, quod deglutendo sumitur, ad fallendum medicamenti insuavitatem inventum.

Pilularum compositio. CONFICIUNTUR ex amaris, acerbis, & foetidis, aloè videlicet, colocynthide, scammonio, agarico, sagapeno, sarcocolla, myrrha, aliisque lachrymis, additisque, quae malitiam eorum corrigunt: omnibus, inquam, tritis, deinde cum succis, aut aquis stillatis, in

Locus reponendi. F massam tereti forma redactis, quae cum leviter in umbra fuerit exsiccata, vesica, vel corio, vel, quod melius est, papyro cerea liquata intincta involvitur, & pyxidibus stannets sicciore loco reponitur. Servatur autem purgantium pilularum massa annum unum, vel eò usque, quò situm varii coloris intus non contraxerit, (ea enim viscosa est): quae verò opium acceperunt, duos, tres, & plures annos. Tempore usus massa rursus teritur, & cum succo aliquo in pilulas vel majores, vel minores, vel

A mediocres, prout eas magis vel minus diu in ventriculo immorari volumus, formatur.

Quae majori forma parantur pilulae, ut sunt *Tempus utendi.* capitales, tribus aut quatuor horis à leviori coena, vel media nocte, vel post primum somnum assumuntur. Minores & leves, ut pestilentiales, & alephanginae, hora una, vel duabus ante cibum commode exhiberi possunt. Mediocres verò matutinis horis in ulum veniunt. Modus tamen exhibitionis raro drachmam unam excedit, quae communiter seplasiaris à denariis sex usque ad octo nostrates venditur. Quoniam autem semel, id est, non masticatae devorandae sunt, ob ingratum saporem tectorio aliquo indigent. Quae in re saccharo, aut cianamomi pulvere, aut aut foliis nimium, quod longè est æquius quam membrana prunorum & uvarum (quod nonnulli siccitant) inducere. Durior enim ille cortex tam obstinate sepe pilulas tegit, ut ventriculo negotium facessant, nec multis post horis actionem exerant: interdum etiam integrae vomitu, aut secessu regerantur. Prunorum aut pomorum pulpa involvi tuto possunt, ut & pane azymico vino molliter perfuso. Quidam facili negotio ex ovo sorberi jubent.

Dosis. *Valor.* HORMA ferè in capite purgandò solennis est usus. Quum enim materiae vacuandae longinquitas vulgaribus medicamentis non cedat, ea facilius pilulis, quam alio quovis pharmaci genere, propinquantur.

D **DE COLLYRIIS.**
CAP. XLV.
COLLYRIA Latini medicamenta vocant, quae oculis admoventur. Graeci *ὀφθαλμια* vocant. Haec verò duòrum generum sunt: quaedam enim liquida sunt, & privatim hodie à Medicis collyria nominantur, quaedam verò arida, & Arabibus Sicf, & Alcohol, dicuntur.

Collyria liquida. LIQUIDA sunt ex aquis stillatis, ut rosarum, myrtili, plantaginis, portulacae, capri-foli, &c. aut ex succis herbarum fructuumve repurgatis, quibus parum albuminis ovorum adijciuntur: quorum gutta una aut altera oculorum angulis instillatur. Arida ex metallicis conficiuntur, herbis, floribus, fructibus, aliisque plantarum partibus tenuissime tritis, ac liquore aliquo competenti, in pyramidis formam, vel rochilcorum formam redactis: quae usus tempore vel trita, ac in corte levigata & in tenuissima pollinem coacta, aliquo stillatitio liquore dissoluta, instillantur: vel arida inspirantur, aut intra palpebras ponuntur.

Collyria compositio. SICCANTUR arida in umbra, & chartis involuta, pyxidibus reponuntur ad annum unum, vel duos.

Ufus. UTIMUR his in oculorum diversis morbis, ulceribus, vulneribus, fistulis, suffusionibus, & id genus aliis.

DE APOPHLEGMATISMI A DE CONFECTIS.

CAP. XLIX.

CAP. XLVI.

*Apophle-
gmatisimus
quid.*

*Apophle-
gmatisimoru
compositio.*

*Modus
utendi.*

*Tempus
utendi.*

Ufus.

APOPHLEGMATISMI Græcis sunt medicamenta, quæ retenta in ore, & comman-
ducata, per emissaria palati pituitam, & qui in
capite concreverant, humores noxios eliciunt:
vulgo masticatoria vocant. Fiant ex sinapi,
hyssopo, cortice, capparis, origano, thymo,
pulegio, uva passa, mastiche, radice acori, zin-
gibere, pyrethro, pipere, uva tamiaca, & id ge-
nus aliis.

HORUM usus varius est: ut enim medica-
menta in partes minutas concisa comman-
ducantur, dentibusque confringuntur: aut tri-
ta & contusa succo aliquo, vel liquore, vel
melle excipiuntur, & in maniles pastillos, si-
ve trochiscos coguntur, & cum postulat usus,
unus præbecur mandendus. Aut medica-
menta contusa sacculo è subtili linteo con-
fecto induntur & commanducantur. Aut jus
decoctorum medicamentorum diu in ore
continetur.

CÆTERUM oportet manducantem deor-
sum nuere, & ex intervalis, quò congestus hu-
mor effluat, hiare.

UTENDUM autem apoplegmatisimis ma-
tutino tempore, & cum potissimum, cum à re-
liquis excrementis corpus vacuum est.

ADHIBENTUR hæc ad omnes capitis ve-
tustos affectus, hebetudinem oculorum, au-
ditus difficultatem, linguæ relaxationes, pu-
tillasque omnes, quæ caput aut faciem oc-
cupaverint. Post illarum usum aqua calida
os abluendam erit, aut melicrato, aut pisanæ
succo.

DE NASALIIS.

CAP. XLVII.

*Errhina
que.*

*Errhinoru
compositio.*

*Sternuta-
mentum.*

*Tempus
utendi.*

Ufus.

ERRHINA Græcis vocantur, quæ in ob-
longam, ac pyramidis formam coacta,
naribus induntur: hodie vulgus Médico-
rum nasalía nominat. Hæc autem solum sibi,
ut extrahi queant, alligatum habentia, ex me-
dicamentorum hinc inspicato terendum spe-
ciebus, liquore aliquo, aut adipe, & exigua
cera exceptis, componuntur. Est & aliud er-
rhinorum genus, quod siccum, naribus inditum,
aut calamo inspiratum, sterutamentum
vulgo dictum, ex pipere, pyrethro, nitro, ni-
gella, castoreo vel elleboro albo, &c. confe-
ditur. His autem omnibus non utendum est,
nisi postquam corpus universum aut venæ se-
ctione, aut purgatorio medicamento fuerit
evacuatum.

USUS verò est in diuturnis capitis affecti-
bus, præsertim epilepsia, oculorum hebetu-
dinibus, narium obstructionsibus, odoratus
difficultate, convulsione cynica, & morbo
regio, &c.

USUS verò est in diuturnis capitis affecti-
bus, præsertim epilepsia, oculorum hebetu-
dinibus, narium obstructionsibus, odoratus
difficultate, convulsione cynica, & morbo
regio, &c.

CONFECTA vocantur materię saccharo *Confecta*
siccò obductæ, & ceu testorio quodam qua-
vestiæ. Obducuntur autem semina, fructus,
fructuum cortices, aromata integra, vel in fru-
sta dissecta, ut gula magis arideant, & minori
molestia assumi queant: alia enim nimis ama-
ra, aut acra sunt, aut alioqui saporem nimis
medicamentosum habent, ideoque gustum
offendunt.

SEMINA (ut coriandrum, anisum, fenicu-
lum, carum, cuminum, semen agni, canabis,
amomum, cardamomum, eruca, sinapi, urticae,
cucurbitæ, cucumeris, melouis semina, papa-
veris albi semen, absynthii marini, & semen
contra lumbricos, quod vulgò sanctum, quasi
xantonicum, & zedoariz semen vocant, &c.)
priusquam conficiuntur, à sordibus, pulveri-
bus, festucis, lapillis, & pediculis cribrando,
ventilando, & seligendo repurgantur.

FRUETUS, sub quibus modò etiam com-
prehendimus semina majora, (ut amygdalæ,
avellana, pistacia, styrobyli, nuclei persicorum,
prunorum, ceraforum, bombacis, &c.) injecti
ferventi aquæ, putaminibus suis exuuntur, &
cum fursure parum fricando siccantur, prius-
quam conficiantur.

CORTICES item fructuum (ut citri, arantii,
cucurbitæ) ut commodius conficiantur, prius
minutum in frusta longiusculi instar aroma-
tum longorum sectantur.

AROMATA are confectioem seu (ut lo-
quuntur) confectam, in frusta longiuscula, &
tenentia sudantur atque conciduntur.

SACCARUM coquitur ad debitam & quo-
dammodo perfectam consistentiam, id est, pro-
pemptum ut ad morsulus, & ad orbiculos, ut
superius dictum est.

MATERIA conficienda in æneum vas pen-
sile duabus ansis suspensum inditur, & super
carbones hinc inde, antrosolum, retrorsum,
dextrorsum, sinistrorsum agitatur: nunc in
orbem volvitur: nunc instar avenæ in vannis
movetur, donec calefcat: calefacta infundit-
ur parum sacchari cochleari ferreo, non pro-
cul ab extremitate uno foramine perforato,
& continuo agitatur, donec siccetur saccha-
rum: deinde aliud affunditur, ut prius, idque
tantisper sic, dum justam acquirat magnitudi-
nem. Superficies in plerisque levis est, nisi
singulati artificioso asperior, seu (ut vulgò lo-
quuntur) crispata sit, videlicet ex alto saccharum
fundendo.

SI materia conglobatur, vel saccharo
confertim infuso, vel negligentè moto,
manu aspericam dissolvatur nodi. In fine
confecturæ exactè siccantur: deinde in lo-
cum calidum & siccum cribro imposita repo-
nuntur.

EST & alijs quidam modus exasperandi
confectas.

confecturas, non admodum necessarius, plus ostentationis, quam utilitatis habens, videatur talis. Calefacto aheni infunditur parum sacchari in medium, & cochleari hinc inde agitur: ubi bullæ apparent, portio aliqua sacchari jam confecti imponitur, & strenue deorsum sursumque movetur, ne fundo adhaereat: deinde impellitur ut decet, idque fit, quousque satis exasperata sit: absoluta hac portione, iterum calefiat, ut prius, ahenum: idque tantisper fiat, donec satis crispum videbitur: mox alia portio sumitur.

QUIDAM quaestui magis, quam utilitati servientes; primum impuriore saccharo obducunt materias, & subinde aspergunt amyllum in tenuissimum pollinem tritum: tandem purius, & candidius saccharum addunt, ut exteriores cutis elegantes & albæ appareant.

Confecta quomodo coloranda. TINGUNTUR etiam confecta variis coloribus magis ad spectaculam quam necessitatem aliquam.

AD flavum colorem recipitur thabarbari succus, aut croci. Ad rubrum, sandalum, præxilium, rubræ radix, lacca, grana tinctorum, flores amarantii purpurei.

AD viridem, succus anethi, solani, rutæ. Ad exuleum, flores frumenti, bacca sambuci. Ad nigrum, galle, mirobalani, succus corticum juglandium. Hæc materis aceto, aut vino sublimato diluuntur, & si opus est, aliquid D aluminis additur. Deinde confectis jam absolutis, sensim in aheno calentibus aspergitur. Quod si voles varicolora reddere confecta, invicem modo hunc, modo illum colorem asperge.

DE GLANDIBUS,
sive suppositoriis, globulis,
& nodulis.

CAP. XLIX.

Glandes qua. GLANDES penicilla sunt, quæ ano subjiciuntur: Græcis *βάλανος*, vulgò suppositoria dicuntur. Sunt autem glandes vel leves, vel mediocres, vel acres.

Glandium compositio. LEVES, in quotidiano ferè usu familiares, quales sunt, quæ ex betæ radice, melle peruncta, suillo adipe, sale consperso, sicut inversa, & butyro, adjecto sale, farina hordei, aut tritici, aut siliginis, ex aqua in massam redacta, & modico sale condita: aut ex sapone albo: aut è vitello ovi, farina & sale, & id genus aliis parantur. Mediocres ex melle solo, vel adjecto salis momento, vel pulvere aloës, vel hieræ pieræ simplicis, vel agarici similibus parantur. Acres verò & vehementiores ex melle quidem etiam sunt, sed validis medicamentis purgantibus additis, scammonio videlicet, colocyathide, euphorbio, iisdque similibus conantur.

A CUM autem omnis ferè generis glandibus mel accedat, sciendum erit, illud sic esse commiscendum, ut pondere suo speciebus respondeat. Quare dauda opera, ut drachmæ unæ specierum & salis, uncia una mellis addatur. Neque dum componuntur glandes, sunt admovendæ species, nisi postquam mel satis concretum fuerit, quod abas vis illarum ignis vehementia dissipetur. Mel autem lento igne in exiguo cacabo ad spissitudinem usque incoquitur: mox in asserem coniectum in glandes, indicis aut digiti modo longas crallasque formatur.

Dis ingrediendum.

DUM autem glandes subjiciuntur, prius oleo, butyro, aut alia pinguedine illitas esse oportet: sic enim minori molestia induntur. Induntur autem ante cibum, una vel duabus horis.

Tempus utendi.

Urus autem harum est, non solum cum venter est adstrictus, sed etiam cum sanguinem emittere cogitamus, ne venæ putridam excrementorum colluviem ab intestinis attrahant: id quod nostrates Medici passim diligenter perpendunt.

Usum.

DEINDE cum ægri clysterum injectionem, ob virium inbecillitatem ferre nequeunt: nec non in febris valde ardentibus, cum materia ad caput facile rapitur: adhuc in frigidis, ac soporiferis capitis affectibus conveniunt: nonnunquam adhibentur, cum injecti clysteres non satis tempestive redduntur, nam pruritus in musculo adstrictorio excitantes, recrementorum expulsionem promovent. Aliæ glandes subduntur, ut materiam noxiam à superioribus revellant: aliæ, ut recrementa alvi ducant: aliæ, ut vermes necent: aliæ, ut hæmorrhoidas aperiant: aliæ, ut ulcerarecti intestini abstergant.

CÆTERUM globuli præstant glandibus oblongis: quod rotundum aut masculum minus læssant, irritent, & rodant: eoque minus sunt dolorifici, ut qui non diu ei adhaerescant, sed penitus delabantur digito indice impulsis. Fiunt autem in hunc modum ad excrementa educenda. Mellis concreti, aut massæ ex farina tritici, sive hordei, ex aqua coactæ scrupuli duo: salis communis, aut soliti scrupulus unus: redigantur in globulum crassitie digitalis, aut pollicaris, qui ad Solem, aut fornacem siccetur: ita diu etiam per menses aliquot asservari potest. Ubi usus necessitas adfuerit, oleo, vel butyro intinges, ac in alvum sic plenissime demittes. Nunquam frustrari successu utentes solent: eoque proficiscentes peregrè, qui sepe in alvi adstrictionem incidunt, hujusmodi globulos circumferunt.

Globuli.

HIS accedunt, qui in Gallis noduli appellantur, sive figuram referentes, glandibus & globulis facultate pares: qui in hunc modum parantur. Vitellus ovi, salis communis scrupulus, probè permisceatur. lineoloque

Noduli.

excepta, ligentur filo, cuius appendix aliqua re-

Caution. CAVENDUM tamen diligenter, ne glandes, globulos, nodulosque illis subiciamus, qui ani affectibus laborant, sanguinis ex venis in illo extantibus profluvio, quod hamorrhoids Græcis dicitur, aut filluris, aut tuberculis dolo-

DE SACCULIS.

CAP. L.

Sacculi. QUÆ veteribus arida dicebantur fomenta, hæc hodie medicamenta sacculi nominantur: nihil enim aut parum differre videtur. Componuntur ex herbis, floribus, radicibus, seminibus, & id genus aliis medicamentis. Herbarum & radices conciduntur, aut leviter contendantur, perinde atque semina. Adhibentur magna ex parte capiti, cordi, ventriculo, jecori, lieni, & utero. Ideoque & composito, & forma eorundem juxta partis laborantis morbum, sicum, & figuram variantur. Capiti enim, quod ad figuram attinet, qui admoventur, oblongi esse, aut triangularem formam obtinere debent: qui ventriculo, sicuti ferè effigiem referant: qui verò cordi, jecori, lieni & utero applicantur, hi partium quoque jam dictarum formam imitentur. Qui capiti & cordi imponuntur, serico: reliqui verò linteolo obducuntur. Sacculi autem semper acuti transversim missa consuantur, ne scilicet ea, ex quibus constant, in unam omniam partem labantur ac declinent. Ut plurimum etiam antequam adhibentur, lapidi ab igne excalcato imponuntur, ac vino, aut aceto irrigantur, ac subinde contracto calore partibus laborantibus admoventur.

DE PESSIS.

CAP. LI.

Pessus quid. PESSUS est lana pexa, & ad digiti formam rotunda, in qua medicamenta excipiuntur, ac genitalibus mulierum partibus induuntur. Latini pessum vocant, barbari pessarium, & pessaria.

Pessorum differentia. HORUM autem generales differentie tres existunt: alii siquidem emolliunt, alii adstringunt, alii aperiunt.

Pessorum compositio. EMOLIENTES, ex cera, oleo pinguedinibus anseris, aut gallinæ, butyro salis expetere, resina, medulla cervina, sereno græco, & similibus fiunt.

APERIENTES verò parantur ex melle, arthemisa, distamno, brassica, glycyrrhiza, succo rutæ porro, scammonio, & id genus aliis.

ADSTRINGENTES componuntur ex bolo armeno, sanguine draconis, succo plantaginis, bursa pastoris, stercore porcini, &c.

HÆC autem ratione componuntur, ut ad ceram, aut mellis cocti unciam unam, etiam medicamenti morbo accommodati, altera miscetur. Cæterum non semper lana excepta medica-

menta induuntur, sed nonnunquam aptis liquoribus gummiq; ac resinis additis ad formam paulo autè dictam coguntur. Interdum etiam medicamenta subacta bombyce seu serico, aut linteo tenuissimo obducuntur, & utero subiciuntur. Danda verò opera est, ut pesti filam prælongam habeant alligatam, quò faciliè, quando visum fuerit, possint extrahi.

SUBJICIUNTUR autem vespere, & dum Tempus somni tempus appetit, & sex aut septem horis in utero.

UTERO relinquantur, ac subinde extrahuntur. PORRO emollientes uteri inflammationibus, exulcerationibus, averfionibus, & inflammationibus accommodantur. Aperientibus verò utimur, cum suppressos menses evocare, aut uterum conviventem, aut compressum emendare conatur.

ADSTRINGENTES contrarium aperientibus usum præbeant: nam fluxum muliebrem cohibent, & apertum laxumve uterum contrahunt, prolapsumque reprimunt atque propulsant.

DE ODORAMENTIS.

CAP. LII.

ODORAMENTA sunt medicamenta tam simplicia, quàm composita, quæ citra ignis actionem suo odore cerebrum alterare, aut gravem odorem, aut pestilentem auram depellere possunt. Horum autem varius est usus: interdum enim simplicia medicamenta naribus dentaxat admoventur: sic nigella in aceto macerata, & subinde exiccata, linteolo reposita, aut serico inserta adhiberi naribus solet. Nunc verò multa simplicia medicamenta miscentur. Nonnunquam etiam exinde unguenta, aut orbiculi odorati (poma nostri vocant) componuntur. Medicamenta verò, quæ ad compositiones odoramentorum adhibentur, sunt moschus, ambræ, nigella, majorana, styrax, carvi, bylli, ocymum, stacte, spica nardi, lavendula, ligum aloës, ladanum, rosa, viola, sandal, nymphaea, caphura, & id genus alia.

IN componendis autem orbiculis, postremum ambræ & moschus adjici debet.

DE SUFFUMENTIS.

CAP. LIII.

SUFFUMENTA, quæ Græcis Thymiamata, Suffumena sive Spholitis suffumigationes dicuntur, sunt quæ medicamenta, quæ incenduntur, aut igni carbonibus injiciuntur. Fiunt aut ex rebus odoratis, ut moscho, zibetto, belzotino, ambræ, styrace, ladanum, thure, mastiche, gallia, calamintha, &c. aut fetidis, videlicet castoreo, galbano, bdellio, bitumine, lapide gagate, & id genus aliis. Odorata orbiculari forma, nunc majore, nunc minore, interdum glandes representant, interdum aviculas, quæ vulgò cypria vocantur: aliàs pastillorum,

ut

ut qui ex alipta, vel moscho, vel gallia moschata inscribuntur: alijs pulveris cralli modo fiunt. Usus horum incensorum, ad odorem gratum conciliandum: item ad destillationes ex capite in subjectas partes, gravedines, obstructiones, alios frigidos cerebri affectus, & pestilentiz contagia arcenda: tumque naribus admoventur. Conveniunt etiam asthmaticis, & iis, quibus frigidorum ac crassorum humorum copia

A thorax refertus est. Suppurationibus, tussis, laterumque doloribus. Nec non presidio sunt & resolutis, & iis, qui syncope deficiunt. si roborantibus stomachum cataplasmas admisceantur: item illis, qui se à morbo, presertim febrili recolligunt: nec non ad frigidos jecoris & uteri affectus mirifice valent, sicut etiam febrida ad strangularum, & prociidentiam illius efficacia sunt.

FINIS LIBRI PRIMI.

ANTIDOTARIUM GENERALIS LIBER II.

DE MEDICAMENTIS
alterantibus qualitate
manifesta.

CAPUT I.

ACTENUS medicamentorum materiam expeditimus, eamque mirum, quæ medicinam facturus in prompta esse debent, seu simplicia sint ea, seu varia

Pharmacopolarum arte composita, quo quidem discrimine duobus ea libris videbantur esse tractanda. Cum itaque pharmacopolium, quoad ejus fieri potuit, optime jam sit instructum, jam nihil aliud restare videtur, quam ut ejus usum Medicinæ Studiosis exponamus. Vires ergo medicamentorum hocce libro describemus, at eas tamen in genere solummodo, quod alijs in nostro videlicet Antidotario speciali vires uniuscujusque medicamenti, seu simplicis, seu compositi, sigillatim edocuerimus.

QUONIAM verò sedula Medicorum industria, nobis medicamentorum vires innotuerunt, & ex quidem vel certo rationis adminiculo, vel fortuita solum experientia: discrimen hoc quoque nobis merito fuerit observandum, ne nostram nobis hæc confusio methodum interturbet. Quæ manifestis ergo qualitatibus suas in corpora nostra vires exerunt, ea primùm, quæ fieri poterit dexteritate, discutiemus: post si quid fuerit, quod de specifica medicamentorum facultate dicendum esse videatur, Studiosis etiam id animo lubente communicabimus.

ITÆQUE qualitates Medici manifestas appellant, quæ nostris sensibus, maximè verò duobus hisce, gustui nimirum & tactui, sunt obvise. Licet enim vel visu, vel odore medicamentorum vires aliquo fortasse modo per-

B cipiantur, id tamen judicium levius est, & magis infirmum, quam ut certis regulis describi possit: saporum verò discrimina certò quidem, quibus unumquodque viribus polleat, ostendunt, non ea tamen hic inter medicamentorum vires reponenda sunt. Non enim quicquam medicamenta saporibus agunt, sed hos eis natura tribuit, ne quis eorum usu facile deciperetur: siquidem non quid edendo sit, solum sapore distinguimus, sed quibus unumquodvis in corpus vel assumptum, vel admotum viribus agere possit, edocemur; nec quæ gustamus, omnia devorantur, sed ea vel abjicimus, vel iis aliter utimur, manu videlicet golar vices obeunte. Manifestas ergo medicamentorum vires exponemus, quas equidem omnes vel ad calorem, vel ad frigus, vel ad humectationem, vel ad exiccationem referre possis: tot siquidem qualitatibus efficiuntur omnia, quorum actio certis possit demonstrari rationibus.

DE MEDICAMENTIS
temperatis.

CAP. II.

CUM medicamentorum vires ad quatuor genera modò retulerimus, ut omnia vel calore, vel frigore, vel humectando, vel exiccando suas exerant actiones, mirum fortasse videbitur aliquibus, quod hic aliqua statuamus esse medicamenta, quæ nec ad calorem, nec ad ullam aliarum qualitarum referantur: quo etiam nomine temperata vocantur, quod vires adeò manifestas non habeant, ut merito vel frigida, vel calida, vel sicca, vel humida dici queant. Hæc tamen non absque ratione dubitari possit, an tale usquam medicamentum inveniat, in quo tanta sit harum qualitarum temperies, ut non ex his aliqua cæteris sit evidentior. Ne tamen subtilius hæc

bb 5

inquirendo; cætera negligantur, quæ plus referant emolumentum, quæstionem hanc alius examinandam relinquentur, qui theorizæ magis sunt addicti, quàm ut ad usum aliquem suas dirigant disputationes. Hoc nunc sat esto novisse, temperata vocari medicamenta, quæ (licet aliqua forsitan qualitate veram excedat temperiem) non adeo vel calefaciunt, vel refrigerant, vel exci-
B eant aut humectant, ut jam aliquem in hisce gradum contingere possint. Quotidiana siquidem experientia notum est, hæc, si quibus adjiciantur medicamentis, eorum vires non immutare: sunt enim ceu materia multarum compositionum, varias in sese vires excipiens. Temperatis igitur in his affectibus utimur, in quibus nulla primarum qualitarum manifesta est intemperies, ut in viscerum obstructionibus, quæ mediis: amenta quidem incidentia dici possunt. Febris tamen metu calida respuunt. Fit etiam in febribus, maxime pituitosis, ut mixta sint intemperies, ex causa nimirum frigida & humida, esse-
C &que calido & siccis: quibus ut occurramus, medicamentis utimur, quæ nec calore febres au-
 geant, nec frigore pituitam reddant crudiores. Hinc ex hyssopo, passulis, aceto cæterisque similibus (si forte simplicia desint) medicamenta componuntur, quæ primarum qualitarum respectu temperata quidem existant, suas tamen nihilominus ita vires exerant, ut in (nequaquam aucto febris calore) morbi causa præparetur optime, quò facilius educi queant.

CÆTERUM quòd contraria sibi contrariis tolli, similia vero sibi similibus conservari dicantur, hic primus esse videtur usus temperatorum, ut in temperata corporis constitutio, viriumque robur in suo vigore conservetur. Quoniam verò non hæc medicamenta, sed alimenta dici consueverunt, aliò videbantur esse rejicienda, ne quid hic à nostro proposito alienum immisceretur.

DE MEDICAMENTIS ordine primo calefacientibus.

CAP. III.

TANTA fuit veterum Medicorum sedulitas, ut ad rectam medendi methodum, non ipsas solum medicamentorum vires, sed & earum gradus investigarint: ut enim ad
F suam temperiem pars intemperie affecta reducatur, non omnia conferunt, quæcunque sunt affectui contraria, sed in hac contrarietate symmetriam observare convenit, ne vel imbecilliora sint medicamenta, quàm ut contrariam tollant intemperiem, vel vehementiora sint. Hac enim ratione contrarios equidem pellerent affectus, sed ipsam in affectu parte superarent intemperiem. sicque prioris malo majus fortassis induceretur. Gradus ergo medicamentorum diligenter observabua-

Gal. de simplicium medicamentis facultatibus lib. 3. cap. 12.

A tur, ne (quod Empyricis contingere solet) recta ratione posthabita fortuitum atque adeo dubium in curationibus eventum nanciscamur. Quatuor itaque gradibus Medici quatuor primas medicamentorum qualitates distinxerunt, de quibus ordine seorsim agemus, sumpto à calefacientibus exordio, quorum ea primo gradu
I. Effectus continentur, quæ solo calore corpora nostra
in simplicibus intemperies leviter afficiunt, partibusque vel natura frigidioribus, vel alio quovis modo frigiditatis gradum mitemq; calorem inducunt, quò naturalis & imbecillis calor fovetur, vel amissus restituitur: ut enim corpus hyemali frigore rigidum tepido hypocaustorum aere, vel igne moderato resocillatur, sic medicamenta, quæ prima calefacientium classe comprehenduntur, suavissimo calore corpora, quibus adhibentur, ad suam queque temperiem reducant, nisi forte graviores existant affectus, quàm ut possint curari mitioribus. Hic itaque primus est moderati caloris effectus, ut frigida partis intemperies miti & temperato foris corrigatur, atque adeo dolor ex intemperie natus hac ratione mitescat. Licet autem vis hæc cæteris quoque sit medicamentis
II. Effectus attributa, quæ magis hisce calefaciunt, aut e-
dolorum sedatio tiam refrigerant, siquidem ipsi adhibita contrarias tollunt intemperies: quæ tamen sunt moderatum nacta calorem, præ cæteris anodyna vocantur, quòd non frigidis solum, sed calidis interdum competant affectibus. Humores enim partibus impactos, quæcunque modo comitetur intemperies, leni calore solvunt, ut vel sudore, vel insensibili transpiratu discutiantur. Sunt hæc etiam ratione hoc maxime digna nomine, quòd nostro corpori sint amicissima, utpote cuius calor quoque sit temperatus. Non enim tanta est in sanis humorum temperies, ut æque calidi sint & frigidi, sed in eis calor excedit manifestissime, ut non frigore, sed humido calore vivamus, vitæque nostra conservetur. Humidus vero calor tantus esse nequit, ut primum in ordinem transeadat. Quæ sunt enim secundo gradu calida, (ut mox ostendemus) ea jam humores aliquatenus absumere possunt. Cùm ergo hæc medicamenta, quæ primo continentur ordine, nostro calori iusta proportione respondeant, merito certè præ cæteris anodyna vocantur: siquidem quæ vel calidiora sunt, vel frigida, dolorem inferre possunt, sua nimirum virtute nostrum excedentia calorem. Quòd hæc itaque moderato calore partibus frigidis grata sint, & molestos humores liquefaciant, ad dolores sedandos aptissime usurpabantur. Hac eadem vi lassitudinem tollunt, & febres extrinsecus admota
III. Effectus discutiunt, quòd & cuius meatus aperiant, & hu-
ad febres lassitudinem mores leni calore præparatos, terrasque febrium fuligines educant. Cæterum sua quoque sunt his incommoda, quæ Medici diligenter observabunt, ne majus medendo fortasse malum inferant. Usi namque nimio non ea solum, quæ nobis infesta sunt, liquant, sed nostras etiam substantias fundunt, spiritus, adeoque vires eis
infestas

infinitas exolvunt, ut animi deliquia, morsque A
nonnunquam ipsa sequatur. Quod certe non
in balneis solum usa venit, sed multis etiam
Medicis contingit, qui floribus meliori, cha-
maxmelo, lini semine, oleo, cæterisque similibus
viscerum inflammationes ita maturare, vel
discutere conantur, ut dicta nonnunquam in-
ferant symptomata. Præter hos moderati ca-
loris effectus, alii quoque in quibusdam conspi-
ciuntur, quæ sub eodem sunt ordine: sua liqui-
dem est calori differentia, ut ex eis, quæ sunt B
æque calida, visceribus aliqua competant, aliqua
verò sint hisdem minus amica: quo fit, ut non
omnia, quæ moderate calefaciunt, in corpus
assumantur. Quibus itaque moderate calidis in-
trinsæcus utimur, ea viscerum calorem fovent,
caqueratione concoctiones juvant, ut probus
etiam generetur sanguis, in suaque temperie
conservetur, & maxime quod hujus quoque
temperatus sit calor. Sunt & alii moderati ca-
loris vires, quæ post in secundis & tertiis medi-
camentorum qualitatibus reponuntur.

IV. Efficiuntur.

DE MEDICAMENTIS
secundo, tertio & quarto gra-
du calefacientibus.

CAP. IV.

QUIÆ verò magis hisce calefaciunt, ut jam D
secundo calefacientium ordine conti-
neantur, alias à modò descriptis obtinent
facultates. Horum enim calor non est usque
adeò mitis, ut extrinsecus apposita dolorem
æque sedent, atque si magis temperata fo-
rent, aut gustum pariter oblectent, cum ca-
lor hic jam à naturali corporis nostri tempe-
rie recesserit. Hinc si quibus pituita refertus
sit ventriculus, horum usus est commodissi-
mus, utpote quibus facultas infit, ut caleface-
re possint, & exiccate. Obstructiones hæc E
quoque tollunt, cutisque meatus aperiant, alia
tamen ratione, quam primo calefacientia gra-
du: hæc siquidem nulla vi, sed grato repore li-
quant humores, cutimque laxant, cum illa ta-
men ignea quodammodo facultate glutinosos
atque tenaces incidant humores, quos etiam
vi majore discutunt. At quæ tertium caloris
gradum assequuntur, easdem cum modò di-
ctis obtinent facultates, eo tamen discrimine,
ut hæc tanto potentiùs agant, quanto sunt illis F
calidiora. Tanta enim & calefaciendi vim ha-
beat, & incidendi, ut febres excitent, & con-
tumaces partibusque incompactos humores inci-
dant, sudoremque copiosum educant: quo fit,
ut omnia ferme venenis adverientur.

SUMMUS autem caloris gradus eis attri-
buitur, quæ adeò calefaciunt, ut tactas corpo-
ris partes urant, in eisque pustulas excitent,
quo nomine ad sinapismos iis & cauteria
utuntur, de quibus postea copio-
sius agetur.

DE MEDICAMENTIS
refrigerantibus.

CAP. V.

QUATUOR etiam in medicamentis ob-
servantur frigoris gradus: quorum enim
frigus est inter cætera levissimum, ad pri-
mum ea gradum referuntur. Quoniam verò
calore fovemur & vivimus, ex refrigeran-
tibus certe nullam supra naturam nobis est ami-
cum; siquidem innatum calorem minuunt,
aut etiam extinguunt, prout ita cuique fuerit
frigiditas. Necessarius tamen etiam est refri-
gerantium usus, non in alimentis solum, ut
grata cibi temperies concilietur: sed in quo-
que, ut medicamentis indigemus, ad franan-
dos viscerum æstus, ad febres & sanguinis ar-
dorem compescendum. Itaque si levis fuerit
caloris intemperies, ea, quæ primo continen-
tur ordine, sufficient, ut pueris & quibus ven-
triculus est imbecillior, ne frigidioribus fortè
lædantur. Quibus verò firmitus est viscerum
robur, aut ventriculus, aut hepar calidius, non
ea modò ferent, quæ secundo refrigerant or-
dine, sed iis etiam juvabuntur, quorum vis ad
tertium usque frigiditatis gradum extenditur,
utpote quibus optime bilis flava dometur. Ad
calidos itaque tumores, phlegmonas nimirum
& erysipelata, refrigerantibus utemur, hæc ob-
servata ratione, ut si levis sit inflammatio, le-
via quoque usurpentur: sin sit ea vehemen-
tior, ad secundum aut etiam tertium ordi-
nem progrediamur; siquidem remedium (ut
prius etiam monuimus) effectui justa propor-
tione respondere debet. Porro quod æstu ni-
mio spiritus interdum nimis exagrentur, ut
aut immodicè sequantur vigilæ, aut animi
deliquia, refrigerantibus hisce symptomatis
est succurrendum. Frigus enim cuius meatus
densat, humores incrassat, & morum nimium-
que sudorem inhibet, quò nonnunquam ita
disparguntur spiritus, ut viscerum & maxime
cordis vires exolvantur. Denique maxima
refrigerantium est utilitas ad vehementissi-
mos dolores, qui nec lenientibus, nec calidioribus
sedari possunt: hos enim mirando sæpè
successu narcotica consopiant, suo nimirum
frigore, quod tamen est, ut ad quartum gra-
dum referatur.

DE MEDICAMEN-
tis humectantibus.

CAP. VI.

INTER humectantia vix tantum discrimen
invenitur, ut duobus plures humiditatis
gradus constitui debeant. Cum enim omnia
vel calefaciant, vel refrigerent, certè nec ca-
lor, nec frigus, siquidem extrema sint, in hu-
mido consistere potest. Hoc ipsum & ratione
probat, & experientia confirmatur. Calor

enim humidum paulatim absumit, ut si vehementior sit, subjectum fecius efficiat necessitati. Sed hæc Physicis discutienda relinquemus. Hoc unum satis esse potest, quod nullum inveniatur medicamentum, cui tanta insit humiditas, ut hac ipsa quantum contingant ordinem. Passivas Philolopi qualitates vocantur humiditatem & siccitatem, quibus sua tamen attribuitur operatio: leniunt enim, & lubricant, quorum vis humectandi primo continetur ordine, ut & tullim mitigent, & gutturis asperitati conferant. Quæ verò potentius humectant, membrorum naturalium vires reddunt imbecilliores, & humorum acredinem obundant, sanguinem etiam & spiritus efficiunt crassiores: alvum quoque laxant, aliasque partes fluxui reddunt magis idoneas. Quod si & hunc humoris gradum transcendant, corpus pigrum, & torpidum efficiunt, & actiones omnes manifestè obtundunt: siquidem horum vis non in ipsa partium superficie hæret, sed in eorum substantiam penetrat altius: quò fit, ut talia inducant symptomata, quæ purgatis etiam partibus altè fixa supersunt: qualis est in ventriculo nausea, in intestinis lienteria. Venendum est, & partes enecat, si quid hisce magis humectet. Est enim sua cuique parti siccitas: aliàs veluti liquida diffuseret. Suas ergo vires amittunt, adeoque putrescunt, quæ nimio dissolvuntur humore.

DE MEDICAMENTIS
exiccantibus.

CAP. VII.

CONTRARIAS modò dictis obtinent facultates exiccantia. Cum enim humiditas fluxiles reddat humores, certè quod siccit, hanc absumens humiditatem, fluxum inhibet, partesque lubricas exasperat. Quæ verò magis exiccant, corpus & membra reddunt firmitiora, siquidem siccitate consistunt, suasque hac ipsa functiones exercent, cum nimio tamen humore languescant. Licet autem exiccantia, partium robur contineant, ne affluente collabantur humore: suum tamen eis inest humidum, quod si vehementius exiccantibus absumatur, nec foveri possunt ipsæ, nec suas exercere actiones, spiritus enim hoc humido restaurantur: quod si deficiat, naturales quoque vires excidunt. Quæ tertium ergo siccitatis ordinem contingunt, partes suo spoliant alimento, ut hæc etiam ratione tabem inducant. Præter hoc humidum aliud quoque corporis humani partibus inest, quod humidum radicale vocant; hoc sublato partes etiam interire necesse est, cum in hoc calor innatus, atque adeò vita consistat. Hoc nempe virus

ultimo cap. est eorum, quæ quarto exiccant ordine. Celsus de simpl. set Galenus, ea, quæ summè siccant, utere necessarii: qui certè non siccitatis, sed summi caloris est effectus, nisi forsitan ea, quam mo-

do protulimus, ratione dicantur utere, quò innatum partibus humorem absumant. Sed ut hæc subtilius examinentur, non fert instituti nostri ratio. Hæc sunt, quæ de primis medicamentorum qualitatibus nobis in genere scribenda esse videbantur, & eò quidem brevius, quòd in aliarum qualitarum expositione ad primas perpetuò sit recurrendum, utpote quarum effectus merito dici possunt.

DE MEDICAMENTIS
emollientibus.

CAP. IIX.

EXPEDITIS ergo primis medicamentorum facultatibus, reliquum est, ut ad secundas progrediamur: quas idèò secundas Medici nuncuparunt, quòd ex primis necessariò constituantur, siquidem pro varia simplicium quantitarum mixtione, varias quoque necesse est orti facultates, quas nunc etiam paucis exponemus, à mollientibus sumentes exordium, ut & in his, quemadmodum in precedentibus, caloris & frigoris gradus observentur. Quid sit durum, quid item molle, noverunt plures, pauci tamen exprimere possunt. Durum itaque Philosophi definirunt, quod tactui non cedit: molle verò contrarium, ut emolliens medicamentum sit, quod induratum substantiam ad suam reducit temperiem, non caloris quidem, sed ipsius substantiæ, quæ pressa recedere possit. Cum itaque, ut molle sit quidpiam, duo requirantur, ut & prematur, & cedat humido & secco, temperatam oportet esse substantiam. Quod enim liquidum est, cedit equidem tactui, non autem prematur: siquidem quæ proprie premi dicuntur, quodammodo resistunt. Aqua verò ne tantillum quidem ex seipso resistit, nisi vasculis extrinsecus contineatur. Hæc paucis præter institutum (quòd physica sint) addere placuit, ut intelligerent Studiosi, quid Philosophis premi dicatur, quid item tactui cedere. Quoniam verò quæ seca sunt, tactui non cedunt, mollia quoque dici non possunt. Durum etiam appellatur, quod nimia repletionem distenditur. Est & aliud, quod Medicis propriè durum dicitur à lento & crasso humore progeneritum: hic enim calor destitutus, in corporis partibus, in quas influxerit, sponte obdurefcit. Emolliens ergo totidem quoque modis distinguere licet, ut quæ seca sunt, humectantibus, quæ distenta sunt, discutientibus, & quæ frigore concreverunt, colliquantibus emolliantur. Ex hisce verò solum id propriè dicitur emolliere, quod moderato calore duriorum substantiam ad mediocrem consistentiam resolvit. Hic enim discrimen diligenter observandum est inter ea, quæ Medicis concreta, & Physicis congelata vocantur: ea namque congelari dicuntur, quæ liquida cum sint, intenso frigore coalescunt, quod in humano corpore

æqua;

nequaquam contingit, sed ea Medici volunt A
indurescere, quæ non liquida, sed consisten-
tia sunt mediocri: quo fit, ut levi frigore
obdurescant. Non igitur quemadmodum
glacies solo calore liquefunt, quæ propriè
nobis indurata vocantur, sed cum præter
frigus ipsa quoque siccitas & humorum cras-
sities in causâ sit, ut hæc indurentur, hu-
mida sint oportet, quæ dici debent emol-
lientia: licet enim ex emollientibus aliqua
sint in secundo vel etiam tertio gradu sicca, B

DE MEDICAMEN-
tis indurantibus.

CAP. IX.

GALENUS libro 5. de simplicium medi-
camentorum facultatibus, capite deci-
mo, indurancia statuit frigida & humida
esse. Frigida quidem sunt necessariò, quod
sint emollientibus contraria. Cum autem hu-
mida dixerimus esse emollientia, certe sic-
ca decet esse indurancia. Quæstio sane di-
gna hæc est, quæ probè discutatur, utpo-
tè cum sit jucundissima. Nos verò ne quic-
quam in Galenum statuisse videamur, &
quod hæc non sint nobis ex instituto tractan-
da copiosius, aliquid saltem proferemus, ju-
diciam aliis relicturni. Cum supra de hume-
dantibus ageremus, nihil de hac facultate di-
ctum à nobis est, quod nimirum indurent
humectantia. Certè non minùs absurdum hoc
esse videtur, quàm si quis calida refrigerare
dicat. Hoc in confesso est, indurancia ab exi-
cantibus esse diversa. Existimat ergo Galenus,
quæ frigida sunt & sicca, indurare quidem, at
non propriè, siquidem congelatione potius,
quàm evacuatione durum efficitur corpus. Duo
ponit Galenus, quæ siccitatem consequuntur,
evacuationem & siccitatem, quæ judicat in-
durantibus non esse tribuenda. Quæritur ita-
que, an quæ siccant, evacuare necesse sit?
D Non existimavero: fieri siquidem potest, ut
siccis aliquid aquæ ac humidis repleatur. An
verò siccitas nullam in hisce indurantibus lo-
cum habeat, dubitari merito potest: dixi-
mus enim prius, in humano corpore diversam
esse ab externa glacie humorum concretio-
nem, nec liquida esse, quæ induratur, sed
consistentia mediocri. Detur sane, nil hic siccita-
te oriri esse. Quæ congelantur, humida sunt
necessariò: non igitur sicca sunt, sed humida,
E quæ congelant. Aliter certe philosophandum
est veritatem investigaturis. Humiditas enim
ei quod patitur, non ei quod agit, est adscri-
benda, & frigus quò fuerit intensius, eo magis
quoque congelat. Extremas autem qualita-
tes in humido consistere non posse, noverunt,
qui causam intelligunt, cur siccitas non aquæ,
vel aëri, sed terræ & igni sit à Physicis attributa.
Cum itaque congelatorum sit humiditas,
non congelantium, & humiditas non con-
gelet, sed congeletur, mirum non absque
ratione videbitur, quòd Galenus congelantia
velit esse humida. Si frigus humidum esset,
seipsum profectò congelaret. Sed de hisce sa-
tis: glacies pluviola tempestate quaratur, si
humidum debeat esse, quod aquam est con-
gelaturum. At neque siccum esse potest, quod
congelat, (inquit Galenus) aliàs exiccaret eva-
cuando. Nihil certè minùs: si namque frigus
siccitati inagatur, poros omninò contrahit,
ac dissipari possit humiditas: quo fit, ut ad

Emollienti-
um usus.

Reg. I. si tumor aquea imbutus sit humiditate, sic-
ciora competunt, non equidem emolliendo tu-
mori, sed ut aquam inutilem absumant. Con-
tingit etiam interdum, ut humor temperan-
dus contumacior existat, quàm ut domari pos-
sit levioribus, quo nomine vehementiora quo-
que conveniunt, quàm quæ calore sunt tem-
perato. Hinc certis etiam gradibus emollientia
distinguuntur, quibus tamen omnibus sua
restat temperies: licet enim aliqua magis ca-
lida sint aut sicca, quàm ut temperata di-
cantur, ejus tamen affectus ratione, cui adhi-
bentur, temperata sunt, quod in his & aliis me-
dicamentorum generibus diligenter est obser-
vandum, ne generales regulas quisquam exi-
stimet idè falsas esse, quod ab eis interdum
recedere videsmur, cum hi verus tamen sit
regulatum usus: ut variis effectuum sympto-
matis certa ratione adaptentur, quo nomi-
ne non minùs judicio indigent Medici, quàm
prudentia Judices *inveniens* jus temperaturi.

Ut digno-
scatur emol-
lientia.

III. Tactu quoque nulla percipitur
asperitas, nec glutinis instar digitis adhærent, F
cum partes emolliendas penetrare debeant
emollientia, cujus etiam nomine mollien-
tibus incidentia sæpenumerò adjiciuntur. Sunt
& alia, quæ in emollientium usu diligen-
ter sunt observanda, sed ad particularem tumo-
rum curam ea rejiciuntur. Hic ea docuisse sat
est, quæ ad emollientia dignoscenda, eorum-
que naturam & usum intelligendum in
genere videbantur esse tra-
danda.

discutiendos tumores nemo siccis & frigidis utatur, sed calidis, interdum etiam humidioribus. Quod verò sæpe fiat, ut constrictis partibus humiditas aliquando extorqueatur, quod hyemali tempore crebrò contingit, non est id siccitati, sed frigori tribuendum. Hæc in medium protulimus, non ut in Galenum quicquam concluderetur, sed ut causam intellexerent Studiosi, cur de indurantibus, an humida esse debeant, aut sicca, nihil certi pronunciemus. Facile tamen ex hisce, qui volet colligere poterit, quid veritati sit magis consentaneum. Siquidem inter exiccantia, incrassantia, indurantia & congelantia discrimen est observandum, quod nunc paucis exponemus. Exiccari dicuntur, quorum absorbetur aut exprimitur humiditas. Hoc maxime fit ope caloris, suctu, spongiis aut hisce similibus, quibus humectatæ partes exiccantur. Incrassari verò statuimus ea, quæ sicciora quidem sunt, at non absorpta, vel expressa humiditate, sed siccioribus immixta, quo modo syrupi pulveribus, conservis, & similibus in electuaria incrassantur. At quæ congelantur, ea nec expressa humiditate siccescunt, nec admixtis siccioribus incrassescunt, sed ingenti frigore contrahuntur. Ab hisce diversum est quod propriè Medicis indurari dicitur: partes enim humani corporis intumescunt & indurantur, non cum extremo frigore obrigescunt, nec cum sua destituuntur humiditate, nec cum admixtis siccioribus incrassantur, sed cum pituitosis humoribus, aut sanguine melancholico replentur, qui sanguis vel pituita frigore non congelantur quidem verè, sed concresecunt modo Medicis notiori, quàm Physicis. Ut igitur indurantium naturam intelligas, non id solum quod agit, sed id etiam, quod actionem suscipit, est observandum. Hoc enim idoneum decet esse, ut externo frigore possit indurari: siquidem serum etsi frigore congelari, nunquam tamen indurari poterit. Non igitur humiditas, sed quedam humorum crassities & siccitas facit, ut indurari possint, quo nomine siccitatem & frigiditatem indurationis causas constituere licebit, & maxime quod humiditas suapte natura nec incrasset, nec induret quicquam.

De indurantium usu.

De indurantium usu nihil est ferme quod scribam, siquidem tollenda potius est à corpore durities, quàm ei sit inducenda. Quod autem Galenus inter indurantia portulacam numeret, psyllium, sempervivum & cætera, videtur ex ejus sententia indurantibus utendum esse ad refræmandam humorum in tumoribus caliditatem, & tenuis sanguinis influxum inhibendum: aliis incrassandi sunt humores potius, quàm indurandi, quod sæpe fit in subtilibus & acris in thoracem defluxionibus, de quibus infra copiosius. Dignoscantur autem indurantia sapore, qui nec calorem denotet, nec linguam vel mordicet, vel contra-

Dignatio.

hat: cum enim frigida esse oporteat, certe nec salta sunt, nec acris, nec amara, nec dulcia: cuiusque ut quidpiam induretur, (quod à Galeno probe annotatum est) nulla fieri debeat evacuatio, nulla quoque opus est adstrictione: quo fit, ut nec acris sint indurantia, nec austera: forte nec acida fuerint, siquidem attenuantia esse non debent. Mixtus ergo sapor est indurantium, nisi quis insipida vocare velit.

DE TENDENTIBUS & laxantibus.

CAP. X.

TENDUNTUR membra varias ob causas, ut totidem quoque modis laxari possint: aliquando namque siccitate nimia, frigore nonnunquam, vel repletionem, vel scirrhum contrahuntur, aut junctis horum aliquibus.

Cum itaque laxantia vel ad humectantia referri possint, ex Galeni sententia, vel ad calefacientia, vel ad mollientia, vel ad evacuantia, non opus esse videbatur, ut eis proprium caput attribueretur, atque si propria quædam eorum vis esset, de qua separatim tractaretur. Esti verò de laxantibus aliàs egimus, in primis univium medicamentorum quantitatibus, cum calefacientium & humectantium vires exponeremus, in secundis etiam, ubi naturam emollientium descripsimus: hoc tamen loco laxantia nobis sunt diligentius expendenda: cum laxantium nomine non humectantia, vel calefacientia, vel mollientia, vel evacuantia intelligantur; hæc namque propriis denotantur nominibus (sed quæ junctis viribus & humectant & calefaciunt: quam ob causam inter secundas medicamentorum facultates numerantur.

DISTINGUENDA sunt igitur, quæ propriè laxantia dicuntur, ab emollientibus & evacuantibus. De his suo loco, & maxime cum discutientia tractabimus. Cum itaque laxantia cum emollientibus in eo conveniant, quod utrisque facultas inest & calefaciendi, & humectandi, sæpenumerò confunduntur, ut interea discrimen possit difficulter investigari. Laxitas & tensio partibus adscribuntur mobilibus, ut ligamentis, membranis, musculis & similibus: mollietis autem & duritas propriè rebus competunt, quæ digitis palpari possunt. Hæc in siccibus & cera facile dignoscuntur: mollescit enim cera, fides verò laxari dicuntur. Discrimen hoc à partibus sumptum, veram differentiam non constituit. Hæc enim ratione unum & idem varios edere potest effectus. Quæ laxant ergo, minus calida esse videntur, minusque sicca, quàm quæ molliant. Hæc enim suo calore magis, illa verò humiditate magis operantur.

PRÆCIPUUS est laxantium usus in con-

vulsionibus.

vulsionibus, quas & frigus inducit & siccitas, quamvis & ab aliis causis orta convulsio laxantibus interdum curetur.

Dignotio. CÆTERUM iisdem, quibus emollientia facile dignoscuntur, ut amplius de cribenda non sint.

DE RAREFACIENTI-
bus & densantibus.

CAP. XI.

LAXANTIBUS proxima sunt rarefacientia, quæ cutis meatus reserant ac dilatant: id tamen discriminis esse videtur, quod hæc molis humida sunt, & tenuium partium: infarcti enim cutis meatibus humores secant, & dissolviunt, atq; adeo poros reddunt ampliores. Hæc quidem calida sunt: tantus tamen calor non est, ut materiam vel attrahant, vel disculant, quod suo loco patebit evidentiis.

CÆTERUM quod calida sint rarefacientia, frigida sunt hæc contraria, quæ naturam cutis meatus ligant, & continent. Hæc humida esse statuit Galenus, ut eadem sint cum indurantibus, quæ prius ostendit humida esse & frigida. Discrimen ex Galeni sententia, qui vollet, exponat. Eadem certe proposuit indurantium exempla, quæ condensantium, ut nec in his, nec in eorum descriptione, ulla conspiciatur differentia. Quod si eadem sint condensantia & indurantia, eadem quoque esse oportebit, quæ molliant, & quæ rarefaciunt. Quia verò non fert instituti nostri ratio, ut subtilius hæc & copiosius exponamus, non morabimur in hisce diuicis, sed ea vel aliis tractabimus, vel aliis tractanda committemus.

NON equidem dubium est, quin ea, quæ refrigerant, simul & adstringant, ipsos quoque cutis meatus condensesnt: talia tamen non vult esse Galenus, ideo fortassis, ut rarefacientibus, ora vasorum aperientibus, & disculantibus sua possit attribueri contraria. Nam si condensantia crassarum partium esse statuisset, eadem quoque ora vasorum aperientibus fuissent opponenda. Sed hæc sequenti capite docebuntur apertius, ut discrimen inter rarefacientia & ora vasorum aperientia intelligatur.

Ufus. RAREFACIENTIBUS autem utimur, ut ex modo descriptis colligere licet, ad cutis meatus aperiendos & dilatandos, ut vapores, aut fuligines ex concalfacto sanguine diffili possint: quo nomine veteribus in more positum erat, ut seipos exercitaturi pennis inungent, ne conclusi vapores vel febres excitarent, vel aliud visceribus damnum inferrent. Hæc eadem ratione rarefacientia profunt ad mitigandos dolores: dilatatis enim cutis meatibus, materia dolorem movens facilius expellitur.

VENIT & aliud in mentem, quod possit &

alia reddi ratio, cur rarefacientia leniendis doloribus competant. Notum hoc est experientia, cutem, si vel nimia siccitate corrugetur, vel si nimio rigida frigore, ubi leviter attingitur, dolere plurimum. Hinc fit, ut in tumoribus non ipsa solummodo humorum copia dolorem moveat, sed cutis durities & tensio. Quare cum laxent etiam, & emolliant rarefacientia, dolores his quoque mitigant operationibus, nisi vires unius ejusdemque medicamenti distinguere praesert, ut una sit qua laxat, alia qua moluit, alia qua rarefacit.

PORRO sua quoque densantibus est utilitas, *Densantiis* ut nimirum cutis firmior reddatur atque robu-
us. sior, tum ad evitandam exteriorum injuriam, tum ad nimium ludorem, vel spirituum dissolutionem inhibendam, quo nomine veteres à balneo frigida inspergebantur, ut ea ratione membra, quæ calida lotionibus languidiora essent, confirmarentur.

QUOD autem rarefacientia eadem ferme *Dignotio.* sint cum laxantibus & emollientibus, iisdem quoque dignoscuntur qualitatibus, sapore nimirum calorem moderatum denotante: quemadmodum densantia quoque, cum contraria sint his, frigiditate pollent, non usque adeo vehementi. Quæ linguam ergo vel mordaci vellicant, vel adstringenti sapore contrahunt, ex Galeni sententia nequaquam inter densantia numerabuntur.

DE MEDICAMENTIS
ora vasorum aperientibus.

CAP. XII.

CUM Galenus eodem capite, quo de rarefacientibus egit, hæc quoque medicamenta discussit, quæ ora vasorum aperiunt, ideo de his hoc capite nobis agendum esse videbatur, licet hæc ad tergentium classem referre constituissemus: quod fortassis etiam fuisset multo consultius, ut facile coniecere poterit, qui horum naturam diligentius examinaverit. Hæc itaque censet Galenus calida quidem esse, crassarum tamen partium, & mordacia. Mirum certe videri possit, quod aperientibus substantiæ crassities attribuantur, quæ quidem obstruere potius, quam aperire posse videntur. Sciendum est igitur, hæc non eadem esse cum obstruções tollentibus: siquidem obstruções incidentia possunt, quibus non partium crassities, sed substantiæ tenuitas inest, ut facilius penetrare possint: quæ verò vasorum oscula dicuntur aperire, non subtilia, sed crassa sunt, ut non penetrent solum, sed meatus, per quos transeunt, potentiores reddant. Hinc eis Galenus probe præter calorem, & partium crassitiam, & acridinem attribuit, & mordacitatem: ut calor acris exitus vel ad in incidendum & penetrandum esset efficax: substantia verò

mordax non obstrueret, sed exederet ora va-
forum, aut etiam corradere.

HISCE contrariis Galenus etiam partium
crassitatem adscribit, sed quæ sic mordacitatis
expers. Stegnotica Græcis dicuntur: oclu-
dentia vocare licebit, quod vasorum oscula
coarctent. Frigida certe sunt omnia, quemad-
modum & ea, quæ cutis meatus condeolant:
sed vis etiam eis inest, quæ vasorum oscula
constringere possint. Cutis enim levioribus
facile contrahitur, cum vascula non, nisi ve-
hementer constringentibus, ocludi possint.
Hinc condensantia statuit Galenus humida
esse, quod talia tantam adstringendi vim non
habeant, atque si sicca simul essent & substan-
tia crassiori. Ceterum ut hæc ab obstruentibus
aut emplasticis differant, suo loco demonstra-
bimus.

U. S. U. **APERIENTIUM** usus ex vasculorum usu
facile colligitur. Cum hæc enim sanguinem
contineant, qui vel copia, vel pravitate nocet
interdum, hisce malis succurrendum est ape-
rientibus, & maxime ad referendas hæmor-
rhoidas. An verò movendis mensibus ea com-
petant, suo tempore docebitur. Hisce contra-
ria contrarios etiam produunt effectus: siqui-
dem hæmorrhoidas, aliosque sanguinis fluxus
inhibent. Hæc Galeno seniles cohibent excre-
tiones. Quod si sudorem intellexerit, non exi-
stimaverim esse fatendum: licet enim hæc su-
dorem quoque cohibeant, contraria tamen non
sunt, ipso etiam Galeno attestante, sudorem
promoventibus.

Dignotio. **APERIENTIA** sapore jam aliquoties expo-
sita facile dignoscuntur: cum etiam acria sint
& mordacia, linguam pungunt, & corradunt.
Occludentia verò, quod frigida sint, & adstrin-
gant sine mordacitate, linguam equidem coar-
ctant, non autem vellicant, aut exedunt.

DE ATTENUANTI- BUS medicamentis.

CAP. XIII.

APERIENTIBUS proxima sunt attenuan-
tia, quibus facultas inest ad solvendas
viscerum obstructions. Obstruuntur au-
tem crassis & viscosis humoribus: quo fit, ut
hæc medicamenta tenui debeant esse substan-
tia. Num verò calida sint omnia, dubitari me-
rito potest, quod frigida etiam inveniantur, &
quæ glutinosos humores incidunt, & obstru-
ctiones liberant: ut acetum, cichorium, & si-
mililia. Necessaria quidem est partium tenui-
tas, aliud tamen est, quod incidere possit: si-
quidem Medicis substantiæ nomine non ipsa
facultas, sed ejus subiectum intelligitur, quod
patitur potius quam ut agat quidpiam, quo
nomine siccitatem & humiditatem passivas
Philosophi qualitates appellarunt. Itaque vel
frigori, vel calori vis hæc est adscribenda,
cumque frigus partes constringat potius,

quàm dividat, non immeritò fortassis atto-
nuantia necessariò calida esse statuentur. Quod
si quis frigida quæpiam opponat, quibus sua
quoque vis inest attenuandi, non omninò ca-
loris expertia statuemus esse: quin quanta fue-
rit attenuandi vis, tantum quoque caliditatis
gradum assequantur.

U. S. U. **QUOD** in humano corpore varios affectus
inferant obstructions, varia quoque est & mul-
tiplex attenuantium utilitas, ad expurgandum
pituita thoracem, movendos menses, & visce-
rum ductus expediendos.

Tempus
utendi. **NON** prius autem utendum esse attenuan-
tibus, quàm ventriculus, & intestina pravis
expurgata sint humoribus, ne attenuantium
usu in venas rapiantur, atque adeò vel viscera
magis obstruant, vel febres excitent, aut gra-
viores efficiant.

Dignotio. **SAPORE** quidem acria sunt hæc & amara,
linguam tamen dissolvunt potius, quàm con-
trahant, cum tenuium sint partium, & adstrin-
ctionis expertia.

DE MEDICAMEN- TIS attrahentibus.

CAP. XIV.

VARIA est attrahentium natura. Quæ-
dam enim manifesta, quædam occulta
qualitate, vel spicula, vel humores attrahunt.

D **De** occultis rerum proprietatibus aliis: nunc
ea nobis examinanda sunt, quorum attra-
ctio certa ratione comparatur. Manife-
stis ergo qualitatibus attrahentia, calida sunt,
partiumque tenuium. Ipso quidem calore sic
attractio, substantiæ tamen tenuitas ideo re-
quiritur, ut humores ex alto avocentur, quo
nomine attrahentium vis in intima usque pe-
netrare debet. Quæ verò crassarum sunt par-
tium, in altum ferri nequeunt, & poros con-
trahentia repellunt potius, quàm attrahunt.

U. S. U. **VARIUS** est & multiplex usus attrahentium, ut
nimirum viscera pravis humoribus exonerentur:
his enim medicamentis forinsecus admo-
tis, materia peccans ab interno corpore ad su-
perficiem attrahitur. Eadem ratione critici
naturæ conatus adjuvantur, cum abscessibus
adhibentur attrahentia. Ad extrahendum è
corpore virus probata est horum medicamen-
torum utilitas. Curantur his quoque partes
perfrigeratæ, non ea solim, qua suo contactu
calescunt ratione, sed quod spiritus, quibus
vita calorque fovetur, attrahant: quo certe mo-
do tabidas, ac veluti syderatas partes reficiunt,
non calore solim, sed attracto, quo foveantur,
alimento. Sunt & alii attrahentium effe-
ctus, qui tamen ad hos referri possunt. Digno-
scuntur attrahentia iisdem ferè, quibus atte-
nuantia: siquidem utrisque partium tenuitas
inest, & calor non mediocris, ut secundum ma-
gis & minus solim differre videantur. Fortè
tamen & hoc discrimen fuerit evidentius, ut
partium

partium tenuitas attenuantibus, calor verò magis proprius sit attrahentibus. Calor itaque non guttu solo, sed ipso quoque tactu manifestus attrahentia prodit.

DE DISCUTIENTIBUS.

CAP. XV.

DUPLICIA Præcisi resolutentia constituerunt: alia leviora, quæ rarefacientia, vel *deponit ut lerge* nominantur, de quibus supra egimus: alia verò fortiora, quæ *deponit ut lerge*, propriè discutientia nuncupantur: de his hoc capite sumus acturi.

DISCUTIENTIBUS natura est cum attrahentibus adeò affinis, ut discutientia nulla sint, quin eadem attrahere possint, & vix illum attrahens inveniatur, quin idipsum quodammodo quoque discutiat. Hæc verò differentia statui poterit, ut quæ discutiant, calidiora sint attrahentibus. Non est igitur, ut de discutientium natura quicquam scribamus amplius, cum ex *supralæptis* facile colligi possit. *Ufus* autem vel ipso nomine satis patet, siquidem quos nimia repletio morbos parit, eos curat evacuatio. Cæterum nec sanguis, nec humores crassi discutiantur: sanguinis enim copia venarum sectione, crassi verò humores purgationibus educuntur. Sudoribus ergo, vel insensibili transpiratione, vel ferrosa humiditas, vel fuligo, tætiq; vapores discutiantur. Hinc hydropticorum aquas exhauriant, podagricis & ischiadicis opitulatur, phlegmonas curant, aliosque humores minuunt. Quia verò, nisi recta methodo discutientibus utamur, nocent sæpenuerò plurimum, non est temere quidvis magna vi discutendum.

TUMORES enim discutientibus interdum indurantur adeò, ut post curari nequeant, dum quod in eis tenue est, distatur, remanet autem, quod durum est. Hinc variè Præcisi discutientibus utuntur, ea nonnunquam repellentibus, aliquando jungentes emollientibus, pro variis tumorum affectibus. Quæ verò sint in discutientium usu medicinam facturis observanda, non est ut hoc loco doceamus, ne propositi nostri limites transgrediamur. Fit etiam, ut discutientibus gravissima nonnunquam inferantur symptomata, cum videlicet vel materia non cedit, vel in partes nobiliores propellitur, vel plus aliunde attrahitur, quam discutitur. Ad hæc evitanda suas habent Medici regulas, ut vel præcedant purgationes, vel materia concoquatur & attenuetur, de quibus non est hoc loco tractandum copiosius.

Ex his autem facile colligitur, quo sit morbi tempore discutientibus utendum, in declinatione nimirum. Quamvis enim iis in phlegmones augmento & statu nonnunquam utamur, tum tamen non pura, sed eis immixta sunt repellentia pro curationis scopo.

Dignotio. **D**IGNOSCANTUR discutientia, quem-

A admodum & attrahentia, sapore, qui linguam adurat, acri videlicet, utpote cum & tenuium partium sint, & calidissima. Nullus hic est adstrictioni locus: quo fit, ut ea linguam quoque non contrahant.

DE REPELLENTIBUS.

CAP. XVI.

TRIBUS modò descriptis medicamentorum generibus, sunt, qui repellentia solum opponant. Cum enim una fere sit omnibus natura, unum quoque videtur eis opponi posse contrarium, quod & frigidum sit, & crassarum partium: siquidem & calida sunt, & tenuis substantiæ, quæ attenuant, quæ attrahunt, & quæ discutunt. Si tamen horum natura diligentius examinetur, suum unicuique competet contrarium, ut attenuantibus incrasstantia correspondeant, attrahentibus repellentia, & discutientibus quæ humores continent, & tenaciores reddunt. De incrasstantibus aliquid supra dictum est, ubi de indurantibus ageremus: de iis autem, quæ discutientibus contrariantur, nihil est quod hoc loco scribamus, cum horum vice repellentibus utamur. Varia est Authorum de repellentibus sententia. Cum enim variis modis influxus inhiberi possit, totidem rationibus repellentia definire licebit. Influxum autem cohibent, quæ retriggerant, quæ constringunt, quæ obstruant & incrasstant, ut ex Arabum decretis annotavit Hollerius. Hæc si ita sint, non attrahentibus modò, sed & attenuantibus & discutientibus contraria merito statuentur esse repellentia. Propriè tamen ea repellere dicuntur, quæ non influxum solummodo sistunt, ut sunt incrasstantia & obstruentia, sed quæ vel influentes, vel in parte jam hærentes humores aliò propellunt, ut repellentibus natura sit frigida, crassarum partium & adstringens. Hæc equidem simplicissima sunt repellentia: sunt tamen alia, quæ tenuium sunt partium: alia calida quoque sunt, & inter repellentia numerantur. Adstrictio certè competit omnibus, ut hæc definire possint repellentia. Quæ verò præter adstrictionem & frigida sunt, & tenuis substantiæ, cæteris operantur efficacius.

DIGNOSCANTUR itaq; repellentia sapore *Dignotio:* vel acido, vel acerbo, vel austero: siquidem hi, quod adstrictione participant, linguam suo statim contactu contrahunt.

REPELLENTIBUS in multis affectibus *Ufus.* utimur, ut in calidis tumoribus, capitis dolore, & similibus: his enim vapores in febribus maximè à capite arcentur, influxu repercusso phlegmonarum augmentum inhibetur. *Com-Tempus ut-* modissimum verò tempus, quo repellentibus *tendi.* in calidis tumoribus uti licet, principium est & augmentum, quibus nimirum influxus maximè viget. Cum autem duo sint in tumorum cura scopi, ut quod influit, repellatur, &

quod jam infixum est, discutiat, in principio commodissime repellimus, in declinatione verò discutimus, & mediis temporibus utraque miscetur, ea ratione tamen, ut in augmento repellentia superent, in statu discutientia. Porro quod humores interdum vel copiosi sint, vel criticè per abscessus expellantur, aut materia venenosa sit, vel abstinendum est repellentibus, vel prius est purgatione minuenda materia, ne repellentium ulu in viscera protrudatur, atque adeo magis periculosa inducat symptomata, & maxime si viscerum aliquod infirmius existat. Quod si gravis etiam dolor infestet, metuenda sunt repellentia. Cavendum est præterea; ne repellentium ulu cutis nimium contrahatur: ita siquidem scopus alter impediretur, nec tumoris materia discutiri posset.

DE MEDICAMENTIS ADURENTIBUS.

CAP. XVII.

ΠΥΡΩΤΙΚΑ Græcis vocantur medicamenta, quæ calore sunt adeo vehementi, ut cutem non secus atque fervens aqua vel ignis adurant. ignea certe vis omnibus inest, ut natura siccissima sint, & calidissima: sunt tuis tamen etiam distincta gradibus, ut mitiora sint alia, quæ cuti ruborem atque pustulas inducunt: alia vehementiora, quæ suo contractu carnem absumunt: his ad cauteria, illis ad phængimos utimur, dropaces, & similia.

Dignotio. DIGNOSCUNTUR adurentia tactu magis, quàm sapore: talia siquidem sunt, ut cutem densam, humoresque durissimos corradant atque absumant. Leviora tamen acris sunt, & degustata linguam acriter pungunt.

Ufus. Adurentibus utimur interdum ad exuccas partes, tabidas, ac propè extinctas reficiendas. his enim calefcunt, attractioque fovetur alimento. Pilos etiam adurentibus extirpamus, durosque & callosos tumores, tubercula, verrucas, polypos & hæc similia. Morbis etiam diuturnis conferunt, podagricis adultisque capitis doloribus, aliis item cerebri frigidis & humidis affectibus. Fistulas quoque malignaque compescunt ulcera. Denique periculosos humorum defluxus ad corporis superficiem derivant & exhaustiunt, aliaq; quamplurima commoda præstant, quæ quotidiana docebit experientia medicinam facturos. Cautè tamen

Tempus utendi. & circumspicte his utendum est medicamentis, ne vel febres excitent, vel convulsiones: quo sic, ut eis utendum non sit, quin prius bene sit corpus expurgatum.

Adusionis modus. Cùm autem pyroticis ad impinguandas, vitæque restituendas partes utimur, hic servari poterit modus, ut mitigantibus temperentur, ne cutem exurant, nec in parte diutius hæreant, & discuti tumor incipiat: hic enim replen-

adum est, non evacuandum. Quæ verò carnem ignea vi detrahunt, majus interunt periculum: ideo diligenter pars affecta est observanda, ut ratio quoque partium vicinarum habeatur, ne forsan inflammatione corripiantur: quod incommodum evitatur, si refrigerantibus undequaque muniantur.

DE MEDICAMENTIS EXTERGENTIBUS.

CAP. XIX.

HACTENUS eas expeditimus medicamentorum qualitates, quæ vel ad calorem, vel ad frigus referri poterant. Extergentia verò, quod nec ad calefaciendi vim reduci possent, nec ad refrigerandi, non fuerunt antè discutienda, quam calefacientium classem absolvissemus. Abstergentium itaque natura nec caliditate, nec frigiditate videtur esse definienda, siquidem & calida inveniuntur, & frigida, quibus tergeri vis attribuitur. Est ergo facultas hæc abstergeri terrena quedam substantia qualitas, quæ sordes partibus inhærentes suo contractu rapit, & expurgat. Hic autem discrimen inter ablutioem & absterfionem observandum est, cum utriusque sepe numerò confundantur. Abluitur liquida, quæ sordes suo fluxu secum trahunt: nondum tamen hæc abstergentia nominantur, nisi quadam vel asperitate, vel nitrosa vi sordes etiam impactas eliciant. Hic etiam differentia potest inter abstergentia, & discutientia: siquidem hæc crallos humores extenuant, ac facile pertranscunt, & eas solum sordes expurgant, quæ ob sui crassitiam dissipari non poterant: extergentia verò sordes parti tenacius adherentes rapiunt. Porro tergentium aliqua leviora sunt, quæ *per se* Græci vocant: aliqua verò vehementiora: quæ non absque ratione distinguuntur, cum ea, quæ validius extergunt, (cathartica nominant) aliquibus ad pyrotica referantur, atque si præter abstergerendi facultatem vim etiam habent adurentem, quod forsan admitti possent, nisi forent ex eis aliqua quoque frigida.

NON uno tergentia sapore dignoscuntur: siquidem & dulcibus tergent, & salis, & amara: quæ verò frigida sunt, se magis aliqua *radicali* qualitate prædunt, quàm sapore: nec enim acida, nec austera, nec acerba dicuntur esse abstergentia, cum abstergentibus adfusio sit adversissima, utpote qua sordes parti magis impingantur.

ABSTERGENTIBUS ad saniam, pus, aliasque ulcerum sordes expurgandas utimur: cathartica verò non sordes solum, sed ipsam quoque carnem exedunt & absumunt, sed alio: quàm adurentia, modo. Hæc enim ignea vi quas congerint partes, non abradunt, ut cathartica, sed deurrunt, & in crustam mutant, quæ post emollientibus abscedit. Est & alia

alia tergentium utilitas, quæ suo loco patebit, ubi sarcoticorum naturam exponemus. Quando sic autem abstergentibus utendum, non ipsa solum ulceris affectio docebit, sed ipsius etiam corporis temperamentum. Nam si vel plethoricum sit, vel cacochymon, hisce prius providetur: aliàs nec ulcerum, nec vulnerum cura prosperè succedet.

Utendi ratio. Ipsa quoque partis abstergendæ symptomata suas habet indicationes, ut vel dolor simul cum absterfione leniendus sit, vel aliqua ulceris pars maturanda, vel sistendus influxus, vel inflammatio temperanda: quæ prudens artifex in curatione diligenter observabit.

DE MEDICAMENTIS emplasticis.

CAP. XIX.

MODò descriptis contraria sunt glutinosa: Græcis *ἰσχυρά* dicuntur: quæ pingui vel tenaci substantia ceu glutine partes, earumque ductus obfateunt. Ab obstruentibus disident, quòd meatus non oppleant solummodò, sed eis instar visci tenaciter adhærescant. Horum natura, velut abstergentium, nulla primarum qualitatum definitur potest: hæc enim vis totius substantiæ, non alicujus est qualitatis. Sunt itaque glutinosa calore quodammodò, & frigore temperata, quibus humiditas inest æreò lentore permixta.

Dignotio. Sapor inest emplasticis vel nullus, vel qui nec caloris, nec frigoris excessum denotet. Pingua sunt ergo, vel insipida, vel dulcia quodammodò, tædèque lenta & viscosa, quibus emplastica vis attribuitur.

Ufus. Ad sanguinis impetus inhibendos, aliasque fluxiones coercendas emplasticis utimur. Horum etiam usus est ad suppurandum. Cutis enim meatus opplent, caloremque continent, quò tumores apprimè maturentur. Carteris quoque medicamentis admisceantur, ut in emplastrorum formam componantur, atque adeò partibus melius adhæreant.

DE TERTIIS MEDICAMENTORUM facultatibus.

DE MEDICAMENTIS pus moventibus.

CAP. XX.

MANNA est emollientibus, & hisce medicamentis, quæ pus movent, affinitas. Utrisque siquidem calor inest, qui temperatus sit, & partium, quibus adhibentur, temperaturæ similis, etiam calidiora sunt emollientia, junctamque habeat (authore qui-

dem Galeno, ut supra monuimus) exiccandivim, cum pus moventia existentem in partibus humiditatem fervent. Hoc verò discrimen an ferri debeat, facile intelliget, qui tumores consideraverit, quibus accommodantur emollientia. Scirrhus enim fatetur Galenus ex atra bile, & ressecata pituita fieri, ut cum curentur contrariis, non exiccare, sed humidare debent emollientia: sed de his supra copiosius.

DIFFERENTIA certè est in effectibus manifestissima, siquidem alteratio est, cum quæ dura sunt, emolliuntur. Pus verò non qualitate solum, sed ipsamet substantia differt ab his, quæ suppurantur, ut generatio verius dici possit, quàm alteratio, si quid in pus commutetur. Hinc non ineptè eodènomem vocant eam, quæ in pus fit conversio. Naturalis namque calor efficiens est suppurationis causa, nec quicquam extrinsecus appositum per se suppurat: sed ea ratione suppurantia vocantur medicamenta, quòd blando calore insutum foveant calorem. Fovetur autem calor non iis solum medicamentis, quæ calore sunt temperata, sed iis etiam, quæ cutis poros suo lentore, ceu glutine replent & obfarciant, ne partis affectæ calor dissipetur. Et si verò quæ constringunt, hanc quoque spirituum & insiti caloris dissipationem prohibent, non ideo tamen suppurationem promeunt, cum in suppurandis humiditas retinenda sit potius, quàm exprimenda.

CUM itaque suppurantia calorem habeant, qui nobis insito non sit abfimilis, sapore quoque simili dignoscuntur: siquidem quæ calida sunt vehementius, vel acedine, vel amarore sunt insuavia. In suppurantibus etiam nulla vel adstrictio, vel mordacitas, aut nitrosa vis animadvertitur: talia siquidem benignam naturæ maturationem impediunt potius, quàm juvant. Licet autem suppurantia nullum saporem habeant, qui caloris excessum denotet, non ideo tamen gustu grata sunt omnia, quibus ad suppurandum utimur. Possunt tamen extrinsecus esse suavia, quæ si vel odorentur, nauseam moveant.

SUPPURANTIUM usus ad maturandas phlegmonas est frequentissimus: hic enim naturæ motus est ad curandos tales tumores optimus, ut non modò non impediri debeat, sed commodis ad hoc medicamentis juvari. Commodissimum his utendi tempus est, ubi defluxio consliterit, & dolor ex æstu nimio temperatus fuerit, ut circa statum maxime suppurantia sint adhibenda, quo nimirum tempore in summo conflictu est, ut suo calore (quem suppurantia juvant) malignam tumorum materiam in benigniorem substantiam convertat, quò post facilius expurgari possit.

DE MEDICAMENTIS
urinam cientibus.

CAP. XXI.

MULTÆ sunt causæ, quibus urina supprimitur. Aut enim exiccatione nimia, sudoribus, aliisque similibus vel absorbitur, vel aliò derivatur: aut reum inflammatione, aut viarum, per quas urina defluit, compressione sistitur. His quæ medentur, nondum propriè diuretica nominantur: sed quæ sanguinem fundunt, extenuant, ac fecernunt. Urina siquidem pars est sanguinis tenuissima, quæ in renibus à crassiori parte fecernitur. Cùm itaq; vel crassior est sanguis, vel viscosior, facillè partes ejus segregari nequeant, nisi medicamentis incidentibus, & abstergentibus oppidò succurratur. Quòd autem Galenus sanguinem asserat absque calido valore nec fundi posse, nec segregari, mirum videri possit, quòd inter diuretica numerentur, quæ non solum non valde calefaciunt, sed refrigerant, ut sunt quatuor semina frigida majora, fructus halicacabi rubentes, & hisce similia. Sed hæc urinas movent, non quòd sanguinem fundant, ac segregent, sed quòd urinæ meatus abstergant, & expurgent: quo fit, ut duplicia constitui possint diuretica: quòd monuisse profuerat, ut urinas cientium natura melius intelligeretur. Abstergentibus autem hoc etiam inesse oportet, ut tenuium sint partium, quò possint ad renes usque penetrare, humorumq; crassitiam incidere.

Dignotio. **A**CRÏ sapore dignoscuntur urinas cientia: cùm enim valde calida sint, & incidant, potentissimè acria sunt omnino. Licet enim amara valde quoque calida existant, humoresque crassos extenuare possint, siccitate tamen pollent majore, quàm quæ cientis urinis conveniat: & terrena sunt substantia: quo fit, ut non aquè velut acria, incidere possint. Quæ verò frigida urinas movent, non acria quidem sunt, sed præter nitrosam abstergentium vim, facultatem etiam habent incidendi, quam vel ad levem acritudinem, vel amarorem referre possis.

Usus. **U**RINAS cientium usus satis vel ipso nomine patet, ut ampliori discursu non sit describendus. Quoniam verò acrium natura est, ut quos in intestinis & venis attigerint humores, ad ipsos etiam renes deducant, non quovis tempore diureticis utendum est, ne crassorum humorum influxu magis urina forsitan impediatur. Prius ergo viæ, per quas hæc medicamenta ferri necesse est, expurgabuntur, postea commodius urina ciebitur.

Tempus utandi.

DE MEDICAMENTIS
menses moventibus.

CAP. XXII.

MAGNAM hæc medicamenta cum modò descriptis habent affinitatem. Nam

A quæ menses movent, urinas etiam cient. & eadem ferè utrisque natura est, calida nimirum & tenuis essentia. Hoc tamen discriminis inter ea constituit Galenus, ut quæ cient urinas, valde siccent: non autem, quæ menses movent. Cujus fortassis hæc ratio fuerit, quòd quæ validius exiccant, sanguinem absorbant, atque adeò (quòd & ea ratione minus fluxilis reddatur, ejusque copia minuatur) mensum educationem impediunt, cùm tamen siccitas adeò cientibus urinam incommodo non sit, ut ea maxime hoc præstare censeat Galenus, quæ præter calefaciendi vim validam quoque sortita sunt siccitatem: & hoc eo nomine, quòd calore segregata crassior sanguinis pars à magis tenui, magis etiam in se cogatur, ut quòd serosum est, exprimatur. Hæc sunt equidem, quæ nobis ex Galeni sententia dicenda fuerant, ad horum medicamentorum naturam intelligendam, quibus & hoc adjiciemus, non minus forsitan utile, quàm intellectu jucundum. Ut menses facillè procedant, non est solum fundendus & attenuandus sanguis, sed vasculorum oscula sunt etiam aperienda: siquidem insensibili transpiratione non sanguis, sed sudor serosusque sanguinis pars evacuatur. Quæ verò vasorum ora referant, terreni quidpiam in se continent, quò non penetrant solum, sed penetrando meatus dilatant, sordesque (si quæ fuerint) abstergunt, ut talia quoque statui merito possint, quæ menses movere statuuntur: quòd paucis & eleganter expressit Fernelius. Quæ menses movent, (inquit) calida ferè sunt recessu tertio, nec tamen vehementer siccant: ejusmodi sunt amara & acria, quorum tanta vis est, ut in distantiissima salvis viribus penetrare possint, & venarum ora referant, crassa extenuare, & lenta detergere.

Dignotio. **C**ÆTERUM ex hisce facillè quis colligeret, quæ modò ratione dignoscenda sint, quæ menses moveant. Cùm enim calida sint ad tertium usque recessum, & præter incidendi vim facultate polleant abstergenti, gustu certè linguam mordicant, non tamen contrahunt: qualia sunt amara, quibus vel nulla, vel levis inest adstrictio. Acria quoque sunt ex hisce plurima, quæ non quòd oscula vasorum aperiunt, menses movent, sed quòd crassum sanguinem incidant, & suo calore liquent, fluxilemque reddant.

Tempus. **S**TATUTUM naturæ tempus est, quo sanguinem mulieribus per iterum educat. Non ergo temerè movenda sunt menstrua, ne naturæ vis inferatur: nec si movenda sint, ea negligi debent, quibus mulieres ad hanc purgationem præparantur. Nam si cacochymum sit corpus, prævisque refertum humoribus, expurgandum prius erit, quàm solidioribus utamur, ne talium usu crudos humores in venas protrudamus.

CÆTERUM varia est hisce medicamentis uten-

Utendi ratio. Nonnunquam enim ex horum decoctione syrapi conficiuntur, quandoque potiones, aut pedum lotiones: interdum etiam in forma pilularum exhibentur: etsi liquidior forma movendis mensibus est accommodatior, cum ad remotas partes medicamentorum vis penetrare debeat. Usus autem & utilitas horum medicamentorum us utique patet, qui noverunt, quot, quantaque sepe numero symptomata ex menstruorum retentione oriuntur: de quibus hoc loco non est agendum copiosius: hoc solum scripsisse sufficiat, corpus hac sanguinis purgatione levius reddi, naturamque onere deposito fieri longe altiorum, ut sanitas eo quoque sit securior: secus enim, si quando vel pravo, vel nimio sanguine gravetur, vel hydrops, vel epilepsia, vel alii graviores morbi vitantur aliquando, & Hippocrates podagra negat affici mulieres, nisi menstrua defecerint.

Usus. Usus autem & utilitas horum medicamentorum us utique patet, qui noverunt, quot, quantaque sepe numero symptomata ex menstruorum retentione oriuntur: de quibus hoc loco non est agendum copiosius: hoc solum scripsisse sufficiat, corpus hac sanguinis purgatione levius reddi, naturamque onere deposito fieri longe altiorum, ut sanitas eo quoque sit securior: secus enim, si quando vel pravo, vel nimio sanguine gravetur, vel hydrops, vel epilepsia, vel alii graviores morbi vitantur aliquando, & Hippocrates podagra negat affici mulieres, nisi menstrua defecerint.

DE MEDICAMENTIS,
qua lac vel generant, vel
minuunt.

CAP. XXIII.

Cum ex sanguine lac generetur, dubium non est, quin ad lactis copiam sanguis augendus sit. Quia vero licet interdum sanguis copiosior existat, lac non ob id augetur necessario, siquidem vel talis fuerit sanguis, qui nequeat elaborari, vel lacti generando dicata facultas aut impedita fuerit, aut depravata. Quamvis itaque multas ob causas lac imminuatur, ea tamen proprie lac generare dicuntur, quae multum & robur sanguinem efficiunt, eumque moderata incidendi facultate ad mammas deducunt. Calida sunt ergo, tenuiumque partium, quibus lac generatur: ab his tamen differunt, quae vel urinam, vel menses movent. Hae enim vehementer excofaciunt, cum temperato calore sint, quae lac augent: sique siccitas menses moventibus est adversa, certe lacti generando est adversissima.

Dignotio. Sapore dignoscuntur hae medicamenta, quibus lactis augendi vis inest, vel pingui, vel dulci. Cum enim & lac, & sanguis temperata sint, medicamentis certe vel alimentis augentur, quibus inest natura non absimilis. Aliqua tamen (ut ex modo scriptis patet) in his, quae lac augent, animadvertitur acrimonia, quae ad augendum sanguinem aliis non requireretur. Ex hisce satis liquere arbitramur, quae nam eis inest natura, quibus item rationibus dignoscantur, quae lac imminuunt. Cum enim us contraria sint, quae lac augent, contrariis etiam notis agnoscentur, ut quaecumque vel exiccando sanguinem absumunt, vel frigiditate, vel alia quavis qualitate deteriorem reddunt, lac quo minus generetur, impediunt. Saporibus ergo dignosce-

Lac imminuentia. Lac imminuentia, quibus item rationibus dignoscantur, quae lac imminuunt. Cum enim us contraria sint, quae lac augent, contrariis etiam notis agnoscentur, ut quaecumque vel exiccando sanguinem absumunt, vel frigiditate, vel alia quavis qualitate deteriorem reddunt, lac quo minus generetur, impediunt. Saporibus ergo dignosce-

tur amaris, acerbis, austeris, & hisce similibus, qui vel caloris, vel frigoris excessum indicant.

C A T E R U M, quando, quibusve rationibus lac generandum sit, non est ut pluribus exponamus, cum tamen ex professo in morborum curationibus tractentur. Hoc solum admonuisse suffecerit, si corpus cacochymum fuerit, non prius tentandam esse lactis procreationem, quam humorum vitia correxeris. Impura namque corpora quae magis nutries, eo magis offenduntur, ut Hippocratis notum sit auctoritate. Nec est etiam, ut rationes, quibus lac inhiberi possit, hoc loco persequamur, nec praeter institutum longius evagemur.

Q U A E vero sit horum medicamentorum utilitas, inde satis liquet, quod moderatus lactis proventus non ad lugentium sustentationem solum proficit, sed ipsius quoque lactantis sanitatem tueatur: cumque nimia lactis copia non aspernanda sepe numero symptomata inducat, contrariis hisce medicamentis optime succurritur.

DE MEDICAMENTIS
semen ipsum spectantibus.

CAP. XXIV.

U T lac à sanguine, sic & semen suam ab eodem sumit originem. Sanguis enim propriis & venis & arteriis ad vasa, quae vocant, seminalia defertur, à quibus eam substantiam & calorem nascitur. Cum igitur eadem sit utriusque materia, tam lacti, tum semini, manifestum certe sit, ut semen augetur, sanguinem multum nutrientibus alimentis esse fovendum. Hoc tamen fortasse fuerit discrimen inter ea, quae lac, & quae semen auget, ut illa melioris succi existant, hae vero sanguinem reddunt magis stultentum. Hanc enim semini facultatem inesse ferunt, ut concalescentem spiritibus pudendum virile distendat. Hae itaque medicamenta, quibus semen augetur, humida sunt, & calore temperata: substantiam vero magis pinguem & viscosam habent, quam quae lacti generando sunt accommodata. Non his autem solum ad Venerem utimur, sed his maximè, quibus & semen languidum excitatur, & sopita Venereorum facultas exstimulatur. Hae calidiora sunt, quam ut semen augeant: minus tamen sicca sunt, quam ut id absumere possint. Quibus itaque facultas inest utraque, tum ut semen auget, tum ut ipsum reddere possint acrius, optima sunt ad Venerem excitandam medicamenta. Ceterum ut in hisce vis duplex animadvertitur, ita duo sunt in horum contrariis consideranda. Quaedam enim suo frigore Venerem cohibent, quaedam nimio calore: semen hae absumunt, illa vero non semen solum languidius, sed ipsas

quoque vires ad exercendam Venerem reddunt ineptiores. Nimia namque frigiditate partes obstupescunt, & humores veluti congelantur, ut hisce medicamentis non ipse solum feminis motus, sed & ipsa quoque testigo penitus inhabeatur. Plura de his & aliis, quæ ad semen spectant, dici possent. Quot enim sunt hominum, totidem quoque sunt feminis intemperies, quæ non uno certe modo corriguntur: sed de his aliis. Hic ea solum exequi volumus, quæ ad Venerem vel excitandam, vel inhibendam, vires habent præ cæteris apertissimas: nam quæ nimis fluxile semen incassant, ex accidenti, non propria facultate ad Veneris usum valere dicuntur.

Dignotio. Quæ semen augent, calida sunt & humida: quo fit, ut isdem ferme dignoscantur, quibus ea, quorum usum lac augeri diximus, nisi quod pinguis magis sint & viscosa, quæ semen generant, non hic enim æquæ sanguinis probitas, ut in lacte procreando, desideratur. Quæ verò semen stimulant, satis ipsa dignoscuntur acredine. Contrariis ut natura inest contraria, contrariis ita notis agnosci possunt: frigida quidem saporibus frigoris, & calida caloris excessum indicantibus.

Tempus. De tempore, quo vel augendum sit semen, vel suppressendum, nihil est quod annotari posse videatur: id siquidem pro cuiusque libito, vel occasione commoda fieri potest. Quod tamen de lacte supra scripsimus, idem hoc quoque loco scribi posset, ut nimirum si quæ vel in sanguine, vel in interno corpore sint vitia, corrigantur prius, quam augendo semini detur opera. Prius etiam augendum semen est, quam irritetur. Acris namque semen imminuit: quo fit, ut paulò ante Veneris usum conveniant, tum enim & semen suo calore diffundunt, & partes Veneris ad expulsionem extimulant: aliàs assiduo eorum usu disperditur semen potius, quam colligatur.

Medi ratio. Cæterum hoc quoque fuerit observandum, non eadem omnibus convenire medicamenta. Quibus enim pituita refertum corpus est, vis prioritatis magis, quam multum nutrimentibus alimentis, Venus excitatur. Pro variis itaque temperamentorum generibus, varia quoque est hisce medicamentis utendi ratio, de qua non est ut pluribus hoc loco differamus.

Uti. QUANTA denique, & quam necessaria sit horum medicamentorum utilitas, notius est, quam ut demonstrari debeat. Ecquid enim lacte semen fuerit ignobilius, si generis humani procreatio non minus celebranda est ejusdem conservatione? Notum est præterea, sine lacte, hecè difficultus, infantes nutriri posse, cum sine femine species humana propagari nequeat. Sed vereor, ne plures ipsa voluntas ad Venerem alliciat, quam proles desiderium. Quos autem pietas ab usu Veneris ar-

ret, majus ab hisce contrariis percipient emolumentum, etsi jejunito magis & philosophiæ studiis, quam refrigerantium usu, vel semen abstinentium libido cohibetur.

DE MEDICAMENTIS dolorem sedantibus.

CAP. XXV.

HAUD equidem dubium est, quin eadem, quæ morbum facit, causa dolorem excitet, ut quæ morbos curant, dolores etiam sedare dicantur. Veruntamen ea propriè anodyna vel pægorica censeri debent, quæ dolorem maxime spectant, eumque mitigant, & causâ & morbo remanentibus. Hæc certè calore temperata sunt, & tenuis essentia, vel non ulquædè calida, ut intemperiem inducere, vel multum adaugere possint. Cum enim non frigidis solum, sed calidis etiam affectibus competere debeant, nec calore, nec frigore multum à temperatis absint. Calore tamen aliquantum exuperant, ea siquidem ratione dolorem leniunt, quæ cutim laxant, ejusque poros aperiant, & materiam, quæ dolorem infert, quodammodo discutiant: qui certè sunt moderati caloris effectus. Licet autem calida sint hæc medicamenta, refrigerant tamen etiam, discussa nimirum fuligine, quæ dolorem inferens, ipsum quoque calorem augebat: quo fit, ut affectibus etiam à calida causa conveniant. Horum autem natura satis jam exposita est, cum de laxantibus & rarefacientibus medicamentis ageremus.

Cæterum quæ dolorem sedant, non demulcendo partes, sed obstupesciendo narcotica, vel *anodyna* dici, non autem anodyna censeri debent: nquidem non dolorem vel tollunt, vel mitigant, sed vel partibus stuporem inducunt, vel somnum conciliantia sensum eis suffurantur, ut dolor quantuscunque sit, eas velut emortuas nequaquam afficiat. Hæc supra diximus intense frigida esse, ut natura eis sit ab anodynis diversissima. Dolorem demulcimus eo maxime tempore, quo periculum *Tempus utendi.* minatur: fit enim sæpenumero, ut neglecta morbi causa, ei quod magis urget, insistamus, ne vel dolore morbus ingravescat, vel alia subsequantur symptomata, quæ sint ipsomet etiam morbo graviora. Is autem utendi *Modus utendi.* modus est, ut lenientibus adstringentia nonnunquam adiciantur, siquidem metus sit, ne fluxio nimis ad partem affectam attrahatur. Addi possunt etiam interdum ea, quæ morbi causam impugnant, ut utriusque intentioni simul satisfiat. Adeundem modum cætera quoque observare licebit, quæ cum dolore incidunt, amovenda. Anodynus forma convenit liquida, siquidem dolor in cute fit: si is profundior existat, tantò solidior esse debebit, ne prius medicamentum discutiat, quam ejus vis ad

Ufus. vis ad partem affectam devenerit. Ex hisce, qui anodynorum sit usus, satis utique constat, ut tanta sit eorum utilitas, quanta sunt nimii doloris incommoda.

DE MEDICAMENTIS
carnem generantibus.

CAP. XXVI.

MULTA sunt in ulcerum & vulnerum curatione diligenter observanda, quæ subinde incurrunt, & Medici conatus impediunt, quò minus vel citò, vel faciliè partes à se invicem separatas conjungere, & ad naturalè statum reducere possit. Talia sunt, sanguinis influxus, inflammatio, durities, dolor, & alia, de quibus satis superque supra egimus. Id unum hoc loco tractandum restat, antequàm partes secrete jungantur, ut si quæ sit in ulceribus, aut vulneribus cavitas, carne impleatur. Hujuscemodi medicamenta sarcotica nominant. Hoc opus naturæ quidem est, medicamentis tamen adjuvatur, quæ sanguinem ita præparant, ut eò facilius in carnem verti possit. Sunt ergo sarcotica, non ea quidem medicamenta, quæ vel probum generant sanguinem, vel affectæ partis intemperiem corrigunt, sed quæ in ipsa carnis generatione sanguinem & ulcus ipsum à corruptione tuentur. Cùm igitur natura, dum carnem generat, duo producat excrementorum genera, serosos nimirum humores, (quos ichores vocant,) purulentasque sordes, ea certè remedia, quæ has extergent, & illos absumunt exiccando, carnem generare dicunt, utpote quorum ope natura hoc muneri exequitur. Utramque facultatem supra satis exposuimus, ut sarcoticorum natura nobis jam non sit discutienda copiosius. Hoc intellexisse sufficet, hisce medicamentis tantam non inesse vim exiccandi, ut præter saniem ipsam etiam sanguinem absumant, nec tantam extergendi facultatem, ut cum sordibus tenellam quoque carnem exedant. Non ergo primum ordinem transcendunt, nisi fortè durissima sit & sicillima pars, quæ vulnerata est, & ulcus humidissimum. Hac enim ratione vehementius & tergentia, & siccantia competerent, ut modò clarum fiet.

Tempus utendi. **S**ARCOTICIS utimur in ulceribus, aut vulneribus, quæ ob sui cavitatem, absumptam nimirum carnem, jungi & conglutinari nequeunt. Tum autem eis utimur, ubi vel intemperies, vel dolor, vel alia si quæ fuerint symptomata, removerimus. Hic enim eadem ratio est, quæ reficiendis corporibus; quæ si fuerint impura, ex Hippocratis sententia, tantum lædes, quantum nutriveris. Sarcoticorum tam varia est & multiplex differentia, quotuplex est partium vulneratarum. Caro siquidem ei similis substitui debet, quæ absumpta est: ut si molis & tenella fuerit, leviter extergentia & exiccantia sat esse possint;

A sin paulò durior, mediocria: quòd si durissima fuerit, vehementer exiccantibus utemur, non enim idem est omnibus sarcoticum, ut pluribus ostendit Galenus libro 3. methodi medendi.

Ufus. DENIQUE sarcoticorum usus evidentior est, quàm ut amplius demonstrari debeat: siquidem cavum ulcus coire nequit, nisi carne prius impleatur.

DE GLUTINANTIBUS
medicamentis.

CAP. XXVII.

HÆC vera est ulceris curatio, ut ejus oræ coalescant. hac enim ratione ulcus dicitur, quæ soluta est continuitas. Quæ verò hæcenus exposuimus, ulcerum symptomata sunt. Non hic autem glutinantia vocantur ea, quæ substantia tenaci & viscosa partes continent, ne diffiliant, nec quæ constringunt easdem, quod vinculis exequimur, aut futuris: sed quæ partes adductas exiccando & adstringendo ita copulant, ut per se non externo aliquo possint continerentur. Hic scilicet exiccatione opus est, & majori quidem, quàm si caro gignenda sit, ut non id solum, quod influit, sed quod in ipsa carne consistit liquidius, absumatur. Difficili enim caro liquidior potius, quàm cohaereat. Cæterum ad partes conglutinandas id quoque vel maxime fuerit observandum, ut substantia medicamentis adstringentibus cogatur, non autem vel incidentibus leparetur, vel absumatur exedentibus: cuius etiam ratione glutinantia differunt à sarcoticis. Hæc enim præter exiccandi vim sordes etiam extergent, nihil utique adfrictionis possidentia, ne sic compingatur, quod tertione fuerit amovendum.

Dignotio. **Q**UA verò ratione glutinantia dignosci possint, non est ut miles ostendamus, cum id ex his satis constat, quæ de adstringentibus & exiccantibus supra scripsimus.

Tempus utendi. **T**EMPUS etiam, quo glutinari debeat ulcus, ex ipsa ulceris conditione colligi facile potest: si nimirum, quod fordidum erat, prius expurgatum: quod cavum, carne repletum fuerit, aliisque sublata sint symptomata, quæ prohibebant, quò minus uicera vel possent, vel etiam deberent conglutinari. Fit enim sapienter natura facile coalescerent: idque tum ob abbas causas, tum ut pus, alix ve sordes, quæ in profundo delitescunt, expurgentur. Ad vulnera glutinanda fasciis utimur, ductura vel vinculis: de quibus cum ad medicamenta non referantur, hoc loco nobis agendum non est. Hic autem eorum, quæ verè glutinantia dicuntur, modus esto, ne nimis adstringendo in tenella parte dolorem excites, qui vel defluxionem, vel alia moveat symptomata.

Ufus. **GLUTINANTIUM** usus satis ex hisce patet.

ter evidenter. Cum enim hoc sine cætera peragantur, (de quibus hætenus) ut soluta continentas in integrum restitatur, tantò certe potior est glutinantium utilitas, cum ad hunc scopum reliqua dirigantur.

DE MEDICAMENTIS

cicatricem inducentibus.

CAP. XXIX.

ULTIMUM hoc est in ulceris curatione, ut vel cute, vel quod cutem referat, obducatur: ne vel tenella caro rursus dililiat, vel externis injuriis perpetuo pateat, tum ad decorem pristinum quodammodo recuperandum. Epulotica vocantur hoc generis medicamenta, quæ vulneribus cicatricem inducunt. Licet autem ea quoque nonnullis epulotica videantur, quæ carnem excrecentem absumunt, quod his interdum opus sit, ut cicatrix inducatur: propriè tamen hoc eis nomen nequaquam competit. Non enim exedenda, sed induranda caro est, ut cicatricem inferas. Quod si contingat, ut carnis aliquid auferendum sit, non hoc ipso certè cicatrix efficitur, sed caro solum præparatur, ut in commodam post cicatricem indurari possit. Sunt igitur epulotica verè, quibus caro (quantum equidem fieri potest) amissæ cuti quàm simillima redditur: quod exiccantibus consequimur, & adstringentibus. Esi

Dignitio. CÆTERUM quod secundum magis & minus solum à glutinantibus epulotica differant, non est ut horum naturam, quæque ratione dignosci possint, curiosius expitemur, cumposito discrimine satis hæc ab illis agnoscantur.

Tempus mendi. EPULOTICIS utimur, cum ulcus penè (nondum tamen omninò) carne repletum fuerit: quod certè non usque adeò videtur esse rationi consentaneum. Hoc enim modo cava cicatrix redderetur, cum adstrictione caro in seipsam contrahatur, & exiccantibus imminuatur, ut præstet procul dubio vulnus paulò plenius esse, quàm tantò magis vacuum. Sed alia est hujusce ratio: miora siquidem epulotica simul & carnem generant, & cicatricem inducunt, ut cum primò talibus utamur, & vulnus adæquare possimus, & cicatricem obducere. Contingunt etiam pluri-
ma, quæ vim epuloticorum impediunt, ut

A vulnere cicatricem admittere non possint. Dysepulota vocantur Medicis hæc ulcera, quæ cicatrice non prius obduci possunt, quàm ejus malitiæ causas amoveris. Cæterum non fert instituti nostri ratio, ut hæc symptomata copiosius expendamus. Hoc saltem in genere dictum sufficiat, quod supra quoque in sarcoticorum expositione tractavimus, ea prius, quæ causarum rationem habent, a-
Utendita.
B movenda esse, quàm ultimum curationis scopum aggrediamur. Cum itaque cicatrix inducenda esse videbitur, & affecta pars, & subjecta caro diligenter observabuntur, ut epuloticorum modus investigari possit. Non eadè enim competunt omnibus, sed colligunt aliqua tenellam carnem aliquibus, quæ cicatricem alius inducerent. Hæc nimirum est cicatricem inducenda ratio, ut epulotica vel acris exasperentur, vel temperentur emollientibus, pro varia vulnerrum conditione: quamvis ex propria rei natura nec acris, nec humectantia inducendæ cicatrici competant, ne, quod indurandum est, emolliatur, aut defluxio ad partem indurandam proritetur. *Ufus*
C autem & utilitas epuloticorum ex supra scriptis facile colligi potest, ut pluribus exponenda non sit.

DE MEDICAMENTIS

venena arcentibus.

CAP. XXIX.

ALEXITERIA, vel Alexipharmaca dicuntur hæc medicamenta, quibus ad evincendum venenorum utimur. Est autem duplex venenorum genus: alia namque manifesta qualitate mortem inferunt, alia verò tota sui substantia, vi nimirum occulta, nec aut: hæc tantilla portione letifera sunt, cum illa non nisi quantitate majori, venena censeri debeant. Non licet equidem de occultis medicamentorum viribus nobis agendum est: cum tamen alexipharmaca non solum ea dicantur, quæ occulta facultate venenorum vires infringunt, sed quæ manifestis etiam qualitibus id ipsum præstant, de his aliquid in præsentiarum agemus: illa suo quoque loco discutientur. Quæcunque venena manifestis oppugnant rationibus, triplici differentia comprehenduntur. Aut enim naturam corroborant, ut venena facilius edomare possit: aut venenorum vires contraria qualitate dejiciunt: aut venena foras violenter extrudunt. Naturam maximè reficiunt alimenta, de quibus aliàs. Medicamenta verò, quæ natura vires subministrant, vel certæ cuidam corporis parti succurrunt, vel universis: sit enim sæpenumerò, ut venena partem aliquam præ cæteris infestent. Si quid igitur vel ventriculum, vel hepar, vel cerebrum, aliamve corporis partem veneno debilitatam corroborer, ea ratione venenis obsistere censetur, qua partis ejus naturam fovet atque

atque tuetur. De his autem infra tractabitur, ubi medicamenta certis destinata partibus discutientur. Quæ verò vel corroborant, vel spiritus reficiunt, omnibus corporis partibus opem ferunt. Corde siquidem affecto, vel ejusdem spiritibus, cæteræ corporis partes colabuntur.

Porro cum venena vel primis, vel secundis qualitibus suas in corpora vires exerant, contrariis quoque facultatibus polent, quæ his opponuntur alexipharmaca. Venenis enim, quæ refrigerando necant, calefacientia competunt: si aliqua corrodendo noceant, medicamentis utemur, quæ leniant, & veneni temperent acrimoniam. Quæ verò vel indurata, vel in grumos redacta, vel coagulata periculum minantur, medicamenta postulant incidentia. Idem de reliquis esto iudicium. Quoniam autem id omnibus inest, ut non in aliqua parte morentur, sed hinc inde prosiliant, dum cor vitæ fontem oppresserint, idè inventa est à quibusdam alia facultas, qua veneni motus inhibetur: terrena nimirum & emplastica: iudicant enim, si venenum in hæc medicamenta incidit, seu visco implexum expediri non possit. Statuunt etiam viam & meatus hisce medicamentis intercipi, quò minùs venena liberè possint evagari, qua ratione cretam terræ lemniæ vices subire posse Rondeletius extimavit. Rationes ecce non injucundas: utinam D verò iam sint utiles, quàm id ipsam præ se ferunt: exiguis certe sumpibus plurimorum salutem conferetur. Tutissimum autem est ac præstantissimum inter omnia remedium, si venenum quàm citissimè foras expellatur. Id ergo vel vomitu, vel alvi dejectione, vel sudoribus exequemur.

Tempus utendi. Cæterum quo tempore sit alexipharmacis utendum, satis ipsa docet necessitas. Non enim moram fert imminens E mortis periculum. Quòd si cum turgit materia, subito sit evacuanda, non dat certe venenum indicias, ut concoqui, vel ad expurgationem præparari possint humores, quibus maligna venenorum qualitas inheret. Non ergo differendus est usus alexiteriorum: quin ex tempore venena, quibus licet rationibus extirpemus. Cum id tamen multum fiat (uti modò diximus) remedium generibus, non est certè in re tam ardua temerè quibusvis utendū: quin remedium naturam diligenter expendamus, ut quæ prius, & quæ posterius adhibenda sint, intelligamus. Hic autem est ordo remedium, ut omnium primò vomitum provocet, post vel injectis, vel assumptis intestinalia expurgentur, tandem e corpore sudoribus veneni, quòd reliquum fuerit, extrudatur.

Utendi ratio. Est tamen non eadem in omnibus utendi ratio, cum nec vomitus perpetuò competat, nec purgationes vel sudorem ferre quivis possit. In his itaque prudenter pro-

A cedendum est, ut observata corporis affecti venenique natura & motu, quæ convenient, quibus item abstinendum sit, edoceamur. Id autem commune est omnibus, quæ sunt ingesta venenis, ut subito vomitoris evacuentur: quæ verò jam sanguinem & spiritus infecerunt, sudoribus extrudantur. Quòd si plethoricum fuerit corpus, sanguinis missio: si cacochymum extiterit, tantumque temporis res ipsa concesserit, totius purgatio præmitti poterit. Est etiam & corroborantium & alterantium habenda ratio, ut & natura sit ad expellendum robustior, & venenum contrariis quadamtenus evictum facilius ejiciatur. Hæc in genere dicta sufficiant: cætera, quæ particulatim convenire videbuntur, usus edocebit. Denique cum præsentissimum venena minentur interitum, maxima proculdubio est alexipharmacorum utilitas, quæ pluribus illustranda non est, cum sit ipsa per se novissima.

Utus & utilitas.

DE MEDICAMENTIS

ornati destinatis.

CAP. XXX.

KOSMETIKA nominantur ea, quibus corpori decor & formæ dignitas conciliatur. Licet autem hisce nec præsens sanitas conservetur, nec amissa restituatur: cum tamen ornatum multi non minus atque sanitatem ipsam affectent, quorum desiderio satisfieri decet: non est hoc alienum à Medici officio, si suam hæc in re postulanti- bus opem impertiat, ut eis recto medicamentorum usu decorem magis gratum inducat. Itaque conveniunt hæc medicamenta universæ corporis cuti: quòd ornatus ubivis sit acceptissimus, maxime tamen eis adaptantur partibus, quæ patent, & oculis adspicientium objectæ sunt: qualis est tota facies, barba, capilli, dentes & manus. Facies autem (ut hinc exordiamur) multis conspurcatur vitis, quibus cosmeticis succurrimus. Aut enim torpidibus, maculis, & alieno colore defædatur, aut erumpunt tubercula, vel rugis contrahitur, aut cicatricibus, aut in nimium tumorem exuberat. Capilli (sub quibus etiam barba comprehendi potest) vel defluunt, vel non nascuntur, vel colore præditi sunt non satis eleganti. Nonnullis etiam minùs placent qui sunt erectiores, ut crispas reddi velint. Manibus eadem fere, quæ faciei contingunt. Dentes verò vel vacillant, vel decidunt, vel sordibus & fædo colore conspurcantur: tot enim maximè vitis hæc partes infestantur, ut totidem quoque statui possint medicamentorum ornati comparando destinatum differentia. Sordes itaque seu manibus, seu faciei, seu dentibus adhareant, medicamentis expurgantur abstergentibus, de quibus supra hoc libro egimus. Iisdem quoque remediis, aut

mediocriter adstringentibus impetigines & maculæ delentur.

RUBOR autem faciei pro variis ejus causis varia sortitur remedia. Nam si calidior sit sanguis, refrigerantibus temperatur: si concitator existat, à facie repellitur adstringentibus: si crassior, & cuti sit impactus, extenuantibus discutitur. Cùm externa verò cutis superficies solum rubore inficitur, macularum instar tergentibus curatur. Ut plurimum tamen probata Practicorum experimenta, remediis hisce constant simul junctis, successu fortasse magis felici, quàm ratione sit evidens. Sunt, qui pallido faciei colore magis delectentur: alii roseum, qui mixtam rubori referat albedinem, cæteris anteponunt. Duobus id verò maxime modis exequimur, nam vel intrinsecus remedia, vel extrinsecus adhibentur: intrinsecus temperies immutatur, qui modus omnium est commodissimus, utpote quo firmus faciei color inducatur, & universo quoque corpori, cum vel ipso nomine topica suam prodant fallaciam. Fuci nempe vocantur, quòd colorem gratum ementiantur, qui tamen vel levi sudore disperdatur. Itaque cum in facie corporum temperamenta maxime conspiciantur, sanguinis scaturiginem odoriri cõvenit, ut firmum in facie colorem nanciscaris. Palescunt autem cholericis: nigriores existunt, in quibus melancholia redundat: sanguine rubescimus, & corpus pituita sit albidius. Verùm hæc medicamenta propriè cosmetica, seu comptoria non nominantur, quo sit, ut nec sint nobis hoc in loco discutenda copiosius, cum ad artem curandi morbos referantur. sunt enim temperamenta sanitatis causæ, velut intemperies morbos inferunt.

DE fucis multa sunt à Practicis exposita, quorum tamen generalis ratio constitui non possit: sunt enim talia, quæ vel stultos eludere possint, vel si certos polliceantur effectus, occultis id viribus præstent potius, quàm qualitatibus manifestis. Interdum tamen ex iis conficiuntur, quæ non sunt consistentiæ crassioris & firmius adherent, actu etiam vel simplici, vel mixtis prædicta coloribus, pro vario cujusvis arbitrio.

MULTÆ sunt pustularum differentia: quæ cum inter morbos recenseantur, de iis non est ut hoc loco quicquam agamus, veluti neque vulnerum, quibus facies etiam sæpè fœdatur, curationem assumimus.

RUGÆ ferè laxantibus, lenientibus, & emollientibus, ad æquum cutis lævorem reducimus.

CICATRICES manifestis etiam medicamentis dealbantur. Cùm enim & ob sanguinis influxum, & quòd eum facile tenella cutis excipiat, haud absurda ratione medicamentis ista corriguntur, quæ vehementer &

Asiccant & adstringant, utpote quæ sanguinem repellant, & cutem reddant crassiorẽ. Quoniam ergo supapte natura cutis est albidior, certè cicatrices, quo magis indurescunt, eò quoque redduntur albiores, cum siccitate cutis naturam assequantur.

NIMIA faciei crassities rarefacientibus, aut etiam exedentibus corrigitur, quæ tamen recta ratione pro patientis natura temperantur.

CAPILLORUM varius quoque decor est. Licet autem capillorum defluxus inter morbos plerisque Practicorum numeretur: cum tamen pili magis ad ornatum, quàm ad necessitatem hominibus à natura tributi sint, haud absurdum fuerit, si quæ ad generandos, aut conservandos pilos, aut etiam extirpandos extrinsecus adhibentur, inter cosmetica retulerimus. Quæ ad corrigendam humorum pravitatem, qua pili corrumpuntur & decidunt, intrinsecus assumuntur, comptoria quidem non sunt, cum ad tollendas morborum causas (ut dictum priùs est) exhibeantur.

Topica tamen, quibus pilos aut tuentur, aut producimus, nec morbos, nec morborum causas oppugnant. Pilos itaque generamus medicamentis, quæ levi caliditate probum attrahunt alimentum, idque moderata retinent adstrictione. Conervantur etiam iisdem fere, quibus producuntur. Pilos autem extirpamus medicamentis valide tergentibus & exedentibus. Philothra Græcis vocantur hæc medicamenta.

PILI verò variè pro cujusvis libito tinguntur medicamentis: quæ magis experientia, quàm ratione innotescunt: siquidem colorum causæ manifestis qualitatibus (ut supra docuimus) describi nequeunt. Medicamenta quoque, quibus crispi redduntur capilli, non ita rationi patent, nisi fortè vehementer siccæ & adstringentia esse oporteat, ut & humoris inopia, & adstrictione pili contrahantur. Manus (ut paulò antè diximus) iisdem fere, quibus facies, vitis infestantur. Hoc tamen in iis sæpè desideratur, in facie non ita requisitum, ut teneræ mollesque fiant, quod medicamentis exequimur emollientibus.

DENTIS & tergentibus expurgantur, & confirmantur adstringentibus, in quibus id unice cavendum, ne denigrandi vim habeant, quæ rebus vehementer adstringentibus maxime familiaris existit.

FURFURIBUS sæpenumerò caput universum infestatur, quod vitium discutientibus corrigitur, & abstergentibus.

HÆ sunt maxime species medicamentorum, quibus ad ornatum utimur, in quorum usu hæc diligenter observari debent, am videlicet vitia, quibus occurrere constituimus, humorum totius corporis pravitatem, aut malam viscerum constitutionem sequantur. Nam nisi hæc mali scaturigo priùs expurgetur, topicis parum profeceris. Hæc itaque genera-

lis esto regula, ne vehementioribus caput ag-
grediatis, corpore non prius ad id preparato.
Consultum quoque fuerit, ut medicamenta,
quibus uti voles, si forte suspecta sint, in ali-
qua corporis parte prius probentur, atque adeo
tutior sit eorum usus in tenella faciei cute.
In facie admoventis id etiam observabitur,
ut facies tergenti liquore abluatur, ne forsan
ob fordes aut pinguedinem facie non adha-
reant. Denique cum capilli vel generantur, vel
conservantur, duo maxime considerari de-
bent, ut cutis raras contrahatur, & alimen-
tum sufficiens pilis suppeditetur, quæ prius
etiam admonuimus. Ea verò ratione miscen-
tur attrahentibus adstringentia, ut si minus
desit alimenti, raritas autem major existat, ab
adstringentibus vincantur attrahentia: sin ve-
rò contingat contrarium, potius sit attrahen-
tium ratio, quam adstringentium. Hæc & hæc
similia diligenter observanda sunt, ut res probè
succeedat.

DE OCCULTIS MEDI-
camentorum viribus.

CAP. XXXI.

HACTENUS, qua fieri potuit brevitate, medicamentorum facultates exposui-
mus, quæ manifestis patent qualitatibus,
certisque confirmari possunt rationibus. Re-
stat, ut de his aliquid etiam agamus, quæ
nec manifesta qualitate produuntur, nec ra-
tionibus investigari possunt. Occultas itaque
medicamentorum vires appellarunt Medici,
non quòd simpliciter occultæ sint: hæc enim
ratione nihil adferrent auxilii, sed quòd (ut
modo dictum est) nec sensu, tactili nimirum
qualitate, nec rationis discursu cognoscantur.
Noti certè sunt horum medicamentorum
effectus, etsi quo modo tale quid præsent,
ignoratur. Sunt tamen, qui medicamenta ne-
gant præter rationem quicquam operari. Cùm
enim naturaliter agant, mediis ad id à natu-
ra destinatis utuntur. Etsi verò non adeo ma-
nifestæ sunt omnium operationes, ut facile
ab omnibus intelligantur, non ob id tamen
præter rationem talia fieri judicandum est,
cùm si diligentius exquiras, horum effectuum
aliqua ratio possit investigari, quod celeberrimus
ætatis nostræ Philosophus Thomas **F**
Erastus gravissimis confirmavit argumentis.
Haud equidem dubium est, quin plurima la-
teant hominum ignavia potius, quam quòd
ipsa per se talia sint, quæ rationibus exquiri
non possint. Nec id tamen propterea veritati
videtur esse consentaneum, nihil quicquam
operari posse, quin id ipsum manifestis exe-
quatur qualitatibus. Certum enim est, omni-
bus penè rebus substantiam inesse, quæ li-
cèt ex elementorum mixtione nata sit, ab
ipsis tamen elementis, & eorum qualitatibus

A maxime discrepet, ut nec eadem natura sit
omnibus, quæ sunt æqua lance temperata.
Sit sane, detur & hoc, nihil quicquam effice-
re naturaliter, quin id mediantibus procedat
qualitatibus: non tamen id omne qualitatibus
est, quod res ipsa qualitatibus operatur. Sim-
ul enim & id, quod ipsis est temperiei, &
quod substantiæ est, contribuitur. An non ea-
rundem qualitatibus mixtione natura res e-
tiam diversissimas procreat, & temperamen-
torum ceteræ sunt species, cùm infinite pro-
pmodum sint rerum substantiæ? Pluribus
hoc ipsum demonstrari posset, non id tamen
fert instituti nostri ratio, ut negotium hoc sub-
tili disputatione distrahamus. Hoc saltem me-
dia insistentes via pro confesso tueamus, etsi
plurima sunt ex eis, quæ inter occulta nume-
rantur, quorum ex qualitatibus manifestæ
rationes reddi possint: fieri tamen etiam plu-
rima, quæ rerum essentis, non autem qualita-
tibus adscribi debeant. Distinguenda certè est
rei proprietas ab ejus temperamento: quod
ii nequaquam assequuntur, qui quorumlibet
effectuum causas à manifestis sumunt quali-
tatibus. Sed mirum fortasse quibusdam vide-
bitur, quomodo hæc innotescant, si nulla qua-

B *Occultorum
inventio.*
litate prodantur. Nihil absurdi proferimus:
experientia namque plurimorum est inven-
triz, quæ nulla rationum subtilitate quisquam
explicari potuisset. Cùm itaque solertes Me-
dici ratione rerum naturas, & observatione
medicamentorum vires exquirerent, inveni-
runt plurima, quæ potius admirantur, quam
ut eorum causas acris studio, & labore fortas-
sis etiam inutili disquirerent. Quoniam verò
multi pro secretis multa venditant, quæ nihil
minus exiliunt, Medicos certè veritatem in
hisce scrutari decet, ut & certior sit eorum u-
sus, & hosce jactatores gravitate philosophica
pessundent.

C *Occultorum
examen.*
In quoque videtur magis esse consultum, *Utendi
tempus.*
ut his prius utamur, quorum vires veterum au-
thoritate, sensibus etiam ipsis, & rationis dis-
cursu notissimæ sunt, antequàm ad ea levi-
ter excurramus, quæ præter rationem miros
pollicentur effectus. Excusari namque Medi-
cus merito poterit, ubi res minime successerit,
si quod recta ratio, & ars ipsa postulat, egerit
alias temeritatis actionem nequaquam effu-
gerit. Cæterum si res desperata sit, nec mor-
bus usitata curandi ratione profligari possit,
ubi quod ex officio faciendum erat, egeris, ea
tentare vel experiri licebit, quæ tibi præ cæ-
teris videbuntur esse certissima. Cavendum
porrò est, ne his utamur, quæ cùm viribus oc-
cultis salutem polliceantur, manifestis tamen
facultatibus exitium minantur. Præstat enim
non juvisse, quam ut ægros in præsentissimum
vitæ discrimen impellas.

D *Utendi
tempus.*
Næquæ verò si medicamentis hisce fuerit
utendum, methodus ob id aspernabitur, quod
video facitare monoculos ætatis nostræ

cyclopes, qui ut novam medendi rationem, suasque nugas extoliant, in Galenum ejusque doctrinam debacchantur impudentissime. Non equidem negavero, quin medicamenta prodant, quæ vires habent ad morbos profligandos eximias: cum verò rectam iis utendi rationem negligant, imitandi certè non sunt, sed si secretis utendum sit, benè utendum est. Hæc autem optima est utendi ratio, ut nec communia medicamenta despicias, nec satis utique confirmatam veterum medendi rationem. Si quis igitur huic medicamentis & prudenter, & methodicè fuerit usus, dubium non est, quin admiranda sæpe sit expectatus, quæ manifestæ medicamentorum vires nequaquam præstiterint. Ad eos tamen magis morbos usurpari possunt, quorum occulta est, & ab humorum pravitate diversâ malignitas.

Usus & utilitas.

DE MEDICAMENTIS,
certis quibusdam corporis partibus addictis.

CAP. XXXI.

EDÈM & in hisce medicamentis inter doctos agitur controversia. Cùm enim aliqui specificas (ut vocant) medicamentorum vires negaverint, hoc etiam admittere noluerunt, medicamenta quædam certis quibusdam corporis partibus vel competere, vel adversari peculiariter. nam quæ caput roborant, eadem cæteris quoque visceribus auxiliantur: nec quicquam est, quod vel renibus, vel cordi negocium facessat, quin id ipsum lædat, quasunque partes offenderit. Verùm utraque parte peccatur. Nec enim vera est eorum sententia, qui nihil in hisce præter occultam substantiæ proprietatem admittunt: nec eos penitus approbare licet, qui nulla censent medicamenta partibus ullis peculiariter addicta esse. Licet enim (quod ajunt) nihil ulli parti tantum vel obsit, vel conveniat, quin id ipsum cæteras quoque vel juvet, vel offendat, nihilominus tamen fieri potest, ut quod omnibus competit partibus, alicui sit magis familiare: vel vicissim, quod omnibus nocet, alicui magis & propriè quidem noceat. Sunt enim corporis humani partes ita constitutæ, ut & in multis conveniant, & propriis etiam substantiis discrepent. Licet itaque partibus aliquid conducatur omnibus, qua nimirum eis est ratione quodammodo simile: quid obsit, quin propria substantiæ differentia vel hepar primariò juvet, vel aliam quamvis partem? Nocentium idem quoque judicium esto. Rerum enim sympathias, & antipathias à natura tollere non possumus, quarum certè nemo rationem ab ipsis qualitatibus exposuerit: conetur modò, qui volet, licebit, palmamque feret, si quid fuerit assequutus. Est verò negari non potest, quin hæc

medicamenta (quæ Medici certis quibusdam partibus adscripserunt) proprietate quadam occulta juvent, nequaquam tamen ob id omnis rationum discursus excluditur: siquidem ab ipsius partis & medicamentorum natura quædam potest ostendi ratio similitudinis, ut paulò post clarum faciemus.

Quis verò sit horum medicamentorum usus & utilitas, facile collegerit, quisquis intelliget ea merito prodelle magis, quæ non qualitatibus solum, sed tota sua substantia juvant. Hæc sunt in genere dicta: quæ verò in singulis observanda fuerint, sequentibus capitulis exponuntur.

DE MEDICAMENTIS,
quæ vocant cephalica.

CAP. XXXII.

CAPITIS nomine totam ejus compagem intelligimus à summo apice ad ipsas utique clavículas, quibus suprema corporis pars à pedore se jungitur. Ea tamen propriè cephalica dicuntur, quæ cerebri vitium accommodantur: siquidem quæ vel oculis competunt, vel auribus aliisque ad caput molem pertinentibus, suas habent ab ipsis partibus denominationes. Capitis, ut & aliarum partium medicamenta duabus Medici classibus distinxerunt: alia namque calida vocarunt, alia frigida: quo certè discrimine patet, hæc ipsa non sola substantiarum similitudine, sed manifestis etiam qualitatibus cuique parti competere. Non enim caloris, aut frigoris occulta sunt facultates, & quæ tota sui substantia juvant, semper omnibusque conveniunt. Cæterum ut cephalica dignoscantur, cerebri natura, & affectus maxime proprii sunt describendi. Cerebrum itaque cum & rationis sedes sit, sensuumque principium, & nervorum origo, natura temperatum est: quovis enim excessu cæteris partibus magis afficitur, siquidem si calidius existat, subito sensus & ratio commoventur: si verò sit frigidius, iidem languent & obtupestunt, ut reliqua taceam symptomata, quæ subinde caput invadunt, si cerebrum à sua recedat temperie. Hoc etiam cerebro peculiare est, ut odoribus, sonis & coloribus vel delectetur, vel offendatur, cum reliquæ partes hisce sensibus destituantur. Uterum tamen excipiunt aliqui, utpote qui manifesto motu fetida refugiat, amplectatur autem suaveolentia: verùm hæc de re suo loco tractabitur. Censebuntur ergo cephalica, non ea solum, quæ gratis odoribus cerebrum recreant, sed quæ vel suavi concentu vel jucundis variarum rerum picturis oblectant audientes, aut insipientes. Hoc tamen in hisce discrimen observari potest, odores cerebrum afficere innata magis olfaciendi facultate, quàm discernendi iudicio, cum nec Musicis, nec aspectu quisquam oblectetur, quin ab harmonia dissonantiam, & ab eis quæ pulchra sunt, deformia discernere

nere possit, ea procul dubio ratione, quod odoratus hisce sensibus, visu nimirum & auditu, magis terrenus existat. Hæc grata disputatione, jucundis item objectionibus copiosè discuti possent, nisi servanda brevitatis hoc ipsum prohiberet.

QUAMVIS autem & Musica cerebrum & picturis reficiatur, non tamen hæc inter cephalica numerantur, quod medicamenta non sint. Ex ipsius autem cerebri affectibus cephalica etiam dignosci possunt. Quoniam itaque cerebrum (utpote quod reliquis visceribus minus natura calidum existat) pituita plerumque repletur, ob id ea maxime cephalicis annumerantur, quæ præter occultam, qua cerebrum roborant, facultatem, excalefaciunt, tergent, incidunt, & exiccant. Cerebri verò situm si consideres, cum in suprema corporis parte sedem habeat, calidos vapores facillè suscipit, unde (præterquam quod aliis obstat rationibus) ægri sæpenumerò vigiliis exeruciantur & capitis doloribus: quæ symptomata refrigerantibus cephalicis compescimus. Hæc alia est cephalicorum series, sub qua fortassis etiam narcotica comprehendere liceat, cum suas frigore vires exerant. Licet autem hæc ipsa in aliarum etiam partium doloribus adhibeantur, propriè tamen cephalica censeri debent. Ea siquidem ratione dolores sedant, qua somnum inducunt, aut partis alicujus sensum obtupesciunt. Cum itaque cerebrum, somni & vigiliarum sedes existat, & origo sensuum, hæc & illa ratione narcotica pro cephalicis haberi possunt. An verò hæc tota substantia capiti familiaria sint, iis perpendendum relinquimus, qui præter occultas vires in hisce medicamentis nihil agnoscunt, cupis respectu certis partibus competere possint. Hoc fortasse magis rationi consentaneum fuerit, narcotica cerebro & sensibus corporis partibus adversari tota substantia, quam ut eis auxiliantur. De purgantibus autem, an eorum aliqua certis quibusdam partibus competant, infra proprio capite tractabitur.

TOT ergo sunt cephalicorum classes, ut aliqua cerebrum expurgent, item aliqua refrigerent, aliqua verò corroborent, quibus equidem omnibus hoc forsitan commune est, ut cerebro sint occulta facultate familiaria, quæ nec ratione comprehendi, nec præceptis describi possit. Cæterum quæ morbos cerebro peculiare proprietate quadam excutunt, vel talia sunt, quorum ratio reddi nequeat, vel ad dictarum classum aliquam merito referentur. Hoc tamen ut addatur, forsitan non abs te fuerit: hæc nimirum medicamenta vel ideò prodesse, quod hisce morbis antipathia quadam adversetur, vel quod cerebrum adversus malignas morborum vires tota substantia muniant, atque tueantur.

P O R R Ō cum variae sint (ut modò dictum

est) cephalicorum vires, non eadem semper aut eodem tempore conveniunt. Non enim cerebrum facillè corroboratur antè quam expurgatum fuerit: nec prius idiplum cephalicis expurgatur, quam universum corpus probè fuerit evacuatum, ne scilicet caput attractione repleatur. Refrigerantibus ferè, cum id caloris vehementia postulat, utimur: periculosa tamen sunt, si crisis expectetur. De narcoticis aliàs sat dictum est. Qua verò sit cephalicis utendum ratione, paucis exponi non potest, cum pro variis morborum generibus, pro variis item uniuscujusque morbi temporibus & symptomatis, varia quoque sit cephalicis utendi ratio.

DE RELIQUIS CAPITIS PARTIBUS.

CAP. XXXIII.

SUB Capitis nomine (quod etiam præcedenti capite monuimus) externæ quoque partes, ut oculi, nares, os, & alia, comprehenduntur: de quibus aliquid saltè exponemus, ut earum etiam remedia possint investigari.

PRIMUM ergo de oculis agemus, quod inter sensus externos visus primas obtineat, cujus organa sunt oculi. Duplicia verò statuuntur oculorum medicamenta, quæ nimirum ad spiritus visorios, & quæ ad ipsosmet oculos referuntur. Spirituum ea debet esse constitutio, ut nec nimis crassi, nec nimis subtiles existant. Cæterum etiam sæpè fit, ut nimia spirituum subtilitas visum efficiat debiliorem, ea tamen ocularia maximè nuncupantur, quæ facultate, quam habent, incidendi visum exacuunt: *ἰσχυροὶ* Græci nominant. Inter hæc autem à Medicis plurima recensentur, quæ non hæc, sed occulta proprietate visum juvent. Non hic equidem hæc in parte refragabimur, utpote cum noverimus prodesse multa, quorum vires non ita rationi pateant, nisi quis ad ipsam substantiæ similitudinem recurrat. Hic tamen eorum acumen mirari contingit, qui caprinum jecur nyctalopas juvare censent, haud alia ratione, quam quod capras existiment non minus noctu cernere, quam interdum. Liceat itaque ab uno cætera comminisci, ut mirandos rerum effectus intelligendo comprehendere videaris. Sed quæsierit forsitan aliquis, quænam sit hepaticæ oculis affinitas? Certè nec eadem substantia, nec idem eis inest temperamentum. Hæc jucunda disputatione tractari possent amplissimè: brevitatis tamen causa solummodò proponenda fuerunt, & eo sine quidem, ut hæc quoque ratio pateret, quæ non oculis solum, sed reliquis etiam partibus, medicamenta propriè, vel admirando successu competentia, nonnullò discursu rationis exquirerentur. Constat, veteres ab animalibus didicisse plurima,

quæ nec mentis acumine potuissent assequi, nec ipsa fortassis etiam experientia. Porro quod ad ipsam oculorum constitutionem atinet, cum sensu sint exactissimo, nec levia leviter ferant incommoda, non quævis subito censeri debent ocularia, si visum extenuando possint acuere, sed hoc in extenuantibus requiritur, ut nec nimis acris, nec calida nimis existant. Quod si quæ sint extrinsecus adhibenda, solum ea convenient, quæ nec duritie lædant, nec irritent mordicando, nec adeo viscosa sint, ut tenaciter adhæreant. Hæc nimirum ocularia sunt medicamenta, quæ nec in pulveres, nec in unguenta reducuntur, quod hæc ob oleum oculis infensa sint, tum quod glutinis instar validius in partes impingantur. Pulveres autem quisque novit, quid negotii sæpe oculis inferant, cum eis ad-versissima sit asperitas. Sed hæc ad medicamentorum formam spectant magis, quam ut eorum vires ostendant. Sunt tamen observanda nihilominus, quod hæc etiam ratione, non viribus solum ocularia dicantur, quæ vitis oculorum adhibentur.

Nares & os. EADEM quoque ratio est aliarum partium, ne vel foetida naribus offerantur, vel palato, quæ saporem habeant ingratum. Hæc enim non gustui solum officunt, sed ventriculo etiam subvertunt, cum eadem sit oris & ventriculi tunica. Quæ verò graviter olent, & naribus molesta sunt, & cerebro non leve damnum inferunt. Sint ergo stomatica vel dulcia, vel saltem non ingrata: sint errhina vel odorata, vel nullo gravia fetore. Quod autem de nares & os vix sint ad expurgandū cerebrum, ideo facile vitis infestantur, quæ perpetuo postulant abstergentia. Cæterum de masticatoriis, gargarismatis, & errhinis non est ut hæc verba faciamus, tum quod cerebrum magis, quam vel os, vel nares spectent, tum quod de purgantibus suo loco simus acturi.

Aures. AURES quod pateant, facile frigidis infestantur: quod sicillimæ sint, medicamenta postulant, quæ vehementissimè siccant.

Dentes. DENTIBUS autem inimicum frigus est & calor vehemens. Acidis etiam, austeris & acerbis maxime læduntur, cum nec cute, nec carne sint obducti, quibus horū injuria contemperari possit. Detergentibus juvantur dentes, & astringentibus, quod levi de causa defluxionibus infestentur: quæ causa etiam est, ut facile dulcium & pinguium usu putrescant.

Facies. UT oculi coloribus, aures harmonia, nares odoribus, & lingua sapidis oblectatur: ita facies, & maxime muliercularum, iis inhiat, quibus & nitorem, & formæ decus consequatur. Hæc sunt, quæ nobis hoc loco de cephalicis scribenda esse videbantur: cætera in facie & morborum curationibus exquirantur: ubi copiosius à Prædicis descripta sunt.

DE MEDICAMENTIS

pectoralibus.

CAP. XXXIV.

MEDICAMENTORUM, quæ pulmonibus & thoraci addicta sunt, non unum genus est: quædam enim partes affectas spectant, aliqua materiam, quæ morbum infert. Et si verò quibusdam pulmones exulcerantur, ut sint adstringentibus conglutinandi: non hæc ideo tamen thoracica nuncupantur, cum adstringentia pectori sint & pulmonibus adversissima, tum quod respirationem prohibeant, tum quod expectorationem remorentur. Thorax itaque lenientia maxime polcit, ut & liberior sit respiratio, & si quid inhæreat, facilius discutatur. Cum autem pulmones destillationibus à capite sint obnoxii, sit, ut ea præcipue pectoralia censentur, quibus expulsiō procedit expeditius. Non una tamen est spūti promovendi ratio: nonnunquam enim materia, quæ delabitur, tenuis est, ut quantumcunque thoracis motu nequeat expelli, cum subinde diffuatur: quandoque tamen adeo crassa est, ut per angustas pulmonis arterias ejici non possit. Hinc duæ sunt pectoralium naræ species, ut nimirum materia tenuis incrassetur, & crassa nimis incidatur, quæ facilius expulsiō sit. Eorum verò, quæ tenues incrasant humores, quædam rostitiora sunt, quæ calidis & frigidis conveniunt humoribus: alia verò vehementer etiam frigida sunt, ut humorum acrimoniam refrigare possint. Cæterum quod inter pectoralia, quæ pleuritici competunt, etiam recensentur, de his ut aliquid saltem dicamus, operæ præcium esse videtur. In his itaque medicamentis tria conspiciuntur, quorum ratione tabidos juvant. Sanguinem enim conciterum incidunt & expectorant, pulmones peculiari virtute fovent atque tuentur, & vulnera conglutinant: quæ quidem vires aliquibus etiam simplicibus tributæ sunt, sæpe tamen pro variis Medici scopis variè distribuntur, ut nimirum ulcera vel magis expurgentur, vel magis conglutinentur. Contrariæ siquidem vires existunt, & quod magis aliqua tergent, & incidunt, tanto quoque magis glutinantium vires impediunt. Hæc igitur ratio temporis observatur, ut in principio magis abstergentia competant, postea verò magis juvent glutinantia. Licet itaque tabidis adstringentia convenient, non hæc ipsa tamen ratione pectoralia censentur, sed quod & incidant, & propria vi pulmonibus familiaria sint. Ad hæc tanta nequaquam eis inest adstrictio, ut respirationem impediunt, aut humores pulmonibus vehementer impingant. Sunt ergo pectoralia, quæ vel laxant & emolliunt extrinsecus admota, vel humores pulmonum arteriis impactos incidunt & expurgant.

gant: aut tenues incrassant defluxiones: aut acres temperant, & arteriæ leniunt asperitatem.

DE MEDICAMENTIS
cordialibus.

CAP. XXXV.

UT cerebrum sensus, ita cor affectuum sedes est, vitæ fons, & insuli caloris origo. Cum itaque duo sint cordi maxime propria, ut & suo calore vitam foveat in reliquis partibus, & voluntati suis affectibus vigorem inferat: quo quoque sunt eorum genera, quæ cordi convenire dicuntur. Quædam enim, quod animum exhilarant: quædam, quod cor ipsum juvent, cordisque spiritus reficiant, cordialia nuncupantur. Eorum porro, quæ cor oblectant, non una est ratio, cum vel ira, vel amore, vel metu, vel odio, vel tristitia, vel aliis affectibus cor variè conturbetur, quorum vel temperantia, vel ablatione id ipsum vicissim erigitur. Esi verò cor affectibus hisce plurimum sæpe recreatur, ut cordialia merito sint, quæ vel amatoribus obblandiuntur, vel iratos placant, aut solantur meretriculos: quod tamen hæc medicamentis primario nequaquam assurgitur, ad aliud vel tempus, vel locum referenda sunt: maxime verò Philosophiæ præceptis ita mens imbuti potest, ut minimum affectibus conturbetur. Cor enim medium est inter hepar & cerebrum, ut non ratione minus, quam ingestis afficiatur. Quamvis autem vis hæc medicamentis quibusdam inesse dicatur, ut lætitiâ inferre possint: nequaquam tamen id ita fuerit intelligendum, atque si suavitate natura cor exhilararent. Lætitia namque non corporis, sed animi motus est: quo fit, ut sine iudicio lætari nemo possit. Sunt tamen, qui medicamentis odium, aut anorem conciliant: verum id existimaverim (si fiat) vel occultis rerum proprietatibus, aut incantationi potius adscribendum esse. Quod verò lætitiâ quibusdam medicamentis attribuitur, id hæc ratione verum est: cor ut vitam omnibus corporis partibus impertit, iisdem ita compatitur, & pede vel manu læsa subito contristatur. Quicquid ergo dolorem vel tollit, vel saltem mitigat, oblectare dicendum est. Magis tamen hoc ipsum præstare videntur ea, quæ propriis cordis affectibus mederi possunt. Cor itaque nimio calore, venenis, & tætris vaporibus afficitur. Hic nimirum patet altera medicamentorum cordialium series: nam quæ modo proposuimus, animam in corde magis, quam cor ipsum spectant: hæc verò cor, & cordis spiritus naturali virtute magis, quam rationis vi foveat atque tueantur. Tria sunt igitur horum medicamentorum genera, quibus affecto cordi naturæ admitticulo succurrimus. Quædam enim: quod refrigerando febrium ardorem mitigent: quædam, quod venenis adversentur:

tur: quædam verò, quod cordis spiritus peculiari virtute refocillent, cordialia nominantur. At non quicquid refrigerat, protinus est cordiale. Plumbem enim non minus ac aurum, argentum, aut gemmæ preciosissimæ, frigidum est. Hic nimirum vis alia subest, quæ nec scripto facile, nec verbis exprimitur. Sed vereor, ne talia magis ex accidenti, quam propria facultate lætitiâ inducant: ut ad primam cordialium classem merito sint referenda, cûm ratione magis animum in corde, quam naturali dote cor oblectent. De venenis & eorum alexipharmacis supra proprio capite actum est, ut hic nihil superesse videatur, quod iam scriptis addi debeat. Huc tamen non quæcunque venenis adversantur, referenda sunt: sed ea, quæ oppresso cordi succurrunt. Quædam enim (ut supra demonstratum est) alterando, quædam vires naturamque fovendo, venenis resistunt: quædam tota sui substantia, facultate nimirum occulta, certis quibusdam venenis adversa sunt, quorum tamen nullum sub hac classe continetur. Equis enim scorpium aut viperas inter cardialia recenseat? De cibis, & iis, quæ contrariis qualitatibus venenorum vires infringunt, idem quoque dictum esto. Quæ cor autem vel occulta virtute, vel quadam substantiæ similitudine, vel vi, quam ratione quodammodo comprehendere possis, roborant, ad hunc cordialium ordinem referenda sunt. Cum hoc enim venenis insit omnibus, ut cor petant, & vitæ insidiantur: quæ cor adversus hæc muniant atque tueantur, alexiteria merito nominari debent. Tertia cordialium classis est eorum, quæ cordis spiritus reficiunt. Hæc nimirum ea sunt, quæ cor exhilarare dicuntur, tum quod peculiari facultate vitales spiritus excitent, & vividiores reddant, tum quod tætos & melancholicos arceant à corde vapores. Ut odorata spiritus animales erigunt, aromatica naturales, ita hæc amica cordi virtute vitales foveant & recreant.

DE MEDICAMENTIS
stomachicis.

CAP. XXXVI.

MEDICAMENTA, quæ ventriculo conveniunt, stomachica nominantur: et stomachus non ventriculum, sed ejus orificium, seu gulæ partem inferiorem designat. Cum itaque stomachica non partis, sed totius existant, non unius etiam sunt generis: siquidem in ventriculo tria maxime propriis curanda medicamentis observantur: appetentiâ dejecta, concoctio debilis, retentrixq; facultas vitata. Quæ appetentiâ excitant, acida ferè sunt, & grato condita sapore. Licet autem variis de causis appetitus sæpè concidat, ut cum obruitur bile ventriculus, aut putridis humoribus, non ea tamen, quibus

hæc expurgantur, propriè dicenda sunt orectica, sed quæ quadam acida vigulam & stomachum contrahunt, gratoque sapore delectant.

CONJUNCTIONEM juvant ea, quæ vel calore convenienti, vel aromatica facultate ventriculi calorem fovent, vel occulta proprietate ventriculum roborant. De occultis dictum sæpè est: hic tamen ratio superius propositæ similis, paulò tamen veritati magis consentanea, nobis offertur. Nyctalopes ex quorundam sententia caprino jecori juvari suprâ diximus, quòd existiment aliqui, capras nocte non minus cernere, quàm interdiu. Ventriculi verò concoctionem interna ventriculi gallinarum tunica juvare creditur, quòd hæc animalia insignem habeant concoquendi vim.

RETENTRIX ventriculi facultas viciata nauseam parit, vomitum, & alvi profluvia. Medicamentis hæc corrigitur adstringentibus: non ob id tamen, quicquid adstringit, stomachicum est, cum adstringant multa, quæ ventriculo sunt adversissima. Stomachicis ergo præter manifestas qualitates alia vis inest, qua ventriculo sunt accepta.

Usûs ratio.

AD appetentiam excitandam medicamentis interdum utimur, quæ non usque adeò ventriculum juvant: quo fit, ut hac in re multa sint observanda, tum ut tempore convenienti, tum ut aptis ad id medicamentis appetentiam excitemus, quæ quidem paucis decribi non possunt, cum pro variis appetentiæ dejectæ causis variè sit etiam procedendum. Hoc tamen maxime notum, & commune præceptum est, orectica impuro ventriculo, vel si cibandum non sit, nequaquam adhibenda esse. Quæ verò concoctionem juvant, (maximè dicere liceat) ante cibum offerri debent, tum quòd in ventriculi fundo, non superiori parte, calor excitandus sit; tum quòd calefieri debeat ventriculus antè quàm cibus offeratur. Quibus autem ventriculus adstringitur, ea cum duplici sine convenient, ut vel stomachum, vel pylorum ocludant, hoc quoque discrimine sunt exhibenda, ut si vomitum evitare velis, à pastu; sin fluxus inferiores, ante cibum præbeas adstringentia. post enim assumpta, cum cibos deorsum pellant, alvum sæpè numero movent: maxime verò, si lenientia priùs ingresseris.

DE MEDICAMENTIS
hepatis.

CAP. XXXVII.

HEPATICORUM tres fortè licuerit constituere gradus. Quibusdam enim delectatur hepar, quibusdam robur viresque nanciscitur: sunt & alia, quæ vitii ejus propriè competunt. Ut ad ciborum dignotionem, ne facillè quidvis ingereretur, gustus & appetentia ventriculo præmissa sunt, & lin-

gux stomachoque concrediva, quibus & competens ciborum qualitas, & sufficiens eorundem quantitas indicaretur: ita est hepatis quiddam & manibus ingerentibus, & linguæ gustanti & stomacho discernenti correspondens & natura tributum. Venis enim melsaricis sibi conveniens attrahit alimentum, quod nimirum ejusdem naturæ fuerit, aut temperamenti. Hæc sunt ea, quibus hepar delectatur, alimenta quidem maxime: verum ex medicamentorum serie nonnulla jecori quoque grata sunt, dulcia nimirum: hæc enim avidè, velut alimenta sibi competentia, trahit. Hepar autem corroborant ea, quæ leviter adstringunt. Cum enim concoctioni dicatum sit, quadam opus habet adstrictione, qua tum calor, tum concoquendus humor contineatur, ne disfluat hic, ille verò dispergatur. Nequaquam tamen tanta est hepaticorum adstrictio, quanta stomachicis competit. Ventriculus enim amplissimus est, & ingressum & exitum habens maxime patentes: at hepar exilibus est refertum venis, quibus vel chylum attrahit, vel sanguinem in reliquum corpus distribuit. Quamobrem ne vel obstruatur hepar, vel distributio sanguinis impediatur, adstringentia jecori competunt, non adeò tamen valida, ut hæc inferant symptomata. Quòd itaque jecur ita sit constitutum naturaliter, ut præ cæteris visceribus facillè obstructionibus corripatur, idèò medicamenta, quæ vel prohibent obstructiones, vel iisdem factis medentur, hepatis censentur esse peculiariora. Sunt autem ea, quæ sine vehemènti calore incidunt & extenuant: quibus tamen & adstrictio lenis, & aliqua facultas inest abstergenti. Obstructiones plerumque sequitur inflammatio, quæ refrigerantia potest, non quæcunque, sed hepatica, hoc est, quæ simul & abstergant & extenuent. Cæterum ex visceris natura diligenter hoc est observandum, ut cum id concoctioni destinatum sit, calidis refrigerantia temperentur, ne calor, adeoque concoquendi facultas aboleatur: aut etiam diaphragma, cui vicinum & annexum est, ita refrigeretur, ut respiratio impediatur. Hic etiam modus in extenuantibus observari debet, ne visceris robur diffundatur: in adstringentibus, ne vel attractio chyli, vel distributio sanguinis (ut modò dictum est) impediatur.

Usûs ratio.

DE MEDICAMENTIS
splenicis.

CAP. XXXIIX.

IN sanguinis generatione tria maxime conspiciuntur excrementa, serosus humor, flava bilis, humorque melancholicus. Bilis propriam habet in hepate cystim: serum ad renes delabitur: splen verò crassiorum ad se sanguinis partem allicit. Duplex autem est hoc sanguinis excrementum: aut enim nimio calore

lore adustum est, quam bilem atram nominant, aut ex seipso crassum ac tetrenum est, qui propriè melancholicus humor appellatur. Hinc investiganda est vis & natura splenicorum. His enim humoribus lien ut plurimum infestatur: unde varia consequuntur symptomata, quibus cætera quoque viscera noxam ferunt. Atra namque bilis, ubi vel efferata, vel adducta fuerit, melancholiam furoresque parit: humor autem melancholicus & visceris obstructionem, & scirrhum inducit, ut & sanguinis concoctio vitietur, hydropsque sæpe numero subsequatur. Duplicita sunt itaque medicamenta, quæ lieni censentur esse peculiariora. Quædam enim atræ bili competunt, quedam humori melancholico. De purgatione nihil hic nobis agendum est, cum id infra proprio capite simus tractaturi. Splenica sunt ergo, quæ bilem atram humectando contemperant & refrigerando: licet ex his etiam aliqua sint calore temperata. Non enim bilis hæc usque adeo calida est, ut medicamenta poscat, quæ dicunt biliosa, quibus eximia vis inest refrigerandi. Hæc nimirum sunt ea, quæ superius inter cordialia retulimus, quod tetros bilis atræ vapores, quibus cor obruitur, temperent & demulceant: qua ratione lætitiā inferre dicuntur. Sunt etiam quoque splenica, quibus humor melancholicus corrigitur & præparatur, ut commodè post evacuari possit. Medicamentis id assequimur incidentibus & aperientibus, quæ ab hepaticis ea ratione differunt, quod sint adstrictionis expertia. Splen enim concoctioni non est addictus: quo fit, ut adstrictione non indigeat, cum ad hepatis vires confirmandas chylumque retinendum ea non parum suppediet auxiliū. Splen etiam ab humore melancholico non obstruitur solum, sed induratur, ut inter splenica merito quoque numerentur emollientia, quæ non equidem assumuntur intrinsicè, quod ventriculo sint & visceribus concoctioni destinatis inimica, sed extrinsicè admoventur. Quamvis autem scirrhus jecur etiam efficiatur, hæc tamen ei non conveniant, quod hepar (ut supra dictum est) adstrictione indigeat, qua tamen hæc destituuntur, & tantam emolliendi vim habent, ut calorem viscerum, & spiritus, adeoque vires dissolvant.

DE RENUM AC
vesicæ medicamentis.

CAP. XXXIX.

Ad serum à sanguine secernendum renes à natura cæteris additi sunt visceribus. Id autem ut exciperet, nec subinde urinam excernere cogeremur, vesica iis adjuncta est amplitudine sufficienti. Cum

itaque renum & vesicæ munus hoc sit maxime proprium, ut à corpore tenuissimam sanguinis partem excernant, morbis etiam ut plurimum urinæ vitio corripuntur. Vel enim calculo, vel inflammatione, vel crassis humoribus urina supprimitur, ut hac quoque ratione medicamenta renibus & vesicæ competentia (quæ nephritica & cystica vocant) sint distinguenda: siquidem alia refrigerant, alia crassos humores incidunt, alia lapides etiam confringunt. Etsi verò phlegmone ad sistendum sanguinis influxum adstringentia postulat: renum tamen & vesicæ constitutio talis est, ut eis & vesicæ maxime periculosus existat adstringentium usus, utpote quibus urina magis impediatur. Quæ crassos humores incidunt, uretica propriè nominantur, de quibus supra satis actum est. Lapides autem confringentia, præter eam, qua polent, incidendi facultatem (cujus etiam respectu merito sub diureticis comprehendendi possunt) propria quadam vi prædita sunt, ut lapides adeo duros comminuant. Ex his plurima passim à Practicis recensentur, quæ id ipsum occulta proprietate præstant, quorum alia ratio reddi nequit, quam quæ ab ipsa eorum substantia sumitur, non manifestis qualitatibus. Ex ipsa itaque renum & vesicæ natura, morbisque peculiaribus, hæc propriè nephritica & cystica videntur esse nominanda, quæ leniunt, & citra validum calorem incidunt & extenuant. Quod autem eadem & renibus & vesicæ tribuerimus medicamenta, discrimen hoc in iis observari debet, ut cum vesica sit à corporis centro quam renes remotior, ei quoque validiora præscribantur medicamenta, ne vires eorum, antequam ad locum affectum pervenerint, evanescant.

DE MEDICAMENTIS
hystericis.

CAP. XL.

UTERUS competentia medicamenta sunt, quæ mensis movent, vel nimis fluentes sistunt: de quibus abundè supra dictum est, ut jam nihil superesse videatur, quod pluribus exponi debeat. Hoc saltè de uteri natura dictis addere liceat: Uterum videlicet cerebro & ventriculo substantia quodammodo similem esse. Cephalicis enim & aromaticis vi præditis adeo delectatur, ut id manifesto motu clarum faciat, dum iis accurrit, eorum verò contraria fugitat. Hoc experientia ferunt esse certissimum. Si qua namque mulier uteri præfocatione corripitur, (quo quidem affectu sursum ferri creditur uterus) ori graviter olentia, sed uteri collo admoventur ea, quæ grato sunt odore prædita. Sin autem procidat uterus, vice versa progrediuntur. Ob-

latis enim ori benevolentibus, & foetidis vulvæ adnotis, uterus retrocedere perhibetur. Hæc ratio fuit, quæ movit aliquos, ut olfaciendi vim utero adscripserint. Si ne nasutus mulierum uterus, an verò sit eorum nasus uterinus? Qui tale quidpiam asserunt, videris, qui volet. Dubium non est, quin (quod supra de cephalicis diximus) quæ gratum spirant odorem, cerebro sint & nervosis partibus amicissima: non ideò tamen olfactu solo talia prodesse judicanda sunt, cum & aliis qualitatibus, & ipsamet sui substantia partes nullo præditas olfactu juvare possint. Eadem foetidorum est ratio. Sulitus enim præter odorem, vim etiam habet certis quibusdam partibus adversissimam. Foetidis certè ventriculus offenditur, & ita quidem interdum, ut vehementi motu quicquid assumpserit, evomat, non quòd olfaciendi facultate polleat, vel odorandi, sed quòd alia foetidorum noxa vellicetur. Uterum itaque judicamus, non, quòd olfactu præditus sit, offendi foetidis, sed quòd ea sint ejus naturæ adversissima. Licet autem olfactu nec oblectetur, nec offendatur: foetidis tamen læditur, & benevolentibus corroboratur. Odor enim medicamentorum index est, quo natura, quid sibi competat, edocet olfacientes. Hæc quæstio pluribus hoc loco non est discutienda, ne propofiti limites egrediamur: hoc saltè conclusionis vice dictum sufficiat, uterum perinde atque cerebrum bene odoratis & aromatica vi præditis confortari. Cerebrum enim verò nec gustu pollet, nec olfactu, quòd calvaria læsi & malè lapidis, aut graviter olentibus adnotis comprobari potest. Denique cum supra satis ea discussimus, quæ mentes vel sistunt, vel movent, hoc eis hoc loco solum adjicere volumus; Hysterica nimirum dici medicamenta, non quæcunque vel adstringendo mentes sistunt, vel eosdem movent incidendo, sed quæ simul utero grata sunt & accepta, qualia censerì debent, quæ vel odore suavi, vel aromatico sapore suam ostendunt substantiæ bonitatem.

DE MEDICAMENTIS
arthritis.

CAP. XLII.

ARTICULI morbis serè capitalibus infestantur: quo fit, ut cephalicis etiam currentur medicamentis. Ex ipsarum autem partium natura, cum eadem sit nervorum, quæ cerebri ratio, nihil quoque colligere licet, quòd in cephalicis supra non sit expositum. Quòd tamen arthritica medicamenta doloribus oculorum maxime accommodentur, & ita quidem à Medicis describantur, atque si hæc ipsa solum ratione arthritica sint appellanda, de his aliquid etiam adjiciemus, ut qualia possint articuli, qualia item eorum dolores me-

dicamenta requirant, intelligatur. Ex ipsa itaque articularum natura, cum servacea sint corpora, facile colligitur, articulis ea competere, quibus & siccandi vis infit, & calefaciendi, cum levi quadam adstrictione, vel peculiari virtute, quæ robor articulis addere possint: quæ certè facultas cephalicorum est, cum tamen articuli sint à corporis centro remotissimi, vehementissima quoque poscunt medicamenta. Quòd ad ipsos autem attinet articulorum dolores, hæc progrediendi methodus est. Dolor aut tollitur, aut saltè demulcetur. Vera quidem ejus cura est, si causam, quæ dolorem infert, radicè extirpamus. Tanta est tamen interdum doloris rabies, ut anodynus utendum sit prius, quàm doloris causam impugnemus: & id quidem est maxime, quòd dolore partes incalcescant, & influxu sanguinis inflammantur: quæ verò doloris causam evellunt, calidissima sunt, ut cum furit dolor, iis abstinendum esse videatur. Duplex autem est doloris sedandi ratio: nam si dolorem spectes, anodynus uti licebit: sin ardorem oppugnare velis, refrigerantia convenient, tum quòd iis ardor optimè temperetur, tum quòd iis influxus etiam inhibeatur, & maxime si repellentium aliquid immisceas. Anedynorum naturam & utendi rationem supra docuimus: de refrigerantibus suo quoque loco actum est. Porro doloris causas Practici varias constituerunt, de quibus nunc non est diseredum. Hæc tamen ante alias admittenda fuerit: Piritam nimirum articulis impactam, cum irritatur, influxum atque dolorem excitare. Nam quæ Medici ad dolorem penitus extirpandum, arthritica recentent, talia sunt, ut valè dissimas ad incidendum & attrahendum vires habeant, quæ profecto nec bili flavæ, nec sanguini competere. Hæc substantia sunt eximie tenui, quòd adstrictione penitus sit adversissima. Magis enim patribus impingeretur, à quibus tamen est elicienda. Cum verò satis & attractum, & discussum esse videbitur, ut & dolor cessaverit, & causa doloris absumpta fuerit, adstringentibus utemur, & iis quæ articulos corroborare possint, ne post facile defluxiones excipiant. Hæc sunt, quæ nobis de propriis partium corporis humani medicamentis scribenda fuerant, ut qualia quibusque competere, ex earum natura & affectionibus maxime propriis intelligeretur.

DE MEDICAMENTIS
purgantibus.

CAP. XLIII.

DE purgantibus medicamentis plurimum à Medicis disceptatur, utrum occulta proprietate sibi destinatos attrahant humores, an verò manifestis qualitatibus id ipsum præsentent.

stent. Questionem hanc alius discutiendam relinquemus, & qua fieri poterit brevitate methodum edocebimus, qua purgaturis procedendum esse judicamus. Hoc itaque primum esto, quod medicinam exhibiturus observabit, quid nimirum sit evacuandum: dein medicamenta investiget, quibus id ipsum assequatur. Cum enim non eadem sit in omnibus materia peccans, non idem certe medicamentum competit omnibus. Rationes autem, quibus exquiri debeat humor expurgandus, per quas item vias educere conveniat, non fert instituti nostri ratio, ut hoc loco demonstremus: purgantium natura nobis & vires exponendæ sunt. Variis itaque modis humores educuntur medicamenta. Quædam enim leniendo, quædam abstergendo, nonnulla naturam exstimulando, aliqua constringendo purgare conspiciuntur. Quæ verò propriè purgantia nominantur, præter hæc facultates aliam habent, qua humores à remouissimis etiam partibus eliciunt & attrahunt. Utrum autem vis hæc calori tribuenda sit, an occultæ proprietati, nostrum hoc dissolvere non est. Calida quidem censuerunt esse veteres omnia purgantia, cujus nomine calori vim purgatricem adscriperunt aliqui. Notum tamen est, recentiorum experientia, purgandi vim quibusdam inesse, quæ vel frigida sunt, vel saltem exiguo prædita calore. Præter enumeratas purgantium medicamentorum qualitates, hæc etiam omnibus verè purgantibus inest, quædam a mirum substantiæ pravitatis, qua ventriculo sunt cæterisque visceribus inimica. Non equidem dubium est, quin hæc ipsa vis ad purgationem plurimum conducatur. Naturam enim ad expulsiorem magis irritat, quàm vel acra, vel mordacia. Nondum tamen attractiōnis ratio patet. Magis enim natura, quàm medicamenta purgare diceretur, si sit humorum expulsio nominantia purgatio. Licet itaque non absurda sint, quæ à multis in hunc modum ad purgatricem vim demonstrandam proferuntur, nequaquam tamen idèō negari potest, quia occulta quædam eis inest substantiæ proprietatis, ut humores certos ad se alliciant. Quamobrem hoc pro confesso habeatur, purgantia medicamenta præter eam, qua pollent, purgandi vim, qualitates habere varias, quibus vel occulte, vel ratione manifesta negotium naturæ faciunt: quo fit, ut eis addenda sint corrigentia. Sunt etiam varix purgantium differentix. Quædam enim pituitæ, quædam bili, quædam melancholiæ, nonnulla verò serosis humoribus addicta sunt: & aliqua leviter purgant, aliqua verò vehementius, ut ejus non parum interfit, quænam sint eligenda medicamenta. Denique si competens habeas medicamentum, & id, prout res ipsa feret, commodè correxeris, tempus etiam & utendi ratio diligenter exquirenda sunt. Ut ergo generalem purgantium medicamen-

torum doctrinam paucis, & recta methodo comprehendamus, hæc capitibus aliquot sigillatim expediemus: quæ sint nimirum purgaturis eligenda medicamenta: quibus item corrigi debeant: quando, qua demique ratione iis utendum sit.

DE PURGANTIUM
medicamentorum ele-
ctione.

CAP. XLIII.

Cum eadem medicamenta morbis omnibus nequaquam sine discrimine conveniant, sed unaquæque cerus destinata sint humoribus, in hoc omnium primò decet intentum esse Medicum, ut conveniens investiget medicamentum, quo morbum sibi propositum expugnare possit: hoc autem ex humorum natura, & manifestis medicamentorum viribus est exquirendum. Occultas equidem rerum facultates nullo rationis discursu licet experiri: quo fit, ut hic de iis nihil etiam simus acturi. Manifestis tamen etiam qualitatibus prædita sunt purgantia, quarum respectu dignosci possunt. Humores itaque purgandi quatuor existunt: pituita, serosus humor, bilis, & melancholia. Medicamentorum verò qualitates, quibus ea discernuntur, hæc sunt notissima: quædam enim leniendi vim habent: quædam adstringendi: nonnulla partium tenuitate prædita sunt: aliqua vehementi pollent acredine. Discrimen in his hoc etiam observandum: aliqua videlicet levem habere purgandi vim, alia vehementem: nonnulla verò media quædam tenent prædita esse facultate. Hæc ergo ratione cum modò scriptis humoribus conferri debent, ut quæ substantia sunt tenui, pituitæ, vel melancholiæ conveniant, cum enim humores hi crassi tenacesque sint, ut attrahentibus cedant, incidentia possunt. Quæ verò leniunt, quòd humores nulla ferè vi oppugnent, bili conveniunt, serosis humoribus, & iis, qui fluxiles & ad purgationem præparati fuerint. Hæc nimirum causa est, quòd biliosa medicamenta mixtis incidentibus pituitam expurgent: siquidem ubi fuerit attenuata, fluxilis existat. Ob id ipsum quæ pituitam purgant, demptis incidentibus, aquas evacuat, cum ut expurgentur, attenuatione non opus habeant. Cæterum quòd hydragoga non ea propriè vocentur, quæ serosos humores, quos in viis purgationi destinatis offenderint, secum rapiunt, sed quæ aquas in loco remotiori collectas violenter eliciunt: ista certè sunt, quæ non exigua pollent acredine, tum ut partium tenuitate penetrent, tum ut attrahant, calore vehementi. Quæ verò medicamenta vim habent adstringendi, pituitæ, vel melancholiæ sunt insensibilissima, quòd crassos humores ad-

Attritione partibus magis impingant, sed iis conveniunt expurgandis, quæ suapte natura facile fluunt, qualis est bilis, aut putrefacta pituita, quæ defluxiones, aut alvi profluvia sæpenumerò excitant.

COLORIBUS etiam medicamenta discerni possunt. nam quæ alba sunt, pituitam: quæ nigra sunt, bilem atram: quæ flavo colore tingunt, flavam evacuare censentur, ut præter rationem & gustum visu quoque possit edoceri, quòdnam ibi medicamentum sit ad humoris alicujus expurgationem eligendum. Sed vereor, ne Medicos color fallat, ut bilem esse dicas serum, vel liquefactam pituitam, quæ flavo fuerit tincta colore.

PORRÒ quòd aliqua leviter, aliqua verò vehementissimè purgent, id quoque paucis expediendum fuerit. Competent ergo vehementiora, si quæ purgare voles, vel contumaciora, vel remotiora fuerint: quo fit, ut bilis cum facile cedat, etiam levissimis expurgetur. Sunt tamen ex vehementioribus aliqua, quæ bili conveniunt, ea fortassis ratione, quòd cito ferantur impetu, eaq; solum rapiant, quæ facile cesserint. Talia certe nec viscosis humoribus competunt, nec iis, qui sunt ab intestinis, aut ventriculo procul distiti.

PURGANTIUM denique discrimen hoc quoque diligenter expendendum est, cum aliqua per feces flum, aliqua vomitione purgent, utra conveniant. Hoc autem ex morborum natura colligi poterit. Quòd ad ipsa tamen attinget vomitoria, debili ventriculo, pectori, pulmonibus & oculis affectis nocent, aliàs morbis ex cruditate conferunt. Vomitoria verò sunt, quæ substantiam habent unctuosam, vel quæ cito factorem in ventriculo concipiunt, aut quæ vehementissimas habent purgandi vires, ut operationem præcipitent. Non equidem hæc propriis addicta sunt humoribus, nisi pituitam ea poscere dicas, quibus incidendi vis inest, nam quæcunque ventriculus in se continet, vomitione foràs extruduntur.

DE PURGATIONIS tempore.

CAP. XLIV.

ANTEQUAM purgationem aggrediaris, prius ex Hippocratis sententia corpus fluxile reddes, & humores ad expurgationem præparabis, ne, si non cedant, naturæ vis inferatur. Cùm itaque concocta, non cruda, medicanda sint, humores & maxime viscosos & tenaces calidis & incidentibus syrupis concoquemus: hæc tamen prudentia, ne nimio calore in venas materia protrudatur, atque adeò febres excitet. Quòd verò vomitoria concoctione non indigeant, febrium, vel accessionum initis exhiberi possunt, humorum præparatione postposita. Cæterum si valde

A purgandum sit, prius intestina vacuabuntur, vel lenitivo, vel clystere: fecus enim viis non præparatis, materia violenter attracta interciperetur, & tormina, vel aliud quoddam grave malum inferret.

HORAS autem circiter tres, aut quatuor, ante cibum exhibentur medicamenta, ne vel in alimenta vertantur, & maxime si dulcia fuerint eis immixta: vel alimentis eorum vires obruantur, si quis ea paulò ante cibum exhibeat. Natura quoq; diverso motu molestanda non est, ut purgationem expediat, & nutritione simul latentia sit. Maximum id verò est, quòd purgantia ventriculo, & naturæ, ceu venenata, plurimum infesta sint, ut cum cibus in corpore nequaquam retineri debeant. Etsi verò pilulas cibum assumpturis aliquas exhiberi posse concedimus: nequaquam tamen hoc modò scriptis repugnat. Ex iis enim conficiuntur, quæ nullam vim habent naturæ molestam, sed ventriculum potius roborant, & concoctione peracta, leviter alvum movent. Quòd si cum chylo quidpiam in venas feratur, id putredinem arceat, nec sanguinis concoctionem remoretur. Lenientia quoque (qualia sunt manna, cassia, syrupus rosatus laxativus) quòd naturæ non sint adversa, paulò ante cibum, ut hora una, vel dimidia, commodè ad excrementorum eductionem exhibentur. A cibo pilulæ nonnunquam capitales exhibentur, ut cum ciborum vaporibus earum vires ad caput ferantur.

DE PURGANTIUM medicamentorum cor- rectione.

CAP. XLV.

IN purgantibus plurima conspiciuntur, quæ vel adjuvanda sunt, vel corrigenda. Quædam enim manifestis nocent qualitibus, quædam occulta malignitate naturam læcessunt, aliqua vel tardius, vel imbecillius purgant, aliqua denique nimis efferato motu corpora viresque deiciunt. Cùm hæc itaque vitia vel nota sint antè quàm exhibeantur, vel postmodò nobis innotescant, de iis primùm agemus, quæ cum ipsis purgantibus exhibentur: dein & aliquid eorum attingemus, quæ à purgatione nonnunquam offeruntur. Omnibus hoc ferè purgantibus inest, ut stomacho & naturæ adveniant: quo nomine semper eis admilceri debent, quæ cor aut stomachum roborant. Id etiam, quæ leniendo purgant, habent incommodi, quòd in flatu facile convertuntur, ut ea perpetuò possulent, quæ flatu discutunt. Hoc autem non in iis solum, quæ suapte natura flatulenta sunt, venit observandum, sed in iis etiam, quibus ad expurgandam pituitam, aut humorem melancholicum utimur. Talia namq; licet in flatu converti nequeant, suo tamen

tamen calore, si vel pituitam, vel melancholiam attigerint, status excitant, qua procul dubio ratione fena flatulenta dici debuerit. Purgantia, quorum acrimonia visceribus adversa est, non adstringentibus, sed iis corriguntur, quæ leniendi vim habent & incrassandi. Talia namque sic temperanda sunt, ne diu in corpore contineantur: quod si perpenderit, qui rosis aut aliis adstringentibus antimonium corrigunt. Tragacantha commodius temperari posset, siquidem medicamentorum acrimoniam tollit, nullius particeps adstrictionis. Ad excitandas purgantium vires, quò citius & facilius operentur, iis interdum utimur, quæ vel partiam tenuitate, vel acrimonia naturam extimulant. Id autem in attenuantium usu diligenter observabitur, ne modum exuperes, atque adeo vel venenatam medicamenti qualitatem ad cor deferat, vel sudorem excites, quo multiplex damnum inferretur. A purgatione si medicamentum imbecillius agat, vel clysteribus, vel balneis expultricem intestinorum facultatem proritamus: interdum leniens potio, vel jusculum exhibetur, & maxime ubi secum assumptum fuerit medicamentum. Ad nimiam medicamentorum operationem temperandam (*Carapogon* vocant) à multis multa suadentur, de quibus nihil hoc loco proferemus, ne constitutos brevitatis limites egrediamur.

DE PURGANDI
ratione.

CAP. XLVI.

PRO variis Medici scopis varia quoque est purgantibus medicamentis utendi ratio. Nam si fuerint humores à remotis partibus trahendi, forma sicca medicamenti est commodior: hac siquidem ratione diutius in corpore morantur. Sin autem citò purgandum fuerit, liquida exhibentur medicamenta. Neque verò parvi refert, utrum purgantia diluas, aut decoquas, vel in substantia (quod vo-

cant) exhibeas. Quorundam enim expressum magis purgat, alia vires habent in substantia efficaciores. Ea nimirum, quæ facultate possent adstringendi, magis purgatæ, si diluantur: terrena siquidem eorum portio vim retinet adstringentem purgationi contrariam. Ceterum id etiam Medico diligenter observandum est, quâ nimirum quantitate, semelne tantum, an sæpius, & quâ dosi medicamenta sint exhibenda. Quamobrem si materia crassa tenaxque fuerit expurganda, sæpe purgatio reiterabitur: aut si purgandus humor in corporis habitu fuerit, non enim una vice, quæ vel remota, vel contumacia sunt, expurgantur: quòd si vehementius pharmacum exhibeatur, vires id deiciat, nec omnem tamen materiam evellet. Hinc fit, ut in morbis à melancholia factis, purgatio duos aut tres dies continuetur. Quod verò medicamentorum doses attinet, præstat, ut singula diligentissime perpendantur. Non enim res hæc levis est momenti, sed quæ, si tantillum medicamenti pondus excedas, grave sæpenumero damnum inferat. Quamvis itaque purgantium doses regulis generalibus ita comprehendi nequeant, ut quâ sit unumquodque medicamentum mensurâ exhibendam satis intelligatur: ex iis tamen medicamentorum differentiis, quas supra descripsimus, generalis quædam doctrina constitui potest, ut purgantium doses certis etiam ordinibus distinguantur. Cùm ergo medicamentorum aliqua leniendo purgent, quædam acrimonia vehementi, nonnulla verò viribus existant inter hæc quodammodo mediis: hoc quoque dosum discrimen esto, ut quæ suâ dulcedine laxant, ab ℥j. ad ℥jss. exhibeantur: talia sunt pruna, sebesten, tamarindi, sive oxyphœnici, mucilago psyllii, cassia, manna. Quæ verò suâ acrimonia non leviter laxant, à gr.ij. ad gr.xij. poni debent, ut diagridium, scammonium, colocynthis, euphorbium & elaterium, &c. Quæ vel adstringendo, vel quæ suâ substantiâ leviter laxant, ut agaricus, aloë, myrobalani, &c. mediâ quantitate dantur.

FINIS LIBRI SECUNDI.

ANTIDOTARII

GENERALIS

LIBER III.

DE DEO ET NATURA

CAPUT I.

DE ERACTIS præcedentibus libris materia formaque medicamentorum: restat, ut eorum causas efficientes hœc libro brevitate, qua fieri poterit, expeditamus. Non equidem dubium est, quin medicamenta, cujuscunque modo generis ea sint, naturaliter prodeant & generentur, ut natura medicamentorum efficiens causa merito dicenda sit. Veruntamen haud usque adeo stupidi, vel excæcata mente sumus, ut principium natura prius non agnoscamus. Nec eos moramur in Philosophia gigantes, qui solam (Deo vel non agnito, vel sperato nihilominus) naturam amplectuntur. Quam absurda verò sit eorum sententia, qui satis probè philosophari videntur, si quas à natura, & rerum qualitibus rationes excogitare possint, hinc animadvertere licet, quòd ubi naturales causas indagare conantur, qui fiat, ut semina cum adoleverint, tam varias formas consequantur, non aliud exponere queant, quam quòd hæc sit uniuscujusque seminis proprietas, ut in hanc, aut illam formam tandem exerceat. Non enim vel à primis, vel à secundis, aut tertiis rerum qualitibus, rationes tot tamque variorum effectuum reddi possint. Hæc itaque rerum proprietas, quòd nulla ratione demonstrari possit, apertissimum est primæ causæ speculum. Nam si, quòd lato sinapi semine talis frutex exurgat, causam esse dicis seminis insitam proprietatem, fructicis causam exposueris: nondum tamen ejus proprietatis causa patet. Sin porro dicas, fructicis hanc esse naturam, ut semen tali præditum proprietate producat, circularem & perplexam prodideris insitam. Ex his enim alterutrum prius existisse statuendum est, quòd alterius quidem causa sit, non autem ab alio processerit naturaliter, ut luculenter à Philosophis aliquibus, fidei Christianæ propugnatoribus, est demonstratum. Primam ergo causam admittimus, quæ singulas rerum, adeoque medicamentorum species aliquando fecerit, modò qui naturalis non fuerit, ut ea postea possent propagari naturaliter. Hæc rerum causa efficiens Deus est, cui boni quicquid est, acceptum ferimus, hic sua benedictione naturam in suo cursu conservat. Cum enim vires hæc rebus indiderit, easdem eis detrahere potest, quandocunque libuerit.

A Quamobrem ut Medicus suam in arte sua finem assequatur, Deo medicamentorum, quibus utitur, auctori gratias agat, quòd hæc ei suppeditaverit auxilia, quibus ægrotantibus succurrere queat, eundemque precetur, ut suam elementer benedictionem largiatur. Hæc nempe Medici pietas sæpè plus præstiterit, quam admiranda multorum doctrina. Deus namque benignitas non intra naturæ limites consistit, ut ea solùm petentibus exhibeat, quæ naturales medicamentorum vires pollicentur, sed admittenda sæpenumerò ratione sanitatem ægris restituit, ut Deus ope sua, non autem Medicus medicamenti curasse dicendus sit. Deus itaque medicamentorum, & sanitatis restitutæ causam esse confitemur, cui laus sit in perpetuum. Etsi verò causa rerum Deus est, non ideò tamen reliquas excluderimus. Natura siquidè & arte, quæ Deus ab initio sine mediis fecit, propagat & conservat, quæ nimirum & medicamentorum, & ipsius adeo sanitatis causæ sunt. Arte quidem Pharmaceuti medicamenta variè preparantur, & conservantur, quæ suo Medici judicio commodè dispensat, ut suum ad depellendos morbos Medici prudentia finem assequantur. Prius autem quam Medici & Pharmaceutorum officia persequamur, de natura patiens aliquid exponendum est, cum præ cæteris manifestissima sit efficiens causa medicamentorum. Novit enim unusquisque naturaliter ea produci, quæ certis temporibus, & eadem ut plurimum ratione generantur. Non ita facile tamen, quid natura sit, quis exposuerit, cum ne Doctores quidem hæc in re iudicium idem existat. Naturam definiit Aristoteles, principium & causam esse motus & quietis, ejus in quo est primò, per se, & non per accidens. Hæc autem ratione natura non externa, sed interna rei causa fuerit, ut formalis, vel materialis dicenda sit potius, quam efficiens. Cum itaque natura non in eo, quod sit, aut patitur, solùm animadvertatur, sed in eo etiam, quòd in aliud agit naturaliter, hoc est, virtute patienti contraria, principium certè natura est, & causa motus, & quietis alterius etiam subiecti. Quis enim ignem in ligna naturaliter agere negaverit? Quamobrem naturæ nomen omnibus causis naturalibus attribui potest. Quoniam verò nihil sit naturaliter, nisi causæ concurrant omnes, cum naturam rerum, adeoque medicamentorum causam

causam esse dicimus, naturalium causarum congressus est intelligendus. Porro cœlestes etiam causæ sub naturalibus merito comprehenduntur; quod licet corporibus hisce terrestribus contrariæ non sint, (siquidem nihil ab eis vicissim patiuntur,) in ea tamen contrariis agant qualitatibus. Astrorum enim viribus tot tempestatum mutationes oriuntur, quibus quæ in terra latent, erumpunt. Licet itaque multas habeant causas, quæ naturaliter fiunt, unius tamen nomine continentur, ut naturalium rerum natura efficiens causa dici possit. Non enim præter naturam aliud est extra res, quæ generantur, existens, quod naturalium effectuum causa dici possit, ut in rebus arte paratis fieri consuevit: siquidem artifex est naturalis profert effectus, naturalis tamen causa non est. Quod verò Deum existentem aliqui naturalium actionum directorem esse, ut naturales causas, formales & materiales solum existant, Deus autem efficiens causa naturalium effectuum dici debeat, absurdissimum est. Nihil enim agit Deus naturaliter, ut naturalium effectuum causa dicendus sit. Naturam quoque suis descripsit legibus, ut externo directore non indigeat: quod iis dictum esto, qui Deum naturalibus causis immiscent, existimantes, naturam nisi divinitus sustineatur, consistere non posse. Verum hæc Philosophis discutienda relinquimus. Hoc saltem ceu certissimum proposuisse sufficiat, naturam medicamentorum efficientem esse causam. Cæterum quod natura non medicamentorum solummodo causa sit, sed ipsius quoque sanitatis, quam medicamentorum usu consequimur, sit, ut ea Medicis alio modo, quam Physicis describatur. Morbus enim & sanitas corporibus competunt ea ratione, qua subjiciuntur alii, quam natura principio: quod tamen (licet improprie) natura Medicis appellatur. Naturam itaque ex Galeni sententia hoc loco nihil aliud esse dicimus, quam vim quandam, seu facultatem in his ipsis corporibus, quæ ab ea reguntur, inhabitantem. Cùm autem in corpore nostro triplex habeatur facultas, animalis videlicet, vitalis & naturalis, natura quoque tribus his facultatibus, ceu formis suis constabit, quibus illæsis, firmam naturam affirmamus. Firmam autem naturam à facultatum actionibus deprehendere licet: animalibus quidem, ut si imaginatio, ratio & memoria, item sensus omnes & motus voluntarii non fuerint impediti: vitalibus verò, si arteriarum pulsus validi: non debiles & languidi: naturalibus autem, si coctio in alvi excrementis, vel urina, vel sputo, vel sudore apparuerit. Tunc enim habemus naturam ipsam evacuationi adminiculantem. Conspicitur namque & ipsa post concoctiones & humores discernere, & superfluitates expellere, ipsamque denique morbum primaria ratione curare. Verum cùm perfecte ipsa movet, Medici opera non opus est: cùm imbecillius agit id, quod deficit, Me-

dicum supplere oportet: ut ab utroque noxiæ humoris fiat evacuatio, natura quidem expellente, Medico verò per medicamenti vim attrahente. Perfecte autem agit (licet à Medico concoctio per humorum alterationem accelerari possit) in morbis acutis, temperatura, regione & anni tempore calido, ob materię tenuitatem evacuationemque aptam. Imperfecte in morbis chronicis, seu diuturnis, tempore, regione & complexione frigidioribus, ob materię contumaciam, expulsionique ineptam, quæ tum medicamento (ut antea dictum) præparanda, ac demum evacuanda est. Cæterum natura contra morbos jam vigentes (quo tempore natura maxime molestat, concoctione jam apparente) insurgit, & tandem vincit, hominemque evidenter sanat, aut per sudorem copiosum profundens, aut per lotium, aut per dejectiones, aut sanguinis profluvium, aut per vomitum humores exercens.

DE MEDICO EJUSQUE
officio.
CAP. II.

DE natura, utpote primaria morborum creatrice, præcedenti capite differuimus: nunc de Medico, qui ejus est minister, agendum est. Hujus autem ingenium, doctrina, mores & officium non solum à bonis animi, verum etiam corporis & fortunæ describenda sunt. Itaque quo ad animi bona, imprimis sit Deus & veritatis amans, pius, & tum Logicæ artis, tum Philosophiæ naturalis & moralis, tum Medicinæ utriusque peritus: cujusmodi erit, qui reminiscencia fuerit facili, recto judicio, tenaci memoria, solers & promptus in remediis inveniendis, qui simplicium effectus summa cura tenuerit: dexter in operibus: comis & affabilis erga aegrotantes: misericors erga pauperes: mansuetus & facilis erga suæ artis homines: audax & animo intrepidus in rebus tutis & necessariis: prudens & circumspectus in prælagiando. Siquidem quæ bona sunt auguria, denunciare debet: si quid tamen mali minatur infirmitas, amicis, vel astantibus tantum significare fas est. Cæterum Medicus multa experientia exercitatus, in iis præsertim, quæ certa ratione excogitata sunt, & frequenti usu confirmata esse debent. Nam peregrina remedia semper querere, & preciosa duntaxat, imprudens est ostentationis. In curandis ægrotis, non multos suscipiat. Variis enim morbis & mens opprimitur, & corpus fatigatione continua languet. Insanabiles & desperatos morbos non curet, ne hominem occidisse, qui sorte suæ interitus erat, existimetur. In explorandis leprosis sit diligens & verax. Ad ægros veniens, manum non protinus apprehendet, sed primum hilari vultu resideat, sermone leni sollicitudinem

submoveat. Nam & Medici conspectus, ac alia multa, facile pulsuum rationem turbant. Bis die patientes conveniat. Tutè, celeriter, & jucundè curet, citra tamen nimiam festinationem & voluptatem. Victus norma & remediis, quoad ejus fieri poterit, pro virili parte, non ad ullam agrotantium offensionem injuriàmve, sed ad eorum duntaxat commodum atque salutem utatur. Quæ noxia sunt & lædunt, removeat. Nemini rogatus potionem mortiferam, vel mulieri medicamentum abortum faciens, neque exhibeat, neque etiam manifestet. Famosi namque veneni vires, aut abortiendi modum, vel quæ conceptum inhibeat, indicare, scelus est. Quæ ad Chirurgi Pharmacopœiç officium pertinent, non nisi coactus attingat. Officinas bis, vel semel saltè in anno, unà cum iis à Magistratu ordinatis, vifitet, inutilia segregando, cæterosque errores fideliter Magistratui indicando. Cum Pharmacopœis pactum, aut contractum ullum in vendendis remediis ne ineat, consulentesque cum suis receptis, quò velint ire, parandis, permittat. Porro quod ad Medici corpus attinet, sit temperans & castus: non ebriosus, non crapulæ deditus, non luxuriosus & libidinofus. Quoad fortunam, sit liberalis, pecuniæ non nimis cupidus & avarus. Carnificis namque est, vel inter ipsos cruciatus ingens precium exposcere. Dabit igitur operam Medicus, qui vir bonus esse volet, ut & moribus & medicamentorum usu, quoad ejus fieri poterit, medicinæ dignitatem tueatur.

DE MAGISTRATU

ejusç, officio.

CAP. III.

CUM in curandis ægris non parvi interdum errores à Medicis Pharmacopœisque, quibus ægri in maximum vitæ discrimen incurrere solent, contingant, necessarium est, ut Magistratus (eum autem nomino, qui potestatem gerit, vel qui civitates & provincias regit) non solum magnam salutis subditorum rationem habeat, verum etiam pravos errores corrigat, atque in eos, qui perperam medicinam faciunt, animadvertat. Quare Medicos peritos & approbatos, Pharmacopœosque exercitatos atque diligentes summo studio habere, ac juramentum ab eis accipere procuret, quò suum quisque officium proprium ac melius ac fidelius exequi valeat peragatque. Nulli praxim exercere permittat, nisi Medicus fuerit peritus, graduatus, & approbatus: cæteris vero, ut circulatoribus, histrionibus, erronibus, exorcistis, tonforibus, aniculis, & his similibus empiricis imperitis, tanquam carnificibus, & nullâ ratione morbos curantibus, omnibus modis prohibere nitatur & interdicit: officinas non plures permittat, quàm pro praxi magnitudine necessariæ videbuntur, atque ex quotannis bis, vel saltè semel à Medicis, & ad id or-

A dinatis vifitatoribus perlustrentur, præcipiat, malaque & corrupta, utpote ad humani generis perniciem servientia, removeantur, publicèque effundantur, vel igne consumantur. Medicos eruditos & Pharmacopœos approbatos libertate donare non gravetur, ne communi civium onere gravati, suo fungi officio minas possint. Communem medicamentorum taxationem ne Pharmacopœi transcendant, animum adhibeant: neque aromatariis, aliisque omnibus Pharmacopœis exceptis, inedicinas componere, neque etiam vendere permittat: & ut omnia summatim comprehendam, in omnes eos, quos à recta via aberrareprehenderit, prudens Magistratus animadvertat.

DE ASTANTIBUS

et ægris.

CAP. IV.

ASTANTES seu assidentes nominamus, qui se præfentes exhibent, & ægris ministrant: ægros verò, qui morbo aliquo sunt correpti. Hos quoque suo perfungi munere oportet: nisi enim omnia ritè peragantur, curationem interrumpi contingit. Astantes itaque seu assidentes idoneos esse decet: cujusmodi sunt periti, exercitati diù, prudentes & patientes, ut sciant occasionem, & patienter ægro inserviant, sciantque recitare ea Medico, quæ circa ægrum contigerint. Sint præterea diligentes & fideles, ut ea, quæ de cibi & potus, vel medicamentorum qualitate & quantitate Medicus mandaverit, possint fideliter administrare, atque in nullo delinquere. Quod ad ægros attinet, debent in parère Medicis non secus ac servi dominis suis, & in nullo proprio indulgere voluptati: patienter ferre omnia, quæ fiunt à Medico: nec timere, nec de salute desperare, verum, ut jam dictum, omnibus mandatis Medici obtemperare.

DE PHARMACOPOEI

officio.

CAP. V.

IN medicinarum administratione non exiguam partem Pharmacopœus sibi vendicat, cum sit Medici quasi dextra manus, periclitaturque ipsius culpa sæpè non solum ægri valetudo, verum etiam Medici fama & existimatio. Quare, ut dextre suam quoque manus expleat, est necesse. Principio itaque Latinæ linguæ tam peritum esse oportet, ut non modò Medicorum receptas, seu descriptiones, verum etiam Dioscoridem, Galenum, Mesuem, reliquosque herbarios receptos, rectè legere, & exactè intelligere possit. Neque etiam Arithmeticæ imperitus esse debet, ut pondera simplicium & proportionem inter sese rectè computare queat: verbi gratià, quando antidoti aliqujus tertia, quarta, vel octava pars tantum requiritur,

quiritur, quantum cuiusque sit accipiendum.

SIMPLICIUM cognitionem ritè teneat, quarum descriptiones ex præstantissimis autoribus petat.

HERBAS, flores, fructus, semina, radices, & reliqua simplicia debito tempore colligat selectissima, probeq; exiccat, ordine disponat, sciatq; quo genere vasorum & instrumentorum unaqueque medicina sit conservanda, tractanda, & concoquenda.

DIVITIAS saltè mediocres adesse oportet, imprimis autem animum liberalem ab avaritia fordidusq; alienum. Divitiarum enim hoc præstare poterunt, ut commode habites, & medicinas, quæ emendæ sunt, suo tempore quam optimas coemat. Animus autem liberalis, minimeq; avarus cavebit, ne compendii aut lucri sui causa, deteriores vili precio libentius, quam præstantissimas paulò largiore, comparet.

OFFICINAM habeat salubri loco sitam, quam nec venti perflent, nec Sol permeet, nec fumus, nec teter odor ullus molestet: variis præterea reponendis conservandisque accommodam: nonnulla siquidem locis subterraneis, pleraque editioribus præparanda & conservanda sunt. Hortum insuper habeat, ut semper in promptu sint recentes plantæ, quarum succo subinde indigemus: ut herbarum rariores in eo alantur: & locum aliquem Soli expositum, in quo & siccare, quæ siccanda sunt, & albedinem etiam quibusdam medicamentis conciliare possit: in quo deniq; omnia ea parari possint, quæ ex Medicorum præscripto ad Solem confici debent.

MINISTROS habeat doctos suæ artis, qui usum non vulgarem componendorum medicamentorum habeant, non erroneos, histrones, bibulos, sodalitiis aut alius rebus inhonestis deditos.

SIT vigilans & circumspectus in medicamentis compositis dispensandis: nec secundum propriam phantasiam, aut ex dispensatoriis non authenticis conficiat, sed ex approbatis: dispensata Medico perito offerat, ut simplicia videat, examinet, & si quæ invalidæ fuerint, abjiciat.

NEC temerè conficiat receptas non intellectas, nec supposititias seu quid pro quo accipiat, sed peritum Medicum consulat.

QUEM etiam omnino in conficiendis optatis, & similibus præstantibus, ac magni momenti medicinis, ut præceptorem & iudicem adhibebit: cui adjunget, si commode fieri poterit, unum & alterum bonum atque doctum virum, vel senatorii ordinis, ut eos habeat veluti testes suæ diligentiar, industriar, ac fidei. Deinde Medicus approbatus quamque medicinam sic ritè præparatam, annum, mensem & diem superscribat, postea Pharmacopœus debito ac præscripto tempore ferventari finat, antequam eam in usum publicum expendat. Medicamenta autem in Medicorum præ-

A sentia paranda, sunt omnes confectiones magnæ, omnia electuaria, præsertim soluciva, opiata, pilulæ. Ex syrupsis, syrupus acetositate citri, violatus cum melle, endiviæ compositus, de eichorio compositus, de fumo terræ compositus: syrupus myrtinus compositus: de mentha major: de absinthio: de calamentho: de epithymo: de stœchade compositus: de eupatorio: de hermodactylis, & miva aromatica. Ex oleis, melinum, mastichinum, nardinum, sampluchinum, moschellinum, hyperici, de cappariis, scorpionum, castorei, de euphorbio, de costo, &c. Ex unguentis, infrigidans Galeni, unguentum pectorale, stomachicum, de arnita, diapompholygos, sandalinum, Apostolorum, Ægyptiacum, Comitissæ, dialtheæ cum gummis. Ex emplastris, de meliloto, emplastrum diaphœniconis. Ex cerotis, gratia Dei, oxycroceum, de pelle arietina, &c.

CÆTERUM receptas absque Medici nomine subscripto non recipiat: iisque neque addat, neque demat, sed eas purè & præcisè, sicut ipse Doctor ordinavit, componat, medicamenti alicujus valentis quantitatem non augeat, ut vacuatione hinc largiore secuta, dicatur medicamenta habere præstantiora.

SYRUPOS singulos debito tempore, aquasque stillatitas igne lento, & vitreis organis conficiat.

PULVERES, ex quibus composita fieri debent, non diu stare permittat, sed recenter eos pulverizet suo tempore & loco. Medicinas solutivas nemini propinet, aut vendat, nec venenosa, ut arsenicum, Mercurium, &c. sine consensu Doctoris alicujus approbati, vel Magistratus.

NARCOTICA indoctis, empiricis, aut tonforibus, histronibus, Monachis, Sacerdotibus, Monialibus, Judæis, seplariis, circulatoribus nullo modo vendat, sive simplicia, sive composita fuerint, nisi Medici approbati jussu: nec ullo modo verulis, aut obstetricibus medicinas abortum, aut menses provocantes, nisi propter necessitatem à Doctore aliquo fuerint ordinatæ: nihil vel amore, vel odio, vel metu, vel precio, vel ignorantia peccet. Medicamentorum compositorum nimiam quantitatem non conficiat ad evitandum expensas, & cum hoc ne longo temporis cursu, vetustate virtutes amittant.

CERAM & crocum adulteratum non vendat. Medicinas omnes inveteratas ostendat & manifestet, nec quicquam ex his Physicum celet: vel singulis mensibus, aut sæpius etiam omnia perlustrat, & diligenter consideret, ut corrupta, putria, mucosa, exoleta, & quovis modo inutilia, vel inefficacia reddita, rejiciat bona fide, nec in iis quærat lucrum, quibus ægroto crearetur vitæ periculum, sed sit animo liberali & magno, cogitetque parvum illud damnum, fide sua jam perspecta, majoris sibi lucris causam fore.

ALIUM modum, quàm Doctor dederit, sumendi medicinas hominibus non persuadeat, ut multi falsi & gloriosi Pharmacopœci faciunt, dicentes, sumat duplum istius medicamenti, aut triplum, quia nimis debile est, aut sumat medietatem, quia fortissimum est.

DE practica nullo modo se intromittat, sed consulentes ad Medicos approbatos dirigat, vel conducatur.

TAXATIONEM communem vel à summo sibi Magistratu ordinatam, fideliter observet.

NON sit alex aut similibus ludis deditus, ne comotationibus gaudeat, aut alioqui vinosus, vel ebriosus, neque fœdis amoribus implicatus teneatur. Alea enim negligentiam parit, ebrietas errores, oblivionem & stuporem inducit: turpis verò amor etiam veneficia illi extorquere possit. Quare omnino, si fieri potest, maritus sit, cui cum uxore recte conveniat.

MUNDITIEI sit studiosissimus: & bona conscientia præditus, ut nihil in sua professione negligenter vel temere agat, quo Deus, aut homines offendantur: sit pius, humanus, placidus, affabilis, benignus, alacris, in primis autem mitis erga pauperes, & commodus erga imperitos: non etiam in eorum ineptias, sed in necessitatem egroti respiciat, ac Deum omnium inspectorem ac iudicem præ oculis habeat, qui recte agenti longè majora & beatiora præmia largietur, quàm ab ullo mortalium per-

DE CALEFACTIONE.

CAP. VI.

MEDICAMENTA igne, Sole, & rerum putridarum calore calefiunt. Quæ humida sunt, & igne calefiunt, commodius duplici vase calefcant, quorum alterum, majus scilicet, plenum sit aqua tepida, aut fervida, alterum vero plenum sit medicamento, quod calefaciendum est, ea ratione, ut minus vas in aqua majoris constituatur: idque à recentioribus balneum Maris, à veteribus duplex vas, aut diplomæ appellatur.

CÆTERUM colanda calefactione tenuantur, ut promptius permeent: frigida enim velut concreta, non percolantur, nisi sint multum aquosa & liquida: calidiora autem cum sordibus tota colum penetrant, nisi sint glutinosa. Talia enim multum calida colanda. Tepidam damus aquam, ut sit vomitoria.

GALIDAS modicè damus potiones medicas, non solum purgatorias, sed etiam corpus firmaturas, ureticas, menses aut sudores moturas, obstructionem viscerum aperturas, præsertim cœlo frigido, & ventriculo frigidioro natura, aut ex morbo.

CALEFACIMUS aquam, & alia omnia, quæ aqua fluente, aut nive circumposita volumus frigidiora reddere, quod in humorem

A calore rarefactum frigus se altius insinuat, ut ferum candens aqua frigida & adstringente temperatur, ut sit durius.

CALEFACIMUS modicè infundenda, ut vires suas promptius in humorem, cui infunduntur, transmittant. Calefactus enim humor tenuatur, & infusa res rarefit: quibus fit, ut eorum vis calore promptius trahatur. Alia propè innumerablem calefactione egent, sed admonendi gratia magis, quàm docendi calefactionis meminimus.

B SYLVIVS.

DE INSOLATIONE, ET

ea, quæ sub fimo, vinaceis, & sausa seu fratribus Olivarum sit, putrefactione.

CAP. VII.

INTERDUM hæc conferunt ad calefaciendæ medicamenta: plerumque ad ea componenda, & ad perfectionem reducenda: instar coctionis est, veluti olea simplicia, quibus flores infunduntur, rosa, viola, chamaemelum & similia alia aliquot diebus insolantur: sic etiam ad saccharum canili perfecte coquendum, juleb ampullis quibusdam insolat.

SCILLÆ succus extrahitur insolatione: quod si Sol non splendeat, igne, aut, quod commodius est, duplici vase, diu & ex intervallis, & interdum bulliando.

ITEM etiam fiet, si fimo, aut vinaceis, aut sausa olivarum calfaciarum obruantur: quemadmodum chalcitis & cadmia, ut fiat plicurum: & juleb ad saccharum candum conficiendum: & pleraque alia medicamentorum genera. FLORENTINI.

DE REFRIGERATIONE.

CAP. VIII.

REFRIGERAMUS aëre frigido, aqua fluente, aut nive, aut glacie, aut collocatione in cellam, etiam prius calefacta, quæ febrium vehementiæ, aut aëris intemperiei calidæ opponimus pocula medicamentosa. Et quæ à frigido cogi volumus, ut jus carniæ glutinosarum, ingelativam vulgò dictam.

REFRIGERAMUS omnia calore præparata, priusquàm reponamus.

REFRIGERAMUS, quæ calore soluta frigore volumus concrefcere, & durefcere, ut electaria sicca, cerata, emplastra. SYLVIVS.

DE EXTINCTIONE.

CAP. IX.

GEMMÆ, & quædam metallica sæpius antè quàm urantur, ignita, extinguntur aqua, vino, oleo, melle, butyro, aut alio aliquo humore, donec refrigerent.

Quæ.

QUÆDAM semel duntaxat aut sæpius A
extinguuntur.

EXTINGUUNTUR vel usta, vel solum
ignita quædam; non modò ut empyreuma
ipsum dissipetur, sed etiam ut in corpus ustio-
ne rarefactum vis quædam humoris aut frigo-
ris penetret, ut ferrum candens aqua pilosel-
læ, vel alia astrigenti extinctura evadat soli-
dissimum.

EXTINCTIO fit interdum ad purgatio-
nem, ut plumbum liquatum succo mercuria-
lis calido sæpe extinctum & tribulatum, stanni
puritatem & soliditatem assequitur.

FIT item extinctio, ut vires humoris, quo
extinguitur, in se trahat. Sic cadmyam vino
aminæo ad emplastra, aceto ad remedia plori-
ca extinguit Dioscorides. Sic Galenus lapidem
Phrygium extinguit primùm butyro recenti,
secundò vino Falerno, vel alio fulvo, odoro,
tertiò melle Attico, ne medicamentum sit ar-
idum, sed viscosi cujusdam particeps. Gallæ ad
sanguinis suppressionem carbonibus imposi-
tæ, donec uodique candeant, aceto, aut vino
austero extinguendæ sunt.

STIBIUM lacte mulieris marem enixæ
extinguitur. limatura chalybis sæpe ignita aceto
extinguitur, & pulveratur.

HIS exemplis medicamenta humore
extincta ab illo aliquid virum in se trahunt. In-
terdum autem ignita humore extinguntur, ut
humoris naturam mutemus: ut dum lapides, D
vel circuli ferrei igniti lacte aliquoties extin-
guuntur, ut ferofam & mordacem ejus substan-
tiam absumant, ut tunc lac dysenteris salubre.

AQUA chalybem vel aurum ignitum sæpe
extinguimus, ut ipsa minus humectet, sed sit
terrea magis absumpta tenuiori substantia. Ar-
gentum vivum etiam si non sit ignitum, tamen
& saliva hominis jejuni, & succo salivæ, aut li-
monum extingui dicitur, quòd vis ejus malefi-
ca, & omnia ejus exrensens, ut à Phinio rectè di-
citur, cum his agitando miscet. S. V. L. V. I. U. S.

DE HUMECTATIONE.

CAP. X.

HUMECTANTUR nunc aqua, nunc lacte,
nunc aceto, nunc oleo, vel alio humore
medicamenta, non modò simplicia, ut felicius
& innocentiùs in compositionem, vel usum
veniant, sed sæpe etiam composita, ut cum F
crassa humore diluimus, quo faciliùs & jucun-
diùs devorentur. Fit autem superficialis hu-
medatio mersione, vel inpersione liquorum
prædictorum: essentialis verò, maceratione
sive irrigatione.

UTILIS est ad condiendos fructus, radi-
ces, peregrinosque cortices odoratos, quos
cum recentes habere non possimus, macera-
mus, donec humiditatem contraxerint. Hor-
deum præterea & ericius aqua insperguntur,
ut à cortice repurgentur.

HUMECTANTUR autem odorata non-
nulla, veluti ambra, moschus, si terenda sint, ne
teniores & odoratæ partes exhalent.

QUÆDAM verò herbæ, veluti cotyledon,
portulaca, sempervivum, & similes, quæ pau-
cum succum, eumque glutinosum sortitæ sunt,
humore aliquo simili humectantur, terendæ
& superinspergendo dictum humorem, quæ
cum dictarum herbarum succo (aliàs enim nul-
lum remitterent) exprimendo redditur. S. V. L. V. I. U. S. & FLORENT.

DE NUTRITIONE.

CAP. XI.

NUTRITIO humectationi similis est, sed
in hoc differt, quòd cum pauciore humo-
re, & subito fiat: quoniam id quod irrigatum
est, confestum sole siccatur, aut igni, unde
idem quinto aut sexto repetitur: quæ ma-
dum sarcocolla lacte aëne, aut muliebri nutri-
tur, sed paucò. nam multo lacte operata quiescit,
& lac ipsum priusquam sarcocolla siccetur,
accrescit: paucum igitur ex manibus ipsis irri-
gandum confestum sole siccatur, iterum & ter-
tiò, quarto, quinto similiter irroretur, & sic-
catur, & tandem reponatur. Aspergi etiam ca-
præ, equæ lacte, vel alio potest. Semen cari cal-
factum lacte caprino horas duas quidem nu-
tritur in vase mundo, & exemptum siccatur, quæ
reponunt ad fluxorem alvi. Myrobalani oleis,
sero saccharato, butyro vaccino, succo citonio-
rum, vel alio humore, dum irrigat, macerat,
fricat, frigit. Melfus elementer & his humori-
bus induit, vel ad condituram, vel ad noxas ex-
rum castigandas, sive loix utendæ, sive in com-
posita veniant, ut trypheram Saracenicam,
Persicam, trypheram Galeni, electuarium sto-
machicum Melfus, & electuarium Alhari, &
sequeus, quòd modo nutrit. Sic & species
omnes electuarii Indi majoris, dum oleo
amygdalino conficitur idem. Colocythus quo-
que feminibus solis extractis, si impletur aqua
cum pauca spica & mastiche, & coquitur in
cinere calido ad partis tertæ consumptionem,
hocque decocto paulatim affuso, sagapenum
irrigetur, donec pinguecat, nutriti dicitur sa-
gapenum: eodem modo & opopanax. De-
cocto myrobalanorum, vel succo enule cam-
panæ, aut rutæ, aut foeniculi cum felle pauco
avium rapacium, & spica, & mastiche ad di-
midium cocto, & colato idem fieri potest.

FOLIA etiam thymelææ aceto nutriuntur
in electuario diaphysalidon. Eadem in aceto
infundit, & siccatur in pilulis thymelææ, ut ea-
dem sint, vel saltè omnino proxima, infusio
& nutritio. Ambæ enim humore sunt, & ca-
lore blando, qualis ad nutritionem veram est
aptissimus, cum immoderatio urat, imbecil-
lior sit inefficax.

METALLICA ferè in aëre calido, non tam-
en super ignem nutriuntur.

METALLICA etiam sæpè nutriuntur humore aliquo, ut dissolvantur promptius, vel etiam liquentur, vel pinguescant, & velut aucta tumescant.

SCORIA ferri in aceto dies quinque in tryphera minore Meliæ, & tryphera moschata, tryphera Galeni.

LITHARGYROS nutritur ex oleo sic, ut uncia ejus triti quatuor tandem olei Tbj. acciti quartaria quinque, ac eo plus ebiant: idque omnino sine igne, multum diuque pistillum per mortarium ducendo. Nam lithargyro etiam ꝑj. corpus dat plurimum, ut etiam sine cera emplastrum perficiat: sed initio diu tere primum cum paucis oleo, postea affuso vicissim paucis aceto. Nam multo sic incigitur, ut corpus non assequatur. Ubi autem inuò paulatim nutrita est, & consistentiam crassiorem friando assecuta, tum largiorem utriusque copiam ebibit. Continenter autem friatur ad horas duas, tres, nisi quòd per initia potes aliquantisper cessate, ut interim velut in otio largius combibat. Sic & chalcitis, & scoria ferri, & ærugos, & metallica cætera ex oxelæo in unguenti formam diu friando duxi, sed bibacillima est lithargyros.

CUMINUM inaspero aceto nutritur, & eadem ratione siccatur. SYLVIVS & FLOR.

DE INFUSIONE.

CAP. XII.

IN infusionibus, quæ ad medicamentorum præparationem conferunt, humor, in quo sit infuso, considerandus est: & ejus temperamentum, calidusne sit an frigidus: & quantitas & tempus, quo in infusione permanebit.

INFUNDUNTUR fructus & radices, quæ humedandæ sunt ad condituram, & conseruas in aquam calidam copiosam, donec humorem ad sufficientiam imbibent, deinde coquantur.

Sic quæ nutrienda sunt, paucis humore calido frigidove maceranda sunt, idque non diu.

Quæ coquenda sunt, præsertim ea, quæ sicca sunt, veluti flores, herbar, radices, semina & fructus, (nam facilius ita coquantur) in iusta humoris calidi frigidive quantitate macerantur, pro præscriptionis scopo, & aliquantulo spacio ibi relinquuntur, donec humecta sint: hinc fit, ut facilius eorum postea sit coctio. Sic F & semina, quæ ad infundendas mucilagines infunduntur.

Rosæ & violæ sub vesperam aqua bullita macerantur in proximum diem, deinde exprimuntur, & in eandem aquam alia recentiora infunduntur, idemque sæpius in eadem aqua fit ad mel rosatum colatum, aut syrupum rosatum solutivum, syrupum rosatum recentem, syrupum violatum simplicem, & syrupum violatum solutivum conficiendum.

AMMONIACUM, galbanum, opopanax &

A sagapenum aceto infunduntur, ut dissolutione purgari, & commodius misceri possint. Infunduntur medicamenta purgantia in varios humores, & cum variis aliis medicamentis, quæ malae eorum qualitatem corrigant, pro variis Medicorum scopis: exempli gratia, rhabarbarum plus vel minus tritum paucis vino albo inspergitur, donec dolorem emittat, deinde in liquorem à Medico præscriptum infunditur ea quantitate, ut rhabarbarum tegatur, addita spica nardi, aut aliqua alia convenienti.

A GARTICUM, cæteraque medicamenta purgantia sola infunduntur, aut aliis quibusdam adjuncta eodem modo. FLOR.

DE MOLLITIONE.

CAP. XIII.

MOLLITIO liquationi proxima, fit, cum medicamenta tam simplicia, quam composita redduntur molliora, idque vel affuso humore aliquo, sed paucis, vel solo calore nostro, Solis ignis, id vulgò malaxare vocant, verbo detorto ex futuro *μολάσσειν*, verbi *μολάσις*, id est, mollitio & subigo: quæ duò per malaxare etiam intelliguntur, nec eo libenter utuntur alibi, quam tum in cataportis cum succo, aut syrupo, aut humore alio remolliendis & subigendis, tum in emplastris, oleo, adipe, vel simili emolliendis.

D CALORE mollescunt cornua, unguia, pilli, succi, liquores, lacrymæ, ut etiam digitis calentibus tantum tractatae ceræ modo ductiles fiant, tanquam à frigido concretæ, non solum sicco duratæ. Calore modico mollescit ferrum, & alia metalla in modico liquantur.

ZITHO (qui potus erat Alexandrinorum, nostræ cervisiæ similis) ebur mollescit. Uniones, coralia aceto destillato mollescunt, & solvuntur. SYLVIVS.

DE LIQUATIONE.

CAP. XIV.

LIQUATIO seu fusio est eorum, quæ à frigido concreverunt in liquidiorum & fluxilem consistentiam, à calore facta resolutio. A dissolutione (ut mox dicetur) differt. Nam liquatio perpetuò fit, ut ignis calore, aut Solis, rerumve putrefactione calefcentium: pleraque verò sine calore dissolvuntur. Præterea, quæ solvuntur, humore aliquo semper opus habent: quæ verò liquantur, nullo egent humore, veluti adipēs, medullæ, olea concreta frigore: hæc siquidem exiguo igne liquantur, aut Sole, aut duplici vase.

AMBRA carabe appellata, bitumen Judicum, pix, pix Græca, cera, gummi, majore calore opus habent: non tamen tanto, ut fringantur.

AURUM, argentum, plumbum, stannum, zs, multo majore calore opus habent: ferrum verò ægerime liquatur, tametsi rarè, aut nunquam

quam contingat Pharmacopoeos huiusmodi liquare, sed hos duntaxat, qui metallica tractant.

Usum. P O R R O liquationis necessitas magna est ad mitionem electuorum, cataplorum, unguentorum, ceratorum, emplastrorum, & reliquorum prope compositorum. SYLVIVS & FLORENT.

DE DISSOLUTIONE.

CAP. XV.

DISSOLUTIO est medicamenti vel simplicis, vel compositi, consistentis crassioris in humore quopiam idoneo facta resolutio in consistentiam, vel mediocrem, vel paulo hac crassiorem, aut liquidiorum, pro medicamenti solvendi, & humoris solvendi quantitate & consistentia, & aliis Medici scopis. Quod enim minus erat crassum, & humore perliquido, eodemque largo est solutum, erit liquidius, contrarium crassius. Dissolutio multorum medicamentorum preparationi utilis est, sicuti & infusio, ut à fordibus expurgentur, ac commode aptari possint.

Q U O D ad preparationem attinet: medicamenta variis humoribus, variisque modis dissolvuntur pro medicamenti præscripti scopo, & peculiariter lachrymæ, ut galbanum, ammoniacum, opopanax, & similes: nam vino, aut aceto dissolvuntur, deinde ad focum agitantur, ut colatione purgari possint, meliusque in medicamentorum compositione permisceri. Vitriolum, misy, chalcitis, melanterium & alumen, primum trita, aqua, vino & aceto dissolvuntur pro rei exigentia.

METALLICA quedam æstate dissolvuntur aceto, & ad Solem multos dies agitantur, quemadmodum ætugo, squama, flos æris. Lithargyros solvitur aqua, vino, oleo & aceto: facilius tamen aceto, ut suo loco in oxelæo Galeni dicitur.

CONCHÆ & ungues dissolvuntur succo limonum.

OPUM Thebaicum solvitur aqua, aut liquore, aut oleo, aut adipe: nam illorum substantiæ non permiscetur.

CÆTERUM solutio infusioni proxima est, & ab ea solum differt, quod in dissolutione minus humoris requiritur, quàm in infusione: præterea quod in dissolutione movendum est id, quod solvitur, in infusione nequaquam. Deinde multa medicamenta ut dissolvantur, igne egent. SYLVIVS & FLORENT.

DE EXICCATIONE.

CAP. XVI.

SICCATIO est consumptio humiditatis, aut noxiæ, aut excrementosæ, ob id nauseabundæ, vel promptè putrentis, vel pulverari prohibentis, vel caliditatem quæsitam obruentis. Absumitur interdum & nature humiditatis aliquid,

plurimum autem in assatione & ustione.

SCILLÆ partes maxime mediæ direptis vitotenus tunicis, frustatim confectæ coquantur, mutata sæpe aqua, donec ipsa nec amaritudinem, nec acrimoniam habeat. trajecta que lino frusta illa sic, ut se non contingant, siccantur in umbra dies quadraginta. His segmentis ad oleum, vinum, acetum scillinum, utimur.

TRITICUM electum negligenter tritum, aqua per noctem maceratum, postridie manibus expressum, reddit cremorem: qui dum resederit, inclinato vase, quod supernatæ, sensim effundendum, reliquum bombace, vel Sole æstivo mox siccandum, ne acefeat: repositum operculetur motu vermium: hoc amyllum hyeme igne siccatur. Sic ex oryza, & bordeo, & aliis fieri potest. Rosæ mediocriter apertæ sereno cælo manè lectæ eodem die ut sunt siccantur Sole, si potes, sæpe vertendo. Nam vix umbra siccaverit, quanquam id esset optatius: siccatas a velle, & reconde vase vitreo operculato, ut odor & color perseverent. Meliores montanæ campestribus, & minus minuuntur sicando, cum ex harum libris decem siccatis libra una supersit quibusdam. Idem de violis.

HERBÆ item reliquæ umbra siccantur, nisi utendi necessitas cogat te quasdam igni, vel Sole siccare. Nam in manipulis ligatæ in granario pensæ siccantur: ubi siccatae sunt, sacculis canabinis ibidem reponuntur.

RADICES herbarum lotæ, à lignosa matrice secretæ, mox insolentur, nocte in aère sicco perflatili servantur, iterum Soli redantur, donec erunt probè siccatae. Quod si cœlum est nubilum, sicca fumo, aut potius prope ignem, in calatho stramentitio, vel saligno: aut si vendi celeritas urget, sartagini calfactæ, & ab igne remota ipsas toties impone identidem vertendo, & sartagine recalfaciendo, exemptis tunc radicibus, donec abundè erunt siccatae. Sic radix enulæ, Valerianæ, acori nostratis siccatur. Idem in radicibus quorundam fruticum, ut caparum, tamaricis, & arborum, ut fixini, mori, faciendum est.

RADICES jam siccatae, si ægrè pulverantur, papyro insertæ igni siccantur, vel calidæ sartagini imponuntur, & igni exponuntur: igni autem vel in sartagine, vel papyro, vel furno, vel supra, vel intra furnum, à quo panis extractus est.

RADICES eadem, & aliæ magnæ recentes, lotæ, radiculis purgatæ, ac per tesselas incisæ, filoque transfixæ parvis intervallis, ne se tangant, in aère ventoso & perflatili siccantur, ut radices ireos, aristolochiæ rotundæ & longæ, bryoniæ, & simillium: quæ tamen etiam citra divisionem probè siccantur, ut radix aridæ, dracunculi, cyclamini, asphodeli, uti eligatæ prius istæ; mandragoræ, ervngii, apii, petroselinii, sceniculi, ruscii, turbiti, ellebori utriusque, dictamni vulgaris, thapsiæ. Patyæ radices aliæ citra elignationem in umbra quoque

secantur, ut asari, asparagi, graminis.

COLOCYNTHIS Septembri legitur, dum flavescit, maxima, & cum aliis multis producta: insolat diu, quia ægrè siccat, & nocte in aère perslanli reponitur, aut si cælum est nubilum, filo transfixa fumo siccat, post excorticatur, ut teratur: item quarta parte horæ involuta papyro insolat, vel igni, aut fumo admovetur.

ALOE decocto aromatum imbuta siccat, primò in umbra, deinde in Sole. Sic myrobalani tritæ oleo amygdalarum dulcium, æstate triduo conficitur, & quoties opus erit, irrigatæ, sicantur primùm in umbra, deinde in Sole. Trochisci tamen facti ex his in umbra tantùm sicantur.

PULMO vulpis sanæ, venatu captæ, juvenis, aqua abluatur, incidatur secundum arteriam venosam, & magis multò secundum venam arteriosam, sanguine purgetur, vino albo odore modicè calido lavetur, ollæ impositus clibano parùm calido siccat: refrigeratus, & foliis ablynthii involutus reponatur.

AMYGDALÆ & nuclei pinei cortice tenui ablato in pelvi super prunas ignitas per se, vel potiùs cum sulfure ducantur, & succutiantur, donec humiditas rancida, aut excrementosa consumatur, alioqui pectori nocent, & tussim excitant qualitate rancida. Pruna, ficus, uvæ, zizipha, myxa, pyra, & alii fructus multi Sole fervidissimo, aut ejus pecuria igne siccantur: sed uvæ oxycanthæ umbra siccat.

FRUCTUS quoque rubi immaturi clibano sicantur ad majorem adstrictionem, & mora viridia, aut subrubentia. Fella in folliculo parùm cocta ex aqua calente in umbra sicantur. Coagula animantium parùm salita insolat in sicca servantur. **Sylvius.**

DE DURATIONE.

CAP. XVII.

DURATIO mollitioni contraria nobis incertum est in usu conditis, electuariis, ceratis, emplastris, gelatinis, ut vocamus. Ea autem fit nunc mistis siccoribus, nunc multa coctione, nunc frigore coagulante. De siccatione autem, calcificatione & refrigeratione supra abundè dictum est. **Idem.**

DE ASSATIONE, FRIXIONE, & USTULATIONE.

CAP. XVIII.

ASSARE, est medicamenta humore aliquo prædita, veluti carnes, fructus & radices, sine humore alio externo coquere.

FRIGERE, est illa ipsa medicamenta, aut alia sicca, additis oleis, aut adipibus, aut alio aliquo humore pauca qualitate, coquere.

USTULARE, est medicamenta quædam

A tantum humoris non habentia ut coqui possint, frustulatim secando calefacere, illis tegulæ impositis, aut lamina ferrea calida, donec partes externæ siccentur, & veluti torreantur: quemadmodum fit in rhabarbate, myrobalanis, semine melanchii, & aliis.

QUÆ assanda sunt, veru transfixa ad ignem perpetuò versantur, ut undique ignem sentiant: aut in clibano coquuntur, aut in vase fictili juxta ignem posito, & testa contexto, suprapositis prunis ardentibus, aut per sese: aut massa panis involuta, ut scilla: aut malo cydonio imposita, ut scammonium, quod corrigendum est: hoc namque malo cydonio concavo exemptis seminibus impositum coquitur, aut in clibano, aut in olla fictili ad perfectionem, aut sub cineribus linteis, aut foliis involutum, aut nudum: tamen hujusmodi coctionis genere naturales medicamentorum facultates dissipentur: præstat igitur aliis modis uti, ut maxime opportunum videbitur: non enim peculiariter id præscriptum est.

FRIXIO fit, aut in sartagine, aut in testa. Torrefactio, ut ante dictum est. In his autem omnibus modis servandus est: nam neque cruda eximenda sunt, quæ aut assatione, aut frixione cocta esse debent: neque etiam ad eò coquenda, ut torreantur, aut urantur, & intuitu ad eum, in quem præscripta sunt, scopum reddantur. **Florentini.**

DE USTIONE.

CAP. XIX.

USTIO assationi finitima, ut ratione majoris & minoris tantùm differant: assata enim largius uruntur, in infra modum usta, tantùm assantur. Uruntur plantarum partes, ac animalium, & animalia tota: metallica item & terrea.

E Horum autem medicamentorum urendorum scopi Medicis sunt varii.

QUÆDAM enim uruntur, ut pulverari facilius possint, ut pili, lana succida, sericum, testæ ostreorum, buccinorum, purpurarum, urgues asini, cornua caprarum, & cervorum ossa, coria, & alia, quæ ob terrenosam, & duram, & crassam corporis consistentiam, & concretionem densatam, vel ob lentorem immodicum, vel humiditatem aliquam pulverari nequeunt.

ALIA, ut essentia crassitiam deponant, & tenuitatem, aliasque facultates ignem calorem sequentes, induant. Id quod quamvis omnibus ustis accidat, non ob id tamen omnia uruntur. Sic metallica omnia & terrea urendo tenuiora evadunt, & quæ acris erant, mitiora fiunt; quæ non acris erant, acrimoniam urendo assument.

Ex quo patet, ustione etiam facultates quasdam mitescere, ut ærugo, chalcitis, moly, sory, chalcanthum, melantheria sunt moderatores:

deratiora: quasdam acquiri, ut vim tenuandi, & ea efficiendi, quæ saporem acrem sequuntur.

ALIA uruntur, ut vis quædam nostro proposito aliena, ex profundo in superficiem trahatur, postea lotionem separetur: sic lapidem Phrygium ustum lavat Galenus, & lapidem hamatitem ad oculorum affectus.

ALIA uruntur, ut colorem novum acquirant ægro gratiorem, vel ad dissimulanda simplicia, quibus constat medicamentum: sic ærugo usta, modicè quidem, rufa facit emplastra, immodicè verò nigra.

CERUSSA trita, rudicula ferrea mota urendo fit rubra, ut ochra & auripigmentum. Ossa & testæ urendo primum nigricant, deinde albissima evadunt.

QUÆDAM uruntur, ut in aliam transleant speciem, ut vipera usta transit in salem theriacum, cerussa usta, ut rubeat in sandyca, thus in fuliginem, sulphur in oleum, cadmia lapis in cadmiam fornacariam, & pompholygem, & spodium.

URENDI modus non est omnibus unus.

Quædam enim humore pingui prædita per se uruntur, ut pili, lana succida, sericum, cornua, ungues, coria, hirundines, motacilla, galerita, & aliæ quædam aviculæ, cicadæ, scorpiones, viperæ, lepores, & aliæ quædam pedestræ. Hæc verò in olla nova, operculo foraminulento testæ sunt urenda carbonibus, vel clibano, præsertim quæ propriè cinefacta disperire possunt. Quæ verò post ustionem integra manent, ut ossa, ungues, cornua, testæ ostræorum, lapides ad gypsum vel calcem coquendos, & similia, hæc etiam vivis carbonibus obruta, vel superposita, aut etiam flammæ luculentæ immissa, uti possunt: nisi quædam sint addenda, quæ vim eorum mutant. tunc enim etiam in olla nova uruntur. Sic viperas cum substratis quibusdam medicamentis Galenus urebat ad salem theriacum: sic fictili novo inclusa, vel patellæ ferreæ, aut sartagine imposta uruntur, cerussa, chalcitis, misy, sory, chalcanthum, auripigmentum, sandaracha, plumbum.

ALIA fictili crudo uruntur, donec id percoctum sit, ut cadmia, æs.

ALIA etiam olla ænea, aut ferrea, ut plumbum.

ALIA in patina uruntur, ut ærugo, chrysolocolla, lithargyros.

ALIA in olla ex cineribus ossium (crucibolum vocant) in fornace aurifabrorum, alia in foco, alia in clibano panis, alia in furno figulorum, alia in fornace Chimistarum.

QUÆDAM (ut dixi) tam carbonibus obruta, quam olla vel nova, vel cruda, vel patina excepta per se uruntur, nulla addita inflammabili, aut vires mutante materia, ut ossa, cornua, testæ ostræorum.

ALIA materiam requirunt inflammabi-

lem, ut sulphur, alumen aliquod, salem, hordeum, ut in plumbo usto & aliis docuit Dioscorides. Væ item, quo excepta uruntur, si fragile est, ut vitreum, ex terra bellovaca, & aliæ lapidea & silicea, luto Chimistarum prius totum paulatim oblinimus, & paulatim siccatimus, quam igni committimus. Eodem luto vasi operculum sape agglutinamus, ne inter ipsa hiatus viam faciat carbonibus, aut cineribus illapsuris, aut effluxuræ materiæ. Lutum autem id fit ex terra figulina, aqua macerata cum stercore equino, & si vis, pilis animalium multum diuq; subacta, quod & lutum Sapientiarum vocant Chimistæ. Ejus loco interdum est terra figulina sola, vel gypsum aqua solutum, vel farina albuminibus subacta.

VAS quoque Chimistæ operculant labris ipsius colli per fusionem coalescentibus, dum materiæ sunt preciosæ, & quas exhalare nolunt. Id autem in matris tantum vitreis longo collo efficiunt, sigillumque Hermetis vocant. In aliis fictile apertum esse nihil nocet, si clibano urenda sunt: si verò cineribus aut carbonibus obruenda, operculatur vas, ne aliena materia, quod urendum est, ut dixi, conspurcetur, vel ne materia ipsa exiliat, ut in sale & lapidibus quibusdam. Operculum autem nunc solidum est & integrum, nunc multis locis foratum, ut fuliginosi effluxus exhalent liberius: à quibus est cavendum, præsertim si à vipera, scorpionibus, aut similiter venenosis attolluntur: item si à metallicis.

URANTUR materiæ carbonibus perustis, præsertim preciosæ, & quæ oculis sunt adhibendæ, ut nihil fumidum habeant, ut Galenus urebat lapidem Phrygium.

CARBONES quoque follibus vel stabelis excitari interdum oportet, ut citius ustio absolvatur.

QUÆDAM ad idoneam magis ustionem pulverentur, alia frangantur tantum in frustula magnitudinis nucis juglandis, ut lithargyros: vel nucis avellanæ, ut lateres in oleo Philosophorum, & lapis Phrygius à Galeno in suo remedio oculari.

ALIA etiam in Sole æstivo ex vino, vel aceto, pluribus diebus teruntur, priusquam urantur: quæ omnia his exemplis ex Dioscoride, Galeno, Mesue & aliis sicut notiora.

FOLIA olivæ sylvestris in olla fictili cruda, lutata, furno figulino per coctionem vasis usta, losa, ex aqua in Sole siccata, albuginem oculorum, & panos potentiùs omni pompholyge delent. *Albucasi.*

SARMENTA, ligna, cortices, & partes aliæ plantarum uruntur, relicto tamen foramine in operculo, ut fumus exhalet. Abrotani, asphodeli, arti, arisari, draconii ustorum cinis Gal. passim usurpatur.

BRASSICA non transplantata à terra expurgata, minutim concisa, in ollam conjecta, foraminulento operculo testæ, clibano

uritur in carbones, qui triti ollæ alteri impositi operculati urantur, donec in album cinerem abeant.

MYROBALANI & rhabarbarum usta valentius adstringunt, quàm assata. *Mesue.*

ALOI quibusdam in olla nova super prunas uritur in diamoscho amaro, ut absumpta glutinosa substantia, alvum ducere desinat, & magis roboret, ob quam causam etiam abluitur. Fæx vini siccata uritur igni, donec albescat, & linguam multum mordeat & urat.

SUCCINUM fictili olla clausum operculatum nocte igni uritur. *Balsam.*

THUS ultimum scribitur in iside cephalica.

USTO thure, fuligo qua ratione colligenda, suo dicemus loco.

LEPUS vivus jugulatus cum sanguine & pelle, vase fictili novo traditur, operculatur, in clibano uritur, donec pulverari possit, ad calculum frangendum. Sic hirundines, ranæ, cicadæ, erinaceus uruntur.

ASCHION caneros vivos in patella aris rubri uslit, donec in pulverem molissimum redigi possent, contra rabiem.

TESTÆ ostreorum, limacum, ovorum exclusis pullis, sericum, ossa, cornua, ungulae, vel prunis ipsis, vel tegulæ aut ollæ imposita in clibano, vel foco uruntur, donec albescant, & pulverabilia sint. Hæc tamen non urenda, nisi Medicus jussierit, quia vires ustione mutant. Possunt enim tenuissimè limari, aut radi ut cornu Rhinocerotis, pudendum tauri, cervi, & pulverari, vel probe limata propinari. Sericum similiter cordiacis miscendum, si crudum, minutim concisum, cum aliis pulveratum: ustum autem medicamentis materias consumpturis miscetur, ut dialenæ Nicolai. Spongia bitumine, vel ejus penuria pice illita uritur.

LANA succida largo vasi figulino lati oris imponitur, operculatur gypso vel glutine: vel terra figulari subacta cum aqua illiuntur, uritur fornace, vel camino. Scorpiones vivi olla nova inclusi, & operculati, maza vel luto circumlita uruntur igni ex sarmentis vitium in clibano, ut ejus pulveris grana sex cum syrupo radicum quinque pota, renum calculum frangant.

Sic uruntur viperæ & colubri, amborumque cinis ex oleo illitus serophulas liquefacit. Lithargyros, chrysis gravis, puta à plumbo & omni aliena materia, in particulas magnitudinis juglandis contracta, prunis superponitur, & ita follibus accenditur, ut conflagret: ubi refrigit, abstergitur incidens spurcina, & reconditur: alii tee aceto aut vino restinguentes, rursus urunt & reponunt.

CADMEA uritur carbonibus obruta, donec translucida spectetur, & ferreæ scœnæ modo bulliat, mox vino extinguatur amixto, si ad emplastra paratur: aceto autem si ad pisticum medicamentum. Sunt, qui sic ustam, ex

vinoque tritam, iterum crudo fictili torrent, donec pumicosa videatur: iterumque ex vino tritam urunt tertio, donec prorsus in cinerem redigatur, nihil scabriei retinens.

PLUMBI laminæ quàm tenuissimæ, aut plumbi limatura & sulphur alternis vasis imponuntur, donec plenum sit, operculatur, sed relicto exili spiraculo succenditur. Dum plumbum ardet, rude ferrea versabis, donec tantum perfecte in pulverem redigatur. Dum eximes, obstrue nares, quòd ejus halitus sit noxius.

STIBIUM pinxita farina circumlita, & carbonibus obrutum torretur, donec ipsa crusta carbunculetur, exemptumque extinguitur lacte mulieris, quæ marem peperit, aut veteri vino, vel uritur carbonibus succensis, efflatum quoad ardeat. si enim paulò magis cremetur, fit plumbum. Cerussa trita in fictili novo, flagrantibus carbonibus assidue versando uritur, donec cinereum colorem traxerit, vel patinis

novis super prunas trita uritur, & ferulacea rude movetur, donec coloris sit sandarachæ: sandyxque tunc appellatur, refrigerata reponitur: sic trita chryocolia uritur. Sunt qui urendo acerum affundunt, ut rabeat: si flava est, Maticor vulgò dicitur.

AS sit ustum ex clavis aris solutarum navium fictili crudo compositis, superposito sulphure cum sale pari. Quibus vicissim inspersis fictile semiplenum operculatur, & figulari creta circumlinitur, fornaci inditur, donec fictile percoquatur. Modos urendi alios docet Dioscorides.

ARUGO fracta minutissimè in fictili patina flagrantibus prunis superposita versatur, donec mutata colorem cinereum concipiat: refrigerata reponitur. Si cruda olla uratur, eundem prorsus colorem non reddet. Chalcitis fictili novo vivis carbonibus superposito uritur, donec bullas excitare desierit, & perfecte inaruerit, si humidior est: si alia est, dum mutata in floridum, colorem sanguineum, aut miniatum contraxerit. Eximendo incidens spurcicia tergeatur. Vel uritur perflatis carbonibus, donec luteo colore palleat. Sic misy, sory, chalcanthum uruntur. Chalcanthum autem urendo suapte natura colorem rubescentem sortitur. **DIOSCORIDES** in æruginè.

AURIPIGMENTUM uritur terra nova, vivis carbonibus subjectis, assidue versando, donec igni flagret, & mutet colorem. sit enim fortis argenteum, intus rubrum: refrigeratum & tritum reconditur. Sic uritur sandaracha, alumen.

LAPIDEM Phrygium in particulas magnitudinis avellanæ fractum, uret in olla recenti luto circumlita, tecta operculo perforato, vel in solo vertice, vel (quòd melius est) in pluribus partibus, ut fuliginosi, famosi que eorum, quæ uruntur, effluxus facile per ea effertur. Deinde perflatis carbonibus perflatis uret, donec ignitus sit: cætera ex Galeno repete.

Sic

Sic cyanus lapis uritur, & alii.

SAL uritur fictili, diligenter operatus, ne exiliat, conditusq; prunis, donec efferveat, uritur: Sic nitrum, & spuma natri, si inveniuntur, urenda sunt. Vitrum tritum interstrata pice uritur, & aqua frigidissima extinguitur. Avenzoar tamen friabile non fit. Alia plura ex Dioscoride, & aliis huc transferri potuissent, nisi hæc etiam inuria huic ætati omnia hæc negligenti existimasset.

ASTIONIS terminus in quibusdam est, dum ignitum id abunde fuerit, ut in unctione triplicis lapidis Perygii: in quibusdam dum nihil humidum amplius expirat, nullaque fuligo præterea emergit. In aliis, dum bullas edere desinent. In his quæ fictili crudo uruntur, fictilis alius percoctio. In his quæ farina pumica circumlinuntur, aut lato, crustæ ultio. SYLVIVS.

DE SALITURA.

CAP. XX.

SALITURA ad medicamentorum præparationem confert, & conditura genus est. Quemadmodum carnes viperinæ tanto sale inspergantur, quantum ciborum conditura postulat. Confert item, ut medicamenti qualitate aliqua imbuas: veluti sit histricibus, echinis terrestribus, multisque aliis animalibus, quæ in usum medicum uruntur: sed his multo sale opus est, ita ut sale operiantur, & replentur. Utilis præterea est ad medicamentorum conservationem: veluti sunt animalium partes, & pleraque animalia, quæ multo sale indigent. Cæterum sale conduntur, ut in siccitate conserventur, & postquam convenienti temporis spacio sale operata fuerint, eximantur, ventoque aut fumo exponantur, donec siccata sint. Aut sale conduntur, ut humida permaneant, & ea primum in muriam immittuntur: aut in illa ipsa muria relinquuntur, quæ ex sale animaliumque humiditate generatur. FLORENTINI.

DE COLORATIONE.

CAP. XXI.

COLORATIO quoque multis medicamentis acquiritur ad gratiam magis, & jucunditatem, & terrorem auferendum, & causas alias. Sinopidem aliqui, alii ochram cerato Galeni diaeuphorbio miscuerunt, ut hoc colore fucatum ceratum, unde componitur, lateret: misceri potest floris salis aliquid, aut simile, quod colorem ejus mutet, neque vim ejus minuat. Quæ Galeni verba diligenter sunt observanda, ne scilicet coloris mutandi ratio, vires novas medicamento acquirat, aut priores augeat, vel diminuat, sive colorem mutare libet nova re mixta, ut in oxycroceo, sive uno aliquo simplici aliter atque aliter præparato, ut ceratum Galeni ex arugine cruda viride est, ac terrens ægros: ex eadem

Alta est melinum. Sic ex cerussa cruda emplastrum est album, ex ochra pallidum, ex iisdem probe usis rubrum. Solus quoque motus colorem quæsitum sæpe medicamento acquirit, ut ex lithargyro nutritum longo pistilli attritu fit albius.

PENIDIA quò diutius rudicula & manibus tractantur, eo albiora evadunt, etiam si ea vili & impuro saccharo fiant: sic pilulæ albæ, diaris simplex, diatragacanthum frigidum, sic saccharum rosatum, & saccharata reliqua.

MEL crudum & coctum, in antidotis diu commiscendo albius evadit, & cætera mellita.

JULES coctum ad succorum in syrups comprehensionem, baculo diu versandum, ut albescat, & alia multa similia agitata albescunt fortè, quòd aer multus in commiscendo receptus aborem conciliat.

Sic album Rhatæ unguentum, & citrinum, & emplastra diachylon & ceratum Galeni refrigerans album, de cerussa gratia Dei, multum diuque subigendo, trahendo albescunt, & oxycroceum pallefcit.

OESYPUS quamvis niger est, multa agitatione album facit emplastrum, ut glutinosa alia.

QUÆDAM lotione candida fiunt, ut oleum, & terebinthina: quædam insolatione, ut cera, & sapo, in taleolas, aut laminas sectus: quædam coctione ad Solem, ut multa emplastra. SYLVIVS & FLORENT.

DE AROMATIZATIONE.

CAP. XXII.

AROMATIZATIO nobis vocatur conditura quædam, compositis ferè ad odoris spiritum animale simul & vitalem, & cor ipsum recreantis gratiam adhibita, mistis rebus aromaticis.

SIMPLICIBUS, ut moscho, ambræ, caphura, zingibere, cinnamomo, macis, croco, calamo aromatico, spica, pipere albo, longo, nigro, caryophyllis, mastiche, xyloaloe, cortice citri, sandalis: vel compositis, ut gallia aromatica, gallia sebellina.

MESUES aromatizat moscho diafatyrium aqua rosarum soluto, & aliis misto electarium, sarbotenus diafatyrium, secundum aromaticum rosatum stomachicum.

SYRUPUS ex corticibus citri, citronia condita moscho, & ambræ aromatizat.

CAPHURA autem syrupum acidum de pomis trochisco galliæ sebellinæ, moscho, ambræ, caphura.

HYDROMELI quidam aromatizant speciebus, ut zingibere, croco, cinnamomo, macere, & similibus.

NODULUS ex panno lineo raro, continens croci, cinnamomi, calami aromatici, spicæ, zingiberis, piperis nigri, & longi ana gr. ʒj β. syrupo de stœchade immittitur, & lvs

spensus manet ad condiendum, seu aromatizandum. Sic myia aromatica nodulo aromatico pleno, in ipsa suspensa, & sepe confricata.

SYRUPUS de mentha aromatizatur gallia aromatica.

CONDITUM citri, gallia, moscho, croco, mastiche.

CONDITUM buglossi, moscho, & gallia.

SYRUPUS ex omphacio, caryophyllis.

SYRUPUS intybi compositus, sandalis, cinnamomo, xyloaloe, cortice citri.

SIC alia multa præter consistentiam & saporis gratiam, odoris quoque jucunditatem, sed etiam caloris requirunt.

JULEPOS ex syrups, & aquis destillatis hodie miseri solitos, apozemata cinnamomo & sandalis aromatizamus, immisis colo horum drachmis circiter duabus in humoris libras singulas, aut pluribus, aut paucioribus, pro vario Medici scopo. Et vinum aromatis, & quod Hippocraticum vocant, & alia multa aromata ab eis condimus. **SYLVIVS.**

DE CONDITURA.

CAP. XXIII.

CONDITURA fere est herbarum, florum, fructuum, seminum, radicum, interdum & corticum. Fit item fere saccharo, vel melle, vel utroque, interdum syrups, julepis, sale, aqua falsa, aceto, & aliis, qua sicando, & humiditatem superfluum abluendo, astringendoque à putredine res vindicant. Condiuntur enim prædicta fere ad conservationem tutiorem, sepe tantum ad saporis gratiam, sepe ad utrumque, ut sucos mororum in diamoro melle conditur. Postisque conditura generatim dicta etiam syrups, & antidota plurima, & pilulas, & trochiscos comprehendere, quod hæc humore aliquo jucundo comprehenduntur, ut sint jucundiora, & facilius sumi possint: sic rose, violæ & flores alii melle, aut saccharo condiuntur, & sic mel rosatum, violatum.

CONDITURA fit humore hoc jucundo per totum corpus condiendum insperso, ut dum flores & fructus condimus, & corticem citri, & cucurbitæ lactucæ, caules, & alia plurima, sic myrobalani recentes condiuntur, aut humectatæ prius, si erant sicciore, ut docuit in simplicibus, & conditis Melleis. Interdum tantum crusta quadam saccharo integimus, magis ad saporis gratiam, quam ad vires vel augendas, vel conservandas, vel minuendas: sic semen coriandri, papaveris albi, absynthii marini, anisi, feniculi, apii, & nucleos persicorum, strobilorum, pistaciorum, amygdalarum dulcium, & si libet amararum, saccharo integimus, & cortices aranciorum, cinnamomi. Interdum condimus additis quibusdam medicamentis aromaticis, ut emblicas myrobalanos aromaticis conditi Melleis scribit, & alia etiam composita: sed conditi, tunc aromatizari potius significat,

A quanquam & ad saporis gratiam id etiam fiat, ut in fartura mox dicemus.

CONDENDA simagna sunt, fere in particulis secantur, ut conditura promptius ubique sentiant: sic cydonia, sic persica, & radices magnæ sectæ condiuntur. Tamen fistula calix tenera conditur integra, & nux moschata cum cortice viridi, qualis nostrarum nucum integra conditur, & parva citrea arantia, melones parvi adhuc & teneri. Quanto autem melle, saccharo, vel alia condente materia sit opus, & quis modus condendi, hoc est, incrustandi, præsertim semina, & nucleos, libro primo docuimus.

FLORES caparis nondum apertos insperso sale condimus: nam si soli reponantur, putrescunt. Eodem modo & in eodem usus flores gentiæ, & his odoratoris sparti flores, quibus tamen post acetum diffundimus, quantum omnia tegere possit. **SYLVIVS.**

DE FARTURA.

CAP. XXIV.

FARTURA conditura quadam differentia est: fit autem fere, dum cavitas quadam manifesta odoramentis, vel alio scopo proposito idoneis impletur: quomodo & coqui pullos, anseres, porcellos, & alia quadam herbis nostratis aromaticis, & floribus, & lactuca, & appetitis aliis, interdum additis etiam aromatibus faciunt ventrem totum inferiorem, & sepe etiam spacia inania inter carnem & cutem vi ducta.

SIC eliguntur radices eryngii & sectæ loco matricis (cor vocant) caryophyllo & cinnamomo humectatis faciuntur à Melle.

ANSEREM exenteratum caribus, felis anseris, & herbis nervosis faciuntur, ut inde eliquatus adeps fit medicamentosior.

FARTURAM pileolus ex bombace, aut aliud epithema cephalicum, vel stomachicum aromaticis, & aliis cephalicis, stomachicisque.

PRÆTEREA ut coqui carnes avium torrendas, caryophyllis & fructibus cinnamomi configunt ad odoris & saporis gratiam: sic nuce virides maceratas, & coquendo teneras redditas, & radices fatyrii, ex secundo cicerum decocto, ad justam teneritudinem coctas, caryophyllis, & cinnamomi fructibus configimus, & cydonia in particulas condienda. Quæ res ad farturam, vel unâ cum fartura ad aromatizationem reduci potest. **SYLVIVS.**

DE SECTIONE,

fi sione fractione, simatu-

ra, & rasiõne.

CAPIT. XXV.

SEXTUS totum in suas partes, partes in particulas reciduntur, etiam aliena corrupta, & inuncta ab integris.

FINDUNTUR verò partes duriores, sicut ligna

ligna, ut melius tundantur: molliores, ut facilius siccantur, vel ut condiantur.

Quæ dura & tenuia sunt, quandoque franguntur, ut ramuli arborum, stipites herbarum siccarum. Quæ singi aut frangi non possunt, limantur, ut nux vomica, lignum guajacum, quò deinde melius pistillo conterantur: quædam, ne diu tundendo in aërem dissipentur, ut agaricum.

ABRADUNTUR à plantis cortices duriores, vel membranosi, cultello, aut manu, vel quia tantum in usu, vel quia cocti, aut nullius momenti sunt. Hoc consilio à nucæ vomicæ abraditur exterior cortex, eodem modo ab agarico crudo. PLACOTOMUS.

DE TUSIONE,
five tritura.

CAP. XXVI.

MEDICAMENTA teruntur, ut, quia commisceri propter crassitiam & duritiam non possunt, reducta in pulverem, exactius misceri cum aliis possint: crassius autem aut tenuissimè teruntur pro Medici vario scopo. Terendi autem modus varius est, pro simplicium natura. Metallica valenter & diu terenda sunt.

MEDICAMENTA odorata, veluti cassia seu canella, caryophylli, macis & similia, moderatè sunt tundenda, ne pars tenuior exhalet, & interdum illis aut amygdalæ adduntur, aut aqua rosacea inspergitur.

RADICES odorata, ut angelica, valeriana, garyophyllata, asarum, eodem modo, eademque diligentia terendæ sunt.

QUÆ verò non sunt odoratæ, sed crassæ & solidæ, ut gentiana, peucedanum, bryonia, violento ictu & diuturno verberandæ sunt.

HERBÆ odoratæ sicut calamintha montana, anaracus, serpillum, præterea flores, eodem modo teruntur, quo radices odoratæ.

THUS, mastiche, sarcocolla, & succi, qui humorem & lentorem retinent, tundendo non teruntur, sed elementer ducto pistillo per fundum ac latera mortarii.

GUMMI & lacrymæ, quale est gummi Arabicum, tragacantha, eodem modo terentur.

RHABARBARUM, & quædam aliæ radices aliquo humore præditæ, eodem modo terendæ.

GAIBANUM ammoniacum, opopanax, bdellium, myrrha, succus glycyrrhizæ, hypocistidis, cucumeris sylvestris, & opium Thebicum, teruntur assusa aqua, vino, aceto, aut alio humore.

MOSCHUS, & ambra cum aqua rosacea, ne partes odoriferæ evanescant.

SIMILITER & semina quædam, quæ glutinosum quiddam & pingue habent, ut thlaspi semen. Semen napi & sinapi, sola non teruntur, sed aliis medicamentis siccis permixta

teruntur, aut cum humore aliquo pro rei necessitate.

FRUCTUS recentes & radices recentes, quarum usus est in compositis medicamentis, ante & post coctionem tunduntur, vel frustulatum secantur, aut mediocriter tantum contractæ infunduntur.

TRITURA crassior fit, dum medicamenta crassius duntaxat franguntur, nec in pulverem reducuntur, ut in tritura absolute sumpta. Hæc plerisque medicamentis, quorum talis usus requiritur, utilis est: aliis præterea multis medicamentis, quæ alia preparatione indigent, veluti sunt herbæ, & radices, quæ coquendæ sunt, & ea quæ in tenuissimum sunt reducenda pulverem.

MOLUNTUR seu teruntur semina quædam, veluti triticum, lolium, lupini, semen lini: & foeniculæ, quòd commode tundi non possint: tum etiam, quòd cortex unà cum farina miscetur.

TERUNTUR præterea quædam metallica, quæ contusa in pulverem tenuissimum reduci non possunt, veluti iuthia.

SIC & lapides preciosi, lapis lazuli, armenius, teruntur in mortario marmoreo lato fundo, cum molula marmorea, inspersa interdum aqua rosacea, aut alio humore, ne pulvis evolet.

COMMUDIUS item teruntur in porphyrio marmore plano, diu ducta per ipsum marmor molula, donec prioribus digitis confricando medicamenta, nulla amplius inæqualitas sentiat. FLORENT.

DE PURGATIONE.

CAP. XXVII.

MEDICAMENTA simplicia purgare, nihil aliud est, quàm quicquid medicamentis inuile inest, abicere, seu pars medicamento-rum sint, seu illis permixta: sordes: veluti repurgantur, aut eluuntur radices, fructus, semina, & cætera similia, quando terra, aut alia re commaculata sunt, ut in omnibus rebus fit vulgò: aut veluti gummi, & resinæ, quibus plerumque aut terra admista est, aut lignum, alia ve res inuiles: hæc enim liquantur & colantur, deinde purior pars in usum venit medicam. Medicamenta etiam ab inutilioribus partibus repurgantur, veluti radices tum recentes, tum sicca, membrana illa exteriore, quæ terram contingit, cultello abrasa: repurgantur etiam exempta medulla interiore, quæ in multis inutilis est, veluti in cucumere agresti, dauco, pastinaca, apio, multisque aliis huiusmodi per medium sectis, corticeque à matrice separato. Sicca macerantur, deinde medix secantur, eximiturque pars interior, ut in recentibus.

F *FLORIBUS* eximuntur pediculi, culices, foliaque sola reservantur, quemadmodum violæ purpureæ, leucoji lutei: in quibusdam

etiam foliorum pars aliqua demitur: veluti in A
rosis ea pars, qua calici inhaeret, unguis appellata:
ut si quando in compositionibus reperire est, un-
gue detracto, intelligendum est, eam particulam
ablatam esse debere.

F R U C T U S à cortice repurgantur exteriori,
& à semine suo, & ab interiore parte illi lignosa,
si sint recentes, densi, multae carnis, & cortice te-
nero, veluti cydonia, mala persica: haec enim
cultello depellata secantur, interioreque parte
lignosa, qua semina continentur, repurgantur. B
Si vero fructus sint exigui, veluti cerasa, pruna, si-
miliaque, cribro transmittuntur, & sola pulpa,
quae utilis est, servatur. Illi ipsi fructus, si sicci sint,
macerantur & coquantur, deinde cribro cernuntur,
veluti uvae, palle, pruna, tamarindi, dactyli, &
similes.

F R U C T U S duro cortice praediti, ut a-
mygdalae, strobili, nuxes, pistacia, primum con-
fracto putamine eximuntur: postea aqua frigi-
da aliquandiu macerantur, tam effervent, aut
in sartagine igni siccantur, donec corticem in-
teriolem remittant, & manibus confricantur,
aut sacculo aspero immixti agitantur, donec de-
pellentur.

S E M I N A cortice densa vestita, & cuti fibra,
pisa, cicer, purgantur leviter tundendo, donec
confringantur, deinde vannio in aërem conte-
cta, cortices evolant.

A L I A sunt semina, quorum admodum o-
perosa est decortitatio propter corticem illis
nimium inhaerentem, veluti enici & hordei,
quae modo supra dicto siccantur fricanturque:
sed ea excorticandi ratio semina corrumpit.
Praestat igitur ea semina macerare, hordeum
praesertim, deinde in mortario magno & am-
plo concutere pistillo ligneo, & leviter agita-
re, ut quod in fundo est, supernatet: separatur
enim paulatim cortex, verum si non amplius
supernatet, sed cogatur in unum, tum vase aut
vanno exceptum iursum conjicitur, ut vento
paleae separantur: deinde iterum atque sae-
pius idem faciendum est, donec mundum sit:
postremo aut Sole, aut igni in sartagine per-
ficatum servatur in pitifanae Graecorum usum.
Eadem est enici decortitandi ratio, sed ope-
rosior: itaque placuit quibusdam, ut semen
eum cortice tritum, in aquam, aliamve humo-
rem immittatur, & per linteum ratum cole-
tur: nam cortice relicto, sola pulpa cum humore
transit.

P E P O N U M & cucumerum semina eodem
modo purgantur, praesertim si non sit ocium sin-
gula singulatim decortitandi: nam operosum
id est, & ea quae ante alia repurgata sunt, facile in-
veterascunt, & inutilia redduntur.

A D I P E S liquati colando à membranis re-
purgantur, aut cultello. Ejusmodi sunt purgatio-
num differentiae, quas Pharmacopecum scire ne-
cesse est. Sunt praeterea & aliae, sed illae ad eos, qui
metallica, & chymisticam tractant, magis specta-
re videntur. F L O R E N T.

DE PULSATIONE.

CAP. XXXIX.

P U L S A N T U R materiae malleo vel pistillo, ut
partes à se mutuo avellantur: ita ut semina à
placulis, cortices à nucleis, medullae radicem à re-
liqua substantia pulsando separantur.

DE CONFRICATIONE.

CAP. XXXIX.

C O N F R I C A T I O rerum infusarum, aut e-
tiam coctarum manibus facta, collationem
& expressionem adjuvat, ob id ante has sepe obi-
tur: interdum expressionis vice est: sic crocus
panno lineo ligatus inter coquendum infricatur
in syrupo Saporis de pomis, & quibusdam aliis
compositis.

M A N N A succo intybi macerata frica-
tur manibus ante colationem in syrupo acido ex
manna.

R H A B A R B A R U M panno lineo ligatum
fricatur, & exprimitur in syrupo eichorii com-
posito.

S C A M M O N I U M panno tenui ligatum, sae-
pe fricatur in syrupo aceto chologogo.

E L L E B O R U S niger modulo lineo ligatus in
oxymelite melanagogo saepe fricatur.

M E D U L L A enici, turbiti, zingiberis, panno
lineo ligata fricantur saepe in oxymelite phleg-
magogo.

E L L E B O R U M nigrum, agaricum, salem In-
dum fricat Mellis in apozemate epithymi: cas-
siam vero manibus fricat ante colaturam in a-
pozemate adianthi: colocynthis forficibus inci-
sa in oleo rosato fricatur, ad componendos ex
ipsa trochiscos.

S I C manibus fricantur, & post colantur
simplicia in electario Hamech. Simplicia in
succis macerata fricantur, & colantur in ele-
ctario diaphysalidon. Simplicia pilularum
aromaticarum post coctionem fricantur & col-
lantur.

F E R R U S autem hic nodulus in medicamen-
to humido manet. Sic scammonium panno li-
neo raro ligatum suspenditur in syrupo sumariae,
& noduli aromata continentes, & com-
positum condientes, in ipso suspensi manent.
Quam consuetudinem hodie à plerisque servari
video in syrups purgantibus, praesertim contra
morbum longum, aut in hominis delicati gra-
tiam compositis.

A L I Q U A N D O tamen, ubi vis ejus no-
duli tota in compositum confricando est ex-
pressa, abjicitur. Sic Soranus cum melle &
capitibus papaveris myrrham, crocum, hy-
pocistidem, acaciam nodulo ligata, incoquebat,
post ubi vires suas diacodio in presserant, tol-
lebat. Quod exemplum eo adscripsi, ne id no-
vum putes, & Arabibus acceptum referas. A-
lia tamen est confricatio, quae ad infunden-
dum,

dum, imbuendum, molliendum & humectandum magis pertinet, ut cum myrobalani omnes butyro vaccino fricantur, ceteræ species oleo amygdalarum dulcium involvuntur in tryphera Saracenicæ, & Phenonis easdem: ne partes nutritorias valenti adstrictione sua exasperent, oleo amygdalarum dulcium, vel rosato, vel violato, vel sesamino, vel aliis lenientibus tritas mergit, confricat, & lubricas facit. Possis tamen non modò manibus fricare, sed etiam in Sole, aut igni clementiore frigere, cum alioqui nec ipse rarefient, nec butyrum, aut oleum quodvis liquabitur, ut ipsas promptè totas permeet, ac imbuat, ob id in tryphera minore Phenonis myrobalani assentur in butyro vaccino, legimus.

LAPIS Judaicus & hæmatites, multiq; trochisci, & collyria ad oculorum morbos parata, liquantur confricatione ex aliquo humore ad eorum medicam, qualis etiamnum hodiè ex Naxo insula adfertur.

PLUMBUM verò liquatur in hunc modum. Infusus in plumbum mortarium humor, pistillo plumbeo verberatur atque agitur, donec crassescat, deinde lavatur, ac plumbum subsidere sinitur, tum aqua effusa plumbum reponitur. Eodem modo liquatur æs ad chrysocollam conficiendam. **SYLVIVS & FLOR.**

DE LOTIONE.

CAP. XXX.

LAVANTUR medicamenta, si foris re aliqua sunt contaminata. Sed hoc lotionis genus præparationi medicamentorum peculiare non est, sed cæteris rebus commune, quæ luto, vel alia re contaminata, lavatione opus habent.

LOTIONIS autem, de qua hic agendum, duplex est finis: ut videlicet à medicamentis qualitas aliqua tollatur: aut ut aliam aliquam facultatem acquirant.

CÆTERUM ex his, quæ ad sordium separationem abluuntur, calx, & aloë tenuissimè terendæ sunt: deinde affusa aquæ copia satis magna simul miscentur, & quiete ad fundum vasis & subsidere sinuntur: tum effunditur aqua: atque id sæpius repetitur, donec aqua pura remaneat: denique medicamentum siccat, ac reponitur.

METALLICA tenuissimè lavigata, ac in aquam puram, aut marinam, aut acetum, aut alium humorem immissa, in Sole fervidissimo totum diem rudicula agitantur, & per noctem residunt, manè aqua effunditur, atque alia injecta rursus eodem modo agitantur, quoad aqua, quæ effunditur, sit limpida.

LAPILLI minutissimè contracti in aquam aliumve humorem injiciuntur, & manibus confricantur, ac agitantur, deinde ubi subsederint, aqua effunditur, idque toties repetitur, donec aqua pura remaneat.

SIC lavantur acacia, & alii succi, qui commode in pulverem redigi non possunt, gummi Arabicum, & lacca.

RESINÆ, adipis, medullæ, & olea liquantur, agitantur, aqua affunditur toties, ac effunditur, donec pura appareat.

OLEUM verò lavando minus est verberandum, ne aquæ adeò miscetur, ut post agrè possit separari.

QUÆ in decoctionibus, aut succis lavantur medicamenta, ut de illorum facultate non nihil acquirant, cum tanta humoris copia lavari non debent, ut prædicta, neq; toties, neq; ea adhibenda est diligentia in illis ab humore segregandis: quemadmodum si aloë succo rosarum, aut intybi, aut cum specierum decoctione lavetur ad pilulas alexiphargas: & turbiti lavetur cum agari, & tithymalorū decocto, ut valentiùs purgent. **FLORENTINI.**

DE EXPRESSIONE.

CAP. XXXI.

EXPRESSIO est humidæ, & tenuis substantiæ separatio, à sicca, & crassa, duro aliquo, & valido compressu facta. Fit autem sæpè torculari, & eo multiplici, quale vinum ex vineis exprimunt, & quale pinxit Melues in oleo amygdalarum dulcium, quale item usurpamus in exprimendis oleis, & succis aliis, & decoctis, & carnibus, & similibus: sive id torcular est, sive prælum librarium. Ferè autem exprimenda ne distuant, aut dissiliant, involvimus panno forti, ut canabino, caprino, fetaceo: vel sacculo imponimus, qui duobus baculis comprimitur, & cæditur. Est quando tantum caprino, aut lineo involvimus, & manibus, ac digitis prælorum loco utimur, ut dum medicamenta purgantia infusa exprimimus. Adde, quòd nunc dento, nunc raro panno exprimimus, interdum clementer, interdum valenter pro scopis Medicorum variis: quædam item frigida exprimimus, alia etiam calida: quædam solum calida exprimi possunt, ut oleum amygdalarum dulcium, & similia, in Mesue.

SIC portulacæ, cotyledonis, sempervivi, buglossi succum exprimimus calentem, aliàs humore aliquo liquidiore affuso, ut dicimus in succorum extractione.

EXPRESSIONIS usus igitur latissimè patet in infusis, apozematibus, & coctionibus præ omnibus, in syrupsis, in oleis, & id genus aliis: quo autem instrumento, & quatenus calidum, aut frigidum unumquodque est exprimendum, ex specialibus perdiscendum. **SYLVIVS.**

DE COCTIONE.

CAP. XXXII.

MEDICAMENTA simplicia aliquo humore coquantur, aut vapore: hoc genus coctionis elixatio appellatur: aut cum siccitate.

& hoc affatio vocatur. Coctio autem fit ad præparationem, & ad compositionem. De præparatione nunc dicemus.

QUÆ in humidis coquantur, ex gratia id fit, ut ipsa medicamenta sic cocta usui esse possint, aut ut humoris duntaxat, in quo cocta sunt, usus sit.

RURSUS quæ, ut coctis utamur, coquantur, plus cocturæ requirunt, quàm ea, quorum decoctio in usu est. Sunt tamen certæ quædam notæ, quæ denotant, an hujus, aut illius rei gratia bene coctæ sint: ut herbæ, flores, fructus, & radices coctæ sunt, quando ita tenerescunt, ut tundi, & per cribrum transmuti possint.

SEMINA quædam, veluti lini, fenigræci, hordei, cocta censentur, ubi creperint: alia quædam, veluti anisi, coriandri, & cumini, quando tenerescunt.

FRUCTUS peregrini, & sicci, ut sunt myrobalani, cortices, ligna, & radices siccæ, multam desiderant cocturam.

HERBÆ, & flores facile coquantur, & cito tenerescunt, tamen inter sese differant, prout magis tenuium sunt partium, & illorum facultas in superficie sita est, ut chamæmelum, zosanthum, serpillium, & similia, quæ quando unâ cum aliis coquantur, primum immitti debent, cum illa propemodum cocta fuerint.

EADEM est ratio radicum tenuium partium, aut odoratarum, ut est asarum, Valeriana, spicanardi, & alia aromata, quæ sub finem decoctionis injiciuntur, sed post reliqua medicamenta flores.

ELIXATIONIS autem multæ sunt differentiæ. Primus modus est, ut vast certam quandam ac præscriptam humoris quantitatem continenti infundantur, quæ coquenda sunt, magis, aut minus: pro medicamentorum siccitate, aut recentia: deinde vase impositio igni, primum satis fortem patientur bullitionem, deinde lentam, ut commodius ad eam, quam optamus, cocturam reducatur, neque medicamenti vires exolvantur. Secundus modus est, ut eadem plane ratione in diplomate coquantur. Tertio elixationis modo utitur Galenus in fructibus. Hos suspendit in vase aqua fervida semipieno, eosque volvit tanstisper, donec æqualiter tenerescant: sic enim fit, ut fructus facultas non exhalat, quemadmodum si calore sicco coqueretur: neque in humorem transit, quemadmodum si in aqua coqueretur.

CÆTERUM vasa, in quibus coquenda sunt medicamenta, sigulina esse possunt vitrata, & macerata vitrea: ærea, stannata, cuprea: præstantissima sunt vitrea in duplici vase, aut apud ignem, aut in arena, aut cineribus, aut in fornace, cui subfit ignis.

IGNIS struendus est carbonibus, aut prunis, & lignis siccis acapnis. **F**LORENTINI.

DE PUTREFACTIONE.

CAP. XXXIII.

PUTREFACTIO coctioni simillima est, præferum de qua nunc agimus: non enim de absoluta putrefactione, sed mutatione aliqua à calore externo, etiam rerum putrescentium, ut simi corticum, facta. Ut oleum in folliculis ulmi inventum, phialæ forti impositum cum folliculis si operculetur, & dies quindecim simo equino multum, ob putredinem vigentem, calenti obruaror: deinde insoleatur, & quod ejus clarum supernatat, transvasetur, omnium ulcerum remedium est præstantissimum.

SIC ex vino facimus acetum tenuius, & acre magis ac mordax. Facimus autem vel in solatu, vel immisso aceto valentissimo, in vinum, vel foliis, furculis, & ramentis forbi, vel parte acida citri immissa. Galen. lib. 2. alimentorum. Sunt, qui linguas lampetiar nostratis ea causa immittunt.

Ex maza item fermentum, & ex lacte, in primo animalium lacte nutritorum ventriculo corrupto sic coagulatum: omnia ob putredinem acris, & caliditatem novam adeptæ, amissa autem naturali.

SIC chalciteos partes duas lithargyri, vel cum Dioscoride eadem partem unam aceto accerrimo solvit Galenus, ac æstate media, seu diebus calidissimis, quadragesima in olla nova simo obruit, ut fiat pforicum. Talis putrefactio in usu est maximo Chymistis.

SIC adæps vetustate putris Galeno expeditur ad emplastrum diachalciteos, & oleum vetus, ac ita semiputre, unde & graveolentiam acquirit: sic vetustate caseum putrefactum decocto peræ falsæ coquit Galen. ad tophos.

QUOD? quod vinum, & succi reliqui, dum ab humiditate excrementosa fervent, quodammodo putrent, & flores saccharati, aut mellis, dum insoleantur, & antidota melle addito cum fervent.

ACORA item ex semine abietis, & floribus populi, dum menses plures macerando perficit Galenus, etiam putrefacere videtur. **S**YLVIVS.

DE CRIBRATIONE.

CAP. XXXIV.

CRIBRATIONIS purum & minutius secernimus, quomodo pffiores simillaginem, & farinæ florem puriorem, ac tenuiorem à fursurea & crassiore separant. Cribrationis ratio eadem est, quæ triturae, ob id quæ tenuiter pulveranda, tenuiore cribro sunt cernenda: quæ tenuissimè, tenuissimo, ut pulveres dicti cordiales cribro sericeo, Tafetum vocat vulgus. Inter manus agitando cribrantur metallica, ad oculos tenuissimè terenda, & cribro tenuissimo cernenda: sic urinas moventia

ventia, obstructions liberantia. Contra vero, quæ alvum movere, & purgare volumus, crassius terenda, & cribro crassiore, ac ranore cribranda sunt, & quæ per se teruntur, si cribranda sint: per se cribrantur, ut metallica, quæ alius milia citius, & ante justam pulverationem descendunt.

C R I B R A M U S autem interdum ad trituram meliorem, frequentius ad misturam aptiorem, rerum jam mole minimatam. Quæ enim cribrum non permeaverunt, tritura redduntur: quæ crassius terenda sunt, rariore, ut dixi, cribro cernenda: quæ tenuius, densiore, unde varia cribrorum multitudo fuit necessaria.

Q U A D A M enim cortice thibæo, angusto, sed æquali, cancellatum connexo constant, cribrando scobe guajaci, vel agarico infectorum, & similibus crassiusculis idonea. Vidi & ex alliculo terebella passim pertuso cribrum, argillæ colandæ idoneum, alia his minus lata habent foramina, neque ut hæc, quadrata, sed rotunda, vel oblonga, in pergæmæna circulo ligneo subsuta, quibus tritæum, hordeum, & alia cerealia, sæpe etiam legumina seminibus alienis, sed minutioribus, purgamus. Hæc enim per lata foramina, ob parvitatem, facile descendunt: semina bona foraminibus majora retinentur.

A L I A fera equina in telæ modum cancellatim contexta constant, circulis duobus ligneis utriusque tenfa, quorum inferiore hæc prehendantur, atterantur, & impinguntur: superiore verò materiæ cribrandæ continentur. Horum verò cribrorum copia, & differentia magna est, & usus plurimus. Quædam enim solum in medio ligneorum circularum habent velut telam illam equinam, & his manu tantum mollior succussis, pulvis in subje-
D ctum catinum ligneum, vel papyrum descendit, superna ejus parte interim papyro tecta, ne pulvis evolet. Eoque utitur in pulveribus parum preciosis. Alia præterea fundum & operculum habent exemptile, sed utrunque corio yervefino clausum: illo pulvis per cribrum transmissus excipitur, & probè, ne exhalet aut evolet, cohibetur: hoc, ne portio cernenda exhalet aut evolet, prohibet. In his verò multæ sunt in raritate & densitate differentiæ, quarum singularum suus est usus, non modo ad medicamentorum terendorum genera, sed etiam ad componendorum speciem variam
F constituendam.

I N his item quædam telæ equinæ loco fericum habent, (Tasferum vulgus vocat,) & id vel album, pulveribus electuorum album, ut diatrægacanthi, diatriis, destinatum: vel rubrum debitum pulveribus electuorum rubrorum, ut diarrhodi, triasandali, diacubebe, diamargariton.

U S U R P A T U R itaque id cribrorum genus aliis preciosius ad pulveres etiam preciosos, & ut vocant, cordiales, neque ut præcedentia

A feracea ligneæ mensæ, aut alteri solido corpori violentius impinguntur succussando, sed manibus tantum molliore versantur, ut sine violentia pulvis tantum tenuissimus descendat.

E S T etiam linteum magis, minus, rarum, densum, cribri loco, in metallicis præsertim & terreis corporibus. Latius autem id est, remque cernendam comprehendit, ac inter pyxidis alicujus ligneæ, vel alterius, sed grandiusculæ operculum & corpus concluditur & constringitur, deinde una manu fere violentius succutitur super abacum pharmacorum, uncia vel simili pondere, sed plumbeo in linteum etiam prius immisso, ut id suo motu & pondere res has cerni difficiles acceleret, quem cernendi modum cicotrinizare vulgus vocat, voce ex *ἰσοτροπίζω*, id est, *cribrare, corrupta, & in id contorta.*

U T autem radices, herbæ, semina, fructus, & alia pleraque cruda & cocta teruntur, etiam cribrantur: sed fere vi manus aut cochlearis, quomodo calliam & tamarindos sine tritura cernimus: sic radices eryngii, satyriorum, raphani, dracontii coctæ, tritæ, cribrantur in diasatyrio.

S E D hæc cribratio immoto fit cribro: quæ verò pulverum est cribratio, fere fit cribris abaco incussis valenter, sed numerose, ut tarantara audire videaris. Alia cribro manu suspensa agitato: alia, ut cardiaca, cribro inter manus versato, non in abacum incusso, ne etiam horum partes crassiusculæ, ut impactæ per cribrum permant. Alia pyxide duro, corpori manu una valenter alisa.

C E R U S S A, & amyllum, & cerussa serpentaria cribro affricantur manibus: sic quæ citra trituram cernuntur.

Q U A autem cribrum non superaverunt ob crassitatem, teruntur, donec ob tenuitatem tota cernantur: nisi quod dum paucissimum superat, idque tenuissimo proximum, cæteris jam cretis commisceri solet, aut servari, aut aliis ejusdem generis, ut postea terendis & cernendis iterum misceatur.

L I T H A R G Y R O S per telam secernitur, ne suo pondere cribrum stamineum confringat, crassiorque secernatur, quam opus sit.
S Y L V I U S.

DE EXTRACTIONE.

CAP. XXXV.

S U C C U S ex foliis & germinibus per se tritis S exprimitur, & depuratus siccatur aut Sole, aut igni, donec eam consistentiam nanciscatur, ut in pastillos formari possit, ac ita servari. Aut liquidus servatur in vase angusti oris, superfuso oleo digiti crassitudine.

S I C exprimuntur succi ex fructibus, veluti ex uva immatura, malis punicis, forbis, me-

spilis, cydoniis, limonibus & similibus, & interdum scarificatione: sed liquidi servantur plerumque eo, quo jam dictum est, modo, aut sale insperfo, ut omphacium.

QUÆDAM herbas, quæ paucò humore, eoque lento sunt præditæ, ut hederæ, portulacæ, coryledon, sempervivum, opus habent admixta aqua, aut alio liquore illarum facultatibus simili inter terendum, ut expressione unâ cum ipso humore extrahatur: aut si tulsæ calatho imponantur loco frigido, ut paulatim succus in subiectum catinum defluat.

Ex radicibus autem & herbis quibusdam siccis, aut paucò humore præditis, ut est lentiscus, absinthium, glycyrrhiza, centaurium majus, gentiana, & similes, succus hac ratione exprimitur. Quinque diebus in aqua macerantur, deinde in eadem aqua coquuntur, donec crassescat: colata postea aqua denuò coquitur, quoad mellis crassitiem habeat: tum in Sole siccat, ac in pastillos conformata reponitur.

Ex ebulo, iride, cucumere asinino scarificationis aut tritis, succus expressione extrahitur.

Et thapsia autem & peucedano serobe circum radices facta, cortex inciditur, liquorque emanans subiectis foliis, aut vase aliquo purus excipitur. Thapsiæ succus Sole, peucedani verò umbra siccat. Ex his etiam tritis aut scarificatis, expressione succus extrahitur: sed chirothecæ manibus inducendæ, & facies velanda est, ne vapores è thapsia exhalantes faciem inflent & exulcerent.

Et tithymalis succus vindemiis exprimitur, incisæ summitatibus, & succus estluens vase exceptus Sole siccat, aut farinæ orobî permisceatur, aut fico sicca quinque aut sex guttulæ excipiuntur, sicque reponitur, ut ait **DIOSCORIDES**.

HYPOCISTIS, quæ sub Veris finem radicibus cisti adnascitur, teritur, & succus expressus Sole siccat.

Ex cucumere agresti elaterium sic colligitur. Decerpti cucumeres maturi, qui tacti protinus exiliunt, imposito supra vas aliquod rariore cribro sigillatim supino cultro sursum versus aciem habente finduntur, atque per cribrum humor in subiectum vas exprimitur, simulque carnosum quod hæret cribro, quò facilius excidat, eliditur: coacervata autem in cribro segmina dulci aqua perfunduntur, & denuò pressa abijciuntur: humor in pelvi agitatur, & linteo opertus duplicato, Soli exponitur, dumquæ steterit, tota supernatans aqua cum spuma identidem effunditur, deinde conterendo cogitur in pastillos, & servatur.

SCILLA succum sic extrahit Galenus. Scilla viginti diebus ante caniculæ exitum evulsa, atque à corticibus externis purgata, manibus in exiguas discerpitur particulas, & in vas conjicitur, à quo recenter exemptum fuerit mel: postea bene adaptato operculo illud obturans,

A extrinsecusque pelle circumdans, & diligenter colligans, in loco meridiem spectante, qui à Borealibus non perdetur ventis, Soli exponitur quadraginta diebus, interdum vas vertendo, ut ex omnibus similiter partibus Solem sentiat: deinde vas aperitur, & is humor, qui supernatat, colatur, melle conditum coquitur ac servatur. Ex scillæ carbonibus fermento quodam involutis ac quasi coctis, deinde tulsis, & cum melle mistis fit eclegma scilliticum, succo jam dicto perfimile.

CUCURBITA farina pista involuta & in clibano coacta ad crusti fermentacæ coctionem: aut scarificata, deinde expressa, succum emittit, cujus usus est.

MUCCAGINES ex semine psyllii, lini, foenigraci, cydoniorum, & è radicibus quarundam plantarum, ut est althæa, malva, acanthus, infusus in aqua noctem unam extrahuntur, miscetur deinde dicta aqua, & calefit, donec bulliat, & semina crepent, & mucago crassior supernatet: tum enim mantili ex tela nova forti imponitur, ac colando exprimitur, aut virgis duabus intorquetur sacculus à summo ad imum, ac alio bacillo percuitur, succusque deraditur.

PSYLLIUM item (ut eclegma de psyllio suavius fiat) maceratur aqua recenti per viginti quatuor horas: deinde rudicula sæpius agitatur, donec mucago supernatet: excepta inde mucago colatur ac in usum servatur.

SIMILE est mel anacardinum appellatum, quod fit ex recentibus anacardiis exiguis diutius coctis: ex his enim enatat liquor quidam, aut mucago prædictæ similis.

OLEA è fructibus, seminibus, liquoribus, lacrymis, rebusque omnibus pinguibus, & etiam è metallicis exprimi possunt.

Et fructibus, videlicet ex amygdalis dulcibus & amaris, ex strobilibus pistaciis, balano myrsificæ, nucibus, & nucè mosehata.

Et certis seminibus, veluti è semine lini, sesamii, ricini, & aliorum. Exprimuntur autem in hunc modum.

FRUCTUS & semina cortice duro prædita purgantur, teruntur, & loco calido, quo ad Solem, aut in duplici vase reponuntur, deinde rursus trita, torculari exprimuntur: aut cum trita sunt, insperfa calida aqua, tantisper agitantur, donec oleum supernatet: tum manibus aut torculari exprimuntur.

Et fructu oleæ, lauri, juniperi & lentisci maturo in aqua cocto, oleum supernatans aquæ colligitur: aut ex eis tulsis, insperfaque aqua calida, oleum ut supra exprimitur. **FLORENT.**

DE DESPUMATIONE.

CAP. XXXVI.

DESPUMATIO est sponne detractio, cujus materia hoc loco est non solum succus

succus quidam lentus, includens flatum, ut à Galeno in aphorismis docetur, sed sordes omnis leuor, à calore ignis expurgata, vel etiam grauior albuminibus coacta & colligata. Despumamus autem nunc simplicia, ut succos, saccharum, mel: nunc composita, ut apozemata, syrupos.

MEL cum aqua, aut vino, aut humore alio, pro variis Medici scopis, despumatur. Nam per se coctum, mox immodicè effervescit, & derepentè exundat, & flammis conceptis incendi periculum affert. Adhæc cum sit dulcissimum, euaderet amarum, si per se coqueretur, donec despumatum esset.

MEL humore æquali hodie quibusdam despumatur, aliis duplo. Spuma autem interea dum igni lento coquitur, cochleari periculo deraditur. Adhæc cum ad dimidias est coctum, & multum feruet, adduntur albumina singulis libris singula. Deinde calidum colatur, post percoquitur per se, aut cum condendis & incoquendis medicamentis. Spuma quoque tunc sicca emicat curiosè detracta, si per se seruandum est. Vel in rem præsentem paratur ad pulveres comprehendendos, qualia sunt antidota omnia, melle excepta, opiatæ, & sine opio. Si purius est mel, sufficit aqua æqualis, nec tantum albuminis requiritur. Quod si purissimum est, nec despumandum, nec clarificandum.

SED huius regionis mel cum sit crudum & impurum, multam reddit spumam: ita ut despumando & colando ad dimidias minuatur. Quapropter pondus duplum ei, quod compositio exigit, initio tibi immittendum, si cum aliis despumandum incoquis: sin minus, despumato utendum. Finis despumationis quibusdam est tempus horarum circiter duarum cum igni lento. Aliis, relictus, cum spumare desinit. Aliis, donec aqua erit consumpta, (quæ res bullis cognoscitur) & mel idoneum lentorem acquisiverit. Sæpè autem mel per se despumatur & purgatur, cum tam longam non sustinet coctionem, quam aliorum natura, cum quibus mel coquendo despumaretur. Interdum cum his despumatur, cum scilicet multam coctionem viribus integris sustinere possunt, ut in diacydonio mel coquitur cum lucco cydoniorum, & coquendo frequenter despumatur, & aliis passim. Frequentius tamen per se (ut dixi) despumatum miscetur conditis, syrups, antidotis: rarius crudum, præsertim nostrate. Quod autem Gallia Narbonensis thymo passim luxurians mittit, est præstantissimum: nec Attico aut Hyblæo inferius, cum regionis temperatura & thymi larga luxuries utrobique consentiant.

DE saccharo idem quod de melle dicendum, cum sit ipsum mellis species etiam Dioscoridi & Galeno.

IMPURUM enim & nigrum, aut nigricans, in triplo humore despumatur, cum ad dimi-

diat est coctum, & valdè feruet, adduntur albumina singulis libris singula, colatur calidum, post percoquitur studiosè: interim etiam despumando, si spuma aliqua appareat.

SI autem purius est, satis est dupla, aut æqualis (ut fere fit) aqua, aut pauca iora albumina: si purissimum, nec despumandum, nec clarificandum.

SUCCI fluxiles recipiendi in syrups, apozemata, electaria: quædam igni despumantur, residendo clarescunt, & in colo laneo terream excrementum relinquunt, interim verò etiam additis albuminibus, & melle, aut saccharo purgantur, quoties in syrups, vel apozemata coquuntur, ut in syrups bizantino, & aliis, & in electario psyllii. Qui verò succi in emplastra recipiuntur, vel Sole, vel igni post mitionem sicantur, non despumantur. Liqueores verò solum colo purgantur, post dissolutionem non etiam despumantur tantum abest ut clarificentur. Idem de metallicis, & animalium partibus constitue.

QUOD si simplicia omnia sunt pura, aut purgata, satis est horum decocta per colum laneum, aut telalaneum, sed modicè densum semel aut bis transmutare, sine ulla expressione, colo, si opus est, mutato: deinde ipsum immitte in saccharum, si impurum erit, clarificatum. Si autem purum est, clarificatione non egetur, & pereoque, donec humoris, seu decoctum est seu succus, seu aliud, uncie tantum circiter duæ: aut si succi sunt glutinosi, etiam tres, & quatuor in sacchari libra supersint. Si succi acidi, percocto jam saccharo propè toti involuntur. SYLVIVS.

DE CLARIFICATIONE.

CAP. XXXVII.

CLARIFICATIONIS obiter in despumatione meminimus. De ipsa autem nunc pauca nobis sunt dicenda, quod hæc rerum liquidarum decoctis debeat expurgandis, uti & despumatio, & colatio, ut sordè crassiori purgata, sint gratiora palato, & in corpus facilius distribuuntur, & salubrius. Clarificantur autem quædam per se, dum quod feculentum est, subsidet: ut succus rosarum, limonum, cydoniorum, citrorum, ribes, oxyocanthæ, granatorum, siue mox reponantur loco frigido, siue in officina aliquandiu seruentur. Quædam interveniente coctione à Sole, vel igni, ut succus pomorum dulcium & acidorum, ad dimidias coctus dies duos quiescere permittitur, donec clarescat, ut syrups de pomis Mesoræ fiat. Sic succus acidus citri ad partis tertie consumptionem coctus, & colatus, quiescere permittitur, donec clarescat, & succus granatorum ad partis tertie consumptionem coctus, biduum

quiescere finitur, usque dum clarescat in syrupo ex succis fructuum acidorum. Tamen acidi succi hodie in syrupos aliter recipiuntur. In his autem coctio ratione optima adhibetur, ut calor homogenea in unum cogat, & separet heterogenea: quomodo urinae in nobis coeptrae coqui turbidae si reddantur, postea tenuantur & clarescunt, subsidente crasso. Cum vero calor ignis sordes in succis exquisite separare non possit, ut noster calor natus aliena coctione perfecta segregat, cumque metumimus, ne coctione tam longa, succorum facultates corrumpantur, sanus putaverunt Medici, coeptram ab igne sordium secretionem arte alia juvare, & ea multiplici, nunc quiete succi post coctionem, ut nuper diximus, nunc aceto simul incocto, nunc agitatis diu albuminibus: ut interim despumationem omittam, & colationem à nobis adhiberi solitas ad perfectionem succorum, vel decoctionum purgationem.

De ea autem clarificatione, quae fit per se, & post coctionem residente, satis est dictum: de ea, quae fit per acetum, & albumina, jam nobis dicendum est. Decocta, & syrapi, si acetum recipiant per se, vi aceti non nihil purgantur: melius autem, si etiam albumina accedant, etiam si post colaturam acetum recipiant, quando nihilominus continenter est despumandum, quod acetum etiam expurgato jam decocto spumas & spurcitiam quandam jaculetur.

OVI albumen ex aqua frigida scopulis agitata, donec in spumam abeat, quam particulatim syrupo, vel alteri decocto ferventi inspergas, & ubi nigrauerit, cochleari foraminulento deradas, novam inspergas: id fac, donec syrapius erit clarior. Alii ubi ex bullis clarius decoctum vi ignis factum animadvertunt, in id tepidum (nam calidius albumen coqueret, in frigidiore minus promptè, & parcius spuma elicitur) albumina singulis libris singula, sed etiam plumbus pauciora adjiciunt, scopulis agitant, ut spumescat, saccharum in particulas contractum conjiciunt, recoquant: ubi spuma subsedit, igni auferunt, calidum, si crassum est, & vix colabile, colatur: si facile colatur, sed turbidum, tepidum, vel frigidum, colatur per manicam Hippocratis, melius autem per pannum clavis quatuor, angulis quatuor firmatum. Colatur autem ter, quater, si non satis claruerit: si ne sic quidem albumen separarim in aqua agitatum, scopulis inspergitur, decocto igni reddito, spuma illa usta, alia rejicitur, idque toties, donec bullae clarum satis produnt: tunc colatur, quoties est necesse.

Quaedam his citius clarificandis miscentur, ut si uni quartae vini albi duos lactis digitos misceas, ante colaturam ipsum mox clarissimum reddunt.

Sylvius.

A DE COLATIONE.

CAP. XXXIIX.

COLATIO cribrationi persimilis est: sed haec fere siccorum est, illa humidorum. Haec corpora grandiora foraminibus cribrorum non admittit, illa sordem humore crassiore transitu prohibet.

DIFFERENTIA autem colationis ex eo sumuntur, quod quaedam calidissima colantur, quaedam frigida, quaedam tepida. Item quod quaedam uno, alia duobus, alia tribus colis egent. Item quaedam colis lineis, alia canabinis, alia telalaneis, alia setaceis, & stamineis, ut vocant, alia novis, alia detritis, alia raris, alia densis: alia bis, ter colanda, donec nobis propositam perspicuitatem sint assequuta.

Quae crassa sunt aut lenta, calidissima sunt colanda, & humore amphore, vel tum diluenda sunt, vel inter coquenda, ut facilius transmeent. Colo eadem raro & decito promptius colantur, non tamen purius, sed frequens colatio coli densitatem supplet, ac raritatis incommodum redimit. Oenomei colatur panno raro.

TENUITA, ut succus limonum, citri, semifrigida, colo denso, & novo colari possunt: aut si tribus colis ea vis purgare, summum sit siamineum, medium pannum: sed vetus infimum, D pannum & novum vel aliter denum.

SACCHARI libra, si aquae tantum uncias octo sit soluta, cocta, clarificata, panno rariore colanda est.

COLIS tribus usi sunt majores nostri, summo, minimo, & rarissimo: ioffimo, maximo, & densissimo, tertio horum medio magnitudine, raritate, situ, ut tamen ab utroque digitorum quatuor intervallo distaret.

MAGNITUDINIS autem & texturae horum ratio erat, ut primum sordes tantum crassas transitu prohiberet, secundum etiam mediocres, tertium etiam tenuissimas, ut scilicet, quod ad hoc transmittetur, esset illime, & sordis omnis expert. Si vero solo raro usi fuissent, colata fuissent impura, & non colatis similia, ut si per linteum colas aliquod decoctum: si solo denso, id à crassis sordibus statim obstructum aliis viam negasset, ob id vel mutandum, vel saepe abluendum fuisset. Quod si unico voluissent medio, rationabilis & facilius usi fuissent. Minimum vero primum, quia in eo humor incipit laevius spargi, versus panni ambitum, ut vides non in laevius tantum, sed etiam lineis. Gutta enim medio infusa se in vicina spargit.

Ex omnibus autem partibus, quam imbuit, ita ut in secundum influat laevius, quam in primo humor contentus cernitur.

SECUNDUM item laevius imbuitur, quam quibus partibus humorem à primo excipit, & pluribus partibus stillat in infimum, quam sit

contae

contactum à defluente ex primo humore. Malè igitur primum statuas maximum, quanquam ex hoc nullum sequetur incommodum aliud, quam quòd otiosa est hæc capacitas. Satis enim est, si capiendò humori sit satis: quantum intelligi volo, dum minimum requiro. Non enim minimum absolute volo, sed aliis duabus angustius: si verò infimum sit minimum, multus humor ab hoc non colatus prope ipsius oras in vas subiectum defluet. Nunc unico utimur colo, magnitudine & textura mediocri, sed ejus actionem antè juvamus clarificatione per albumina omnem spurcitiam cogente, adjuvante id frigido. Quæ enim clariora volumus, frigida colamus: aut si talia non permeant, tepida: quæ si semel colata, non sunt pura satis, iterum & tertio colamus, & rectius colam aut lavamus, aut muramus. Id quod etiam facimus, dum tardius humor permeat: si autem tardius transiit ob decocti crassitiam, aut lentorem, vel calidius colamus, vel per colam rarius, vel si compositi naturæ sunt, liquidius aliquid, vel tenuius miscemus: ut dum cremori hordei colando, aut pilorum, aut sèbarum, aut similibus decoctum ipsum affundimus. In tarda autem hoc colatura cave, rudicula, vel digitis fundum colæ scalpas, ut colationem celeres. Sic enim turbidum erit colatum: sed, ut dixi, muta colam aut lava, aut humorem reddè liquidiorum, vel igni, vel misto humore aliquo.

COLAMUS quoque etiam citra coctionem quadam, ut lac recens multum, ut pilos, & fardas alias foris illasas separemus, quem usum rusticis, & pastoribus præstat interdum aperire. Sic hodie usum cum saccharo, & cinnamomo, per cola lanea oblonga pyramidis figura (quæ caligas, & mancas Hippocratis appellant) colamus ter, quater, donec omnino clarum erit, idque Hippocraticum quoque vocamus, tanquam inventore Hippocrate dignum. Aliter etiam cum melle, & cæteris colamus ad claritatem, & cœnomeli id, ac melites vocamus claratum.

MODO per simili gelatinam, quam vocant, colamus. Aliter quoque resturbidæ colantur, aut mistæ: sic in Ægypto aqua Nili turbidâ vasis figulinis crudis colare docet Galenus, ut tantum quod clarissimum est, per vasis poros, aut etiam tenerem & mollem substantiam perfluat. Parisiis autem Sequanæ aquam, & Romæ Tyberinam, vasis figulinis coctis probè & siliceis præsertim, aliquandiu in cella vitaria deponunt, ut refrigeretur, & simul residendo sordem terream in fundum deponat.

AQUAM quoque turbidam colabis per arenas puras vas immittas, infernè pertuso, foraminibus exiguis aquæ perviis, in viis arenæ.

VINUM quoque aqua mistum per cissimbium, id est, vas hederaceum tenue, citò persluit: aqua autem in eo retinetur, sepe ut fumus ex Catonis doctrina experti. SYLVIVS.

A D E D E S T I L L A T I O.
ne in balneo Mariæ.

C A P. XXXIX.

BALNEUM Mariæ vas duplex est: alterum aquam calentem, alterum materiam destillandam complectitur. Vas quod ferventem continet aquam, cupreum seu æneum esse debet, rotundum, vel oblongum, vel triangulare, vel quadratum, amplo canali in medium immisto, in imo craticulam habente, ut ignem, quo aqua calefit, contineat, cineresque defluant, vulgus Pigrum Henricum vocat: huic canali imponitur & operculum, cum foramine, per quod fumus exeat. Vas tandem cupreum operculum, foraminibus pervium habeat, ut quodlibet cucurbitæ collum, per quodlibet transiret foramen. Horum autem instrumentorum formæ inferius patebunt.

ALTERUM VAS, quod materiam destillandam sustinet, cucurbita, seu boecia appellatur: ex bono vitreo esse debet, cui aliud rostratum (alembicum seu capitellum vocant) superimponitur, ac lato, ex farina & albuminibus ovorum facto, cucurbitæ conglutinatur, quorum formæ infra describentur. Hæc, inquam, cucurbitæ, sive boecia, in spacium cuprei vasis, aqua repletum, circumcirca canalem ponuntur cum suis capitellis, quorum rostrum promineat ad vala suscipienda recipientia, ut manifestabitur.

CÆTERUM balneum Mariæ ad aquas destillandas maxime est conveniens, quæ ex succis potissimum, herbis, floribus, fructibus, radicibus, & carnibus tritis prius, seu incisis, si recentes fuerint, destillantur, & mancas & arida aliquo prius humore macerantur, ac digeruntur ad Solem, aut fornacem, vel ignem per semihoram, per horas etiâ plures, noctem totam, etiam diem, biduum, triduum, per mensem, aut plures, pro medicamenti natura, & vario Medici scopo & necessitate.

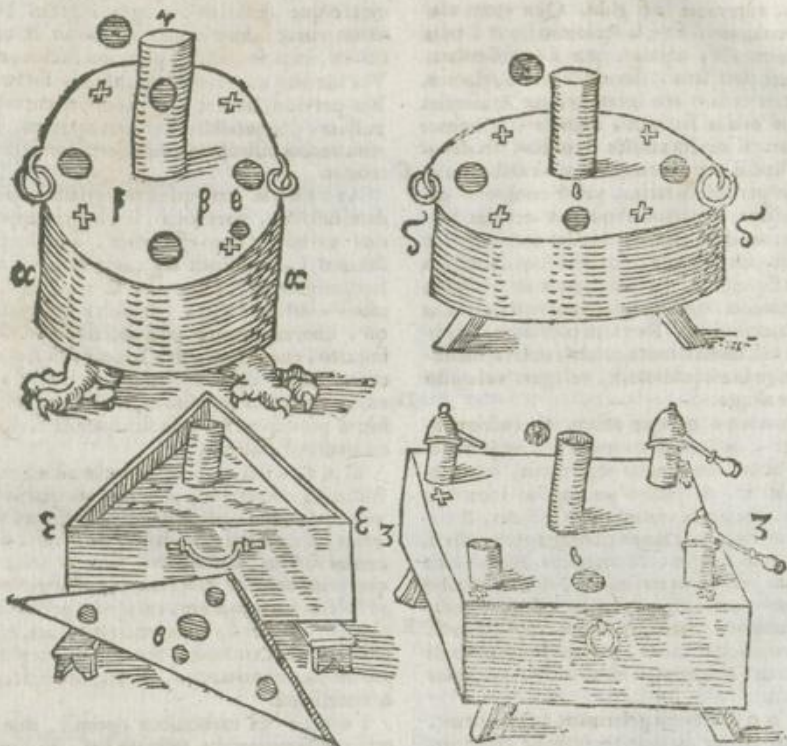
IGNIS ex carbonibus optimis, non fumidis & semiputridis instruendus, ita tamen regendus, ne aqua bulliat, materiaque in cucurbita aduratur. Quòd si aqua balnei exhalando defecerit, subinde alia infundenda, non quidem frigida, (ne vasa frangantur) sed calida.

FINITA destillatione, vasa vitrea eximenda non sunt, nisi prius fuerint refrigerata. Ab aëris enim intemperie subita franguntur. Aquæ verò in balneo Mariæ destillatæ, insolari & rectificari debent: nempe in vase vitreo (cujus os corio, vel pergameno obligatum sit) aqua destillata repleto, sic ut tertia pars vacua relinquatur, in arenam ferventem imposito, per quadraginta dies, ut phlegma omne consumatur, empyreumaque, quod his inest, paulatim exiret. Debet autem tertia pars

vasis in arena condi. Aquæ verò calidæ facultatis in vino aut aqua ardente prius infusæ, ne nimio calore homini noceant loco frigido, in arena humida, per mensem, aut amplius, si fervidior aqua sit, relinquuntur, similiter tertia parte vasis in arenam condita: aut duæ vasis partes (duæ tertiæ) in ipsam cellæ viniæ terram defodiantur. Quædam, ut aqua ardens, ad suam perfectionem, seu quintam essentiam, in vase circulatorio inferius describendo, rediguntur.

PORRO sunt & aquæ, quæ ejus materiæ,

A ex aqua destillantur, saporem non retinent, ut quæ à dulcibus, salis, & amaris, ut saccharo, aqua marina, gentianæ radice extrahuntur. Horum etenim saporibus propter terrenam substantiam non ascendunt, etiam si calore vehementissimo, aliòve instrumentorum genere destillentur. Dulcis namque sapor vehementi calore in amarum, amarus verò in acrem convertitur saporem, ut sapius non solum in gentianæ aqua, verum etiam oleo extrahendo sum expertus.

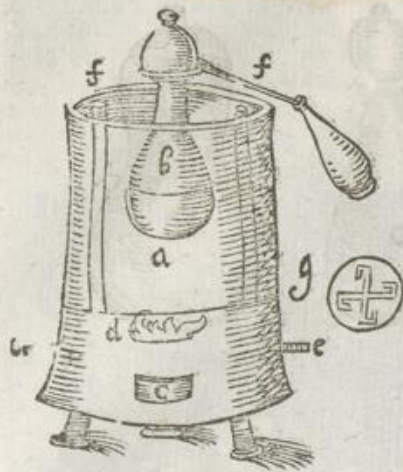

αα Vas balnei Mariae cupreum, rosuadum. ββ Operculum rotundi vasis, cum quatuor foraminibus, per quæ cucurbitarum colla transeunt. γγ Canalus cum operculo perforato, & craticula in fundo. δδ Balneum oblongum pro duobus bocciis. εε Balneum triangulare pro tribus bocciis. ζζ Balneum quadratum pro quatuor bocciis. θθ Foramen, per quod aqua infunditur.

♀ Craticula ferrea in ima canali parte contenta.

Aliud genus balnei Mariae, optimum atque commodissimum cum lucerna, & absque carbonibus. Potest etiam fieri triangulare pro tribus bocciis. Verum quilibet angulus canalem suum per aquam transeuntem contineat.

- a* Vas cupreum aqua plenum.
b Cucurbita vitrea materiam destillandam comprehensens.
c Porta, per quam lucerna imponitur, qua deinde clauditur.
d Lucerna ex oleo, & iribus, aut quatuor ellychniis sub vesica.
e e Foramina, per qua aër ingreditur.
f f Canales duo, per quos fumus egreditur, aquam transeuntes.
g Crux quatuor ellychnia continens in lucerna.

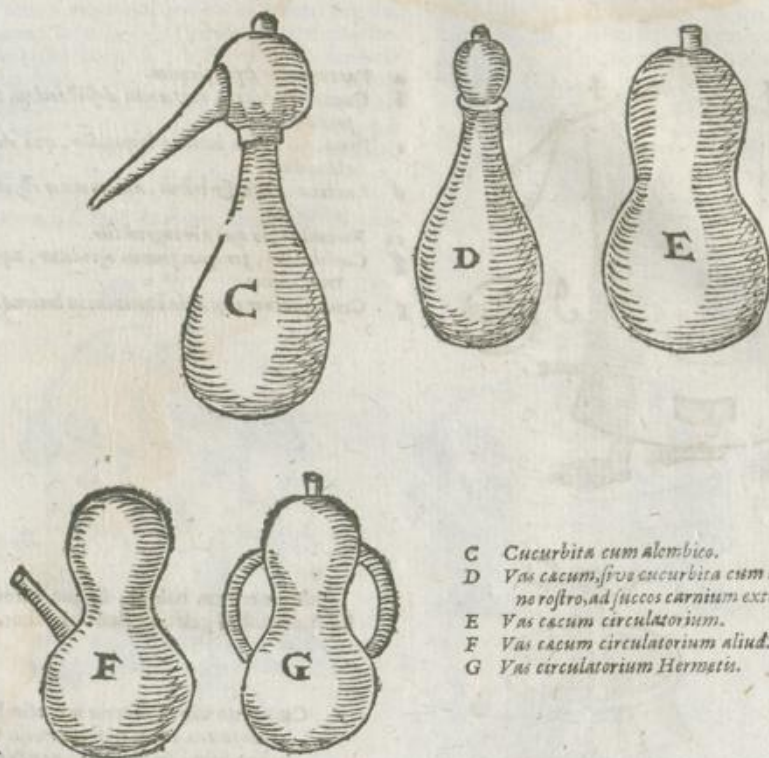

Instrumentum balnei, in quo carniū succi, ex quibus gelatinæ fiunt, extrahuntur.

- A* Cucurbita vitrea, carnes minutim incisas continens, cujus orificium vesica bubulina optime sic clausum, ne ullo modo expirare possit.
B Vas terreum, sive olla, vel ahenum cupreum, aqua repletum, in quo cucurbita quatuor fomiculis alligata est, sub quo ignis continentur.

- A* Cucurbita vitrea.
B Alembicum vitreum.

C Cucurbita cum alembico.
 D Vas cacum, sive cucurbita cum alembico si-
 no rostro, ad succos carniū extrahendum.
 E Vas cacum circulatorium.
 F Vas cacum circulatorium aliud.
 G Vas circulatorium Hermatis.

DE DESTILLATIONE
 in vapore aqua calentis.

CAP. XL.

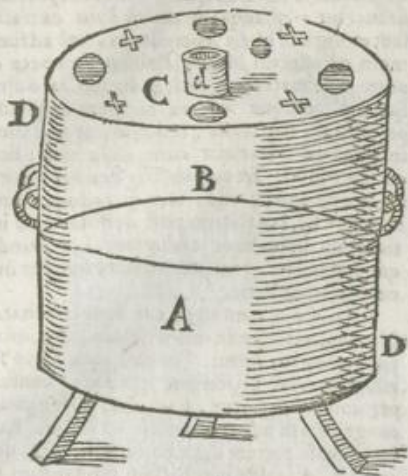
DESTILLATA vapore aquae calentis pri-
 mum merito locum habere debent, cum vi-
 res & qualitates plantarum integrius retineant:
 id quod ex vapore & sapore aperte dignosci-
 tur. Fiunt haec in duplici quoque vase. Imponi-
 tur enim vas vitreum plantam continens, in
 aliud vas cupreum aqua semiplenum. Hujus
 autem duo genera delineabimus, quorum pri-
 mum vasi balnei Mariae simile est, nisi quod du-
 plo altius, atque aqua semiplenum tantum sit, ita
 ut cucurbita, seu vas vitreum aquam bullientem
 non attingat, sed suspensum supra aquam ma-
 neat, & solo vapore ab ea elevato incaleseat. Al-
 terum fornacem continet rotundam circiter pe-
 des sex, vel ulnas duas altam, cum quatuor spiracu-
 culis in summo, & porta circa medium craticu-
 lam habente, qua ignis imponitur: & foramine
 alio in fundo, per quod cineres eximuntur. Hunc,
 inquam, ahenum cupreum aqua plenum inclu-
 ditur, à latere canalem cum epistomio concii-

mens, per quod aqua infunditur: cui rursus o-
 perculum cupreum tribus gradibus distinctum
 imponitur rite, ne respiret, quorum gradus in-
 ferior sesquipedem altus, unicum vero latus, cum
 tot januis, quot cucurbitas vitreas capere possit.
 Januis autem eo modo constructas esse oportet,
 ut aperiri commodè, & claudi exactè possint,
 cum vel cucurbitas imponere, vel extirere volu-
 mus: praeterea in earum medio sint fabricata
 foramina, per quae cucurbitarum colla probe
 emineant. Debent autem fomiculis suspendi cu-
 curbitae, vel supra ferrum aliquod transversum
 collocari, ita tamen, ut aquam bullientem non
 attingant. Secundi & tertii gradus altitudo pe-
 dem unū vix excedat. Verum clarioris doctrinae
 gratia instrumenta deinceps ob oculos pone-
 mus. Quod ad materiam destilandam attinet,
 in his vaporum generibus percommode destil-
 lantur aquae ex vino, vel aqua ardente, radicibus,
 herbis, & floribus recentibus, praesertim quae ca-
 lidioris & siccioris sunt naturae. Humidiores
 enim herbae, & viscosiores citò corrumpuntur,
 atque minime durant hoc modo destillare.
 Quare commodius in balneo sicco, de quo
 sequenti capite agemus, sublimari poterunt.

Materia

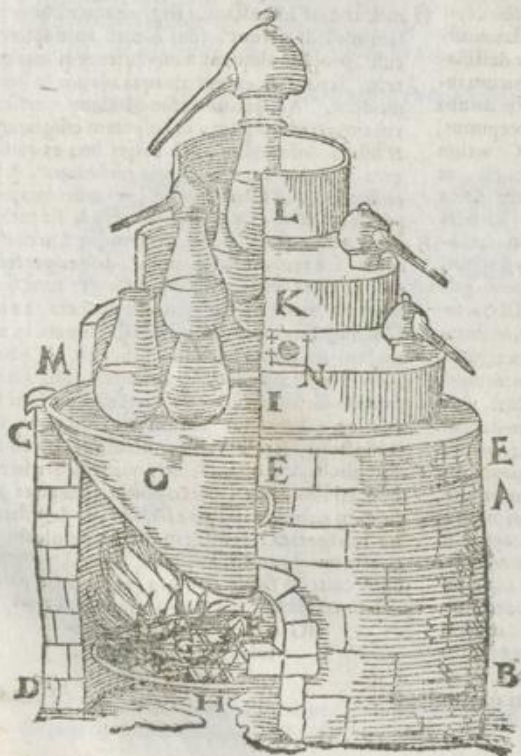
Materia autem prius teri, vel incidi debet: Aget, qui autem sic regendus est, ut aqua in vase parva quantitas pro una vice destillari: sic enim multo melior evadat aqua. Primum instrumentum igne ex carbonibus optimis: secundum verò ex lignis non fumidis indi-

Primum instrumentum.

- A Spacium aqua plenum.
 B Spacium vapores aqua continens, in quo cucurbita suspensa harent.
 C Operculum quatuor foraminibus, pro quatuor bocciis.
 d Canalis craticulam in fundo continens, in quo ignis accenditur.
 DD Vas cupreum, duplo altius, quam balneum Mariae.

Altiorum instrumentum semiapertum cum fornace, multis bocciis inserviens.

- ABCD Fornax, cuius altitudo vix ulnas duas excedit.
 EE Ventilis, sive spiracula.
 F Porta, per quam ignis imponitur.
 G Craticula ignem continens.
 H Foramen, per quod cineres eximuntur.
 IKL Operculum cupreum tres gradus continens.
 I Primus gradus altitudinem dimidia ulna non excedens.
 K Secundus gradus.
 L Tertius gradus.
 M Canalis cum epistomio, per quem aqua in abenum infunditur.
 N Porta cum foramine.
 O Abenum aquam continens.

DE DESTILLATIO-
ne in balneo sicco.

CAP. XLI.

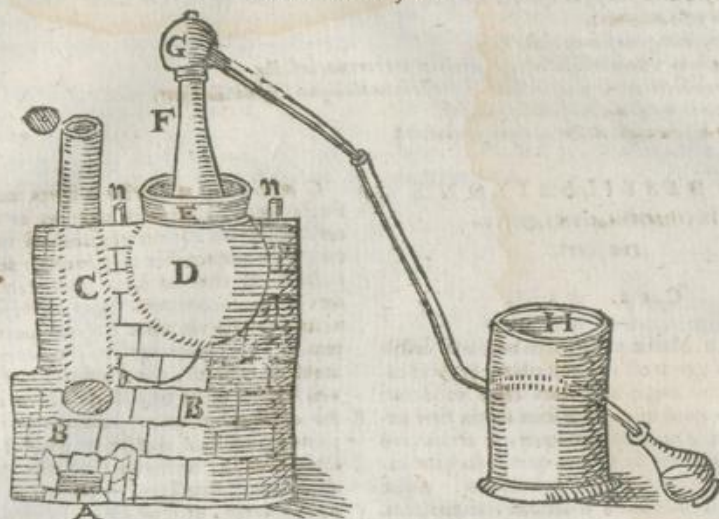
BALNEUM siccum (à quibusdam Struffa sicca vocatum) tum ad aquas, tum ad olea destillanda aptissimum est instrumentum. Hujus quidem fornax ex crudis constat lateribus, quadrata ferè, latitudine non minor sesquipede, altitudine verò tres pedes non excedat. Canalis porro ferreus ex altero latere descendat, in summo operculum cum foramine, in fundo verò craticulam habens, in imo & ad latera perviam, unius palmæ altitudine. Supra verò craticulam, per digitos tres aut quatuor circum canalem, fornax optimè, fornicis modo, claudatur, ut calor sursum ferri nequeat, sed potius lateraliter ad vesicæ fundum pertingat, vesicamque circumquaque amplectatur. In summa fornacis parte ea, qua vesica regione continetur, duo sint ventilia, quæ clavibus suis claudi & aperiri possint. In ima verò parte januam parvam contineat, eximendis cineribus destinaram, quæ nunc aperta ignem foveat, nunc clausa refrænet. Vesica cuprea, ovali forma mediocri magnitudine, intus stanno obducta, fornaci includitur: cujus orificio (postquam materia destillanda imposita fuerit) collum cupreum, oblongum, stannatum, cum suo capitulo vitreo exactè inseritur, lutoque clauditur, ne ullo modo expirare queat: atque sic destillatio per aquam frigidam, vel per alembicum refrigeratorium (quod ante non paucos annos ab Hollando quodam Chymista accepimus) inferius describendum perficitur. Cæterum aquæ ex herbis humidioribus, & viscosis, ut præcedenti capite diximus, destillantur: Olea verò ex herbis, seminibus & aromatis. Ex herbarum numero sunt, absinthium, apium, basilicum, calamenthum, chamæmelum, hyssopum, levisticum, lavendula, mentha, origanum, polium montanum, rorismarinum, ruta, salvia, savina, serpillum, spica indica, stæchas Arabica, thymus, & omnes herbæ calida & sicca temperatura, suaveque olentes. Ex seminibus, anisum, amomum, anumi, anethum, bacca lauri, juniperi, bacca savinæ, careum, cuminum, daucus, fœniculum, nigella, petroselinum, sanctonicum, siler montanum, & alia odorata. Ex aromatis, angelica, calamus aromaticus, cardamomum, caryophyllum, cinnamomum, costus odoratus, cubebæ, cortex citri, arantiorum, cyperus, galanga, grana paradisi, macis, nux moschata, piper nigrum, zedoaria, zingiber, & alia ejusmodi. Materia prius crassiusculè conteritur, deinde in cupream vesicam conjicitur, mistim quidem, cum aliquot aquæ fontanæ mensuris: ut pro duabus libris materiæ, viginti aquæ ejusdem infundantur: postea collum oblon-

A gum cum alembico & recipiente atrè impo-
nitur, luto, vel pasta & panniculis obducatur, ne
ullo expiret modo. Demùm injectis per cana-
lem carbonibus, ignis fovendus, donec per va-
pores condensatos, in tubo cupreo, penetrante
dolum, aqua frigida plenum, quicquid li-
quoris inerit in vase cupreo, intra receptorium
deducatur: quanquam tamen dum extractæ
sunt ex viginti libris septendecim, vel ad sum-
mum octodecim libræ, desistere ab opere o-
portet, ne materia in vesica aduratur, rarò ultra
spacium quinque vel sex horarum destillatio
producitur, si materia, inquam, ut posuimus,
in pondere conveniat cum aqua valis, sicut
duo de viginti. Ex quibus satis constat, ignem
ita temperandum esse, ut is quandoque dimi-
nuendus sit, (præsertim post destillationis ini-
tium, ubi omnia nunc incaluerunt;) & quando-
que augendus, ut in eodem tenore semper ma-
neat ipsa destillatio.

C P O R R O oleum aquæ non semper innat.
Nam quandoque in ima, quandoque confusè
per universam fertur. In ima parte locus illi
est, si gravius id pondere ipsa aqua: confusè
per universam fertur, si accidat, ut frigiditate
congelatur in nubes & tenuissima velleat. Rur-
sus in unâ partem aquæ commeant olea, quæ
crassam, & valde compactam substantiam ha-
bent: ut oleum cinnamomi, & caryophyllo-
rum, & aliorum complurium. Quæ verò pro-
miscuè dum incrassantur frigore aquæ, univer-
sam molem petunt, sunt oleum anisi & fœnici-
culi, propter aliquam convenientem qualita-
tem. Separatur autem ab aqua oleum in hunc
modum. Accipitur infundibulum vitreum,
vel vitrum oblongum, in cuspidem effigiatum,
& fistula infundibili, vel cuspis ima exquisitè
cera, seu alia quavis materia obducatur, & sic
collocetur, ut fistula, vel cuspis versus ima pro-
pendeat, parsque latior superior sit, & sic infun-
datur totum destillatum, eodemque situ collo-
cetur, seu teneatur aliquandiu, donec perfecta
olei ab aqua segregatio facta fuerit: tunc si o-
leum in eum locum occupat, ablata cera, ex in-
fundibili foramine, præstò exhibit oleum in ad-
motam phialam, & aqua residet, si libeat
eam servare ocludendo foramen. Sin autem
supremum locum tenet, patefacto rursum fo-
ramine exaurietur sensim tota aqua in vas
subjectum, & reservabitur oleum in fundo in-
fundibili. At si oleum cum aqua vehente in nu-
bes confundatur, percolabitur tota aqua per
lineum pannum, in aère frigido, & destillatio-
ne refrigerata: tum demùm omne oleum sic
coactum in panno residet, quod postmo-
dum cultello faciliè colliges, indeque in phia-
lam conjicies, per quam tandem, si opus
est, in subtilem liquorem re-
solves, vel minimo
calore.

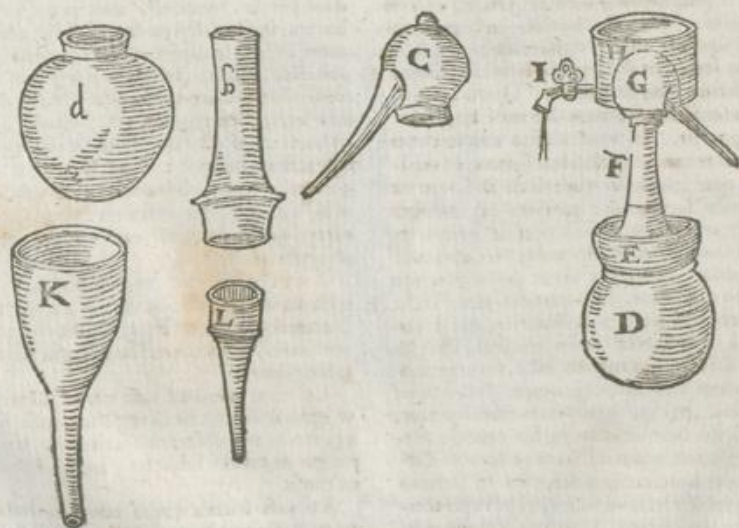
FORNAX

Fornax balnei sicci.

- A Foramen, per quod cineres excipiuntur.
 B B Fornax sive spaciū continens aërem calidissimū conclusū undequaque.
 C Carnalis carbonēs deferens inferius craticulam, in imo, & ad latera perviam habens, & in summitate operculum. D Vesica cuprea materiam destillandam continens.
 E Venter hic collo adhaeret, ut commodius collum amplo vesicae vtri accommodetur.
 F Collum oblongum, ut minus cito incalescat capitulum, aquaeque virtus sibi tantum ascendat.
 G Capitulum vitreum. H Vas aqua frigida plenum. I Fornix calorem rectè sursum ferri prohibens, sed ad latera cogens. n n Ventilia duo.

Alium instrumentum cum alembico refrigeratorio.

- d Vesica cuprea, orbis forma, materiam destillandam continens.
 b Collum cupreum oblongum, quod vesicae inseritur.

- c Alembicum vitreum.
 D Vesica cuprea, ovali figura, stanno obducta.
 E Venter collo adharans.
 F Collum oblongum stanno obductum.
 G Caputellum vitreum cum refrigeratorio ex are coronario facta.
 H Vas areum circumdans caputellum, in quo continetur aqua frigida illabitur.
 I Epistomium aquam calidam educens.
 XL Infundibulum, quo oleum ab aqua separatur.

DE DESTILLATIONE
 in cineribus, arena, & scoria
 ferri.

CAP. XLII.

BALNEO Mariæ proximum bonitate destillationis genus est, in cineribus, propter calorem, qui æque ac balnei calor moderari possit: id quod in arena & ferri scoria fieri nequit. Unde in cineribus aquæ, in arena verò olea & balsama, ut quæ majori indigeant calore, rectius meo iudicio destillantur. Aquæ ex herbis, floribus, fructibus, animalibus, omnibusque istis, quæ supra capite de balneo Mariæ enumeravimus, eliciuntur: olea verò & balsama ex herbis, floribus, seminibus, fructibus, radicibus, aromatis, lachrymis, gummis, resinis, & pinguibus omnibus extorquentur. Verum omnia hæc uno eodemque instrumento minime perficiuntur. Quæ enim facilius & leviter negotio in altum sublevantur, ut herbarum, flores, semina, radices, aromata, & quæcunque in sicco balneo recensimus, in cucurbita seu boecia erecta: quæ verò altius attoni nequeant, ut gummi, lachrymæ, resina, & pinguedines omnes, retorta rectius sublimantur. Materia horum instrumentorum ex optimo vitro constare debet, foris sapientie luto (ut sequitur) obducta: forma verò inferius manifestabitur. Quod ad formam materiam & formam attinet, huiusmodi esse poterit. In loco aliquo convenienti quadrata vel rotunda construatur fornax, ea capacitate, quæ mediocri cucurbitæ aut retortæ imponendæ satisfaciat: parietes ex lateribus erigantur crassis, qui luto optimè preparato conglutinandi. Altitudo pedes tres non multum excedat. Parietes intus pedis plus minus spacio distabunt. Constructo jam fundo, ostium fiet, ubi cineres eximantur, qui à carbonibus à superstructa statim craticula deciderint. E directo summis ostii, ferream cratem lateribus insertam constitues. Super hanc ostium aliud, per quod carbones immittantur, ac super ostii summitatem rursus cratem ferream lateribus & ipsam insertam collocabis. Cæterum super hanc cratem lebetem in summo ferream vel terreum impones, eum vel cineribus, vel arena implebis, & luto circumponatur, in fornacis apice quatuor foramina fiant, per quæ fumus exeat.

A CÆTERUM herbarum & flores inciduntur, fructus verò, semina & aromata contunduntur, deinde in aquam clarissimam infunduntur, & per aliquot dies digeruntur: demum in cucurbitam vitream luto obductam ponuntur, & alembico vitreo, cuius rostrum in stanneam fistulam vas aquæ frigide pertranseuntem desinat, superimposito, in cineribus vel arena destillantur, donec omne exierit: quod visu & gustu facile dignoscitur. Nam cum gustu destillantes guttæ nullam amplius resistent manifestam injectæ rei qualitatem, destillandum est, ne materia in fundo cucurbitæ adharere & exuratur. Verum hoc monendum videtur, ut ignis lentis succedatur, ne nimium infurgat, & ebulliat in alembicum, quod in cucurbita continetur. Semina enim quædam, ut anisum, propter raritatem substantiæ suæ, simulque viscosum, quod habent, largiter ebulliunt: ideoque non statim alembicum imponendum, sed posteaquam bullæ excitari, & vapor sursum ferri incipit, bacillo immisso agitandum, mox alembicum evestigio rursus imponendum, commissuræque luto exactè circumlinenda, & sic destillatio peragenda. Gummi, lachrymæ & resina in retortam lutatam ponuntur: alia cum arena, quædam per se, nonnulla aliis permiscuntur rebus: ut in speciali Antidotario videre licet. Retorta autem in capellam areæ plenam ita imponenda, ne cupellæ fundum attingat, sed interstitiis undique arena: id quod etiam de cucurbita erecta sentiendum est. Quod ad lutum attinet, aliud est commune, quod extrahendis fornacibus inservit: aliud sapientie dictum, quod vasa vitrea oblinuntur, ut validius validius nam ignis vis perferant: aliud verò, quod ruptis etiam & fissis vasibus conjungendis & unendis utile est.

LUTUM commune pro fornacibus ex argilla seu terra tenaci & viscosa, arena trita, filamentis lanceis, & equino stercore conficitur optimum, additis interdum scoria ferri, & tauri sanguine.

LUTUM verò ad vasa vitrea oblinenda, ne vi ignis dissiliant, fit ex tegulis, scoria ferri, arena, vitro, omnibus tritis, cribatis, & cum luto pingui & tenaci subactis, addito lixivio & lana tonsa.

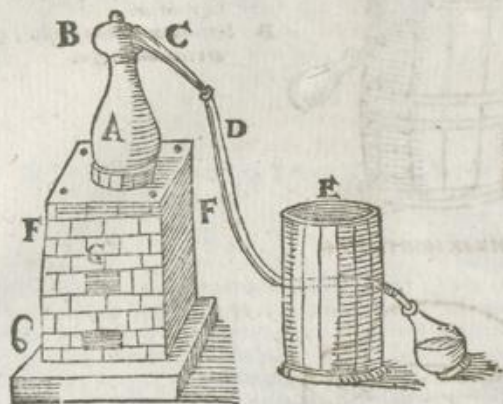
AD vasa vitrea rupta conglutinanda optimum paratur ex minio, vitro trito & cribato, cum vernice & pauco olei lini incorporato, ut instar pulcillæ fiat, quo panno lineo subili

subtili intincto, vasa conglutinantur, & in Sole siccantur. Ad vitra claudenda commodè fit, farina, calce & bolo armeno, in forma pastæ permistis.

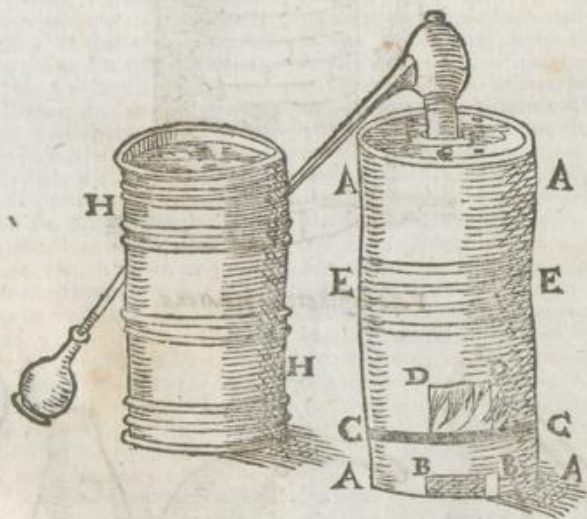
Ad vapores, ne juncturis exhalent, continendos, optimum conficitur ex vitro & lithargyro auri, tritis & cribratis, & farina tritici, omnibus cum albuminibus ovorum in formam pastæ fortiter subactis, & panno li-

neo humido intincto juncturis accommodatis. Porro olea ab aquis suis separanda, deinde corrigenda sunt. Quomodo autem separanda, capite præcedenti, ubi de balneo sicco egimus, docuimus. Quæ autem rectificanda sunt, in aliam retortam mundam infundenda sunt, & in cineribus lentissimo igne destillanda, & sic erunt purissima, penetrantia, & in profundum ingredientia.

Fornaces pro arena.

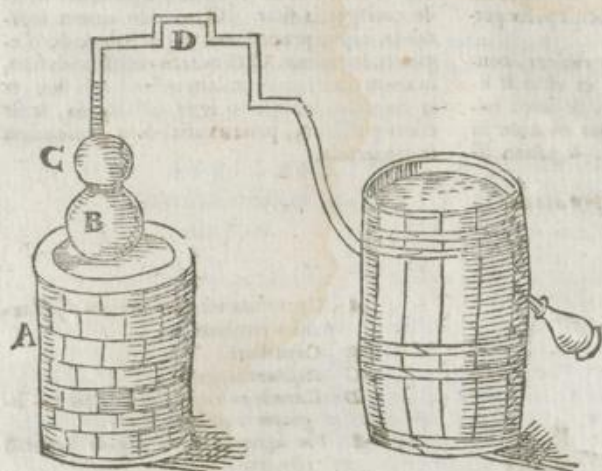
- A Cucurbita vitrea materiam destillandam continens.
 B Capitulum.
 C Rostrum capitelli.
 D Canalis ex cupro stannato per vas ligneum transiens.
 E Vas ligneum aqua frigida perpetuo plenum.
 FF Fornax in suprema parte patellam arena repletam continens.
 G Foramen, per quod carbones impantur.
 b Via, per quam cineres eximuntur.

AAAA Imago universa fornacis. BB Foramen inferius, ex quo cineres oriuntur. CC Craticula carbonis continens. DD Foramen superius, per quod carbonis immittuntur. EE Trabecula ferrea sustentens cupellam metallicam, vel figulinam, arena contentricam. FF Supereminens cupella pars continens arenam & cucurbitam. G Quatuor foramina fumi. HH Vas aqua frigida plenum.

ff 2

Aliud genus instrumenti, cum serpente, in quo etiam optima olea conficiuntur.

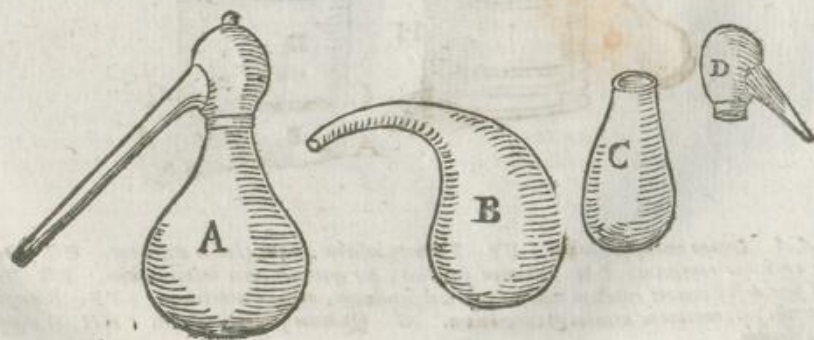

Fornax cum retorta.

- AA Fornax.
 B Cucurbita cuprea materiam
 destillandam continens.
 C Capicellum ingreditur cucur-
 bitam, superius foramen ha-
 bens longum, in quod serpens
 ingreditur.
 D Serpens ex duobus frustis, ex
 arte coronariis, &c.*

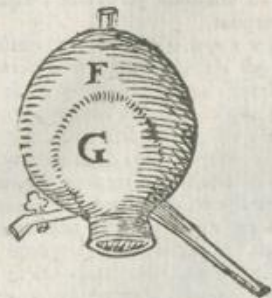

Vasa destillatoria pro arena.

Alambicorum

Alembicum refrigeratorium.

- A Cucurbita vitrea, luto obducta, cum suo alembico vitreo.
 B Retorta vitrea luto obducta.
 C Vesica cuprea intus stannata, figura ovali, intus stanno obducta, convenientissima ad olea distillanda.
 D Alembicum cupreum, intus stannatum, vesicam jam distillam ingrediens.
 F Vas ex are coronario continens aquam frigidam.
 G Alembicum vitreum cum vase refrigeratorio.

DE DESTILLATIONE
per ignem.

CAP. XLIII.

PER ignem olea & aqua causticæ extorquentur, ex metallicis potissimum, ut vitriolo, sale, alumine, nitro, tartaro, sulphure, gagate, succino, & similibus. Fornacem autem duo genera describemus, quorum primum est hujusmodi. Construenda est fornax quadrilatera, & in summo concameranda modicè. In medio summæ fornacis faciendum est foramen seu infimbrium, ea amplitudine, ut singulis horis, vel quoties opus fuerit, carbones per id in fornacem commodè immittantur, cum oblongo batillo ferreo, per quem carbones leniter delabantur circa & infra retortam, ne forte retorta lædatur. In quatuor angulis etiam superius relinquenda sunt foramina, sive ventilia, singulis lingula, & totidem epistomia ex luto paranda. Carbonibus jam impositis, & igne ardente, foramen fornacis imposita scutella ferrea, aut ipso batillo claudendum est, & foramina angulorum relinquenda sunt aperta, ut aditus pateat aëri. Retorta in medio fornacis collocari debet super ferro, quod parietibus fornacis utrinque inferrum sit, in hujus ferri medio concavo imponetur retorta. Os verò retortæ extra fornacem modicè prominere debet per foramen, quod statim luto oppleri, & claudi debet, ut nullus illac aëri aditus relinquatur. Deinde cum recipientis vas vitrei laus magni ore, retortæ os committi debet, ut alterum alteri inferatur. Hanc commissuram luto optimo cum albumine ovi, & linteis circumdabis diligentissimè, ne spiritus usquam exhalent. Præterea debeat adhuc duo foramina in duobus fornacis lateribus oppositis fieri, (non in illo, per quod retorta prominet, nec illi opposito latere, sed reli-

quis duobus.) Hæc etiam suis epistomiis claudenda sunt, ut calor intus contineatur. Horum foraminum usus est, ut carbones per summum fornicem demissi, ferramento per hæc foramina immisso, rite digerantur ac disponantur, infra, supra, & circa retortam, ut illa omnino in medio ignis sit. Per eadem foramina curabitur, ne craticulæ pavimentum carbonibus, aut cinere nimium obstruatur, & excludatur aditus aëris, movendo cum ferramento. Quo facto, mox iterum epistomiis suis claudenda sunt foramina. Ab ima etiam fornacis parte ostiolum relinquendum est modocriter amplum, ut aër infernè adeat, ne suffocetur ignis. Paulo supra hoc ostiolum bacilli ferrei transversim ordine ponendi sunt, quibus induci oportet ex luto pavimentum pollicis crassitudine, plurimis & frequentibus foraminibus pervium, ut accessus sit aëri. Foraminum ea capacitas erit, quæ pollicis in ambitu. Altera fornax quadrata quoque extruenda, ejus amplitudinis, ut in ea collocari facile satis magna retorta possit. Primò extruatur à terra fornax altitudine pedis, aut circiter, deinde craticulam collocato, ab hac jam dicta altitudine circiter pedem unum cum dimidio distantem. Tum per medium fornacem, ferum oblongum, & forte, & optimo luto perlutatum, pertingat ab uno fornacis latere ad aliud. Inter craticulam, & ferreum baculum, aut stylum, adaptato Pigrum Henricum fornaci, secundum latus, prout sequens figura tibi depingit. Sit autem Henricus P. ea magnitudine, ut caput penè ingerere possis. Quibus paratis, continuetur fornacis constructio supra ferreum baculum per pedis unius cum dimidio altitudinem, ac ita apertam relinquo, usque quò retortam fornaci imponas. Et nota, istud latus versùs Henricum P. debere à craticula usque ad summitatem esse apertum, quoad retorta fornaci sit imposita. Retorta ea parte fornacis, qua aper-

ea est, ponatur per transversum supra transiens ferrum, deorsum collum vertendo, & collum prominat extra fornacem ad dimidii pedis longitudinem, quò recipiens commodius postea luto adaptari queat. Quo factò, partem fornacis apertam à craticula ad summum usque claude, retortam simul diligenter luto fornaci conjungendo. Ad summitatem ubi perveneris, in uno quatuor angulorum facito foramen magnum, ovi magnitudine, cum suo operculo, quod admoveri, & removeri possit, reliquis tribus angulis itidem fiant ventilia, minora tamen, ut digitum majorem tantum capere possint. Dehinc fornax paulatim est contrahenda, & in acutum efformanda, ita, ut in summo foramen quoque ea amplitudine relinquatur, quæ manum intromissam liberè admittat, cui operculum quoque fabricandum, quò claudi possit aut aperiri. Posteaquam fornacis exstructionem unà cum retorta ei indita ita perfeceris, recipiente satis magno opus est, idque collo retortæ, quod extra fornacem est extertum, accommodandum ita, ut collum alterius satis profundè in recipiente ingrediatur, & utrumque simul, diligenti studio, & optimo luto conjungatur, ut moris est. Ubi hæc omnia præparata, calefiat fornax igne carbonum, & Piger Henticus magnis carbonibus repleatur: operculo imposito claudatur, & omnia reliqua ventilia, exceptis tribus supra memoratis parvis. Ostium quoque, quod sub

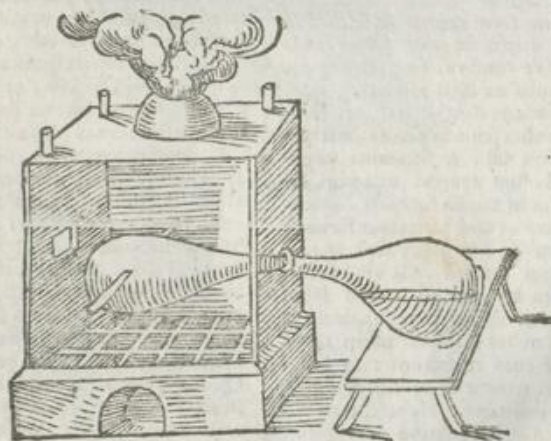
eratere est, unitate notatum, ex parte dimidia

A claudendum, propter aërem, ad conservandum ignem. Procedendo itaque primò igne mediocri, dein paulatim fortificando ignem, donec ad summum perveniat, liquorque extillare desinat.

B C A T E R U M retortæ ex optimo vitro, cuiusmodi est Venetum, mediocriter crasso esse debent: atque luto optimè (de quo præcedenti capite egimus) munitæ, ne vi ignis distillant, vel alioquin distillant, id quod sæpe numero contingit. Quæ de causa retortam duobus frustis sigulinis, retortæ figura formatis, includere soleo, ita tamen, ut retorta à frustis nulla ex parte, præter ima (debet enim supra frustulum luti posita esse) tangatur, sed quodammodo in medio cavitatis hæsit: sic enim ab igne defenditur, quò minus rumpi, aut fundi possit retorta.

C NOTANDUM etiam hic est, recipiens vas refrigerandum esse alio vase aquæ frigidæ pleno, cum epistomio, ut supra recipiens vas continuè aqua frigida destillet: aut imposito huic vase filtro, aqua similiter supra recipiens destillet, sicque refrigeretur recipiens, quod vi excedentis caliditatis alioquin distilleret. Post absolutam destillationem & fornacis retortæque refrigerationem, oleum in balneo Mariæ corrigendum, & aqua, quæ ei permista est, destillando separanda, & remanebit in cucurbita oleum. Fit autem hæc separatio cucurbita vitrea erecta cum capitulo & recipiente.

Primum fornacis genus.

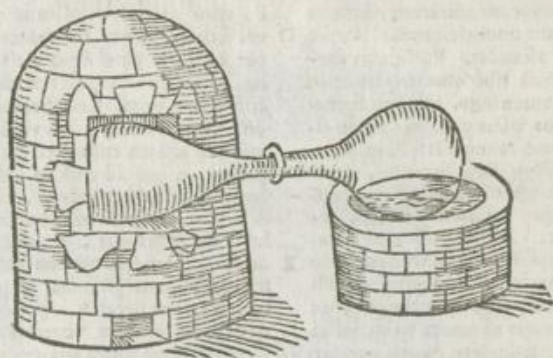
Alterum

Alterum fornacis genus.

- 1 Porta, per quam aer ingrediens ignem fovet.
- 2 Craticula, cui carbonis incumbunt.
- 3 Figer Henricus, carbones deferens.
- 4 Locus, quo repositum est oblongum ferrum, sustinens bocciam.
- 5 Collum boccie prominens, deorsum inclinatum.
- 6 Recipiens magnum.
- 7 Ventilis quatuor.
- 8 Foramen magnum in summitate fornacis.

Tertium.

DE DESTILLATIONE
per descensum.

CAP. XLIV.

PER descensum quoque olea & aquæ eliciuntur. Aquæ quidem ex floribus rosarum aliisque similibus: Olea vero ex lignis, ut juniperi, aloës, guajaci, fraxini, piceæ, &c. Ex lapidibus, ut gagate, & marinis, ut succino, aliisque quæ contumacius oleum reddunt. Ex lignis sic hoc modo: Accipe inver-

sam bocciam, eam impletam lignis concisis, lato cum fornace optime conjunge, eâ nimi-

rum parte, quâ corpus boccie fornacem contingit, & impone alteri boccie infertius fixæ: tum superiori carbones superimponere circumcirca, & accende per aliquot horas, donec quicquid pingue, & aquosum est, effluerit. Remota postea superiori boccia, inferiorem accipe, & oleum exime, atque ab aquositate secerne, ut supra docuimus. Ex rosis, aliisque floribus, per descensum destillatur aqua hoc modo: Accipitur mortarium, vel olla vitreata, vel ænea, & tegitur lineo panno, firmi ter undique succincto & colligato panno, impone quicquid destillare volueris, verbi gratiâ, folia rosarum, deinde patinam prunis im-

pletam immediatè impone rosis: ita deorsum A
aqua destillabit satis bona, & fragrans. Tan-
tum cavendum est, ne flores adurantur, &
aqua adustionem respiciat. Quidam inter ma-
teriam & vas ignem contineus, chartam mun-
dam interponunt, ita minus facile illam adu-
stum iri credunt. Hæc ratio destillandi idiotis
& mulherculis familiarissima est, sed tamen
non omnibus rebus idonea. Ad destillandum
verò oleum succini, alius instrumentis opus
est. **Q**uantum ad fornacem attinet, sit ea ro-
tunda, duorum cum dimidio pedum altitu-
dine, latitudo verò ipsius diametralis sit dua-
rum spithamarum. Extruatur autem vel ex
lateribus, vel ferro, luto obducto, habens duo
foramina rotunda, per quæ (ut post depinge-
mus) canales instrumenti exire queant. Porro
alia duo preparari tibi curato instrumenta ex
cupro intus stanno obducta, præsertim infe-
rius: superius habeat figuram cucurbitæ, alti-
tudine spithamæ unius & dimidiæ, ex integra
lamina compositum, & collum ipsius appli-
cetur inferiori instrumento, illudque ingre-
diatur. Paretur etiam ex cupro operculum ro-
tundum, & foraminibus plenum, ut tectum
eo succinum, emanare & destillare succinum
possit. Inferius verò instrumentum recipiens
succinum, sit rotundum, habens collum, quod
recipiat & in se contineat collum cucurbitæ,
capax trium vel quatuor mensurarum, habens
duos canales, quorum unus descendat, sitque
inferior, alter verò ascendat. Postquam for-
nacem & instrumenta tibi omnia paraveris,
accipe inferius instrumentum, impone forna-
ci, & exerto ambos ipsius canales, atque il-
lud in fornace optimè munito lateribus & lu-
to, fietque interseptum satis firmum, ne ab
extra inspiciatur, & ignis ipsi incubando no-
cere possit, tantumque ipsi aquæ infunde, do-
nec ex canali effluat. Postea postis alterna-
tim & succino & lapillis in cucurbitam luto
vestitam, ita, ne succinum, sed potius lapilli
operculum attingant, tege cucurbitam, ac
operculum clavibus ferreis ad latera ipsius infixi
munito, ne illud vi & impetu caloris excidat,
sed potius oneri sufficere queat, & impone
cucurbitam inferiori instrumento, ac locum,
ubi conjunguntur, obline luto, ne aliquis va-

por exire possit. Similiter & canalem ascen-
dentem obstrue ligneo cono, ut extrahere
eum possis, si affundenda est aqua calida:
quod fiet, si parum ipsi inerit, & oleum exire
nequiverit. Canali inferiori appone alium
canalem stanneum, vel ex cupro confectum,
transluentem vas aqua frigida repletum, quæ
ubi calefacta fuerit, aliam frigidam affunde.
Illi verò canali receptaculum adjungito, in
quo sit Tbj. aquæ frigidæ purissimæ, latis ma-
gnis, & capax aquæ cum oleo. Sit autem
vel vitreum, vel ligninum munitum vitro,
non cupreum, quia facillimè oleum contra-
hit viretorem ex æruginè, quæ cupro inest, o-
mnisque optimè & diligentissime observan-
tur. Hæc ubi facta sunt omnia, circa cucurbi-
tam prunis ardentibus accende ignem placi-
dum, suppeditantem ex omnibus partibus æ-
qualem in principio calorem, & auge eum
successivè, usque ad vesperam, (uno enim die
ea destillatio finitur) donec tota cucurbita te-
gatur & obruatur ignitis carbonibus. Et ob-
servandum est, ubi cucurbita quasi excande-
scit, absolutam esse destillationem, quare i-
gnis removeri potest: sicut tamen sic per inte-
gram noctem sine igne, ut per se frigeferi pos-
sint. Postea exemptam cucurbitam reperies
vacuam à succino, lapillos, qui ipsi adhuc in-
sunt, nigros quasi fulgine obductos. In fun-
do verò inferioris instrumenti cernes feces,
vel scorias picem referentes, oleo innarante
per canalem cum aqua ad receptaculum de-
lato, quæ utraque reservanda sunt, donec re-
ctificetur oleum. Rectificatur autem hoc mo-
do: Accipe cucurbitam vitream, atque in eam
infunde aquam cum oleo, ut venter ipsius re-
pleatur, usque ad collum, & imposito ipsi æ-
lembico similiter vitreo, balneo committe,
& omnia optimè communire debes, ne ca-
lor eam perfringat, & calida aqua est affun-
denda. Siquidem vitrum calefactum subitam
frigefactionem perferre nequit, sed rumpi-
tur. Quibus peractis, applica alembico quo-
que receptaculum vitreum, & exibe oleum
purissimum pauca aqua permixtum, quæ
segreganda est ab oleo, ut supra
in balneo sicco di-
ximus.

Instru-

Instrumentum, quo olea ex lignis extrahuntur per descensum.

A Cucurbita continens materiam destillandam.

B B Fornæ carbones continens, ita ut superiorem cucurbitam circumdant.

C Vas recipiens, circulo stramineo impositum.

D Lamina foraminulenta, in circumferentia limbum habens supra infraque eminent, ut tam cucurbita, quam vas recipiens in limbos illos immittantur.

Baccia superior cum inferiori conjuncta.

Instrumentum, quo aqua ex floribus per descensum destillantur.

A Vas ignem continens.

B Olla vitrea.

Instrumenta, quibus succini oleum extrahitur.

A Fornax.

B Foramen superius, ad canalem alterum.

C Foramen inferius, per quod erit inferior canalis.

D Instrumentum superius seu cucurbita, in quam conijciuntur succinum cum siliabus.

E Instrumentum inferius excipiens scorias & oleum.

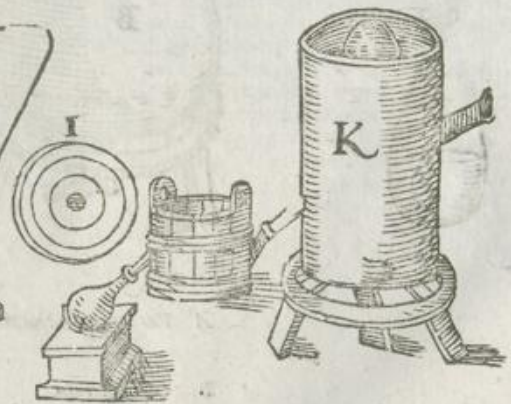

F Canalis superior, per quem subinde affunditur aqua calida.

G Canalis inferior, per quem oleum unâ cum aqua egreditur.

H Cucur-

H Cucurbita cum inferiori instrumento conjuncta, si sunt utraque imposta fornaci.

I Operculum perforatum, quo obstruitur cucurbita.

K Fornax cum omnibus ad destillationem necessariis. Fornacis enim structura ad dextram apparet, in cujus summitatis medio cucurbita eminet. Et abet eadem fornax ad dextram prominentem sursum versus canalem (qui canalus superior dicitur) ligneo cono obstructum. In eadem ad levam conspicuus est canalus inferior, cui alius per refrigeratorium transiens, astocietur. In medio apparet vas refrigeratorium, cum suo canali ad levan, cum quo statim receptio committitur.

DE DESTILLATIO-
ne in Sole.

CAPUT XLVI.

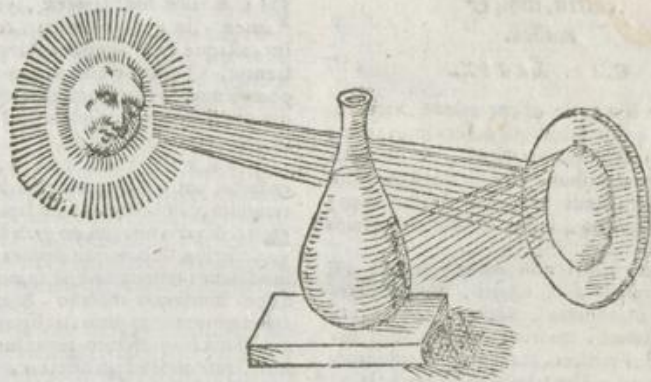
IN Sole fieri solet destillatio, locis calore Solis aestuantibus, posito super calidam arenam vase vitreo, re destillanda repleto, unâ cum appenso seu conjuncto recipiente. Verum hic modus nostris regionibus, frigidioribus scilicet, non admodum usitatus est.

DESTILLANDI rationem per solarium radiorum calorem frigidis etiam regionibus utcumq; accommodatum, ut odorem flores varii, ceteraq; destillanda, & qualitatem retineant, docet Adamus Lonicerus in nat. histor.

CAVEM, inquit, ignitum speculum. Solis splendori obverte, vitrum, cui materia inest, in-

A ter Solis radios, & speculum collocato, ita ut radii solares in speculo ad vitrum, secundum figuram subscriptam, se reverberent.

EST & alius quidam modus, Italis præcipue usitatus, destillandi aquas in Sole, hoc modo: Accipiunt duo vitra, unum vacuum, alterum herbis, aut floribus plenum. Hoc vitrum ita plenum panno lineo claudunt, per quem liquor destillare possit. Deinde hujus collum, vitri vacui collo superimponunt, ac diligenter aut lutato, sive argillis, aut alia quavis materia obturant omnes meatus, ne quid exhalet, colligâtes utrumque vitrum, atque radiis solaribus ea exponentes, ut illud quod herbas, vel flores continet, dependeat, alterum quod vacuum est, inferius ponatur, ut liquorem, qui in Sole excoquitur, excipiat: ita parant mulieres Bononientes aquam ex floribus rubi, ad oculos.

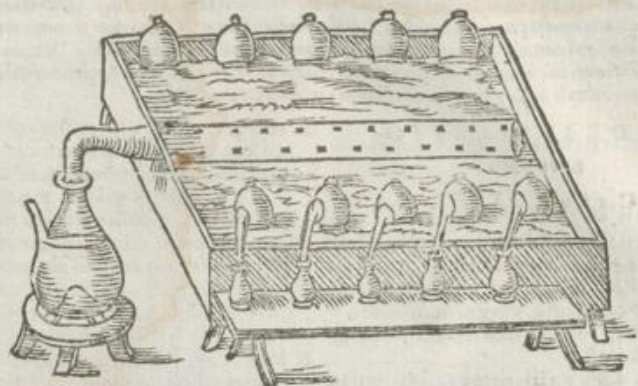

DE DESTILLATIO-
ne in fimo.

CAPUT XLVII.

IN fimo equino vel alia re putrescente destillatio fieri solet, si vel paupertas, vel alia causa impediatur, quò minus igne utamur. Verum ut Chymistis in multis fuerit utilis. Medico tamen non est recipienda, propter causam in lignis putribus, & ex putredine, vel alia de causa graveolentibus, si præsentim intra corpus recipienda: nam admovendorum foris minor habetur ratio. EST quoque destillationis apud Chymistas modus, qui fit in fimo equino, calore ejus aucto per fumum, seu vaporem aquæ ebullientes, ad hunc modum: Extrahatur arca lignea sex ulnarum longitudine, latitudine verò tanta, ut commode & cucurbita-

A rum corpora utrinque recipiat, & spacium nihilominus relinquatur, quo canalus inter utrumq; bocciarum ordinem penetrare possit. Arca repletur fimo sicco, permixto stramine dissecto, & imponitur in scamnum, ut altior extet. Fimo cucurbita indatur, capitellis extrâ eminentibus, ut nasus recipientibus adaptari queat. Inter has medias extendatur canalus æreus, aut plumbeus, aut etiam, si placet, ligneus, habens multa foramina exigua secundum totam canalus longitudinem, extremitas altera sit incurva, terram versus spectans. Tum rursus aliud vas terreum, aut æreum juxta ponatur, habens collum oblongum, cui adprectur canalus. Vas inferius aqua repletur, & impositum tripodi, igne calefiat, ut aqua ebulliat, & vapores inde ascendentes per canalum finem calefiant, & simul unoque cucurbitas, ut figura sequeas nobis representent.

DE INSTRUMENTIS A DE PILIS MORTA-
crassiori præparationi inser-
vientibus: & primò de
cultris, limis &
malleis.

CAPUT XLIX.

CAP. XLIX.

HAETENUS de præparatione tam ru-
 diore, quàm subtiliore differuimus: nunc
 de instrumentis præparationi, & quidem
 crassiori famulantibus (de subtilioribus enim
 supra in destillandi generibus tractauimus)
 agemus, à cultris, limis, & malleis incipim
 sumentes.

Sunt itaque cultri non unius generis: alii
 enim sunt vulgares & usitati, quibus radi-
 ces, & alia communia secantur. Alii ad cer-
 tos usus destinati, quorum quidam sunt inci-
 sori, quibus radices, & aromata inciduntur,
 qui in capite affixi sunt tabulæ alicui certo ferra-
 mento in altera parte ansam ligneam habentes,
 qua premuntur res, quæ altera manu cultro sub-
 jiciuntur. Est & culter, quo saccharum tundendo
 finditur, brevis, crasso dorso, firmus, ne fran-
 gatur. Cognata sunt his ferramenta, quibus flo-
 res, herbæ, & alia quædam ad conservas, aliaque
 necessaria secantur. Alia sunt figura lunari, utrin-
 que ligneis ansis infixa, alia oblonga, lata, quæ fe-
 riendo dissecant.

LIMIS indigemus, propter res, quæ non
 facile tundi terique possunt. Lima alia crassior
 est, alia tenuior. Utraque suum usum habet, &
 necessaria est.

QUOD ad malleos attinet, duobus gene-
 ribus opus est. uno ligneo, oblongo, gravi sa-
 tis, quo in findendo saccharo utimur: hic cum
 suo cultro in arca sacchari seruetur, re-
 liqui ferro constant ad va-
 rios usus.

PILÆ alia sunt lapideæ, vel fictiles, alia
 æneæ, in quibus semina, & nuclei teruntur,
 aliaque diversi generis subiguntur, & mi-
 scentur. Quidam electuaria quædam, ut dia-
 phœnicum, in ejusmodi subalperis atterere, &
 miscere solent potius quàm in vasis æneis, aut
 mortariis, propter acetum.

MORTARIA aut ænea, aut ex orichal-
 co facta, aut lapidea, aut plumbea sunt: suffi-
 cit unum plumbeum, unum lapideum. Ænea
 multa, & varia sint, unum grande, aut si est ma-
 gna officina, duo, in quo duriora, & copiosiora,
 tundantur: reliqua ordine minora sint propor-
 tione, minimum moscho, & ambra terendis
 destinatur: magna mortaria ligneo operculo fir-
 mo, in medio perforato, tegantur, si quid teren-
 dum, aut tundendum offertur, quod facile in
 pulverem dissipatur.

TOTIDEM sint pistilla, quot mortaria,
 & ejusdem materiæ, quanquam ad omnia fer-
 rea ferè sunt accommodatiora: fiant autem ex
 ferro durissimo, ne quid terendo vel tunden-
 do decedat, & materiis admisceatur. Unum etiã
 fit ligneum, magnum, longum, quo recentes her-
 bæ tunduntur.

DE SPATHULIS
 & cochlearibus.

CAP. L.

SPATHULÆ magnitudine pistilla æquant,
 numero verò excedant. Nam opus est
 spathulis etiam ad eximenda medicamina è
 pyxidibus, item ad confectioes, ne iis-
 dem ad electuaria & unguenta utendum sit:
 quod quidam impuri non sine incommodo
 negligunt: ut enim materiæ, ita quoque in-
 strumenta

Instrumenta confundi non debent. Ad hæc parva spatula, multum majore, contra quorundam morem eximi debet. Ferrea ad communem usum sunt aptissima: ad decoctiones verò qualescunque lignæ præferantur, si modò ex solida materia factæ sint. Variat etiam figura, extremitas sit lata, rotunda, oblonga, non nimis magna, ad quosdam tamen usus late, figura lingue præstant.

Cochlearibus variis, & ad varios usus Pharmacopœus indiget: primum opus est magno ferreo, quo eximantur materia in magno mortario tusa. Deinde parvis æneis ad pulveres eximendos è pyxidibus. Tertio magnis ferreis foraminulentis duobus, quibus spuma, aliæque excrementosa in summo nantia, auferuntur ab his quæ decoquuntur: uno atque altero unum foramen habente ad confectiones.

DE CRIBRIS, ET colatoriis.

CAP. LI.

Variis cribris opus est, partim minoribus, ex corticibus tilix, partim ex setis equinis confectis. Ex corticibus fiunt magna cribra, & parva quoque, per quæ semina & confectiones trajectiuntur. Setaceorum alia sunt aperta, alia utrinque clausa. Per aperta metalla, & terræ species crassiores ac vi-
D
liores eribrantur, per reliqua alia. Preciosi lapides per sericum duabus late pyxidibus partibus tanquam septum inclusum eribrantur. Non autem uno ad diversa, nec diversis ad unum utendum est. Hoc ergo pacto distinguantur & inscribantur: ad aromata, ad amara, ad purgantia. Sunt quædam, quæ singulana cribra exigunt, ut venena, arugo, &c.

Colatoria alia ex panno lineo, alia ex laneo, alia ex setaceo fiunt: alia sunt rare texturæ, alia densæ. Quidam colaturi decocta duobus vel tribus collis uruntur, supra se positæ. Superiore rariore, inferiore densiore, medio mediocri, non absque ratione: id enim citius, quod voluit, assequuntur. Quædam per saccos colantur, &c.

DE AHENIS ET VASIS metallicis reliquis, item torcularibus, & fornacibus.

CAP. LII.

Ahena varii sunt generis, & usus, nec ejusdem quantitatis: alia sunt profundiora, alia latiora, alia inter hæc media. Vasorum reliquorum quædam orichalco constant, quibus tonsores uti solent: his addantur duæ ferreæ ansæ, ut igitur imponi, & in tempore removeri facilis possint. Horum usus est

A ad decoctiones. Sunt & alia vasa non magna, rotunda, instar medii globi, in una parte plerumque habentia, in alia manubrium habent, cui ligneus pediculus insertus est, ne manus uratur. Quibus ad orbiculos fundendos utitur, vocantur vulgò **Patella**.

Torcularibus opus est ad succos exprimendos. Duo sufficiunt. Alterum ad liquores aquosos: alterum ad olea, aliæque pinguis. Nec debent eodem modo promiscue
B
exprimi. Fornacum alix sunt portatiles, ex ferro factæ, quarum caput est pale simile, in fundo foraminulentum vel craticula ferrea constans, per quæ cineres decidunt in subjectam partem mediam, quæ in latere habet januam parvam, ea clauditur, si flamma nimis magna est, alioqui aperitur, fundum solidum habet. Insistit totum officium tribus validis pedibus, & bicubitale est. Alix fornaces sunt extractæ suis locis, illis similes, sed absque
C
pedibus.

DE TABULLIS ET mensis.

CAP. LIII.

Varias & diversas tabulas habere oportet, ligneas & lapideas: unam ligneam, in quam nudam eribrantur materia, aut charta subternantur: aliam, in quam materia ad compositionem Antidotorum disponantur. hæc tegumentum habeat, ne vel si abeundum, vel expectandum, alioqui materia confundantur, aut alix res extrinsecus immisceantur. Non enim Pharmacopœus miscere simplicia ejusmodi debet, nisi Medici adsint. Tertia tabula ad materias decoctionum accipiendas. Lapidearum tabularum una cum lapide manuali ad terendos lapides preciosos destinata sit: altera ad penidia: tertia ad emplastra, cerata. De mensis non possunt tradi præcepta certa: in his enim opus est, una in pharmacopolio, in qua materia ponderantur: altera, in qua dispensantur & reponuntur. hæc debet esse libera, ac singulis chartis impone aliquod grave, ac diligenter nota singula, ne confusio aliqua fiat, altera verò variis rebus instructa sit. Nam supra hanc pendeat instrumentum, rastro non multum dissimile, in quo suspendantur lances, vascula ex orichalco, cochlearia parva, item duæ pyxides rotundæ, quibus funiculi altera crassiore, altera tenuiore dependeant. Item forfices aliquot, una magna & firma, qua herbæ inciduntur, reliquæ minores ad chartas & fila. In mensam collocata sit arcula, continens pondera minora omnis generis. In mensa sit foramen, per quod pecunia in cistulam subjectam demittatur. Sint & alix arcule clausæ, in quibus res necessarix & preciosæ contineantur. Consultum etiam est, omnia in librum referri, quæ venduntur, ut exacta septimana Pharmacopœus accepta

cum indice conferre possit. In laboratorio sit mensa munda, in quam penidium disponatur, rotulae, morsuli, & alia ejusdem generis. Deinde alia mensa ad herbas necessaria est, nec sunt in terram projicienda, quod quidam faciunt, ne vel pedibus conculcentur, vel à canibus commingantur. Est & mensa opus, supra quam herbae destillandae cultris feriantur. reliquas omitto.

DE FORMIS.

CAP. LIV.

FORMÆ variae sunt: aliae ad animalia ex saccharo effingenda, quarum aliae simplices sunt, aliae duabus constant partibus, quae imposita massa claudantur, & quod supervacaneum est, exprimunt: aliae ad marcipanes: aliae ad trochiscos ex metallo: aliae ad ceram sigillatorem, &c.

DE FINE MEDICAMENTORUM.

CAP. LV.

CAUSA efficiente expedita, ad finalem nobis perveniendum est. Est etenim certus medicamentorum finis, ut conferant vel ad necessitatem, vel ad ornatum: ad necessitatem quidem, ut sanitas vel constans conservetur, vel lapsa insensibiliter praeservetur, vel sensibiliter lapsa restituatur. Ad ornatum verò, ut pulchritudo scilicet constans conservetur, vel destructa reficiatur. Quae sanitatem conservant medicamenta, ejus naturae similia esse debent, quae conservanda est. Similia autem sunt temperata, quae neque temperiem, neque compositionem, neque unionem immutant, cujusmodi sunt, quae Medicis res non-naturales appellantur. Quae verò praeservant corpus

A medicamenta, ea partim similia, partim contraria esse decet. Praeservatur namque corpus partim conservando id, quod nondum est amissum, similibus: partim curando, quod est ablatum, contrariis. Verum cum nostrum institutum hoc loco non sit differere de medicamentis sanitatem conservantibus, & praeservantibus, (de his enim in nostra medicina Synt. xi copiose tractatum est) de iis tantum, quae sanitatem sensibilibus lapsam, sive intemperatura, sive mala compositio, sive unitas fuerit soluta, restituant, agendum est. Sicut itaque, quae sanitatem restituant, medicamenta morbo contraria. Contraria enim contrariorum sunt remedia. Si quidem calida frigidis, frigida calidis, humida siccis, sicca humidis & putridis conferant morbis. Sic quoque quae aperiunt medicamenta, obstructis, quae densant, rarefactis, quae rarefaciunt, densatis, quae dilatant, astrictis, quae astringunt, dilatatis auxiliantur: quae detergunt, sordidus, quae replent, cavis: quae cicatricem inducunt, planis inveniuntur ulceribus: item quae attenuant, humoribus crassis, quae incrassant, tenuibus, quae incidunt, lentis, quae abstergunt, viscosis, quae evacuant, plenitudinis, quae purgant, cacochymia sunt utilia. Quae verò medicamenta sint calida, frigida, humida, sicca: item quae appetentia, claudentia, astringentia, consolidantia, attenuantia, incrassantia, incidentia, abstergentia, & caetera, quae tertius agunt qualitatibus, (inter quae ornantia quoque comprehendimus) libro secundo sufficienter dictum est, ut pluribus, de his differere sit supervacaneum. Porro quantum unumquodque horum immutare debeat, & quando, & ubi, indicabit id nobis tam morbi quantitas, tam tempus & locus. Sed cum haec ad praxim potius quam ad medicamentorum tractationem pertineant, hic de medicamentorum causis finem faciemus.

FINIS LIBRI TERTII.

ANTIDOTARIUM GENERALIS LIBER IV.

DE MEDICAMENTORUM ACCIDENTIBUS.

CAP. I.

ACTENUS qua fieri potuit brevitate medicamentorum causas expeditimus, ut jam nihil aliud restare videatur, quam ut eorum accidentia paucis discutiamus. Hic autem acci-

dentia vocantur, non ut in physicis, quaeunque praeter subjecti corruptionem adesse vel abesse possunt, sed ea solum, quae cum effectus sint effectus, sub nullo causarum ordine continentur. Ex his enim, quae supra descripsimus, multa sunt, quae ad accidentium classes referuntur, causarum tamen etiam rationem obtinent. Id in primis & secundis medicamentorum qualitatibus animadvertere licet. Quamvis enim substantiarum, quibus insunt, effectus existant, causae tamen etiam sunt aliorum effectuum,

effectuum, quos libro secundo, quantum tu-
lit ipsa brevis, exposuimus. Sicut hæc igitur
accidentia, de quibus hoc libro sumus a-
cturi: ex qualitatibus quidem color, odor, sa-
por, & consistentia: ex quantitate pondus &
mensura, valor seu taxatio, & medicamentorum
penuria seu defectus, & convenientium
substitutio, quæ *ἀντιδοτοῦ* vocant. Ex loci
serie, collectio & repositio: ex tempore, col-
lectio & duratio: ex situ, ordo & dispositio.
Cum hæc itaque Medicis negligenda non sint,
de his aliquid etiam scribendum est, ne quid
huic Antidotario deesse videatur. Ad quid
autem horum observatio conferat, satis ex eorum
descriptione patebit. Rem igitur à coloribus
exordiemur.

DE MEDICAMEN-
torum coloribus.

CAP. II.

Nihil equidem suapte natura colores
efficiunt, quod ad tuendam sanitatem, aut
depellendos morbos conducant. Non enim
medicamenta coloribus, sed tactilibus quali-
tatibus humanum corpus immutant. Quæ
causa est, ut colores ad medicamentorum ac-
cidentia, non autem causas, referimus. Cum
tamen agrotantibus non his solum inservien-
dum sit, quæ sanitatem pollicentur, sed eorum
etiam desiderio sæpè satisfaciendum: in hoc
certè plurimum intentos decet esse Medicos,
ut, quoad ejus fieri potest, medicamentis color
inducatur, qui grati sit agrotantibus, vel quo
saltem non offendantur. Fit enim sæpenumero,
ut vel solus color nauseam moveat, quod
omni ratione præcavendum est, ne vel agrotans
medicamentum non exsippiat, vel non re-
tineat assumptum. Variis autem modis medi-
camenta colore magis grata redduntur. Aut
enim lotiones sordes, & ea, quæ colorem magis
ingratum efficiunt, abstergimus: aut ali-
quorum immixtione color medicamentis indu-
citur, qui sit agrotantibus acceptior. Co-
ctura denique medicamentorum colores im-
mutantur. Quædam enim igne magis abes-
cunt, quædam fulva, vel rosa fiunt, tandem-
que nigerrima, de quibus supra capite de co-
loratione satis actum est, ut ea de re non sit
rursus instituenda tractatio. Cæterum id
hoc in loco maxime videtur esse discutiend-
um, ut Studiosi colorum differentias, & na-
turam intelligant. Non enim negligendum
est, quod à coloribus sumitur iudicium ad di-
gnoscentia medicamenta, quæ nimirum sin-
cera sint, & quæ vel tempore viciata, vel ho-
minum dohis adulterata esse conspiciantur.
Differentias itaque Philosophi duas colori-
bus attribuerunt, ut simplicissimi colores ex-
stant albus & niger. Horum enim tempera-
tura varios nasci colores existimant. Quod

A autem Medici sola medicatione contenti non
sint, sed quæcunque contemplantur, ad
usum referant, non est ut hic subtilius colo-
rum causas investigemus: id nimirum Medi-
co satis fuerit, si colores oblatos ipso visu dis-
cernere possit: quod certe magis usu, & con-
spectione frequenti, quàm rationis discursu,
vel philosophica disputatione consequimur.
Non enim qui nunquam oculos apererit,
quid vel viride sit, vel cæruleum, intelligit.
B Tanta quoque est colorum varietas, ut pro-
priis nominibus describi non possint, sed ab
ipsis rebus coloratis laudanda sint denomi-
nationes. Herbaceus enim color, aut croceus,
nominatur non is solum, qui croco, vel her-
bis inheret, sed quicumque vel crocum, vel
herbas referunt. Cum itaque tot tantique va-
rii colores Medicis simplicia perquirentibus
offerantur, id certè fuerit merito consultissi-
mum, ut certis à differentiis distinguantur,
ne quos confusio pariat errores. Sic ergo co-
lorum genera constituere licet, album, ni-
grum, viridem, flavum, rubrum, & purpu-
reum. Tot enim colores maxime conspiciun-
tur, ad quos reliqui omnes reducti possunt.
Etsi verò pallidum, & rufam addunt aliqui:
cum tamen color pallidus sub albo, rufusque
sub rubro comprehendi possit, non videntur
hi ab aliis esse distinguendi. Quod ad reli-
quos autem colores attinet, quorum infinitus
penè numerus est, tales existunt, ut non
propriis differentiis à se invicem, & modò
descriptis, sed secundum magis & minus so-
lum discrepent, quæ nimirum varietas visu
melius discernitur, quàm verbis describi pos-
sit. Porro non adgnoscentia solum simpli-
cia, sed ad eorum præparationem colores à
Medicis observantur. Coctura siquidem (ut
suprà de medicamentorum coloratione di-
ctum est) varios nascuntur medicamenta
E colores. Utrum verò medicamentorum vi-
res ab ipsis eorum coloribus investigari pos-
sint, quaeritum est à multis. Cum enim co-
lor hominum naturas ostendat, ut qui cæte-
ris nigriores existunt, temperamento sint eò
quoque calidiori: videtur eadem etiam me-
dicamentorum esse ratio, ut quæ sunt alba,
refrigerandi vim habeant, nigra verò calefa-
ciendi. Sed cum contrarium in plurimis a-
nimadvertatur, non licet in rebus adeò du-
bis generalia constituere præcepta. Fortè ta-
men hac ratione compositorum vires ex co-
loribus agnosci possunt, ut unguenta lacteo
colore ob cerussam refrigerandi facultatem
habere colligas: viridia verò emplastra deter-
gendi, quod eum ab æruginis colorem maxi-
me recipiant. Verum (ut dictum est) incer-
tum existit de hisce iudicium, quod non
una sit ratio, qua medicamentis
colores inducun-
tur.

DE MEDICAMEN-
torum odoribus.

CAP. III.

SI colorum in medicamentis habenda sit ratio, certè nec odores negligendi fuerint. Non enim graviter olentia cerebro solum offensa sunt, stomachumque sepe numerò subvertunt, & syncopen etiam interdum inferunt, cum bene olentia spiritus animales, & vitales reficiant, naturæ nimirum acceptissima. Quæ causa est, ut non assumendis modò, sed extrinsecus admoventis ea subinde miscantur, quæ grato prædita sunt odore, de quibus supra satis actum est in medicamentorum præparationibus. Ceterum ut à se invicem simplicia discernantur, ut etiam quæ proba sunt, à vitiatis discerni possint, odores observari debent. Sunt enim, quæ cum eodem colore prædita sint, non visu, sed olfactu dijudicantur. Varia quoque ratione medicamentorum colores ementiantur, qui nempe fucus odoribus deprehenditur: cum non sit perpetuò tutum, ut gustu medicamenta probentur.

Porro quòd ad medicamentorum vires attinet, eæ meliùs olfactu, quàm visu dijudicantur. Naturæ siquidem accepta sunt, quæ gratum spirant odorem, ut eadem cerebrum, cor, & stomachum roborent. Quæ verò graviter olent, vires habent naturæ contrarias, ut modò dictum est: et si quædam (ut castorium) tenuissima, naturæ non sunt inimica. Quòd autem odorum differentia nec nominibus distincta sint, nec commodè verbis describi possint, dulcè est & difficile, quòd ab odoribus sumitur iudicium, ad exquirendas medicamentorum facultates. Ab ipsis equidem saporibus odorum denominationes mutantur, ut odores vel acerbis, vel austri, vel dulces existant, atque adeò tot sint odorum, quot saporum differentia. Nequaquam tamen eadem est odorum natura, quæ & saporum, ut iisdem nominibus participare debeant. Quis enim falsèditatem, quis amarorem unquam odorando perceperit? At si tamen id ita intelligendum esse velis, ut rerum falsarum, acrium, vel amararum odores is vocibus ideò nuncupentur, non quòd vel falsi, vel amari sint, sed quòd earum rerum odores existant, nil equidem morer, si res ita se habet: verum longè diversum animadvertere licet, cum amara sit majorana, libanotis, hyssopus, & absinthium, amara item sit cicuta, cum horum tamen odores sint multò diversissimi. Consultius itaque fuerit, ut singulorum simplicium odores diligenter observentur. Hæc autem olfacientibus occurruat maximè, pueris etiam notissima, ut vel grati, vel ingrati sint odores. An verò vel acutus odor sit, vel obtusus, non facillè quivis discer-

tere possit. Acutus nimirum odor est, qui citò cerebrum ferit, eò facillè tenui substantia penetrans. Obtusus verò cerebrum quidem attingit, sed non id irritat. Frigiditatis hic index est, ille verò caloris: intermedit mediam quoque rerum temperaturam indicant, ut quæ suavem spirant odorem, calore sint prædita temperato. Non qui tamen gratus est odor, idem ob id suavis existit, cum plurima, quæ suapte natura bene olent, multis adversa sint. Multi namque moschi offenduntur odore, qui tamen inter ceteros merito censetur esse gratissimus. Causa nimirum hæc fuerit, quòd subtilissimè fragret, ut cerebrum calidius, tenuesque spiritus nimis conturbet. Quæ verò grata sunt olfacientibus, & ita quidem, ut levi quadam dulcedine cerebrum oblectent, nulloque vigoris excessu molesta sint, hæc apprime suavia nominantur, quòd omnibus arrideant. Talia sunt rosæ, viola marcia, verba sculum, & similia, quæ nec quantitate, nec diu olfaciendo fastidium pariunt. A pinguis & maximè calefactis odor emanat, quem fortè non absurde vocaverit aliquis exhalationem, quòd adeò crassus aliquando sit, ut eskumare conspiciatur. Sunt, qui panis recentis olfactu vitam ad aliquos dies protraxerint. Nemo certè nutriendi vim odoribus adscripserit, nisi fortè odoris nomine res odoratæ intelligantur, non quidem unde prodit, sed quibus inest odor. Cum enim suffitus olfactu percipiuntur, sit, ut inter odores numerentur. Odor itaque è pinguis promanans, et si suapte natura nec ingratus est, nec vigoris excessu vellicat, non ideò tamen suavis est nominandus, cum solis esurientibus, nec iis quidem omnibus arrideat. Hic etiam temperatus est, & inter suavem & obtusum continetur. E' putridis rebus, & acidis odores quoque varii prodeunt, qui suas pro rebus subjectis differentias sortiuntur. Alia quoque sunt odorum genera, quorum descriptiones ex natura saporum desumendæ sunt. De his ergo non est ut agamus amplius, cum ex sequenti capite, si quid in his desideretur, sumi possit.

DE MEDICAMEN-
torum saporibus.

CAP. IV.

SAPORES non ad alimentorum gratiam solummodò requiruntur, sed Medicis eo quoque nomine diligenter observandi sunt, ut & medicamenta discernantur, & medicamenta, quæ assumenda præscribuntur, gratiora sint ægotantibus. Non enim satis est, si medicamentum vires, quas oporteat, habuerit, sed in id intentum esse decet, ut id finem suum assequatur. Cum itaque multa sint, quibus medicamentorum actio vel inhibetur, vel adjuvatur, eorum quoque ratio medi-

medicinam facturis habenda est. Non ejus ergo parvi refert, quo sint medicamenta sapore, si vel assumenda, vel ori admovenda sint. Ventriculus enim si quid aspernetur, id protinus evomere contendit: quæ vero grata sunt, ea suo continent amplexu.

CÆTERUM qua ratione grati saporis medicamentis inducendi sint, supra suo loco dictum est, ut ea tractatio nunc non videatur esse repetenda. Quoniam vero saporibus ad dignoscenda medicamenta, & eorum examen exequendum, certius præbent judicium, quam vel colores, vel odores, ob id eorum differentias Medici diligentiam quoque majori descripserunt, & hoc eo maxime, quod gustus reliquis sensibus medicamentorum vires manifestius edoceat. Cum itaque saporum discrimina vel pueris etiam notissima sint, & propriis distincta nominibus, non abs re fuerit, si paucis ea, quæ notari digna esse videntur, exponamus. Tres ergo saporum gradus à Medicis

Saporum gradus.

constituuntur, quorum primus eos continet saporibus, qui è tenui substantia promanant: alter eorum est, quos crassa teneraque substantia producit: tertius odor saporibus comprehendit, quibus natura quodammodo media est inter tenuem & crassum. Saporum tenuissimus acer est, hinc acidus, cui proximus est pinguis. Terrestrium vero crassissimus est acerbus, quem cæteri duo subsequuntur, amarum & insipidus. At salus, austerus & dulcis, partim crassi, partimque tenues esse censentur. Ut autem saporum natura melius intelligatur, duo sunt in eis consideranda: materia nimirum (quæ Medicis substantia nominatur) & forma: de quibus aliquid in præsentiarum agemus. Ad formam primæ qualitates, maxime verò calor & frigus referuntur, quarum ratione saporibus etiam à se invicem distinguuntur, ut paulo post edocebimus. Hæc verò forma in subjectis consistit, inter se plurimum quoque differentibus. Tres enim (ut modò dictum est) materie respectu saporum gradus existunt, & in unoquoque gradu tria quoque saporum discrimina licet animadvertere. Substantiarum itaque respectu saporibus ita distinguuntur, ut qui in tenui materia consistunt, ignem, aut ærem: qui verò in crassa, terram & aquam referant: qui medium in hisce locum obtinent, eorum, qui prima classe continentur, subtilissimarum partium est acer, ut & substantiæ, & F

Acer. virium respectu (de quibus infra dicitur) igneus merito sit nominandus: est enim adeò subtili substantia, ut & linguam quovis sapore vehementius feriat, & in abditissimas corporis partes magna vi penetret.

Acidus. Sapor partium tenuitate linguam pungit, partesque, quas contigerit, facillime permeat, nullo tamen caloris adjumento, cum (ut infra dicitur) frigida sint acida, quo nimirum ab

Pinguis. acerbis differunt. Pinguis autem sapor tenui quidem substantia est, quæ tamen non sicca,

sed humida sit: quæ videlicet causa est, ut non aquæ, ut acida, penetret, cumque calorem sequatur temperatum, linguam magis oblinat ac demulcet, quam aliqua ferat acrimonia. Proximus pingui dulcis est, ut qui gustum

Dulcis.

non modo non offendat, sed sua voluptate potius oblectet. In hoc verò differunt, quod humiditas dulcium sit aquea, sed pinguium aërea: quò fit, ut non sapor pinguis, sed dulcis ad median saporum classem referatur. Aquea quoque saporibus austere humiditas inest, nullo contemperata calore: quò fit, ut hi saporibus crudi nominentur, quò in fructibus immaturis maxime percipiuntur. Cæterum partes etiam terrenas quadamtenus obtinent, cum linguam asperitate quadam contrahant. Sallus autem sapor aquea simul & Salus. terrena constat substantia. Linguam enim non caloris acrimonia, sed substantiæ asperitate mordicat, radique siccano: non nihil tamen humiditatis obtinet, quæ gustum quodammodo diffundit, ut salus sapor inter dulcem & amarum substantiæ medius existat. Aqueus enim magis quam amarus est, & terrenus magis quam dulcis: quò fit, ut nec æquè gratus sit, ut dulcis: nec ingratus adeò, ut amarus.

INTER saporibus insipidus etiam numeratur, et si saporibus privatio magis est, quam saporibus: ob id nimirum, quò inter saporibus differentias plurimum occurrat. Neque verò simplex est saporibus privatio. Gustum enim exigua quadam ratione afficit, quæ non adeò tamen evidens est, ut alia saporibus differentia. Cæterum quòd saporibus hic non terrenis solum, sed aqueis etiam maxime rebus insit, ejus natura non ita facile describi potest. Quibusdam enim terrestris esse videtur, cum existiment alii, non terream hanc esse vim, sed aqueam: quod equidem magis est rationi consentaneum. Nihil enim est, quòd magis quam aqua saporibus obtundat, & si forte terrena quæpiam saporibus sint insipido, non id terrenis, sed aqueis partibus fuerit adscribendum: siquidem ignis & terra, ut extrema sunt elementa, vires quoque præ cæteris obtinent magis conspicuas, & quæ sensus nostros non leviter afficiant. Ne tamen à viris certè gravissimis constitutos saporibus ordines immutasse videremur, saporibus hunc inter eos recludimus, quorum terrena censetur esse substantia: licet id quoque paucis annotaverimus, quòd hanc impugnare possit opinionem, eo solum nomine, ut studiosi, quam vellent, sententiam sequerentur, & vel ad terrenos saporibus hunc referrent, vel ei salum substituerent, quem etiam Galenus terrenum vocat: eum videlicet libro 4. de Simplicium medicamentorum facultatibus amaro conferens. Amarus autem saporibus citra controversiam in terrena substantia consistere creditur. Licet enim manifesta polleat incidendi facultate, ut Ga-

Amarus.

lenus amara dulcibus tenuiora censuerit esse: substantia tamen, cui vis hæc inest, terrestris exiit, quam calor & adullit & extenuavit: quæ causa nimirum est, ut amara gustui sint aduersissima, linguamque non feriant modo, velut acria, sed radant etiam, ac mordicent. Acerbi denique sapes & viribus & substantia maxime terrestres existunt. Linguam enim asperitate quam molestissima coarctant & constringunt. Hæc sunt, quæ nobis de materia saporum exponenda esse videbantur.

Acerbus.

*Alia saporum
divisio.*

PORRO secundum formam sapes etiam distinguuntur: tribus nimirum gradibus, quorum primus calidos, alter frigidus, tertius eos continet sapes, qui viribus utrisque quadam temperatura participant. Saporum itaque calidissimus acer est, hinc amarus, deinde salus. Frigidissimus vero est acerbus, quem alii duo subsequuntur, austerus & acidus. Dulcis autem, pinguis & insipidus. calore & frigore quodammodo temperati sunt, ea tamen ratione, ut ad calorem dulcis & pinguis; ad frigiditatem insipidus magis deflectat.

*Saporum
generatio.*

CÆTERUM quod ad saporum naturam & vires intelligendas, causarum expositio, qua videlicet ex se invicem ratione sapes generentur, non parum conducit, ea de re paucis aliquid etiam ostendemus. Quæcunque saporem obtinent, ex quatuor elementis composita sunt. Pro varia ergo colorum mixtione, variz saporum differentiz oriuntur. Posita itaque materia (quæ terrenum quidpiam existat, nullo quidem præditum sapore, sed quod quosvis suscipere possit) calor, frigus & humiditas suas ita vires exerunt, ut frigore citra humiditatem acerbus sapor nascatur, quem Galenus ceu reliquorum materiam proponit libro supra citato, saporum generationem expositurus. Sin vero frigiditas terrenum id elaborat, humiditatis admixtione, saporem profert austerum, acidum & insipidum: hoc tamen discrimine, ut si vincat humiditas, & terrenas partes, & frigiditatem, sapor nascatur insipidus: si partes sint aquæ & terræ portiones, ut frigiditas non obtusa humore, suas in subjectam materiam vires exerat, austerus prodit sapor, vel acidus: hic quidem, si humiditas fuerit aërea; ille vero, si crassa fuerit, & aquea. Calore cruda maturefcunt. At varia est caloris operatio. Nam vel coquit, vel si modum excedat, etiam adurit. Quamobrem si calor materiam offendat, multa salam humiditate, dulcem producit saporem, aut pinguem: hunc, si fuerit humiditas aërea; illum vero, si aquea fuerit. At calor, si terrenas partes adusserit, salum generat, aut amarum. Salus equidem fit, si partes adustæ aqueo humore quodammodo temperentur, quod in amaro sapore non contingit. Denique, si calor terrenum id subjectum tenui temperatum humiditate non quidem adusserit, sed ita & ex-

tenuarit, & calefecerit, ut & ejus tenuissima sit substantia, & caloris vires in ea summe conspiciantur, sapor acris emanat. Hæc itaque dicta sint de saporum causis, & eorundem generatione.

QUI s vero sit eorum usus, nondum satis expositum est, ut id nobis sit nunc etiam paucis discutendum. Ad dignoscenda medicamenta, & eorum examen exequendum, sapes Medicis observandos esse, jam dictum est. Ad gratiam medicamentis conciliandam, varia quoque est saporum præparatio, de qua non est ut quequam scribamus amplius. Ut autem medicamentorum vires expiscemur, hic maximus est saporum usus.

Hinc enim iudicium desumitur nec difficile, nec incertum, quibus videlicet viribus poleant medicamenta. Cum enim pro varia primarum qualitatuum mixtione, saporum differentia nascantur (ut modo satis aperte docuimus) rationi certe consentaneum est, certis poliere viribus sapes unosquosque. Licet autem hoc libro nobis nequaquam sit propositum, ut medicamentorum vires ostendamus; (id siquidem libro secundo satis, ut arbitror, aperte discussum est) hoc ipsum tamen saporum tractatio possit, ut hic eorum usus etiam exponatur. Cæterum quod superioribus libris medicamentorum causas edocuerimus, & liber hic dicatus sit accidentibus, ea solum de saporibus describenda sunt, quorum respectu sapes non causa sunt, sed accidentia. Quamvis itaque de saporum viribus hic aliqua proponamus, ea tamen ita sunt intelligenda, non quod sapes tanta quæpiam efficiant, sed quod earum vires indices existant. Quamobrem cum acria & acida tenuium partium esse dixerimus, consistat his inesse vires, ut viscerum obstructiones solvere possint. Quod vero pinguem inter eos retulerimus, quorum tenuis est substantia, vis hæc ei merito quoque videtur esse tribuenda. Verum quæ pingua sunt, adeo non incidere novimus, ut viscera potius offerant, quam eorum tollant obstructiones. Id ergo fuerit hæc in parte diligenter observandum, quam videlicet ob causam pinguis inter tenues, & amarus inter crassos sapes reducatur. cum hoc ad solvendas viscerum obstructiones etiam utamur; at illo minime. Causa proculdubio fuerit hæc, quod licet pinguis sapor riuus terrena consistat substantia, quam sapor amarus, calorem tamen tantum non habeat, ut in abditas corporis partes æquæ ac amarus deduci possit. Hanc questionem multis utrinque rationibus discutere possemus, nisi servanda brevitatis id ipsum hoc in loco dissuaderet. Porro vires attenuantium supra libro secundo descripsimus; proprio nimirum capite: sigillatim vero, cum de iis ageremus, quæ menses movent; de diureticis item & discutientibus.

Contrarias

Contrarias attenuantibus vires habent, quicunque sapes in crassa subsistunt materia. Nam vel incrassant, vel adstringunt: indurant austerus & insipidus: adstringunt vehementer quidem acerbis, & leviter salus & austerus. De incrassantibus & indurantibus supra propriis actum est capitibus. Adstringentium vires capite repellentibus dicato sunt exposita. Pinguum vires emplastice sunt, quas suo quoque capite discutimus. Ad nutriendum vero pingua maxime conducunt, quæ tamen facultas ad victus rationem refertur, ut ea nobis in hoc Antidotario non fuerit exponenda. Denique cum laxant & rarefaciant dulcia, satis eorum vires supra descriptæ sunt. Alias medicamentorum facultates libro jam aliquoties citato exposuimus, additis etiam earum notis à saporibus desumptis, ut nunc pluribus de iis agendum non sit. Hæc saltem paucis in hunc locum referre volumus, ut hic saporum usus Studiosius esset manifestior. Licet enim sapes inter accidentia numerentur, nec propriis viribus morbos oppugnent, Medicis tamen in id plurimum conducunt, quod (ut modo demonstravimus) virium in medicamentis exquirendarum indices existant.

DE TACTILIBUS
qualitatibus.

CAP. V.

DE primis, secundis & tertiis medicamentorum qualitatibus (quas ob id tactiles appellant, quod tactu percipiuntur) supra libro secundo egimus. Eas tamen nunc ita discutimus, ut de iis agendi copiosius nobis nunc occasio non contemnenda supersit. Cum enim medicamentorum accidentia, quibus ipsa dignoscantur, aut eorum vires exponuntur, hoc libro discutenda sumptimus, de his etiam merito fuerit aliquid hæc ipsa ratione tractandum: qua videlicet non cause sunt, sed causas suis utique notis patefaciant. Siquidem ad agnoscenda simplicia, non coloribus solum, odoribus, aut saporibus indicia sumantur, sed ab his etiam qualitatibus, ut ab ipsa quoque forma & figura, de quibus hoc & sequenti capitibus agere constituimus. Qualitates itaque tactiles hæc sunt, caliditas, frigiditas, siccitas, & humiditas: quæ quidem primæ vocantur, quod ex eis reliquæ prodeant. Pro varia namque primarum qualitatum mixtione, variis quoque corpora differentias nascuntur: ut nimirum dura, vel mollia sint: crassa, vel tenuia: densa, vel rara: gravia, vel levia: lenta, vel friabilia: denique vel levia, vel aspera. tot enim maxime tactilium qualitatum discrimina Medicis observantur, quæ nobis sigillatim & brevibus exponenda sunt. Quod ad frigiditatem & calidita-

tem attinet, qualitates certè sunt effectus potius ipso & experientia, quam subito tactus indicio, dignoscendæ. Cum enim ceteræ qualitates actu tales existant, ut quamprimum continguntur, hoc ipso sensu semetipsas patefaciant: calor tamen & frigiditas medicamentorum tactu non prius percipiuntur, quam calore nostro fuerint in actum reducta. Siquidem potestate, non actu medicamenti dicuntur inesse, nisi eum (ut modo dictum est) suos etiam exerant effectus. Non possunt ergo medicamentorum qualitatibus hisce dignosci, quod (si tactum contulas) omnia pene sint eodem modo disposita, pro varia temporum constitutione. Siquidem frigida sunt non ea solum, quibus refrigerandi vis inest, sed quæ calore sunt etiam vehementissimo. Licet autem caliditate medicamenta, vel frigiditate tum demum dignoscantur, ubi suis se viribus exeruerint, non ideo tamen causarum indices existunt, cum eas subsequantur: indicia verò medicamentorum usum præcedere debeant. Verum hæc forte subtilis quam res proposita postulaverit. Humiditas itaque & siccitas, cum actu, non sola potestate rebus insint, ipso statim tactu medicamentorum differentias exponunt, quibus ea inter se dignoscantur. Fit equidem interdum, ut quæ revera sunt humida, si congelentur, tactu sicca videantur. Hoc tamen in medicamentis rarissime contingit. Quod si quando contingat, facile congelatum à sicco distinguitur. Cæterum hoc in loco humida vocantur, non (ut supra) quæ vim habent humectandi, sed quæ proprio termino contineri nequeunt: quò fit, ut vasculis excipiantur. Siquidem multa potestate sint humida, quæ sicca tamen sunt actu. Liquida igitur forsitan magis proprie nominentur. Idem quoque de siccitate iudicium esto. Multa namque liquida sunt actu, quibus exiccandi vis inest. Sicca verò dicuntur, non quæ talia sunt facultate, sed quæ proprio termino continentur. Congelata quidem proprio termino contineri videntur, quod in seipsis, non autem extrinsecus contineantur. Verum terminus hic eis proprius non est: quò fit, ut levi calore dissolvantur, atque ita quæ suapte natura consistere videbantur, subito dissolant. Sunt itaque sicca (certioris doctrinæ gratiâ) non ea solum, quæ si vasculis exerantur, non dissolunt: hoc tamen pulveribus contingit, etiam siccissimis: licet quodammodo tamen consistant; sed quæ linteamimbus obspersa madorem eis nullum conciliant. Dura sunt autem, quæ digitis pressa, non cedunt. Pulsa siquidem cedunt etiam durissima. Quam ob causam vox hæc (pressa) definitioni videtur addenda esse, ut res, quid sit, facilius intelligatur.

Quæ verò cedunt, mollia nominantur. Mollè. Verum nec id satis esse iudicaverim. Siquidem liquida digitis etiam pressa cedunt, quæ tamen mollia non sunt: nisi vox ea largius,

atque adeo improprie sumatur. Dicitur ergo id addi poterit, ut molle dicatur, quod digitis pressum cedit, nec iis amotis denuo coalescit. **Crassum.** Crassum autem vocant (πυρρὸν Græcis dictum) quod teri quidem potest, verum difficillimè. Contrarium huic, quod leviter in pulverem redigitur: (tenue vocant, seu λεπτομερές.) Hæc quidem descriptio duris solummodo competit corporibus. Cum tamen hæ voces liquidis etiam attribuuntur, alia quoque ratione crassum & tenue definienda sunt. Liquida namque nequam conteruntur. Quamobrem liquores crassi nominentur, quorum guttæ consistunt: tenues verò, quorum guttæ citò diffunduntur. Tenuis etiam vocantur, qui partibus constant subtilibus, ut quamprimum evanescant. **Densum.** Densum est, quod partes ita contractas habet, ut nullo distincte sint interstitio. Poros nominant, seu meatus, ea corporum spaciola, quibus eorum partes à se invicem secernuntur. Quod itaque poris constat magnis, aut exilibus & multis, rarum nominatur: densum verò, siquidem iis destituitur. Ceterum id in hisce fuerit observandum, ut hoc ipsum destitui privationem denotet, non simplicem negationem: quod discrimen è Dialecticis descendendum est, ne res non integrè intellecta confusionem & homonymiam pariat. Novimus enim aquam poris etiam carere, cum tamen densa non sint appellanda. Poris itaque destitui dicuntur, quibus talis est substantia, ut si poros non habeat, porosa tamen esse possit. Talia sunt, quæ solidam habent substantiam. Liquida namque poros admittere non possunt, cum partes eorum consistere nequeant, sed in se ipsas subito confluant: quò fit, ut spacium inter eas constitui non possit. Cum itaque liquida porosa non sint, hoc est, talia, ut poros suscipere queant, nec ipsa quidem poris proprie destitui dicuntur: quò fit, ut nec densa nominari debeant, nisi quis improprie vocem hanc eis attribuere velit. Possent ad hanc rem utrinque proponi multa, quibus ea vel confirmari sententia possit, vel impugnari, quale hoc est, quod in aqua violenter agitata conspicitur. Cum enim spumam concipit ex aëre, qui aqua immiscetur, porosa fortè judicari possit: sed subtilis hæc disputatio movenda quidem hoc loco fuit, non autem expedienda, ne constitutos brevitatis limites egredieremur. **Grave.** Grave corpus appellatur, quod exigua mole magni ponderis est. **Leve.** Leve, quod vice versa pondus exhibet exiguum, etsi mole sit amplissima. Physicis hæ qualitates alio modo definiuntur. Gravia siquidem vocant, quæ deorsum vergunt: levia verò, quæ sursum feruntur. Verum hæ descriptiones licet verissimæ sint, hoc tamen loco nihil juvant. Nullum enim nobis medicamentum offertur, quod suapte natura sursum tea-

dat, sed omnia ponderis aliquid habent: quò fit, ut hic levia vocentur, non quæ simpliciter talia sunt, sed quæ minus gravia cæteris existunt. Ceterum de gravitate merito fortè dubitare liceat, sit ne tactilis qualitas, an non? cum solo visu discerni posse videatur; nec contingendo, sed sustinendo gravitatem percipimus. Verum & hoc ea de causa, quam modo exposuimus, dimittere cogimur. **Lenta.** Lenta nominantur, quorum partes adeò glutinosæ sunt, & ita sibi invicem adhærescunt, ut nec flexa frangantur, nec pressa dissiliant. **Friabilia.** Friabilia verò sunt hisce contraria, quæ vel digitis etiam leviter compressa in pulverem statim discernuntur.

P o r o s quibusdam placet, ut liquidis, quæ viscosa sunt, vel digitis, glutinis instar, implicentur, aut ducta difficulter dissolvantur, & in longitudinem extendantur. **C** Placet, inquam, aliquibus, ut talia lenta quoque nuncupentur: quod nec improbarem, cum parvi referat, qua voce describatur unumquodque, modò res homonymiæ non involvantur. Lentum tamen friabili contrarium esse constat, ut unum debeat esse genus utrisque, nec possit extra id utralibet pars evagari. Cum itaque friabilia solidis competant, lenta quoque solida solummodo proprie videntur esse nominanda. Quòd si vox hæc adeò late patet, ut viscosa quæque complectatur, atque adeò liquidis etiam conveniat: alia voce contrarium fuerit denominandum, qua videlicet si liquores exprimantur, qui lentis non sunt. Duabus itaque vocibus res etiam diversas designantibus unica contrariabitur: quod inconveniens facile vitabitur, si liquida viscosa, vel alia quapiam voce, non autem lenta nuncupentur. Sed in his diutius fortè moramur, quam deceat. **Asperum.** Asperum denique dicitur, quòd tactum sua lædit inæqualitate, seu quòd contactas partes quodammodo radit & exulcerat. Quòd autem nihil ejusmodi continet, quò tactus offendatur, leve dicitur. **Leve.**

Hæ sunt ferè tactilium qualitatuum differentiationes, quas in medicamentis vel compositis, vel simplicibus examinandis observant Medici. Nunc verò ut ad exquirendas medicamentorum vires, ad hisce qualitatibus indiciata sumantur, nondum satis (ut existimo) liquet. De primis qualitatibus hoc initio hujus capituli adnotavimus, eas nempe non subito, si tactu percipiantur ea quibus insunt subiecta, profertur, quin prius in actum redigantur. A primis ergo qualitatibus nil certò colligere licet, an medicamenta vel calefaciendi, vel exicandi, vel humectandi vires habeant: cum multa potestate contrarias habeant qualitates iis, quas actu exhibent. Ut plurimum tamen ad humectandum liquidis, & ad siccandum siccis utimur, ut quandoque tactus ipse qualitates etiam has ostendat. **Quod**

Quod ad reliquas autem tactilium qualitatum A differentias attinet, nullum omnino, vel certe levissimum de medicamentorum viribus iudicium subministrant. Voces equidem ipsæ rerum, quibus tribuuntur, vires denotare videntur, ut quæ crassa sunt, incrassandi vim habeant, quæ mollia, mollendi, quæ sunt aspera, tergendi, & cæteræ pariter tactilium differentiarum. Verùm quàm tuta sit de hisce conjectura, si noverunt, qui hæc diligentius examinaverint.

DE FORMA ET FIGURA medicamentorum.

CAP. VI.

HACTENUS eas expeditimus qualitates, quæ certis percipiuntur sensibus; visu nimirum, olfactu, gustu & tactu: nunc nobis de figura & forma medicamentorum aliquid est exponendum, quæ videlicet qualitates non ditorum sensuum aliquo, sed pluribus percipiuntur. Visu siquidem & tactu cognoscere liceat, quæ figura sit, vel forma medicamentorum: licet hæc qualitates propria non sint horum sensuum objecta: per accidens enim, respectu nimirum coloris, formæ rerum, & figuræ conspiciuntur: & corpora non sunt figurarum, aut formarum respectu tangibilia. Cæterum hic forma non est ipsa rei per se subsistens substantia, quam supra diximus facultatem, & causam eorum effectuum esse, quos in causarum expositione supra descripsimus: sed accidens est, effectus videlicet formæ substantialis, & externa quædam species, non ratione, sed modo dictis sensibus percipienda. Verum discrimen inter formam & figuram hic observari decet. Est enim utraque species quædam externa. Differunt hæc ergo ratione, veluti superficies à toto corpore differt. Siquidem figura profunditate, non autem forma destituitur, ut plures figuræ formam efficiant, veluti totum suis constituitur partibus. Ad simplicium itaque dignotionem, figurarum & formarum discrimina sedulo sunt expeditenda. Quod autem tot sint formarum & figurarum differentiarum, ut paucis generibus comprehendere non possint, & hæc indiffereta multitudo melius experientia & exercitio frequentiori, quàm longa descriptione cognoscatur, non est ut in hisce duntius evagemur. Hoc saltè exempli loco dixisse sufficiat: in simplicibus exquirendis has maxime figuras animadverti, circulem, oblongam, varie dissectam, variis item angulis extuberantem, latam, &c. Formæ verò partibus animalium maxime describuntur, ut oculo bovis, auricula muris, canum testiculis, cauda scorpionis, hirci lingua, dente leonis, & similibus. Qui plures habere volet formarum & figurarum differentias, herbarum descriptiones consulat. Hic itaque præcipuus est usus formarum

& figurarum, ut Medici simplicia maxime dignoscant. In compositis enim raro à forma, vel figura iudicium sumitur, quod pro cuiuslibet artificis arbitrio, varias medicamentorum formas nanciscantur, quibus suam pharmacopœi probeant industriam. Sunt autem, qui præter hanc formarum & figurarum utilitatem, aliam excogitare tentaverint, ad vires videlicet medicamentorum investigandas. In herbis enim id usum venice contendunt, ut qui foliis consistentioribus, refrigerandi facultate polleant; quæ verò follicula proferant tenuissima, calefaciendi; quæ spinis & aculeis munita sint, incidendi; quæ sit, ut etiam plebeis carduus benedictus adversum lateris dolores valere putetur. De cæteris similia quoque vendicant. Verùm in hisce fallacius est iudicium, quàm ut generalibus præceptis certo comprehendere possit.

DE PONDERIBUS ET mensuris medicamentorum.

CAP. VII.

ALIA series accidentium, quæ Medicis observanda veniunt, est quantitas. Hæc enim per se nihil agit, quod Medicus vel sanitatem tuet, vel amissam evocare possit: quæ causa est, ut nec inter causas numeranda fuerit. Licet autem, ut suam medicamentorum finem assequantur, certa sit quantitas constituenda, nec quidvis qualibet mensura suos exerat effectus; hoc ipsum tamen quantitati non est adscribendum, sed rebus ipsis, quæ certæ quantitate comprehenduntur. Nam si rhabarbarum drachmæ unius pondere purget, dubium non est, quin duarum mensura magis sit purgatarum: nequaquam tamen hæc ipsa dosis causa purgationis statui debet, sed infra rhabarbaro facultas. Nam si duodecim exhibueris uncias, nequaquam operabuntur, nisi res ipsa, quæ tanto pondere mensuratur, eam vim habeat, quæ purgari possit. Hæc eadem ratione refutatur eorum iudicia, qui venena quædam sola quantitate lethalia esse iudicant. Licet enim clarioris doctrinæ gratia phrasim hanc retineri posse concedamus, ut alia simpliciter, alia verò quantitate mortem inferre statuantur; nequaquam tamen hoc ita fuerit intelligendum, atque si quantitas ipsa per se lethalis existat, sed quod id ipsum, cui quantitas adscribitur, majores habeat vires, quàm si vel dimidiam, vel decimam ejus partem exhibueris. Ut igitur medicamentorum vires certo sine contineantur, ne vel evagentur ulterius, quàm conveniat, vel scopum sibi propositum non contingant, pro variis uniuscujusque viribus certa quantitate, quæ vel pondere, vel mensura circumscriptur, exhibenda sunt. Pondera autem, quibus hodie Medici utuntur, hæc sunt:

GRANUM, *στράβων*, minimum pondus est quo utimur. summus autem grana piperis albi, si alia pondera defunt, quorum viginti scrupulum, sexaginta drachmam constituunt, atque ejus hæc est nota, G.

OBOLUS, *ὀβολός*, pendet grana decem, seu scrupulum dimidium. Sic autem scribitur, S.

SCRUPULUS, *σκάμμα*, pendet obolos duos, seu grana viginti. Sic notatur, Z.

DRACHMA, *δραχμή ἢ δρῆκη*, pendet grana sexaginta, seu scrupulos tres: & est octava pars uncia. Hujus est nota, Δ.

Aureus Arabum & denarius Romanus pendet drachmam unam, & insuper septimam ejus partem, unde septem denarii, vel aurei constituunt unciam. Sic notatur, X.

UNCIA, *ὀνκία*, duodecima pars libra, constat drachmis octo, denariis septem: talis est nota, Z.

SEMS, vel semistis, id est, dimidium. sic scribitur, β.

SESCUNCIA, seu sescunx, uncia una & semis. sic notatur, Z j β.

SEXTANS, duæ uncia. Z ij.

QUADRANS, tres uncia. Z iij. vel qd.

TRIENS, quatuor uncia, quarta pars assis.

QUINCUNX, uncia quinque.

SEPTUNX, uncia septem.

BES, vel bessis, quasi bis triens, uncia octo.

DODRANS, uncia novem.

DEUNX, uncia undecim.

AS, vel assis, uncia duodecim. seu libra.

LIBRA, *λίβρα*, duplex est: publica. seu civilis, & Medicinalis. Medicinalis, quæ & Romana, & AS, duodecim uncias pendet: & hæc est officinis usitata. Civilis seu publica, pendet uncias sedecim: libra autem hæc est nota, Λ.

MARCA continet uncias octo, seu sedecim lotones, & bis utuntur aurifabri.

ANA idem potest, quod singulorum tantundem, vel partes æquas, cujus nota est, ana.

HÆC autem sunt pondera, quibus Medici & Pharmacopœi hodie communiter utuntur, quæ his in prompta esse debent, ne deficiente uno quid Pharmacopœum remoretur.

QUOD ad mensuras attinet, sunt vel liquidorum, vel aridorum, vel herbarum, florum, radicum & legaminum.

ARIDORUM mensura est.

MANIPULUS, qui dicitur fasciculus herbarum, aut similia, qui manu comprehendi potest: sic scribitur, M.

PUGILLUS, sit digitis simul in extremitate compressis: nota ejus est, P.

LIQUIDORUM verò mensura est.

LIBRA civilis, seu publica, quæ pendet uncias sedecim.

HEMINA Italica, est dimidius sextarius Atticus, & pendet uncias mensurales novem: tantundem quoque pendet cotyla Attica. Co-

A tyla Italica est libra mensuralis, seu duodecim uncia.

SEXTARIUS Atticus continet duas heminas, seu uncias decem & octo.

CHÆNIX, sextarius duo.

CHUS, chœnices duo.

CONGIUS, sive choa, sex sextarios continet.

BICONGIUS, duodecim sextarios.

TRICONGIUS, octodecim sextarios.

SED hæc de ponderibus & mensuris sufficiant.

DE VALORE, SEU TAXATIONE.

CAP. IIX.

SÆPENUMERO contingere solet, ut Pharmacopœi unum idemque medicamentum variè distrahant. Alius enim minori, alius majori precio rem suam venditat: unde cives multoties decipiuntur. Interdum etiam accidit, ut in conscribendis receiptis precii rationem non habeant Medici, agrotantiumque fortunas minime perpendant, sed potius summa egestate præditis medicamenta ordinent preciosiora: quæ cum persolvere nequeant, negligere tandem cogantur. Quare ut aliquid etiam de medicinarum taxatione, & quidem præcipuarum fere Germaniæ officinarum, nostro tempore communi (non enim omnibus in locis observari solet) in medium afferamus, opera precium esse videtur. Taxationem itaque hoc in loco nihil aliud esse dicimus, quam medicinarum secundum precium æstimationem. Precium autem esse monetam seu pecuniam, quæ pro re emptæ datur. Verum cum hæc pro varia dominiorum ratione variet, vulgari nostra moneta (cujus denarii decem, vulgo *Reppen* dicti, bazium Constantiensis unum constituunt) unumquodque medicamentorum genus æstimabimus, initio à simplicibus sumpto, quorum taxa seu valor sic se habet.

FLOREM nostratum pugillus denariis duobus, vel ad summum tribus plerumque venditur.

HERBARUM nostratum manipulus denario unico vel duobus æstimatur: peregrinarum verò pluri emitur.

FRUCTUS pro varia tum specierum, tum loci differentia variè distrahuntur.

SEMINUM uncia dimidia à denario unico ad duos vel tres seplariani cœmitur.

RADICUM vulgariarum Z β. denariis duobus vel tribus ad summum (exceptis peregrinis) comparatur.

QUOD ad compositorum taxam attinet, primum locum syrupi obtinent, quorum uncia semis denariis tribus, vel quatuor ad summum emitur, exceptis iis, quibus cassia, vel manna, vel preciosorum laxativorum aliquod ingredi-

D E

E N

F I

G U

H A

I N

L I

M A

N O

O S

P R

Q U

R E

S I

T A

U N

V I

W I

X I

Y I

Z I

ingreditur, & tunc uncia dimidia denariis sex, vel A
pluris pro ingredientis valore æstimatur.

AQUARUM destillatarum communium uncia una denariis duobus emitur; caponis verò denariis decem: rorismarini & majoranae denariis quinque: & aquarum vitæ compositarum baziis duobus Constantiis comparatur.

SUCCORUM medicatorum (Arabibus Rob) uncia dimidia, denariis tribus vel quatuor valet.

ELECTUARIORUM solutivorum uncia media, denariis decem emi solet.

PILULARUM drachma una, denariis sex, vel ad summum octo constat.

OPATORUM uncia dimidia, denariis octo venditur.

ELEGMATUM (Arabibus Loch) uncia semis, denariis quatuor, vel quinque.

CONSERVARUM uncia una, denariis quinque vel sex.

ELECTUARIORUM aromaticorum uncia denariis decem.

SPECIERUM confectioarum aromaticarum scrupulus unus, denariis quatuor vel sex emitur, exceptis illis, quibus moschus, vel ambra, vel aurum, vel argentum, vel margaritæ ingrediuntur, quorum scrupulus denariis octo vel decem ad summum vendi solet.

TABULARUM aromat. uncia dimidia denariis quinque; quæ verò moschum, vel ambra, vel margaritas recipiunt, denariis decem comparatur.

TROCHISCORUM drachma una denariis octo.

OLEORUM uncia dimidia denariis quatuor: olei verò de moscho denariis decem: olei vitellorum ovorum denariis octo: balsami artificialis, & cæterorum oleorum destillatorum baziis tribus venditur.

UNGUENTORUM uncia semis denariis quatuor, excepto citrino, aureo fusco, & Ægyptiaco, quorum 3 ß. denariis octo constat.

EMPLASTORUM & ceratorum uncia dimidia denariis quatuor, excepto stomachali ex

oxycroceo, cujus 3 ß. denariis decem valet: & emplastri contra rupturam baziis duobus. Et hæc ferè apud nos est generalis medicamentorum taxatio.

DE SUCCEDANEIS,

sive quid pro quo.

CAP. IX.

SUCCEDANEA, dicuntur medicamenta, que pro aliis posita similes vires habere creduntur: Græcè vocantur *ἀντιομοίωτα*: quibus ideo opus est, quòd quibusdam simplicibus hoc tempore in universum caremus, ut balsamo, calamo aromatico verò. Quædam adferuntur quidem, sed plerumque vetustate confecta & arefacta, ut myrobalani: vel adulterata, vel alioqui vitata imbribus, aut vicinia atque contactu rerum noxtiarum, pro quibus alia supponi necesse est. Et ut maxime difficile est invenire, quæ per omnia aliis respondeant, melius tamen est integris succedaneis, quàm genuinis corruptis uti. Mediocritia tamen genuina quibusvis succedaneis præferantur. Cæterùm hic locus de succedaneis recognitione & repurgatione exactiore opus haberet. Multa enim passim apud authores, non Arabes solum, sed Græcos quoque extant, quæ non satis aptè aliis substitui posse videntur. Nam pyrethum pro zingibere poni, haud idoneum est. Illud enim fervidam & igneam naturam habet: rectius piperis aliquod genus sumi videretur. Pro agarico euphorbium ponere periculosum. Pro enidiæ semine, vitis semen ineptum, & alia ejus generis plurima, viribus dissimilia. Verùm talia castigare non unius hominis, sed integri collegii Medicorum labor est. Quare eorum, quæ subjungemus, succedaneorum usus esse poterit, donec tempus meliorem aliquem ordinem proferat, aut Principum vel Magistratum diligentia factum sit, ut vera ipsa simplicia advehantur. Eorum autem talis erit ordo, ut succedanea illis, in quorum locum supponuntur, ex adverso scribantur: quemadmodum pro

Acacia
Acoro
Ammi
Amomo
Amygdalis amaris
Adipe vulpis
Adipe cervino
Alumine
Asaro
Asia
Arsenico
Aqua pluvia
Aqua marina
Aspalato
Balauftio
Balsami liqore

Succus hypocistidis, vel prunorum agrestium.
Radix asari, aut calamus aromaticus officinarum.
Anisum, cuminum.
Asarum, aut calamus aromaticus officinarum.
Absinthium, nuclei persicorum.
Ursinus.
Anserinus.
Sal foetidus.
Acorus, vel carpesium.
Asia fœtida officinarum vel sigapenum.
Sandaracha.
Aqua fontana pura.
Aquæ libra una, in qua salis 3 iv. bullierint, aut muria piscis.
Lignum aloës officinarum.
Malicorium.
Terebinthina stillatitia, aut oleum caryophyllorum, aut nucis moschatæ, aut balsamum quod ex India advehitur.

Balsami semine
 Been albo }
 Been rubro }
 Bitumine

Buccinorum testis
 Calamo aromatico
 Chalcitide

Cardamomo

Charta usta
 Carvi
 Carpobalsamo
 Carpesio &
 Cafa }

Caphura
 Cinnabari Græcorum
 Cinnamomo
 Colta
 Chryfocolla minerali

Cerussa
 Calamintha
 Cubebe
 Cumino
 Cypero
 Dictamno Cretensi
 Doronico
 Dauco
 Diphyrge
 Ebena
 Elaterio
 Epithymo
 Eupatorio Mesuae
 Folio
 Ferrugine
 Fimo palumbino
 Felle lutillo
 Galbano
 Gentiana
 Glaucio
 Glycyrrhizæ succo
 Gridu cocco
 Harmel
 Hederæ gummi
 Hermodactylo

Hysfopo
 Iride Ilyrica
 Lacca
 Lanariæ radice
 Lapide Armeno
 Lapide Phrygio
 Lapide Smiri
 Lapide scissili &
 Lapide Stellari }
 Lapide affio
 Ligustico Dioscor.
 Loto amara
 Lycio
 Macete Dioscor.

Nux moschata, vel caryophylli.

Radices pastinacæ sylvestris, aut satyrii, aut terebinthi summitates.

Asphaltum officinarum, quod verum bitumen est, vel pifasphaltum.

Ostreorum testa.

Schœnanthos.

Vulgaris coppa rosa, aut vitriolum vetustate candidum factum.

Cardamomum majus officinarum, vel nasturtium, vel juniperi. vel cedri baccar.

Papyrus vulgaris usta.

Anisum, vel daucus.

Cubebe, galanga.

Cinnamomum vulgare electum.

Sempervivi succus.

Lapis lazuli.

Cinnamomi vulgaris, canellam vocant duplum.

Radix angelicæ, vel zedoaria.

Lapis Armenius, & in medicaminibus chirurgicis adulterata ex Dioscoride.

Spodium, pompholix.

Mentastrum, pulegium.

Cinnamomum vulgare selectum.

Semen rutæ, vel agui.

Juniperus major.

Pulegium.

Galanga, vel caryophylli, vel zedoaria, cum citri cortice.

Pastinaca.

Marchasita ustus, aut æs ustum.

Lignum gaajacum.

Succus foliorum cucumeris agrestis.

Epithymbra Cretica sub nomine epithymi.

Alari & ablati ana dimidium.

Nardus Indica, mactis, caryophylli.

Squama ferri.

Fimus columbæ.

Fel perdicis, vel piscium.

Sagapenum.

Alari & radicis capparisa ana dimidium.

Citysus, aut memita vulgaris.

Pulvis radicis.

Semen lathyridis.

Dictamnun album vulgare, aut semen rutæ sylvestris.

Gummi Persici.

Folium anchusæ, & dimidium bdellii foris admovetur dolentibus juncturis.

Hysfopus vulgaris, aut satireja.

Helenium odoratum.

Styrax.

Radix veratri nigri.

Lapis lazuli.

Marchasita.

Pumex.

Lapis hæmatites.

Gagates.

Levisticus vulgaris, aut cuminum.

An gallis.

Rhamnus sylvestris, aut polygona succus.

Cupressus.

Melan-

Melantheria	Vitriolum aut coppa rosa dicta.
Malobathro	Nardus Indica.
Melle	Saccharum.
Marrubio	Melissophylum.
Minio veterum	Cinnabarum vulgare factitium.
Molybdæne	Lithargyros.
Misy	Vitriolum vetustum ustum.
Myrrha	Smirniium.
Myrrha Troglodytica	Calamus odoratus.
Nasturtii semine	Foba ejus sicca.
Nardo Syriaca	Juncus odoratus, seu schœnanthum.
Nitro	Borax non adulterata, vel sal fossile.
Nuce moschata	Spi. a nardi.
Oesypo	Medulla cervi.
Ole. ricinino	Oleum vetus, aut raphaninum.
Oleo laurino	Cedrinum, vel ricininum.
Oleo omphacino	Ablutum oleum dulce.
Oleo rosato	Violatum, amygdalinum,
Omphacio	Succus rhois, vel vinum austerum.
Opio	Meconium.
Opopance	Ammoniacum, galbanum, sagapenum, bdellium.
Opoballamo	Opocalfon, vel myrrha facte, vel oleum caryophyllo- rum, vel oleum nucis moschatae expressum.
Oryza	Farina hordei.
Ozymo caryophyllato	Mel. ssa, in affectibus cordis.
Phu	Nardus Celtica, aut Valeriana.
Phyco	Sandix, hoc est, mirtium vulgare, quæ est cerussa usta.
Pipere longo	Album.
Pipere albo	Nigrum optimum.
Petr. del. no Macedonico in } theriaca	Alterius regionis petroselinum.
Petrochelino	Smirniium, vel cuminum.
Pisat. halio	Asphaltum officinarum, aut pix cum bitumine mixta.
Pissillo	Pix oleo mixta.
Plumbagine	Lithargyros.
Pompholyge	Spodium & antispodium.
Radice Idea	Sumach.
Raphani semine	Succus ejus.
Rheo pontico	Centaurium majus, aut rhabbarum.
Rhoe cortario	Rhus obsoniorum.
Rosis	Flos ipsarum.
Rubigine	Scoria ferri.
Sale Indo	Sal gemmæ.
Sale ammoniaco	Sal gemmæ, aut factitium.
Scariola	Endivia sylvestris.
Scammonio	Ricinus.
Satyrio	Semen erucae scincus.
Sagapeno	Ammoniacum.
Sep. e osse	Pumex.
Scilla	Pancreatum.
Secacul	Radix pastinacæ sylvestris, vel fileris, vel baucix, <i>Girhlen</i> .
Seceli	Masiliente Dioscor. aut filer montanum vulgare, aut peu- cedani semen.
Silone	Daucus.
Spodio	Antispodium.
Spuma nitri	Nitrum, aphronitrum.
Stratiote aquatica	Lens palustris.
Styrace rubra	Styrax.
Sulphure vivo	Coctum, vel ustum.
Taraxaco	Cichorium sylvestre.
Terra Samia	Lapis hæmatica.
Terebinthina	Resina laricea, quæ est vulgaris terebinthina.

Thymelææ semine
Thapsiæ succo
Thymo
Venerea concha
Veratro albo
Vino Falerno
Xylocastia
Xyloballamo
Zedoaria
Zurumbet

Lauroolæ semen, lathyridis grana.
Cardami, vel eruce semen.
Thymbræ, aut thynium vulgare.
Ostreorum conchæ.
Nigrum.
Quodvis fulvum, tenue, perlucens, odorum, vel Creticum.
Cinnamomum.
Maceris & cyperi ana partes æquales.
Aristolochia, &c.
Zedoariæ duplum.

His itaque succedaneis contentos esse Medicos oportet, donec meliorem aliquem tempus ordinem, ut dixi, proferat: licet quisvis alia multo plura pro variis locis, & affectibus, & hominum proprietate facere *ἀρτιοῦτοδῶσθε* possit. Sed nolum Pharmacopeco licere vel clementissimum mutare sine docti Medici consilio, ne audaculus fiat etiam in aliis. Sit itaque religiosus, & formidulosus in his permutationibus, tam Medicus, quam Pharmacopecus.

DE LOCO COLLI-

gendi medicamenta
simplicia.

CAP. X.

AD simplicium collectionem non parum conferre videtur locorum cognitio. Siquidem simplicia colligi nequeunt, nisi locus, in quo unaquæque nascitur planta, sit manifestus, & planè percognitus. Non enim omnibus in locis plantæ omnes erumpunt. Aliæ namque hoc, aliæ illo situ, pro sua quæque naturæ ratione latantur. Quædam enim loco temperato, eoque vel culto, vel inculto enascuntur. Quædam intemperatam tractum amant: & vel calidum, ut apricum, æstivum, & insolatum: vel frigidum, ut nemorosum, opacum, & sepibus vicinum: vel humidum, ut paludosum, aquosum, maritimum, & uliginosum: vel siccum & aridum, ut saxosum, montosum, clivosum, locum prope semitas, vias, rudera, parietes & muros. In temperatis locis, & quidem cultis, ut hortensibus, feliciter nascuntur, betonica, pulegium, calamentum, origanum, majorana, parthenium, stœchas, hyslopus, mentha, salvia, satureja, thymus, chamæpitys, centaureum majus, absinthium, apium, eupatorium Mesuæ, olusatrum, violaria, smyrnium, lactuca, intybus, portulaca, borrago, buglossa, fumarica, malva, solanum, spinachia, bera, brassica, cucumis, melo, cucurbita, &c. Culta deinde campestria virent coriandro, hyacintho, hypoco, ornithogolo, elatine, chamæcisso, ægilope, osyride, aphaca, orobanche, melanthio, bupthalamo, anthemide, sylvestri papavere, xyphio, hyperico, cyano, &c. Inculta verò virent psyllio, hieracio, cardui omni genere, atracyli, ferulis, sylvestri forniculo, gramine, bunio, &c. In locis calidis plantæ calidæ valentiores colliguntur. Frigida loca, ut sylvæ

A plantæ, ephemerum, hippoglossum & filicem amant: montanæ verò leviachantam, & inibi prærupta loca petroselinum, & Rhodiam radicem. In opacis simul & aridis nascuntur helenium, chrysocome, asarum, viola purpurea, astragalus & cyclaminus: in humidis verò opacis, clematis altera, quæ & secus aggeres invenitur, item phyllitis. Agrorum & pratorum sepibus hærent, asparagus, ruscus, rhamnus, rubus, rubia & ligustrum. In humidis & palustribus locis, ac secus magnarum serobium aggeres feliciter erumpunt plantago, coronopus, ranunculus, scordium, cleoselinum, spondylium, lysimachia, alifina, chelidonium minus, pentaphyllum, equisetum, limonium, heliotropium parvum, tusilago, verbenaca, hydropper, conyza tertii generis. Et magis palustribus gaudent, cyperus, typha, sparganium, juncus. At tam lacunosus, quam admodum palustribus innatant nymphæa, potamogetum, lotus Aegypti: colocasia foliis in aquis conditis, & extrâ eminentibus. Malabathrum similiter in India paludibus nascitur, atque in Italia oryza, hippolapathion, ac millefolium Stratiotes. Tribulus aqûe in lacubus, paludibus, fluminibus nascitur, atque in mari: quorum litoribus ac ripis familiare spectatur nerium. Adiantum, nemque trichomanes uliginosis specubus gaudent, præsertim si secundum amnes existant: aut asperginosas sequuntur ripas, quæ præruptis locis inhaerent. Vitex deinde, elichryson, bubonium, botryx, rha, fluminum ripas accolunt. Cithamum verò, brassica marina, chamæleo niger, androsæces, papaver corniculatum, dorychnium, solanum somniferum, glaux hippophanes, hippophæstum, tragium, tithymalus paralius, pepelis, alypon, absinthium seriphum in maritimis tum litoribus, tum scopulis, tum etiam collibus emergunt. Tripolium etiam in maritimis exurgit, ubi scilicet alludit unda, iterumque recedit modò in mari, modò in sicco degeat. Non nisi aquis proveniunt bryon, thalassion & alga. At in riguis fontium, præsertim quæ hyeme tepescunt, sion, atque aquaticum silymbrium undâ innatant, ut quasi invicem fraternam videantur inuisse amicitiam. Præsertim latantur trifolium, lotus sylvestris, anonis, daucus, carum, oxylapathum, centaureum minus, hemerocallis, colchicum, betonica, &c. Sicca, arida & sticculosa loca petunt, eryngium, satureja, lithospermon, lycium, salvia, stachys, onofima, lonchitig.

tis, cynoglossa, echium, buglossum, chamæpitys, veratrum nigrum. Aridissimis & saxosis exurgunt capparis, paronychia, alpienum, clinopodium, circa, lichen, libanotis, symphytum petraeum, saxifragum, helixine, hemionitis, sedi utraque; genas, coryledon, cymbalion, polytrichon, ita ut harum pleraque saepius in aedificiorum ruinis, ac saxosis admodum locis vireant. Montes adamant nardum, tam indicum & Syriacum, quam Celticum & montanum, centaureum majus, mandragora, hastula regia, saryrium, gentiana, liguisticum, alysson, finyrnum, veratrum album, ruta sylvestris, polemonia, polygonatum, tithymalus, characias, polium, ptarmica, thymelea, chamaeae, glycyrrhiza, aclepias, narcissus, thapsia, pzonia, æthiops, clymenum, onagra, cacalia, aconitum, daphnoides, hyllopinum agreste, peucedanum, chamædaphne. Collium amocitate capiuntur, nepeta, partium, cuminum sylvestre, chamædrys, phalangium, thymum, &c. Tam intra quam extra oppida & urbes, ut plateis, monumentis, parietibus, rudibus, propter muros & hororum septimenta visuntur, verbascum, blattaria, thlaspi, iberis, malva, chelidonium majus, urtica, ebulus, sambucus, erysimum, aristolochia longa, matrubium, chrysanthemum, galioopsis, senecio, tribulus terrestris, fidenus, eupatorium, hyoscyamus, cicuta, perfonata, xanthium, sylvestris cucumis. Sunt præterea, quæ arboribus innasce velint, in quibus resident, atque ab iisdem suscipiunt alimentum, ut agaricum, viscum, polypodium, lichen, sphagnos, dryopteris. Aliæ quidem in arboribus conspiciuntur, aliæ verò prius e terra exortæ, per arbores repunt, quæ madmodum labrusca, vitis nigra, bryonia, hedera, elematis altera, sinilax, lupulus, convolvulus, perilymenum. Non desunt etiam herbæ, quæ sine radicibus in aliis herbis proficiant, neque alibi, quam in illis reperiantur, ut castuba, epithimum, epithymbrium & epistæbe. Quare cum simplicia, seu plantæ ignorato loco colligi nequeant, loca diligenter Medicinæ studiosis sunt perferenda, ut sciant, quibus in locis unaquæque nascatur planta, licet suos unaquæque sequatur situs: nihil tamen obstat, quin eadem modo in montibus, modo in planis, nunc in collibus, sæpe in vallibus, nonnunquam in agris & pratis, ac etiam in aliis variis locis nullo discrimine inveniri possint.

DE DOMO, SEU AEDIFICIO & officina Pharmacopœi.

CAP. XI.

HACTENUS de loco colligendi simplicia disserimus: nunc de loco conservandi, seu reponendi medicamenta agendum est. Cum autem medicamenta non solum speciatim in

A vasis, verum etiam generatim in domo & officina reponantur, primo Pharmacopœi domum seu aedificium, & officinam, deinde particulatim vasa exequemur. Sit itaque Pharmacopœi aedificium in foro situm, aut in aliqua celebri platea, in capite ejus loci, cujus exterior & libera pars ad orientem, altera ad septentrionem spectet. Janua juxta murum qui in occidentem vergit, collocetur. Ad sinistram ubi introitur, sit pharmacopolium factis magnum, **B** quadratum, lucidum, fenestris amplis, non nimis altum, ut tituli pyritum (suprematum) legi possint. Non procul a muro septentrionali in domo sit fenestra, quæ emporibus semper pateat. Neque enim commodum est, ut quis admittatur: sicut inhumanum, emporios in domum non admittere. Pharmacopolium habeat duas januas, altera qua introitur, altera per quam in culinam (ut ita dicam) exeatur: pharmacopolio continuum sit hypocaustum, tribus aut quatuor gradibus altius, sed multo minus, in quo saccharum & confectiones siccæ servantur, & hyberno tempore ministri vesperi conveniant. Habeat tres fenestras, unam magnam ad plateam, per quam lumen recipiat. Duas parvas, quarum altera in pharmacopolium tendat, altera in culinam in ipsa, vel juxta januam. Oportet enim Pharmacopœum valde oculatum esse, & non Janum bfronrem, sed Argum centoculum agere: proxima est culina, vulgò laboratorum dictum, in qua coquatur, conficitur, & aquæ destillentur: sequatur mox conclave, in quo materiae, peregrinæ præsertim, servantur, sub quo sit cella, in qua olea, pinguedines, radices glycyrrhizæ recentes, & similia reponantur: supra culinam sint conclavia duo, alteram ad vitra, ollas, pyxides, arculas, & similia reponenda, alterum ad plantas indigenas reponendas: in hoc sint longæ cistæ, distinctæ suis interseptis, in quas plantarum partes distinctæ ordine alphabetico condantur. Supra hæc sint duo palatia ad plantas exiccandas. In summa, tota officina à reliqua domo & æconomia sit distincta & separata.

DE HYPOCAUSTO.

CAP. XII.

IN suprema hypocausti parte sacchari concollocentur: deinde confectiones in repositorium variis aculis constans: supra fornacem sit structura quædam lignea, cui cribra impleta recentibus confectionibus imponuntur, ut melius exiccantur. Deinde sit aliud repositorium distinctum, in quod fragmenta crudi sacchari imponuntur. Non procul ab hac reponatur in locum aptum pulvinar cum cultro longo, lato, tenui, quo folia auri & argenti dividuntur, affixum tabulæ, quæ volumen auri & argenti contineat. Eodem loco & formæ ad saccharum servantur.

DE PYXIDIBUS, AR-
culis, vitris, saccis, ollis, & ceteris
locis reponendi medica-
menta.

CAP. XIII.

PYXIDIBUS variis opus est, videlicet li-
gneis, stanneis, plumbeis, æneis, ad medica-
menta ocularia, lapideis, fœtilibus: inprimis
verò una, in qua butyrum ad pilularum confe-
ctiones continetur; deinde alia, in quam conji-
ciuntur. Hæc est rotunda, plana instar orbis:
utraque pars continet tres rotundos pedes, &
in altera parte margine lata circumdatur, ut
claudi possit.

ARCULIS majoribus ad herbas opus est:
alii scutulis (ut vocant) utuntur minoribus, ad
semina, & alia.

VITRA alia ad liquores, alia ad antido-
tos usurpantur, in quibus rectissimè plera-
que servantur, nisi in fragilitate periculum
esset.

QUOD ad saccos attinet, alii sunt usitata
forma, in quibus materiae adportantur, & sus-
pensa servantur. Quidam enim herbas omnes
in saccis suspendunt. Alii sunt, per quos mate-
riae colantur & exprimuntur. Alii verò figura
longa acuminata, ex quibus mucagines mul-
gentur. Talibus etiam utimur ad decocta, li-
quores, & in vina factitia colanda.

OLLÆ & URCEI omnis generis in cer-
tis quibusdam arcis servantur in pharmacopo-
lio, ut semper in promptu sint, ne si quid ejus-
modi vasculis excipiendum, aliunde primum
sit petendum.

CÆTERUM herbæ probè saccis lineis,
vel, quod melius est, arculis ligneis reservantur,
ne à pulvere offendantur.

FLORES arculis tiliaceis reponuntur.

FRUCTUS armatis, pyxidibus, vel spor-
tis asservantur.

SEMINA vasculis vitratis, aut sacculis ritè
custodiuntur, aut charta aptè involvuntur.

RADICES integræ filo trajecto suspense
servantur, loco umbroso.

CORTICES autem arculis ligneis recon-
duntur.

SUCCI liquidi in phialis angustis oris ad-
servantur, superfuso aliquantulo oleo: sic-
ci verò, vasculis vitratis aut pyxidibus repo-
nuntur.

GUMMI lachrymæ sicco loco custodiuntur:
quemadmodum etiam animalia, & eorundem
partes.

AQUÆ stillatitiæ vasis vitreis, loco tempe-
rato commodè ferventur.

SYRUPI quoque vasis vitreis aut figulinis
retinentur.

OLEA expressa & macerata vasis vitreis,
aut figulinis vitratis ritè reponuntur: destil-

A lata verò, vasis vitreis ore angusto, benè obtu-
rata servantur.

SPECIES aromaticæ sacculis coriaceis
benè confutis, aut vasis vitreis, vel stanneis, vel
pyxidibus optime clausis retinentur.

ELECTUARIA, Opiata, & Conferye va-
sis figulinis vitratis, aut stanneis benè obturatis,
reponuntur.

CONDITA pyxidibus, aut aliis vasis ob-
turatis asservantur.

LOCH & Extracta figulinis vasis vitratis
custodiuntur.

LINIMENTA & UNGUENTA va-
sis figulinis, vitratis, vel pyxidibus stanneis repo-
nuntur.

EMPLASTRA & CERATA chartis
oleo inunctis involvuntur, vel pyxidibus ser-
vantur.

TABULÆ, Orbiculi, arculis tiliaceis loco
calido reservantur.

TROCHISCI papyro involuti, pyxidibus
ligneis reponuntur commodè.

PILULÆ vesica, vel corio, vel, quod me-
lius est, papyro ceræ liquatæ intincta invol-
vuntur, & pyxidibus stanneis sicciore loco ad-
servantur.

COLLYRIA arida, chartis involuta, pyxi-
dibus reponuntur.

CONFECTA loco calido constituuntur.

DE TEMPORE COL-
ligendi simplicia.

CAP. XIV.

EXPEDITIO tum colligendorum, tum re-
ponendorum medicamentorum loco, de
colligendi quoque tempore, licet supra in pri-
mo libro sparsum, hoc tamen capite conjun-
ctim, cum non minus ac locus observatione
sit dignum, nobis tractandum est. Nisi enim
certo colligantur simplicia tempore, singula-
rem & propriam virtutem habere nequeunt,
maxime si aut immatura, aut jam vetusta &
consumpta recipiantur. Colligenda itaque cer-
to tempore sunt simplicia, eoque cum pro-
priam jam virtutem sunt adeptæ. Propriam au-
tem virtutem habere dicuntur, cum maxime
vigent, seu matura sunt. Habet namque quæli-
bet planta, & pars ejus, suam maturitatem, quæ
non tempore tantum anni, & dierum numero,
sed magis ex ipsius rei natura æstimatur. Quæ
enim perfecta sunt, ea eligenda: quæ ultra ci-
trâque existunt, ad medicamentorum usum
parum sunt idonea. In peregrinis tempus col-
lectionis sciri non potest: ideo tantum ex spe-
cie, odore, sapore, colore, & aliis accidentibus
judicium fieri oportet. Tempus autem colle-
ctionis in genere sic se habet.

FLORES vigore suæ maturitatis jam a. Florum
perri (exceptis rosis) antè quàm marcescant,
aut

aut cadant, quod Vere plerunque fit, colliguntur.

HERBÆ jam florentes, & semen quodammodo conficientes, colligi debent tempore meridiano, cœlo sereno, nullis per aliquot ante dies decidentibus pluviis, nec etiam rore nimium madentes, nimiove Solis calore retorridæ: id quod plerunque fieri potest Vere, vel prima Æstate. Herbæ autem, quæ in hortis per totum annum virent, & non reponuntur, quovis tempore colligi possunt.

SEMINA cum maturuerunt, & incipiunt exiccati, ante quam decident, recipiuntur: videlicet Æstate, ut Junio, vel Julio mensibus.

FRUCTUS dum maturuerunt, & boni sunt, ante quam marcescant, deponuntur.

RADICES, fructu jam perdito & incipiente foliorum desuio, (quod plerunque Autumno fieri contingit) cœlo sereno effodiendæ sunt.

SUCCI plantarum, dum virent, & folia earum adhuc sint tenera, exprimendi sunt.

DE MEDICAMEN-

torum duratione.

CAP. XV.

DE collectionis tempore hætenus egimus: nunc de tempore durationis distendum est. Alia enim medicamenta longiori, alia minori tempore durant. Quæ namque substantiam habent raram, citius viribus destituuntur: quæ verò crassam, diutius vires retinent. Præterea non omnia medicamenta recentia in usum veniunt. Quædam enim si ante sex menses (ut opia) exubeantur, non mediocre ægris periculum inferunt. Quare ut Medici ritè, & bona cum conscientia, medicamenta exhibere queant, eorum tempus, & non solum anni, verum etiam mensis & diei, quo scilicet sint collecta, vel confecta, diligenter observandum est. Tempus autem durationis in hunc modum se habet.

FLORES quandiu coloris & odoris gratiam retinent, tandiu ad servari possunt, quod in paucis ultra annum non contingit. Quare singulis annis renovandi sunt.

HERBÆ licet diutius quam flores conservari possint, tutius tamen est, ut singulis annis renoventur.

SEMINA biennium durant, præter minuta semina frigida, quæ quolibet anno sunt renovanda.

FRUCTUS quotannis mutantur.

RADICES subriles, exiguæ & raræ substantiæ, quolibet mutantur anno: quæ crassæ, majores ac densæ, per duos & tres annos servantur.

CORTICES in annum perdurant.

SUCCI liquidi mutantur quotannis. Succi

verò, & apud nos expressi, aut singulis annis, aut ad summum biennio.

GUMMI & resinæ diu perdurant, modò non in loco humido putridoque collocentur.

PAUCA animalia integra servantur. Sicciores, ut cantharides, non difficulter, ubi semel probe exiccata fuerint, custodiuntur: humidiora verò & pinguiora facile corrumpuntur, putrescunt, & vermes generant: unde absinthium & similia putredinem arcenia illis adduntur. Partes verò animalium molles alibi diutius durant, nec certus terminus præfiniri potest. Pleraque annum durant: quædam vel propter cœli intemperiem, vel propter malam asservationem citius corrumpuntur. Quotannis autem usitate mutantur, interdum consultò quædam diutius anno servantur. Quoniam verò diligentia præparandi & reponendi multum ad durabilitatem facit, bonitas earum non ætate sola, sed ex qualitatibus æstimari debet. Valent ergo, & efficaces sunt, quandiu non corrumpuntur. Corruptionem factor, rancidus sapor, situs & coloris mutatio indicat. Eadem in aliis quoque observanda. Omnia enim simplicia quandiu nativos colores, sapes & odores retinent, efficacia sunt, ac nequaquam rejicienda.

AQUÆ destillatæ quotannis mutantur. **SYRUP** longi & aquosi paucis diebus conservantur: ad justam verò consistentiam cocti, simplices in sua bonitate annum servantur, compositi biennium.

DECOCTA per dies quatuor, vel quinque servantur.

ROB singulis annis commutantur. **ELECTUARIA** aromatica, & quidem grata per annum, ingrata & amara per duos servantur: solutiva verò annum durant.

OPIATA usque ad annos sex, vel in decennium, in sua bonitate permanere possunt.

CONSERVÆ annum unum durant. Conditæ fructuum annos duos, corticum verò diutius servantur.

LOCH, sive Eclegmata simplicia in sua perfectione annum servantur: composita biennium: exceptis, quæ amygdalas, pineas & pistachias recipiunt.

TROCHISCI & Sief, sive Collyria durant annum unum, & qui opium recipiunt, duos, tres, vel plures annos. Qui foris applicandi sunt, cum ex medicamentis consistunt, quæ non facile resolvuntur, servari possunt in annum unum, vel duos.

SPECIES aromaticæ singulis annis ut plurimum renovari debent.

PILULÆ purgantes annum unum servari possunt: quæ verò opium acceperunt, duos, tres, vel plures annos.

UNGUENTA, Emplastra & Cerota, ad annum ut plurimum conservantur.

OLEA temperata, ut amygdalarum & sesamium, six per mensem: frigida per annum:

calida verò per duos vel tres annos servantur. **A** Quæ ex fructibus odoratis, ut nucæ mosehata, exprimuntur, semestri servari possunt: quæ verò ex liquoribus, seminibus & lignis destillantur, diu durare possunt.

DE COLLOCATIONE
medicamentorum in formulis,
sive receptis præscriben-
dorum.

CAP. XVI.

ExPLICATIS medicamentorum acci-
dentibus fere omnibus, de ordine quo-
que in præscriptis, seu receptis faciendis, ali-
quid dicendum videtur: præsertim cum ma-
xima Medicorum pars, aliqui etiam docto-
rum, non parva cum ægotantium jactura, or-
dinem hæcenus prorsus neglexerit. **A** qui
bus autem rationibus hujusmodi ordo sit per-
discendus, quinque regulis generalibus de-
monstrabimus, quarum prima talis existit.

Regula prima. Quæ longiori egent præparatione, ea prius
scribantur: quæ verò breviori, postea: hoc est,
si quid difficilius trituretur, vel infundatur, vel
coquatur, vel miscetur, prius: si quid verò bre-
viori trituretur, vel infusione, vel coctione e-
geat, deinceps scribatur, ut omnia ritè & per-
fectè præparentur. Sæpenumerò namq; Phar-
macopœi tanto cum scelere omnia pertur-
bant, ut eorum, quæ minus coquenda sunt, ni-
mia coctione sæpe vis prorsus deperdatur: con-
trà, ea quæ longissima coctione egent, cum
eorum vis à mediocri etiam erui non possit,
quanta necessaria est, non extrahatur. Quod
idem in aliis præparandi formis evenit. Quam
rationem hodie à quamplurimis empiricis ne-
gligi apparet, qui infundunt simul, & deco-
quunt guajacum, sandalos, cinnamomum, se-
nam, & alia multa, quorum velea, quæ sunt
odorata & purgantia, vim suam amittunt, vel
alia non satis decoquuntur, vel utrunque con-
tingit. Quare optimum observare ordinem
videntur illi, qui radices crassiores, duriores &
crudiores (quæ longiori decoctione & tritu-
ratione indigent) primo ordine collocant,
tum ligna non odorata & cortices: deinde her-
bas: tertio loco fructus: quarto semina: ulti-
mo flores & quæcumque sunt odorata, vel
purgantia, &c. Altera regula in ordinandis
formulis hæc est: Si sint aliqua coquenda, vel
infundenda, simulque sint aliqua trituranda,
prius illa scribentur, ut non solum quæ lon-
giori præparatione egent, prius præparentur,
verum etiam dum coquuntur illa, vel mace-
rantur, hæc teri possint, sicque nulla fiat tem-
peris jactura. Tertia regula: In illis, quæ ead-
em indigent præparatione, ea præponantur,
quorum major requiritur quantitas. Hunc or-
dinem antiqui in componendis medicamen-

Secunda.

Tertia.

tis diligentissimè sunt secuti, ut videre licet in
pilulis Sabellinis, in quibus spica nardi ob
majorem quantitatem in prima sede ponitur:
item in aromatico rosato majore, ex descri-
ptione Gabrielis, rosæ propter majorem quan-
titem primo loco ponuntur. Eodem modo
se habet Philonis antidotum apud Mesuem,
ubi ob majorem quantitatem piper album &
hyoscyamus prima acie ponuntur: in qua com-
positione manifestè apparet, medicamentorum
ordinem, secundum majorem & mino-
rem quantitatem esse servandum, ita ut ma-
xima quantitas prima sede ponatur; minima
verò postremo. **Quarta** regula hujusmodi
est: in illis, quorum eadem est præparatio, ead-
emque quantitas, ea præferantur, quæ com-
moditate, aut nobilitate aliqua præstant: quam
regulam etiam non minus quam modò di-
ctam majores nostri sunt secuti, ut clarè in
descriptione tum pilularum de hermodactylis
apud Mesuem, tum Sabellinarum, videre li-
cet. In hæc enim spica nardi, in illa hermodac-
tyli ob nobilitatem primo ordine ponuntur.
Quinta & ultima: Postremo loco scribantur
ea, quæ materiæ rationem obtinent: ut cera
in unguentis: aloë in pilulis: mel in magnis
confectionibus. Id quod veteres etiam au-
madverterunt, ut in theriaca & pilulis de her-
modactylis deprehendere licet. In illa namque
mel, in his aloë in fine, materiæ vice, ponitur.
D His itaque quinque regulis, videlicet medica-
menti proprietate, quantitate & nobilitate,
percognitis, facilè quis manum formulis ad-
movens perpicere poterit, num ab hoc, vel il-
lo sit ordiendum.

DE COLLOCATIONE
medicamentorum in
officinis.

CAP. XVII.

Licet pharmacopolum non solum mul-
tis & variis simplicibus, verum etiam tot
& tantis compositis, quibus Medicus il-
lius regionis frequentius uti novit, ornatum
esse deceat, ita tamen omnia disposita esse de-
bent, ut omnia, cum opus fuerit, in promptu,
& ad manum habeantur: hoc est, sciatur, qui-
bus ex locis quæque sint deprimenda. Qua-
re officina in certas classes dividenda est: id
quod commodè fiet, si ea tribus partibus in-
sex, vel septem ordines, tabulis inter se distin-
ctos, distribuatur: superioribusque tabulis ea,
quibus minus frequenter utimur, eorummodi
sunt metalla, lapides, terræ, ligna, extracta, o-
piata, trochisci & condita, reponentur: mediis
verò, & quæ inde sequuntur, quæ nobis fre-
quentius sunt in usu, ut cortices, semina, radi-
ces, eclegmata, syrapi, electuaria, tam aroma-
tica, quam solutiva, pilulæ, conservæ, species
aromaticæ, olea, unguenta, emplastra & cetera.
Vc

ta. Verum hæc omnia ordine ita disponenda veniunt, ut simplicia ex una parte, composita verò reliquis duabus partibus contineantur: item calida & frigida minime confundantur, verum singula seorsum ponantur. Cæterum arcule quamplurimæ inferiori parte fabricandæ sunt, quibus herbarum, flores & fructus usitatiores imponantur. Nequaquam tamen has arculas usque adeo demissas esse oportet, ut pavimentum attingant, ne cum veritur pharmacopolium, vel alta ratione madescit, humore vitata medicamenta, iis B arculis contenta, situm contrahant, vel etiam putrescant. Præterea medicamenta singula propriis suis vasibus (ut supra suo loco docuimus) recondi debent, singulaq; vasa suo loco obsignari, ut nobis, quid in eo repositum sit, significet, ne diu nos anxios per officinam errare contingat. Eandem ob causam id etiam observandum fuerit in compositis medicamentis, & maxime purgantibus & opiatibus, ut eorum auctor & anni tempus, mensis, C adeoq; dies, qua parata sunt compositiones, vasculorum operculis adscribatur. Multa siquidem alias tempore vires acquirunt, ut quæ opium continent: multa etiam temporis diuturnitate penitus elanguent. Hæc itaque bona fide Medicis

A exponet Pharmacopœus. Succos liquidos & aquas stillatitias, propter aeris in temperiem, in officina commodè reponere non licet. Siquidem hyeme ob frigus facile congelantur, æstate verò citò corrumpuntur: quare temperato potius loco conservanda sunt. Tabule, confecta, saccharum, aliaq; solida ex saccharo parata, calido loco, ut hypocausto, probe parte superiore reponantur. Porro ut singularum officinarum omnia medicamenta exteris quoq; Medicis sint manifesta, catalogum, cui medicamenta omnia ordine sint inscripta, additis etiam (ut modò meminimus in vasorum operculis) compositorum medicamentorum auctoribus, & confectionis tempore quemque Pharmacopœum in officina sua affixum habere decet, ut exteri in conficiendis formulis melius sese accommodare valeant. Sed hæc de medicamentorum ordine nobis sufficiant. Hactenus in genere, quam brevissime potuimus, de medicamentorum causis & accidentibus, quatuor libris disseruimus, hoc potissimum nomine, ut non solum Medicis & Pharmacopœis prodessemus, verum etiam communi utilitati serviremus. Quare DEUM Opt. Max. precamur, ut is noster labor quamplurimis usui esse possit.

ANTIDOTARIUM GENERALIS LIBRI IV.
ET ULTIMI FINIS.

UNI DEO & TRINO GLORIA.

I N D E X.

41. pulparum 5. pulverum	Excrementorum dosi	11	I.
27. purgantium in clysteribus	Exiccatio quomodo fiat	121	Infusio quid 16. quomodo fiat
18. purgantium in infusionibus	Expressio quomodo fiat	138	119. quoduplex 16
17. radicum 8. seminum 7. syruporum 14. terra	Extinctio quomodo fiat	116	Infusiones quo tempore assumenda
12. trochiscorum 41	Extracta qua 32. ex quibus parantur ibid. quo tempore utenda 33. quibus vasis conservanda 32		Infusio duratio ibid. quantitas ibid.
Dropax quid 36. ex quibus ibid.	Extractorum dosi ibid. duratio ibid. usus 33		Injessus ex quibus componatur 21
Dropacum forma ibid. usus 37.	Extractio quomodo fiat 142		Injessus quid ibid. quo tempore utendi ibid.
Duratio cathartica 29. collyriorum 42. corticum 9. conservarum 30. decoctorum 16. electuariorum 28. emplastrorum 35. extractorum 32. florum 3. gargariatum 18. herbarum 2. infusionum 17. liquorum 10. orbiculorum 40. partium animalium 11. pulverum 26. quomodo fiat 123. radicum 8. succorum 9. syruporum 14. tabularum 40. trochiscorum 41. unguentorum 34	F.		in Injessu quando morandum 22
E.	Farina dosi 7		Injessuum usus ibid.
Electio animalium, eorumque partium 10. aquarum destillatarum 13. corticum 9. florum 3. fructuum 4. gummi 10	Fartura quomodo fiat 132		Injessio quomodo fiat 116
Electio herbarum domesticarum 1. peregrinarum 3. lignorum 8. liquorum 10. metallorum 12. radicum 8. seminum 6. succorum 9	Fellium dosi 11		Injessio instrumenta crassiori preparationi intervenientia: ut sunt cultri, lima, malla &c. 183. 184
Electuaria 28. ex quibus ibid. quo tempore usurpanda 29. quibus vasis conservanda ibid.	Fissio & fractio quomodo fiant 132		Intestinorum dosi 11
Electuariorum dosi, taxatio, usus ibid. duratio ibid.	Flores quo tempore decerpendi 3. quibus in locis colligendi ibid.		Jalapium quid 14
Electuariorum ingredientium dosi 28	Florum dignotio ibid. dosi ibid. duratio ibid. electio ibid. taxatio 4		L.
Embrycha quid 21. ex quibus componatur ibid. quibus partibus applicatur ibid.	Fomenta ex quibus fiant 20. quibus partibus applicentur ibid. unde dicta ibid.		Lachryma quid 10
Embracharum ingredientium dosi 21	Fomentorum dosi ibid. usus ibid. forma varia 187		Lacnicum quid 22. eius usus 23
Emplastrum quid 34	Fornaces preparationi crassiori inservientes 185		Lave quid 100
Emplastra ex quibus ibid.	Friabilia qua 200		Lapidum dosi 12
Emplastra improprie qua 35. quibus vasis conservanda ibid.	Frixio quomodo fiat 123		Leguminum dosi 7
Emplastrorum compositio 34. duratio 35. ingredientium dosi ibid. taxatio ibid. usus ibid.	Fructus qui 4. quibus in locis colligendi ibid. quo tempore colligendi ibid.		Lenta qua 100
Epithemata qua 20. quo tempore applicanda ibid. quibus partibus applicentur ibid.	Fructuum dignotio 4. dosi ibid. electio ibid. taxatio 6		Lave quid 199
Epithematum compositio 20. dosi ibid. usus ibid.	G.		Lignorum dosi 9. electio 3. locus colligendi ibid. tempus 9
Errhina qua 19. 43	Gargariata quo tempore usurpanda 19		Limarum crassiori preparationi inservientium usus 184. eandem divisio ibid.
Errhinorum compositio 43. dosi 19. tria genera ibid.	Gargariatum compositio 18. duratio 19. ingredientium dosi 18. usus 19		Limatura quomodo fiat 132
Errhinis quando utendum 45	Gemmarum dosi 2		Linctus 31. ex quibus 32
	Glandes qua 45. quo tempore subicienda 46		Linctus quibus vasis conservandi ibid. quo tempore utendi ibid.
	Glandium compositio 45. ingredientium dosi 46. usus ibid.		Limicum duratio ibid. videri ibid. usus ibid.
	Globuli ibid.		Lincimenta qua 33. ex quibus conficiuntur ibid. quibus vasis conservanda ibid.
	Grava quid 199		Linimentorum dosi ibid. usus ibid.
	H.		Linimentis quando utendum ibid.
	Hepatum dosi 11		Liquatio quomodo fiat 120
	Herba peregrina 3		Liquor quomodo à succo differt 10
	Herba qua 1. quibus in locis colligenda ibid. quibus vasis reponenda, seu conservanda 2		Liquores & gummi quo tempore colligenda ibid.
	Herbarum domesticarum electio 1		Liquores quibus in locis colligendi ibid. quibus vasis reponendi ibid.
	Herbarum duratio & dosi 2. peregrinarum dignotio 3. taxatio ibid.		Liquorum dosi ibid. duratio ibid.
	Humectatio quomodo fiat 117		Liquorum lachrymarum, & gummi electio ibid.
			Locus colligendi cortices 9. flores 3. fructus 4. herbas 1. ligna 9. liquores 10. radices 8. femina 6
			Locus reponendi aquas stillaritas 13. cathartica 29. collyria 42. conservas 30. decocta 14.

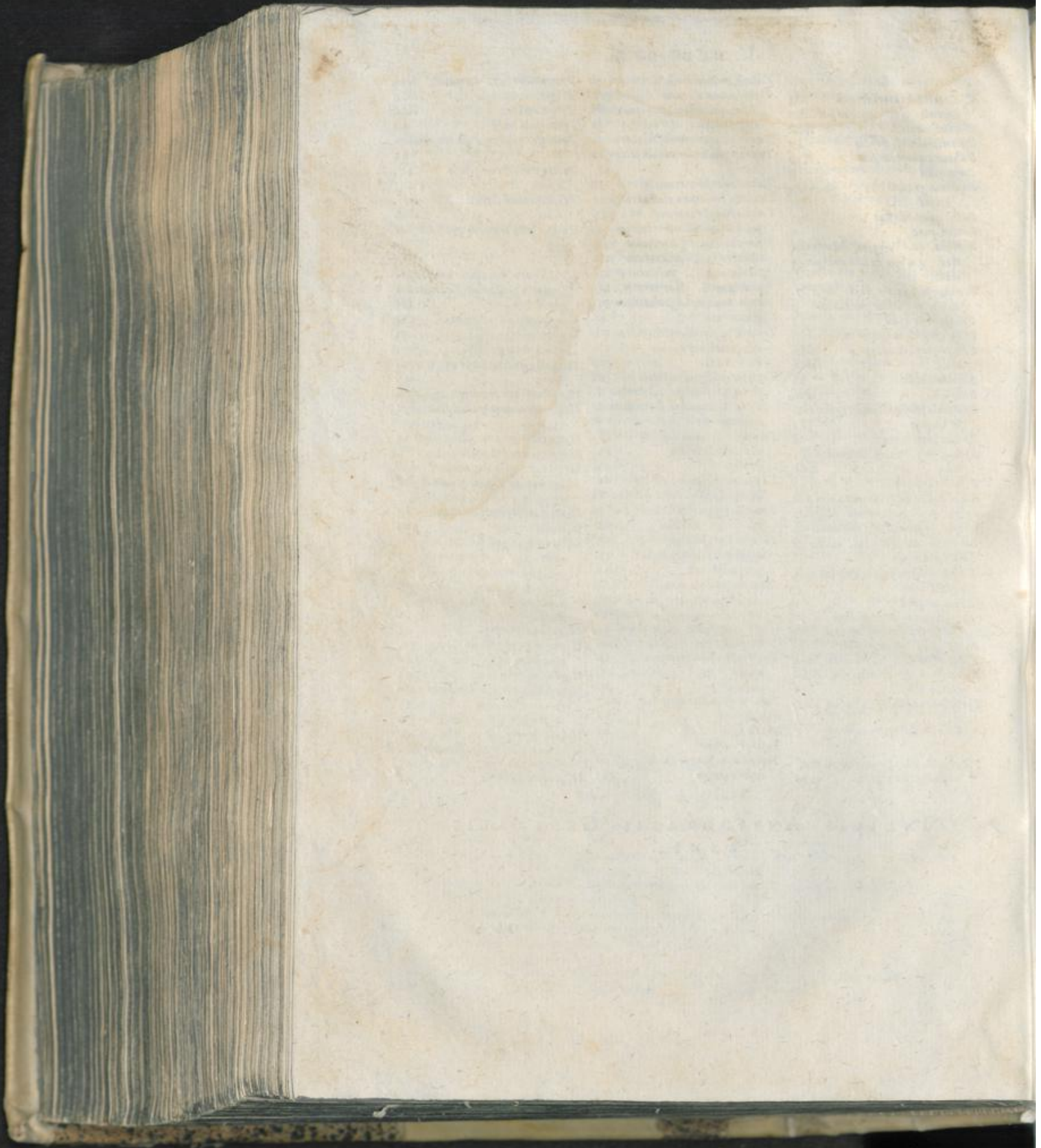
I N D E X.

elutriaria 29. emplastra 35. herbas 2. linctus 32. linimen- ta 33. liquores 10. opiata 29. pilulas 41. pulveres 26. ra- dices 8. succos 10. syrups 14. tabulas orbiculos 20. tro- chiscos ibid. unguenta 34	Medicamenta simplicia colligendi tempus 211	Opiatorum dosi 29. duratio ibid. Opiatorum valor, seu taxatio 29. usus 30
Loto quomodo fiat 137	Medicamenta stomachica que 94. succedanea qua 205. tempera- ta qua 50. tendentia & laxan- tia qua 60. urinam cientia 71	Opiata quomodo utendum 29
Lotiones ex quibus componantur 23	Medicamentorum accidentia 187. coloris 189. duratio 117. fi- nis 187. forma & figura 192	Orbiculi 38. quibus vasis seruan- di 40
Lotionum ingredientium dosi ibid.	Medicamentorum in formalia, si- ve receptu praescribendorum collocatio 217. pondera & men- sura 202	Orbiculorum compositio 38. in- gredientium dosi ibid.
Lotionum usus ibid.	Medicamentorum purgantium correctio 104. electio 102. olo- res 191. saporis 192	Ordo in collura qualis servandus 15
M.	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	P.
Magistratus ejusque officium 111	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Pillarum dosi 112
Malleorum crassiori preparationi in ervientium genera 183	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Pessus quid 47
Medicamenta adurentia 67	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Pessorum compositio ibid. differen- tia ibid. usus 48
Medicamenta alterantia qualitate manifesta 49. qualitate oc- culia qua 85	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Pessus quomodo utendum ibid.
Medicamenta arthritica 99. ar- teonantia qua 63. attrahen- tia 64	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Pharmacopaei domus, seu officium & officina 213. hypocaustum 24
Medicamenta carnem generantia 77. cephalica qua 83	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Pharmacopaei officium 112
Medicamenta certis corporis par- tibus addicta 87. crasticeam inducuntia 79. cordia qua 93. discutientia 65. dolorem levantia qua 76. emollientia qua 56. emplastra qua 69. excitantia qua 55. sterge- ntia qua 68. glutinosa qua 73	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Pila & pistilla crassiori prepara- tioni inservientia 184
Medicamenta gradu secundo, ter- tio & quarto calefacientia 53. hepatica 75. humectantia qua ibid. hysterica qua 98. inadu- rantia qua 8. lac generantia & minuentia 75. menes mo- vuntia 71	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Pilula 41. quibus vasis confer- vanda ibid.
Medicamenta ora vasorum aperien- tia qua 62. ordine primo ex cal- facientia 51. ornantia qua 82. peccantia qua 92. purgan- tia qua 130. pus movuntia 69	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Pilularum compositio ibid. dosi 27-42. duratio 41. valor 42. usus ibid.
Medicamenta quot modis calefiant 111	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Pilulis quo tempore utendum ibid.
Medicamenta rarefacientia & dequantia qua 6. refrigeran- tia qua 54	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Pulmonum dosi 11
Medicamenta renum & vesicae generantia & minuentia 4	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Palatio quomodo fiat 136
Medicamenta sicca quomodo & quantitate maceranda 16-17	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Puereres 26
Medicamenta simplicia colligendi lo us 111. eadem conservandi, seu reponendi locus 213-214	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Pulveris & species quomodo dif- ferant ibid. ex quibus com- ponantur ibid. quo tempore utendi ibid. quibus vasis servandi ibid.
	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Pulverum ratio ibid.
	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Purgandatio 105
	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Purgatio quantitate irroganda, & quomodo experientia 7
	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Purgatio medicamentorum 134
	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Purgatio vomitus 103
	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Purificatio quomodo fiat 140
	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Purificatio medicamentorum 215
	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Q.
	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Qualitates tactiles 197
	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	R.
	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Radices quo loco colligenda 8.
	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	item quo tempore ibid. qui- bus vasis conservanda ibid.
	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Radicum curatio ibid. dignatio ibid.
	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Radicum dosi in apozematis, in balneis ibid.
	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Radicum electio ibid. valor, seu taxatio ibid.
	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Rarum quid 199
	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Ratio quomodo fiat 132
	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Refrigeratio quomodo fiat 116
	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Rob quid 15
	Medicamentorum valor, seu ta- xatio 204	Sacci 84

I N D E X.

S.	Tabula quibus vasis servanda	40	Tragemata	27.	ex quibus	ibid.
Sacci medicamentorum	215	Tabularum duratio	ibid.	Tragematum dosis	ibid.	
Sacculi 47. quibus partibus adhibeantur	ibid.	alientium dosis	38.	Tragacuthra	ibid.	
Sacculorum compositio	47	rum modus	39	Trochiscus quid	40	
Salitura quomodo fiat	129	Taxatio aquarum destillatarum	13	Trochisci quibus vasis conservandi	41	
Sapa quid	15	29	Taxatio conservarum	30	Trochiscorum compositio	40.
Saporum gradus 193. generatio & usus	195	Taxatio, seu valor electuariorum	29	alios	41	
Sectio quomodo fiat	132	Taxatio emplastrorum	35.	Trochiscorum duratio	ibid.	
Semin quid	6	fructuum 6. herbarum 3.	35.	usus	ibid.	
Semina quo tempore decerpenda	ibid.	florum 4. linctuum 32.	35.	Tusio, sive trituratio quomodo fiat	133	
ibid. quibus in locis colligenda	ibid.	oleorum 25. opiatorum 29.	35.	V.		
Seminum dignotio	ibid.	pilularum 42. pulverum 27.	35.	Vasorum metallicorum preparationi crassiori intervenientium genera & usus	185	
electio 6. valor, seu taxatio	7	radicum 8. seminum 7. tabularum 40. unguentorum 34.	35.	Vitae medicamentorum	215	
Sinapiismus quid	37	syruporum	14	Unguentum quid	33	
Sinapiismi ingredientium dosis	ibid.	Tempus applicandi epithemata	20.	Unguenta ex quibus	ibid.	
Sinapiismi parandi ratio	ibid.	assumendi infusiones	17.	Unguenta quibus vasis conservanda	34	
usus	ibid.	balneandi	22	Unguentorum duratio	ibid.	
Solum quid	22	Tempus colligendi cortices	9.	Unguentorum ingredientium dosis	33	
Solius usus	ibid.	flores 3. fructus 4. herbas 1.	9.	Unguentorum parandi modus	34	
Spathula preparationi crassiori intervenientes	184	ligna 8. liquores 9. radices 8.	9	Unguentorum taxatio	ibid.	
Species aromatica	26	semina 6. succos 9	9	Unguentis quando utendum	ibid.	
Species & pulveres quomodo differant	ibid.	Tempus detinendi chyleres	18	Unguentis quando utendum	ibid.	
Sternutamentum	43	exhibendi decocta	16.	Ustilario & Ustilio quomodo fiat	125. 1. 4	
Succedanea medicamenta qua	205	syrupos	14	U. us apoplegmatismorum	43	
Succi 9. quo tempore colligendi	ibid.	Tempus injiciendi chyleres	18.	U. us balnearum	23	
ibid. quibus vasis reponendi	10	injedendi 21. lavandi caput	23	U. us cataplasmaticum 36. collyriorum 42. conservarum 30		
Succorum duratio	ibid.	Tempus & modus utendi linctus	32.	U. us epithematum 20. electuariorum 29. emplastrorum 35. errhinorum 19 43. extractorum 32		
electio 9	9	32. tabulas	40	U. us sanctorum	21	
Suffimenta qua	43	Tempus purgationis	103.	U. us gargarizantium	19.	
Suffituum compositio, & usus	ibid.	usurpandi caput purgia	19.	U. us glandium	46	
Syrupus quid	41	gargarizata	ibid.	U. us insusum	21	
Syrupi compositi ex quibus quibus vasis conservandi	ibid.	Tempus utendi apoplegmatismis	43.	U. us linctuum 32. linimentorum 33. lotionum 23		
Syrupi simplices ex quibus	13	43. cataplasmaticis 36. cathartices 29. ceratis 36. conservis 30. emplastris 35. errhinis 43.	43.	U. us oleorum 26. opiatorum 30		
Syruporum dosis 4. duratio	ibid.	extractis 3. glandibus 45	45	U. us pessorum 8. pilularum 42		
Syruporum & decoctorum differentia	15	Tempus utendi inimentis	33.	U. us sinapiismi 37. suffituum 49.		
Syruporum taxatio 14. usus	ibid.	opiatum 29. pilulis 41.	41.	U. us syruporum	15	
T.		pulveribus	26	U. us trochiscorum	41	
Tabulae 38. preparationi crassiori intervenientes	186	Tempus utendi tragematis	27			
		Tenuis quid	199			
		Terra dosis	12			
		Testatum dosis	11			
		Torcularia preparationi crassiori intervenientia	185			

INDICIS ANTIDOTARII GENERALIS
FINIS.

Cerati seu unguentis sicuti sunt Descriptio

℞ resor. rubras ℥ij s. subtrahat ℥ij
albi. citius ad ℥ij bel. armen. ℥ij
podi. ℥ij camph. ℥ij o. rosas. libranas
esse alba ℥ij val. quant. sufficit.
corp. fit.

